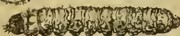

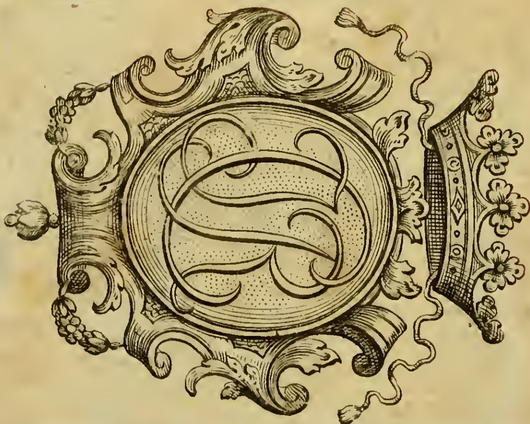
Ex libris
Dr: J. M. W. Baumanni.

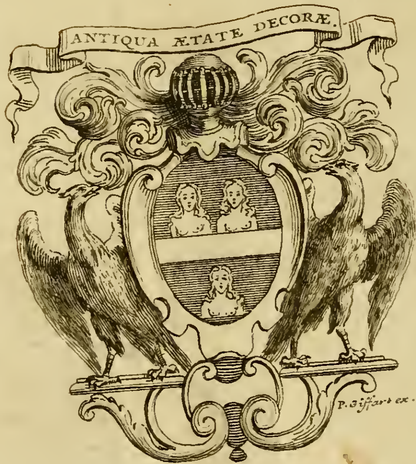

Natura doceri.

m. e. A. Platner. Lips. 1820.

ANTIQUA ÆTATE DECORÆ.
P. Giffart ex.

PETRI BELLONII CENOMANI

De aquatilibus, Libri duo

Cum εἰconibus ad viuam ipſorum effigiem, quoad eius fieri potuit, expreſſis.

Ad ampliſſimum Cardinalem Caſtillionæum.

PARISIIS.

Apud Carolum Stephanum, Typographum Regium.

M. D. LIII.

Cum priuilegio Regis.

Ex libris Claudii DeBauge Cenomani

Venit ad me ſuperioribus diebus Petrus Bellonius, nouarum atque abditarum rerum apprime ſtudioſus, cui patronum ac Mecœnatem Craſſum aliquē magnopere exoptauerim, vt arduos eius conatus(ſunt enim magni admodum ſumptus)impenſè adiuuet. Is mihi præter auium, quadrupedum, ſerpentum, ac plantarum quarundam Icones, mutilam quandam piſcium hiſtoriam oſtendit, ſuperi atque inferi maris miracula referentem, quam ſe ille in Aſia, Africa, ac noſtra quoque Europa magno labore, atque incredibili propè diligentia conſpexiſſe affirmabat. Horum pulchritudine vehementer illectus, facere non potui (Lector) quin illi communia hæc tibi facere cupiēti, atque ob id prelum meum & operam meam vehementius expetenti, protinus concederem, futurúmque eſſe mihi aliquando pollicerer, vt eadem aliquando tibi, quæ & mihi etiam ipſi arriderent. Quid enim aliud eſt Philoſophum eſſe, quàm ea, quæ in noſtrū vſum terra maríque diuagantur, naturæ artificia ita contemplari, vt ex his non ſolùm vtilitatem ac voluptatem quandam, ſed & multò magis ſummi illius authoris ac conditoris noſtri longè admirabilem induſtriam percipiamus? Itaque non ſolùm characteres atque officinam meam, verumetiam in conſcribendis ac

diſponendis aquatilium libris omnem operam cõceſſi : hócque maximè ſtudui, ne quid in eis confuſum, aut præter decorum, perperam inculcatum eſſet : Scio enim iampridem quantum tibi breuitas placeat. Præterea nonnullos audio, tũ hîc, tum etiam in Germania atque Italia in id inſtituti omni diligentia incumbere, quibus, quod deinceps dicerent, abunde reliquiſſe videmur. Vale.

PETRVS BELLONIVS CENOMANVS
amplisſ. Cardinali Caſtillionæo S.

QVVM ego ſuperioribus annis, ampliſſ. Card. rerum medicarũ vehementi deſyderio pertractus, naturales externarum regionum diuitias diligentiſſimè inueſtigarem, quas tibi pro ingentibus, quibus me tãtopere deuinxiſti, beneficiis offerrem: nihil poſt diuturnã perquiſitionem potius eſſe duxi, reconditis illis opibus, quibus aquarum ingentiſſima vis, nunquam hactenus ab antiquis literarum principibus exiccari potuit. Harum partem aliquam ex Attici, Italici, Arabici, Gallicíque maris litoribus inuentã, graphicéque expreſſam, & vtcunque excultam, poſt longinquam peregrinationem meam, nunc tandem illuſtriſſimæ celſitudini tuæ profero ac dedico: verũ depictam eam tantùm, ne quid amplius expectes. Vera enim ac viua eorũ quæ

tibi proponũtur aquatiliũ genera, abſque elemẽto, in quo ipſa degũt, exhibere poſſe, humani ingenii atque artificii vix vnquam eſſe credidi. Hoc vnum affirmare auſim, nihil hîc eſſe confictum, aut ſuppoſititium, ſed ita expreſſum, quemadmodum nos aliquando in Ponto, Helleſponto, Tyrrheno, Erithræo, Adriatico, noſtróque Oceano conſpeximus. Id ſi tuæ amplitudini placere iudicauero: dabo operam vt intra paucos dies æquiſſimo in cæteris, quæ te magnoperè expoſtulare cognoui, deſyderio tuo commodè à me ſatiſfiat. Vale Lutetiæ IIII. Idus Octobreis 1552.

INDEX CAPITVM, ET EORVM QVAE SVB HIS CONTINENTVR.

Capita libri primi, in quo ſanguine prædita aquatilia deſcribuntur ac depinguntur.

Capita ſecundi libri,in quo de aquatilibus exanguibus.

ALTER INDEX ANTIQVORVM AC RECENTIVM vocabulorum, quibus Græci, Latini, Itali, ac Galli etiam noſtri, piſces his libris deſcriptos appellare conſueuerunt.

A.

N.

O.

Petri Bellonii Cenomani de aquatilibus liber primus.

Aquatilium differentiæ ac diuisiones. CAP. I.

PRudentissima summi rerum omnium artificis cautione, pisces diuersam à cæteris animantibus naturam ac formam consequuti sunt, quum & variam incolant regionem, & dissimilem hominibus nutritionem exhibeant. De quibus etsi veterum ac recẽtiorum authorum plerique in posteritatis vtilitatem perdoctè hactenus scripserunt: tamen nobis adhuc aliquid relictum est, quod eorum sententiis adiicere possimus. Nihil enim hucusque peruestigatum fuit, cui non aliquid quispiam rerum naturaliũ diligens perscrutator, ex iis quæ vel ipse conspexerit, vel aliqua solertia animaduerterit, adiungere queat. Noluimus itaque hoc isto (quanuis mediocri) labore, nostros homines carere, vnde ingentes aquarum diuitias (quæ sanè terrestribus minimè cedunt) facilius percipiant: & quantũ inde admirationis atque vtilitatis proueniat, nostris aliquando vigiliis pernoscant. Quamobrem prætermissis iis quæ ad piscium generationem, anatomen, constitutionem ac victum in genere pertinent (de quibus ab Aristotele, Plinio, ac cæteris diffusissime tractatũ est) æquum esse videtur, vt ad ipsam variorum piscium descriptionem protinus aggrediamur: cui depictas singulorum de quibus tractabitur effigies ita subiungemus, vt ex his maiorem summi conditoris admirationem quiuis facilè cõcipiat. Id verò quò promptius ac dilucidius fiat, est certus ordo præscribendus, quem duobus inse-

quentibus libris obseruaturi sumus : quod mox quidem præstabimus, si prius definitionem ac differentias piscium paucis ostenderimus. Piscem Græci ἰχθὺν vocauerunt: Angli ac Germani *fischen*, Galli piscionem,pro linguæ suæ natura dicere maluerunt. Cuius differentias partim à magnitudine, constitutione,figura,colore,loco,atque accidentibus: partim ab ipsorum cum signis cælestibus,volatilibus, quadrupedibus, insectis,stirpibus, & diuersarũ artium instrumẽtis,similitudine deductas esse comperio. Vnde à piscium magnitudine quidam cetacei, à constitutione cartilaginei, spinosi,squamosi,glabri,testacei,crustati,molles,duri: à figura,plani,rotũdi,lõgi,lati:à colore,hepatii,glauci, varii, mulli, rubelli, melanuri & callichthyes appellati sunt. Sic etiã à loco,pelagii,litorales, saxatiles,amphybii,fluuiales,lacustres ac palustres dicti. Ab accidentibus autem,Torpedo,ac Remora nomen habuerũt.A similitudine cũ signis cælestibus,Stellæ ac Lunæ: Cũ auibus Turdi,Merulæ,Milui,Turtures, Passeres,Sturni, Noctuæ, Coliæ,Corui,Pari,Aquilæ, Accipitres,Hirundines,Pauones, Gracculi,Galli, Cuculi,Phœnices,Attagenes,Grues,Psittaci: Cum quadrupedibus,Vrsi,Simiæ, Canes,Boues,Vaccæ,Equi, Asini,Vulpes,Lupi,Pantheræ,Lepores,Erinacei,Leones,Elephanti,Hienæ, Oryges,Mustelæ,Feles, Vituli, Arietes,Oues, Lacerti, Mures,Hinnuli, Porci,Hirci,Capri: Cum insectis,Cicadæ,Aselli,Culices, Pediculi,Ærucæ,Locustæ,Scarabei,Muscæ ac Grilli : Cũ stirpibus,Cucumeres,Vuæ, Vrticæ,Rubi,Vertibuli,Tuberes: Cum iis,quibus quotidie vtimur instrumentis,Liræ,Serræ,Gladii,Rotæ,Acus,Patellæ, Sphænes,Pectines. Quinetiã à partiũ corporis exteriorũ similitudine,quidã Orchies,Ædocones,Pulmones,Aures & Digiti:alii verò ab aliorum inanimatorũ specie,Rhombi,Soleæ appellati sunt. Quorum singularem descriptionem sequentibus libris ita disponemus , vt sanguine præditos primùm, deinde verò exangues explicemus . Sanguinei hunc ordinẽ sortientur, vt à cetaceis ad cartilagineos, atque ab his ad planos ac reliquos tam marinos, quàm fluuiales descendamus . Cetaceorũ quosdam viuiparos,pilosos, quadrupedes,glabros, ossibus præditos : alios ouiparos,spinosos, & squamosos o-

ſtendemus: quemadmodum cartilagineorum nonnullos longos, alios autem planos, viuiparos, & aſpera cute contectos. Minorum rurſus, quoſdam proponemus planos & ſpinoſos, alios verò rotundos, omnes autem ouiparos: quorum nonnulli pelagii, litorales ac ſaxatiles reperiuntur: vt interim amnicos, lacuſtres ac paluſtres nō omittamus. Exangues ita deſcribētur, vt molles, cruſtati ac teſtacei primi procedant: quos zoophyta ac deiectamenta marina ſubſequentur. Cruſtatorum alios locuſtarios, alios cācrarios videbis: Teſtatorum verò alios Vniualues, alios Biualues, alios Turbinatos, quēadmodum & deiectamentorum marinorum, quædam edulia, alia ad eſum prorſus inutilia conſpicies. Qua in re breues vt ſimus, à cetaceis eſt incipiendum.

De piſcibus maioribus ac cetaceis. CAP. II.

Cetacei piſces Græcis κητώδεις ἰχθύες vocantur, nempe qui grandiori corpore præditi ſunt, Herodoto Antacei, Pomponio magni, quibuſdam Beluini ac feroces appellantur: cuiuſmodi nonnulla marina mōſtra reperias, quo nomine non ſolùm viuipara maiora antiqui intellexerunt, verumetiā ouipara, atque adeò quæcunque aquatilia (vt ait Oppianus) vaſtis membris immenſa mole feruntur. Quinetiam Dioſcorides Ichthyocollā, Galenus Libellā, ac præter hanc, Canes: Paulus, Thynnū: Oppianus, Hamiam, Xiphium, Bouem inter aquatilia cetacea collocauerunt: quæ Galenus ſalita recentibus meliora euadere tradidit. Maiores igitur piſces à nobis eo ordine deſcribētur, vt à cetaceis oſſeis viuiparis incipiamus, Balena, Priſte, Delphino, Torſione, Orca, Hippopotamo, Vitulo marino: deinde verò ad cætera ouipara deſcēdamus: quorum ex numero, Crocodilum, Xiphium, Cordulum, ac Thynnū proponemus. Poſtremò autem ad cartilaginea, tum viuipara, tum ouipara tranſgrediēmur, quorum ſeries oblongorum primùm, deinde verò latorum ac planorum erit. A cetaceis igitur ſpinarum loco oſſa habentibus incipiemus.

De cetaceis, ossibus præditis ac viuiparis. CAP. III.

Ita comparatum est à natura piscium generi, vt quos præter cæteros maiores, ac sanguine præditos efformauit, eos ad terrestrium animalium imitationem non carnibus atque ossibus modò communierit, verumetiam reliquorum more coire, ac viuos fœtus ædere voluerit. Huius notæ sunt ingentia illa, de quibus mox dicturi sumus, portenta cetacea, ex quorum descriptione quanta sit admiratione dignus ipsorum incredibilis artifex, vos iudices estote.

BALENA.

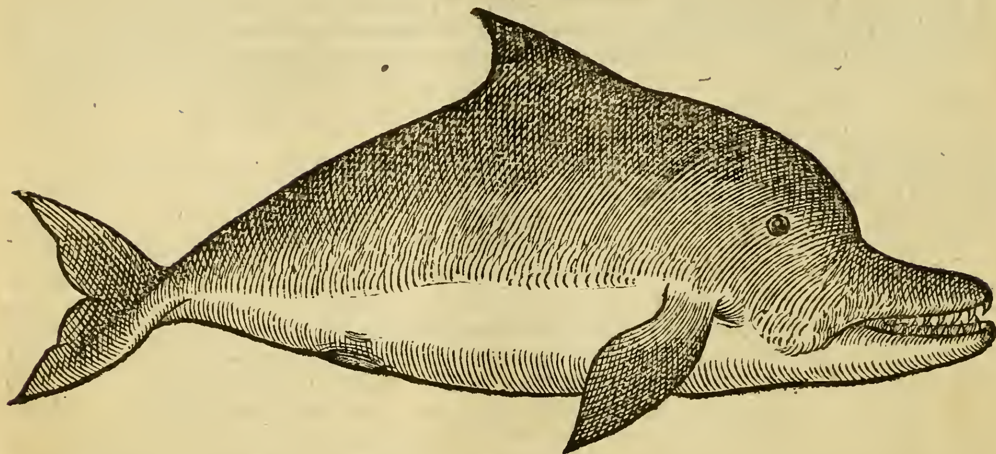
Ab ingentissimo omnium aquatilium pisce veluti cæterorum rege ac principe incipiemus. Balenam omnes tum antiqui, tum recentiores vocauerunt: Cete per insignem denominationem quibusdam dicitur. Vulgus Italorum (cui nulli præterquam ad lucernas est vsui) Capidolium, quòd eius adeps velut oleum minimè concrescit, appellauit. Maximæ molis est piscis, viuiparus, rostratus, pulmone præditus: branchiarum loco prægrandem fistulam in fronte gerens, haud exertam tamen, vt vulgo depingi solet, per quam, humorem quem ore exceperat, magno impetu effundit ac reiicit, vt eo vel onerarias interdum naues submergere dicatur. Pinnas habet vtrinque vnam, ac præter has tertiam in dorso veluti alam, qua totum corpus dirigit, caudámque lunatam, qua temonis vice, huc atque illuc corpus inflectit: respirat ac dormit ædita per summa æquoris fistula, exilitque ad litus interdum, inquit Oppianus, solem passura calentem. Corio glabro ac spisso integitur, nigro, duro, firmo ac solido, squamis & villis carente, cui pinguedo nonnunquã pedis altitudine subest, nostratibus, præsertim verno ieiunio, sale condita, eduliis apta, laridũ quadragesimale appellant. Quinetiam Balenæ lingua multarum est librarum pondo, nobis in maximis deliciis ha-

beri ſolita,reliquas eius piſcis carnes,etiam bubularũ inſtar ſalitas,audio vel numeroſum exercitum integrum diem alere poſſe. Prætenturas ante oculos habet, ob id appellatas, quòd his ſibi prætendat iter. Sunt autem tenues quædam aſſulæ, quaternis vlnis longæ, ac ſeſquipedem latæ, ad extrema in faſtigium acuminatæ, longiſſimis villis ad latera præditæ (ſetas aut barbam appelles per me licet) vulgus falſò interdum caudam,interdum coſtam Balenæ nominat: cuius perpolitis ac bene exiccatis fruſtulis,politiores mulierculæ ſua pectoralia (quæ buſta vocant) communire, veſtiúmque fibras rigidiores ac rotundiores continere, atque apparitores publici, virgularũ ac facium loco geſtare ſolent. Partem hanc Balenæ muſculum appellauit Ariſtoteles, quem etiam Oppianus veluti quẽdam alterum piſcem Balenæ ducem eſſe cecinit:

Hac ratione (inquit) comes cunctis ductórque viarum
Muſculus eſt paruus viſu,ſed corpore longo,
Et tenui cauda paulo ſemotus ab illo Præcedit. Et paulò pòſt,
Hunc piſcẽ vero ductorẽ nomine dicunt.

Cætera quæ ad interiorẽ tam ingentis animalis ſtructurã pertinẽt,puto equidem ad Orcam & Delphinum(quorũ anatomẽ poſtea deſcribemus) referri poſſe, cùm hoc viuiparum Cetacei genus exteriore forma illis reſpondeat,& ab iis incredibili tantùm mole diſcrepet. Huius rei teſtes ſunt oſſa tam vaſta,támque numeroſa in pleriſque regionibus cõſpici ſolita, vt iis ruſtici apud Britannos, Armoricos ac Scotos (quorum mare magna horum piſcium copia abundat) tanquam palis, ſuos hortos, prædiáque obſepire conſueuerint. Proinde non eſt à nobis huius piſcis forma ita exactè depicta, vt & aliorum omnium, quos poſtea conſpicies:non enim eius tanta nobis facta copia fuit, vt hanc per opportunitatem ad viuum depingere potuerimus, ſed ab antiqua quadam effigie deſumptam tibi proponimus, quam proximè ad naturalem ipſius piſcis figuram accedere iudicauimus.

Φάλαινα, Balena, Baleine, Italis Capidoglio.

PRISTES.

Secundum à Balena locum obtinet, qui veteribus Priſtes, noſtris Calderonus dicitur: his quòd anteriorem capitis partem fundo cacabi perſimilem habeat: illis verò, quòd quemadmodum ſerpens, qui Priſtes dicitur omnium ſui generis ſerpentum teretior, ac pro longitudine corporis craſſior ſit: ſic & hic Calderonus inter cæteros ſui generis piſces talis eſſe conſpiciatur: omnino enim Balenam refert, niſi quòd corpore eſt magis tereti, neque ita oblongo. Priſtes duo poſtremis annis allati ſunt Lutetiã, quorum alter nongentas libras grauis, populo Pariſino væniit: alter Franciſco regi oblatus, atque ab ipſo, ſui corporis cuſtodibus Heluetiis diſperſus, permultos in ſummã admirationẽ adduxit. Huius igitur piſcis cùm talis ſit cutis, adeps, caro, lingua, pulmones, eiuſdémque ad eſum & victum naturæ, vt Balenã ementiatur: nihil præterea ſubiungere poſſum, quod non in Balena dictum fuerit, atque in Orca & Delphino rurſus explicaturi ſimus. Hoc à Balena differt, quòd nullas prætenturas habeat, neque tam vaſta corporis mole, figuráque ſit magis tereti. Itaque ex ſuperiore pictura nouam aliquam apud te confingere poteris, quam tibi proponas.

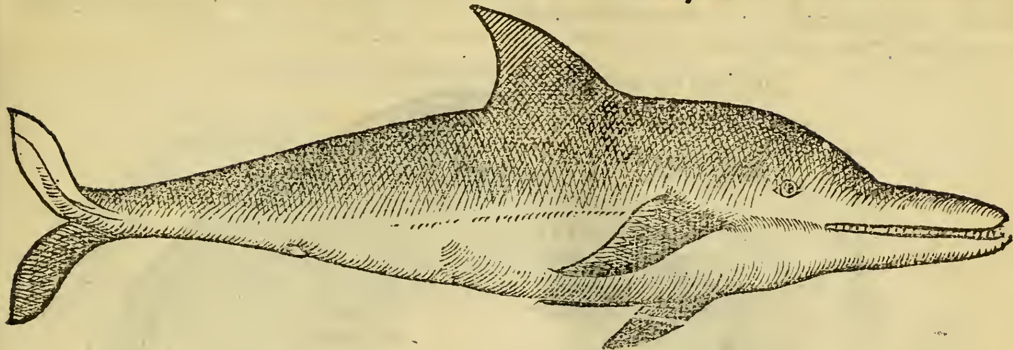
DELPHINVS.

Delphini nomen magis vbique receptum eſſe video, quàm eius carnis eſum, qua apud orientales plagas veſci ſumma religio eſt. Piſcis eſt omnibus maris litoribus frequens: in ponto quidem minor, in Galliæ litoribus maximus, ditiorum popinas multis modis apparatus lautiores reddens, inter viuipara connumeratus. Fœtum enim producit, quadrupedum terreſtrium inſtar: vnde illud Oppiani,

Et Delphin Ponti princeps, vitulíque marini
Hi pariunt fœtus, fœtus æquare parenti
Posses.

Quinque vel sex pedes longus est: crassus autem, quantum hominis amplexus concludere possit. Cæterum glaber, ac sine squamis, liuente tergo, ventre albicante, rostro tereti, tenui & oblongo in anseris modum. Quamobrem vulgus nostrum marinum anserem appellauit, *Oye de mer*. Pinna illi vtrinque ad latera vnica est, altera in dorso erectior: dentibus quibus centum & sexaginta post rostri cuspidem os communitum habet, pro armis vtitur, branchiarúmque loco, fistulam inter oculos gerit, per quam & aërem attrahit, & aquam reiicit. Cauda illi est nigra, lunata, leniter fissa, ac præter aliorũ piscium constitutionẽ transuersa: cúmque vt cæteri pisces oculis præditus sit, palpebras tamen præter eorum naturam gerit, quemadmodum & meatus ad audiẽdum, in quos si festucam adegeris, protinus eos ad ossa petrea desinere comperies. Proinde quod ad sexus differentiam attinet, masculo foramen quoddam apparet in ventre medio, è quo pudendum exerit quadrupedibus ferè simile. Fœminæ pudendi orificium, ano vicinum est, etiam ad terrestria animalia accedens. Mirum est, hunc piscem inter marinos principes connumeratum, etiam à minoribus vilissimísque deiectamentis infestari, quale est œstrum, quod Latini asylum appellauerunt, à quo laterali pinnæ inhærenti tantopere cruciatur, vt magno interdum impetu ex mari in siccum exiliat, illícque vitam plerunque finire cogatur: hunc in deiectamentis altero libro ostẽdemus. Iam quæ de Hamiarum cum Delphinis pugna ab authoribus tradita sunt, vera esse comperimus: siquidem vtriusque agmina ad Hellesponti fauces spectabili prælio dimicantia vidimus: sed omnium qui nobiscum in naui erant iudicio, Delphini victoriam consecuti sunt: ea scilicet coniectura, quòd Delphini Hamias vi compellere ac præ se agere viderentur. Hîc Delphinum, qualem vidimus, depictum cernes.

Δελφὶν, Delphinus, Gallicè, *Oye de mer, ou Marsouin.*

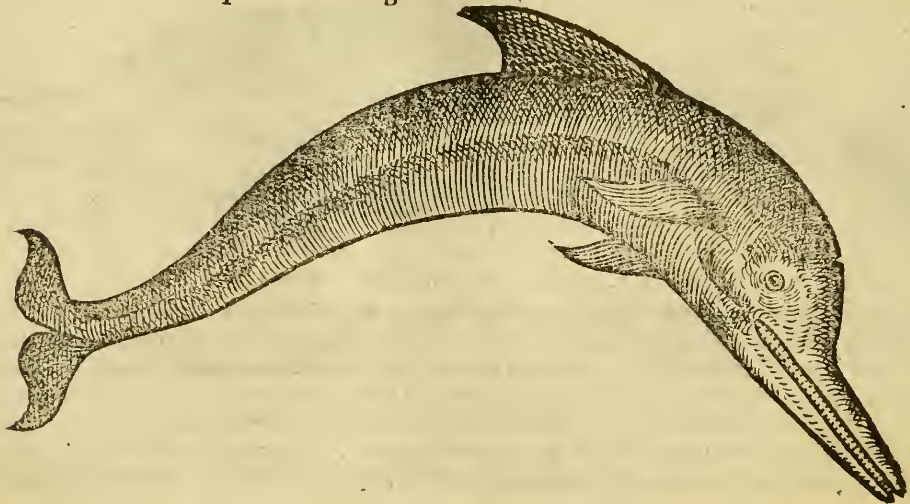

NON ESSE DELPHINVM INCVRVVM.

Falluntur plurimũ, qui tales esse putant Delphinos, quales in antiquis marmoribus & numismatis depictos vident, hoc est, repando dorso incuruos atque inflexos: id enim statuariorum ac pictorũ libido effecit potius, quàm vt aliqua nos ad id credendum ratio adducere posset. Verum quidem est, ingruente tempestate, dum saltantes Delphini, atque ab vndis exilientes, in mare præcipites ferri cõspiciuntur, nostros oculos fallere solere, atque incuruum quiddam præ se ferre: sed ea est ratio geometrica, qua oculus ob motus celeritatem plerunque decipitur, quemadmodum si rectum lignum in obliquum præcipitem trudas. Quamobrem statuariis ac pictoribus hoc concedendum est, quibus

Gallica etiam lilia longè ab ipſa natura diuerſa primùm confingere placuit. Hoc tamen in antiquorum marmorum ac numiſmatum delphinis placidius ferendũ eſt, quòd dempta (vt ſequentibus figuris conſpicies) incuruata figura, reliquum totius corporis naturam probè imitetur.

Delphini conuexi figura ex antiquiſſimo marmore.

Duo Delphini incurui, dorſo repando, ex antiquiſſimo numiſmate æreo.

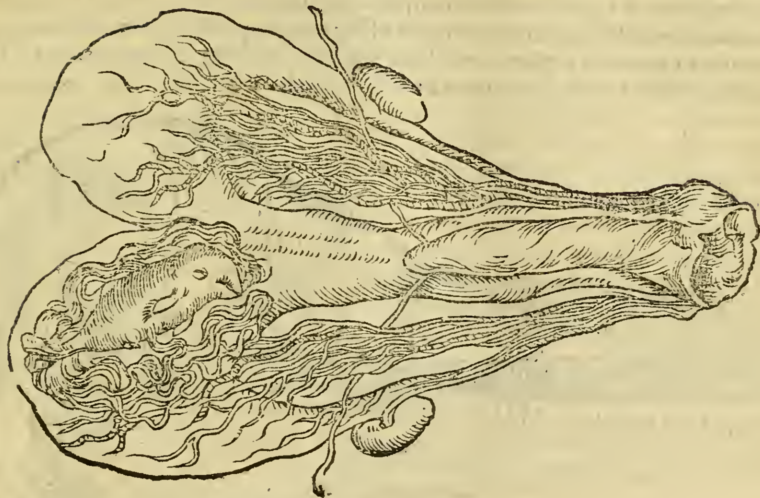

QVID DELPHINVS A TVRSIONE DISTET.

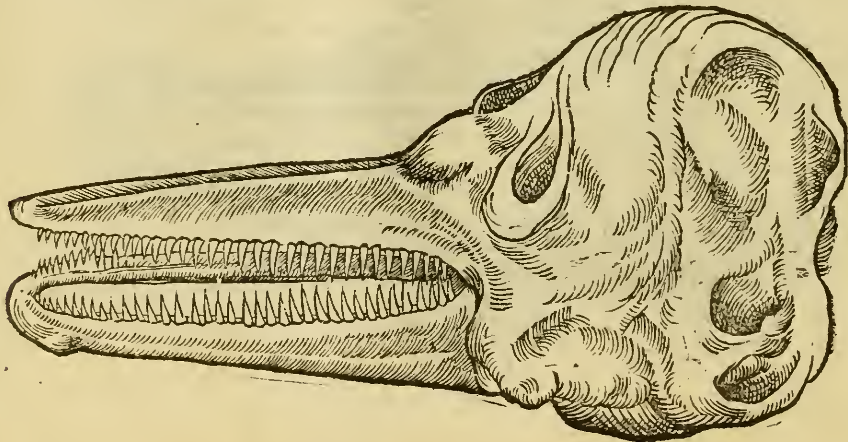
Equidem non omnino absurdè sensisse mihi videntur qui marinum suem, quem Marsuinum vocant, pro Delphino vsurparunt. Quanquam enim re vera Marsuinus sit marinus Tursio (vt paulò pòst ex Icone describemus) tamen tanta est vtriusque piscis partium interiorum cum porci terrestris, atque adeò hominis partibus similitudo, vt Delphinum etiam marinum porcum dicere possis, adeò mollibus partibus, cerebro, corde, hepate, ventriculo, renibus, ac vasis inde prodeuntibus, durísque, hoc est ossibus, atque ab his cartilaginibus inter se conueniunt. Hoc interest, quòd Delphini lien compactus non est, sed in multos globulos distinctus, fellísque folliculo, ac cæco intestino caret. Hoc præterea à Tursione distat, quòd Delphini intestina multò graciliora sint: itémq; epiglottis quæ in palati foramen inseritur, triplóque minore sit pudendo, maiore corde, liene, hepate, pulmone ac ventriculo: lingua quoque multò longiore ob rostri prominentiam. Præterea Delphini dentes in inferiore maxilla semipedē longa, serratos, & acutos, vtrinque quadraginta, superioribus minores conspicies. Tursionis verò obtusiores in latum se diffundunt, vt in pecudum anterioribus incisoriis cernere est. Cauda etiam lunata Delphinis apparet, Tursionibus laciniata, magísque quadrangula. Denique Delphinus, vt plurimum Tursione gracilior est, magis tamen carnosus, ac minus pinguis. Porrò vt nihil intactū prætermitteremus quod ad præcipuam huius piscis cognitionē spectaret, vtriusque piscis fœminæ vterum aliquando dissecuimus, quem conspeximus ad humani formam propemodum accedentem. Cuius dissecti formam ac figuram sequens tibi pictura ostendet.

Matricis Delphini cum fœtu efformatio.

Delphini caluaria.

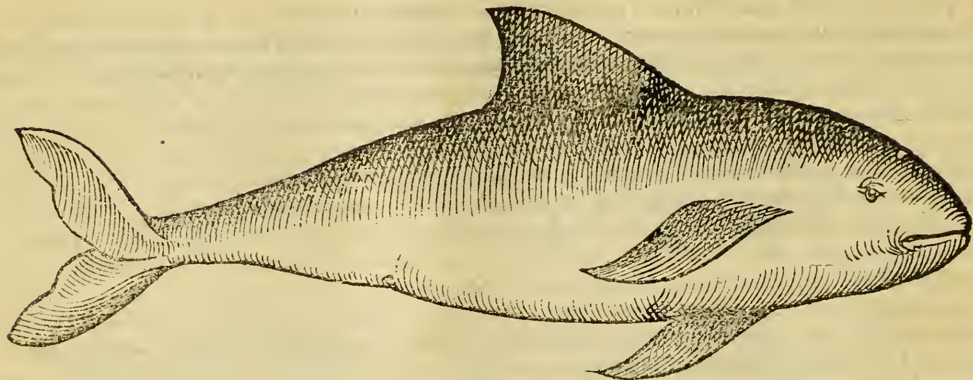
Vt Delphinus quatuor & viginti vertebras, atque vtrinque duodecim veras costas habet, vtque in eodẽ clauiculas, scapulas, cubitos, radios & vlnas facilè agnoscere possis, & in lateralibus pinnis quãdam veluti manum in quinque digitos articulatos diffissam: sic etiam caluariam, quantã habeat cũ porco similitudinẽ, videto ex ea figura, qualis à nobis aliquando in Rauennati litore perspecta est.

TVRSIO.

Phocænam Aristoteles, Plinius Tursionem vel Torsionem, Germanorum vulgus Marsionem, nostrum, Marsuinum, quemadmodum Polybius ὗν θαλάττιον, Thynnum vocauit, quem ait in Lusitania glandibus, quæ in eius regionis mari plurimæ sunt, vescentem, nõ aliter pinguescere, ac porcos quadrupedes. Porrò quum nonnulli dicant, porcos marinos, pinnas venenatas in dorso gerere, de quibus intelligant, planè incertũ est. Nam apud veteres Græcos satis diffusa est de fluuiatili porco mentio, quem amnis Achelous gignit, quique grunnitum quendam ædit, dum capitur: vnde Athenæo ποτάμιος χοῖρος vel κάπρος appellatus est, quem alii ψαμμαθίδα vocauerunt, vt suo loco ostendemus. De marino autem porco, nihil hactenus apud eos legisse memini. Hoc tantùm apud Plinium videas, quosdã pisces porculo marino conferri posse: sed nihil inde certi colligere potes. Est igitur Phocæna Delphini magnitudine, breuiori tamen, sed crassiori corpore, cuius tergoris color ex cæruleo in obscurũ liuet, sub ventre autẽ albicat, pinnásque Delphini in morem gerit, caudã crescentis lunæ figura: caput obtusum, non ita longum, neque porcinum rostrum referens: cuius meatus auditorios admodum obscuros, vt aliquando reperias, ab oculi maiore cantho sex digitorũ interuallo caudam versus accuratè disquirere, illúcque gracilem culmum inserere oportebit. Cætera tam externa, quàm interna vtriusque huius piscis sexus, & quantum inter se discrepent, atque ad pòrcinas partes accedãt, in Delphino reperies. Qualis autem sit nostrorum litorum Phocæna, ex sequenti figura conspicito.

φοκαίνα, Turſio, *Marſouin.*

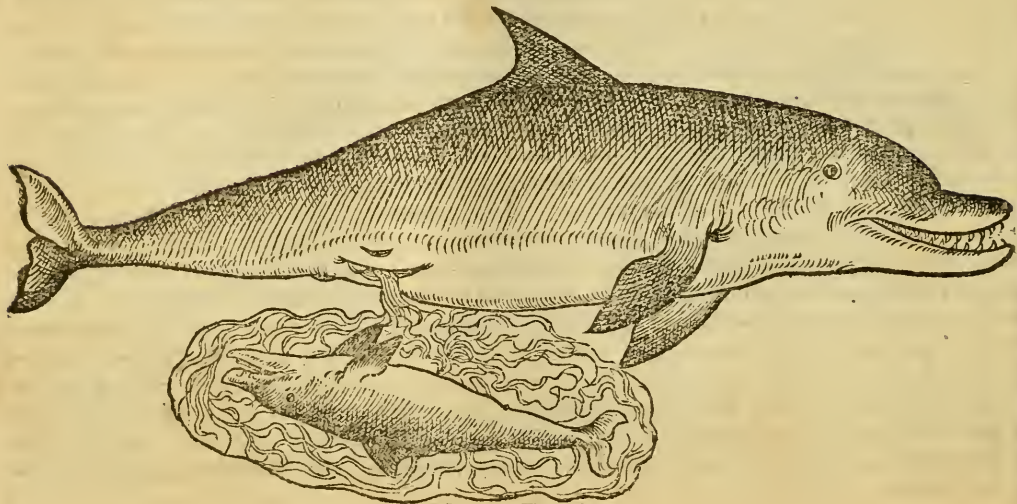

ORCA.

Orcam (*ὄρκλυνων* Oppianus vocat) inde dictam aiunt, quòd eius capitis ac caudæ extrema in vaſis eiuſdem nominis figuram gracileſcant, corporis autem craſſitudo vaſtè per mediū intumeſcat: Vulgus noſtrum (fortaſſis ex eodem argumēto) vtrem vocauit, *une Ouldre.* Dubium eſt an Strabonis *ὄρυγξ* huic reſpondeat. Conſtituit enim Orygem inter cetacea maiora, qui ab Oryge Ægyptio quadrupede

Gazella vulgo dicto, suum fortasse nomen mutuatus est. Cæterum Orca, piscis est cetacei generis, crassa admodum corporis compage, reliqua quæ ad nos perueniunt cetacea, præter Balænam, facile excedens, vt alteram (quæ minor erat) octingentarum librarum pōdus, alteram verò plus mille libras excedere aliquando viderimus: maiorem pedes amplius quàm octodecim longam, crassam autem per medium decem & amplius: alteram porrò duodecim tantùm pedes longam, crassam autem pedes sex: Ambæ Delphino ac Tursioni ita similes, vt non solùm Marsuini nomen sibi vulgo vendicent, sed & pro Marsione publicè exponantur. Orca, cute quasi corio integitur, admodum glabra ac politissima, ad dorsum liuente, ad ventrem albicante. Pinnas habet vtrinque vnam, pusillas quidem, si cum corporis magnitudine conferantur: quemadmodum oculos etiam paruos: tertiam gerit alam in dorso erectariam, Delphini ac Tursionis more, caudam lunatam, ac multum latam, vt mediam vlnam distenta excedat. Rostro est simo, sursum repando: cuius labri inferioris tanta est crassitudo, vt à superiore seiungatur, dum piscis pronus est, idque quadraginta truculentis dentibus armauit natura: quorum anteriores obtusi & graciles, posteriores acuti & crassi sunt. Cætera Delphino similis est, masculúsque pudendum in medio ventre reconditum gerit: quod si vnguibus primùm, deinde digitis exeras, duorum pedum longitudinem excedere comperies, in mucronem attenuatum. Fœminæ pars verenda, ano vicina, muliebribus respondet: ad quam vtrinque ad duorum digitorum interuallum (quemadmodum Delphino ac Tursioni) quædam sunt foramina, in quibus mammarum papillæ delitescunt. Cæterũ de interna huius piscis anatome multa persequerer, nisi ea ad Delphinum ac Tursionem accederet: dempto liene tamen, qui contra ipsorum formam, vnico orbiculari globo in placentæ formam effictus, neque vllo pacto distincto similis est. Huius piscis effigiem vna cum eius catulo, quem tunc vtero gestabat, chorio supposito, ex sequenti delineatione, qualem pictori exhibuimus, cernito.

ὀρκύνων, Orca, Oudre, ou grand Marsouin.

De amphybiis quadrupedibus viuiparis. CAP. IIII.

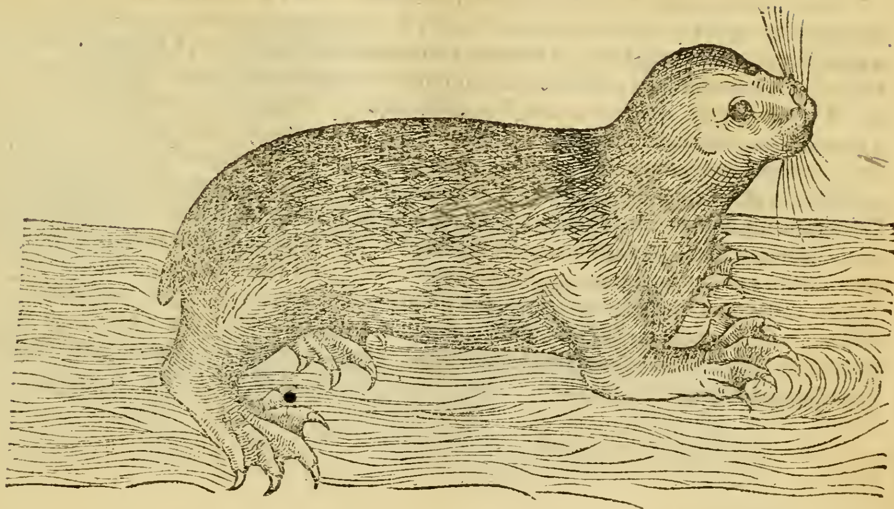
Cetaceorum nomen iure promerentur ea animalia, quæ etsi piſcium more ſquamis, ſpinis, pinnis, ac branchiis vndecunque careant, tamen interdiu in aquis degunt, piſcibúſque veſcuntur: quamobrē propterea quòd terras etiam incolant, atque in earum cauernis noctu deliteſcant, fœtúſque ſuos pariant, ac vberibus nutriant, amphybiorum nomen habent: Admiranda proculdubio ſummi illius artificis noſtri induſtria, quæ vt maximis, ſic etiam minimis ac puſillis in rebus incredibilem ſui admirationem oſtendit. Horum igitur cetaceorum amphybiorum naturam, cum piſcibus magna ex parte communem hoc loco deſcribere viſum eſt operæpretium.

VITVLVS MARINVS.

Quemadmodum Delphinorum ſuperioribus picturis explicata genera, ſues terreſtres: ſic Phocæ, vitulos: atque hippopotami, equos terreſtres proximè imitantur. Adeò nihil eſſe in terris reperies, quod non idem fœcundiſſimum mare producere ſoleat. Igitur Phoca (quem Vitulum Latini, noſtrates Bouē, quidā Lupum, alii Vecchium marinū appellant) cetaceū eſt aquatilis genus, litorale potius quàm pelagium, viuiparum, quadrupes, piloſum, tota corporis forma, atque adeò mugitu vitulum, aut iuuencum referens: amphybium, & magna ex parte per ſicca litora diuagari, vicinóſque litoribus agros terreſtrium more depaſcere ac deuaſtare ſolitum. Quinetiam vineta ac pomaria, locáque arboribus conſita, ſuis fructibus voraciſſimè ſpoliat, ac ſiquando colliculum conſcenderit, atque inde ſecedere cogatur, iam tum quidem pedes ac caput in ventrem contrahens, ac totum corpus in globum conſtringens, maximo in mare impetu deuoluitur; non enim tam leuis ac facilis eſt illi

pedum ac tibiarum, quàm terreſtrium, motus. Præterea oſſibus in cartilaginum formam ac naturam flexilibus præditus eſt, reliquum totius corporis carneum, eiúſque operimentum duriſſimum ac ſolidiſſimum habens: cuius cauſſa, potius quàm edulii à nobis expeti ſolet. Vnde Auguſtum Cæſarem vituli marini pellem aduerſus tonitruûm, quos pertimeſcebat, impetus ſecum perpetuò circunferri conſueuiſſe referunt. Nobis ad militaria cingula, villoſas chirothecas, ac ſcorteas tunicas in vſum venit. Talis autem eſt eius natura, vt & extra mare pernoctet, & ſomno profundiſſimo etiam interdiu detentus altiſſimè ſtertat, diutiſſimóque tempore diſtentus dormire ſoleat, fœtúſque extra aquam ſub quodam abruptæ rupis receſſu pariat, atque educet: quos deinde paulò magis prouectos, circa decimum tertium diem in mare deducit ac tranſfert. Ac quòd ad eius exactam conformationem attinet, hoc præcipuè animaduertendum eſt, capiti vitulino nullas auriculas prominere: ſed obſcuris tantùm meatibus auditoriis præditum eſſe: quæ illi pars eſt inter cæteras à venatoribus magis letalis experta. Dentes præterea acutos, ſerratóſque, linguam biſulcam, crura veluti imperfecta gerit, quorũ anteriora ſtatim à ſcapulis incipiũt: manúſque habet vrſinis ferè ſimiles, in quinos diuiſas digitos, quorum ſinguli membranis intertexti, ternis articulis, puſillíſque vnguibus præditi ſunt: poſteriora verò crura, hoc à prioribus diſtant, quòd etſi in totidem digitos atque articulos diuiſa ſint, magis tamen ad piſcium caudas, aut veſpertilionum alas, aut anatum vel anſerum pedes accedere videtur. Quamobrem ad ambulandum minus quàm ad natandum habilior eſt Phoca. Genitale maribus oblongum eſt, fœminis ad terreſtria accedens, coeúntque animalium retro mingentium more. Proinde Phoca renes ſolidiſſimos habet, & forma bubulis ſimiles, ac nullo (vt etiam Delphinus) felle præditus eſt.

Φώκα, Vitulus marinus: Italis, *Vechio marin:* Gallis, *Loup de mer, ou Veau demer.*

HIPPOPOTAMVS.

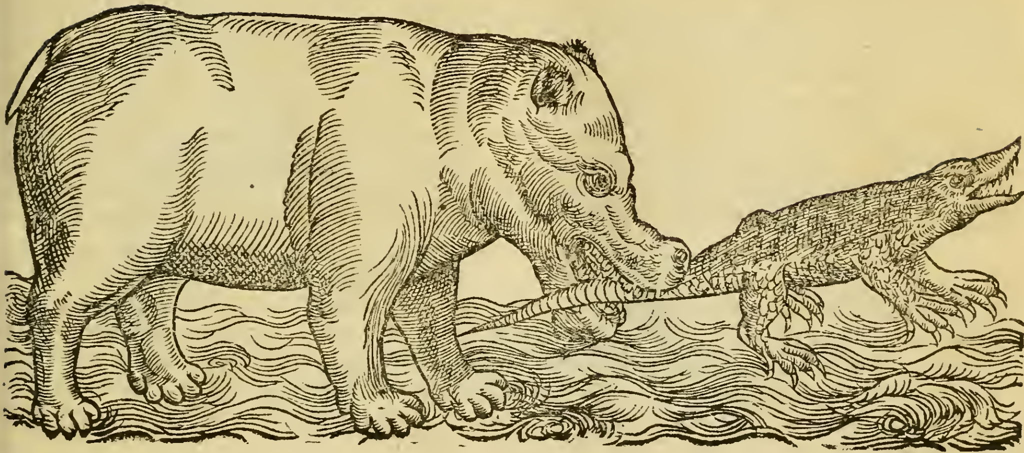
Vndis quoque mergitur hippopotamus, & dubiam vitam agit, quadrupes eſt, monſtríque aquatici ſpeciem referens: ſed marinus non eſt, Nilóque tantùm gaudere percepimus: de cuius nomenclatura, hoc non ſine magna ratione controuerſum eſſe video, quòd non tam eius ſpecies ac forma equum terreſtrem, quàm porcum, vitulum, aut bouem referat. Eſt enim eius formæ capite, quod vel bouinum, vel vitulinum dici poſſit: reliquo corpore ad porci figuram magis accedente. Quamobrem Biſantini, apud quos mihi aliquando viuus hippopotamus conſpectus eſt, vulgari lingua modò porcum, modò bouē marinū appellarunt: quæ res nonnullos, eóſque paulò eruditiores, cōmouit vt dicerēt, noſtris temporibus viſum nunquā fuiſſe hippopotamū. Cui ſententiæ niſi ego rerum potius, quàm vocabulorū eſſem ſtudioſus, facile ſubſcriberem. Verùm in diuerſum me pertrahit, antiquorū numiſmatum atque hippopotamorū figura: quæ ſi (quemadmodū in Delphino diximus) naturalem referat, certe plurimum accedit ad eam quam ante viuum animalis corpus Bizantii delineare iuſſimus. Prius igitur antiquam effigiem te inſpicere cupio, vt quantum ad noſtram quæ deinceps tibi proponetur, accedat, facilius iudices. Deſumpta eſt autem ab aurei Adriani numiſmatis altera facie, cuius nobis aliquando fecit copiam Io. Grollerius Inſubrium quæſtor, antiquarum rerum ſtudioſiſſimus.

Hippopotamus numiſmatis Adriani, cuius nobis copiam fecit Quæſtor Grollerius.

Talis autẽ eſt hippopotami, quẽ Bizantii vidimus, figura. Caput huic enorme fuit, & ad reliqui corporis collationem indecentiſſimum, quale vaccinũ eſſe diceres, nullis præditũ cornibus, auribus vrſinis, breuibus ac ſubrotundis, oris rictu vſqueadeò vaſto, vt leoninum ſuperaret: certè humanum caput æquare potuiſſet. Patulas habebat nares, labra repanda atque reſima, dentes prorſus equinos, obtuſos tamen: oculos ac linguã prægrandes: collum, vt piſcibus nullũ, aut admodum breue: caudam, vt porci ac teſtudines, rotundã: reliquum obeſiſſimi cuiuſdã porci corpus eſſe diceres: pedes ita breues, vt quatuor à terra digitos vix attolleretur: vngulæ in porci formam diffiſſæ: quæ res nos inducebant, vt id animal non bene natare, ſed fundum fluminis inhabitare, ac paſſim in Nili profundo diuagari crederemus. Omnino enim quicquid huius monſtri, ludis publicis à Romanis imperatoribus populo oſtendebatur, id ẽ Nili paludibus adferri ſolebat: imò etiam quod Turcarum imperatori oblatum, atque à nobis cõſpectũ fuerat, inde proceſſiſſe certiſſimũ eſt: cuius rei fidem faciet Coloſſi figura, Nilũ Ægyptiũ Romæ in Vaticano referes, ex qua nos Hippopotamum vt hîc depictum vides, excerpſimus.

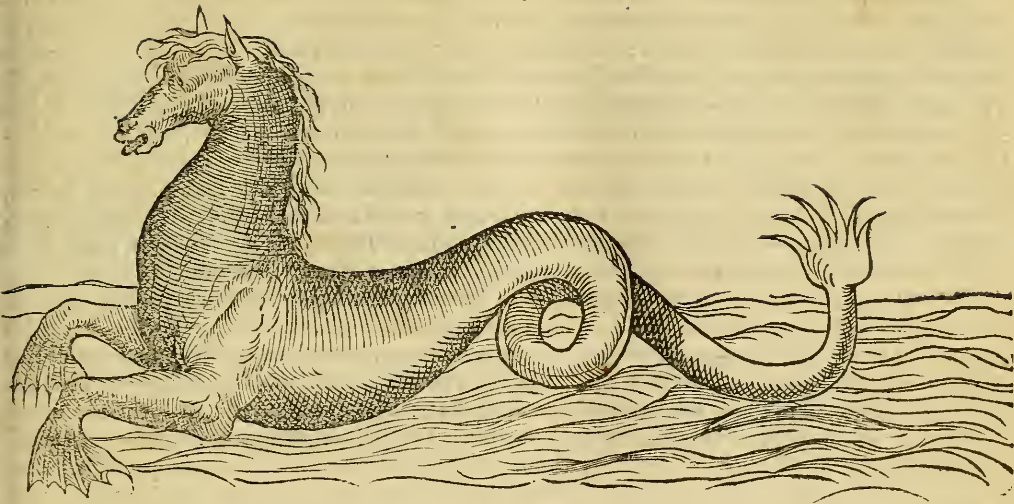
Hippopotamus ex colosso Nili alio excerptus.

Neptunius equus a quibusdam hippopotamus, & hippocampus falsò creditus.

Permagna fuit antiquorum in suis fabulis libertas, quarum venustatem, dum obscura quadam veritatis vmbra obtegere conarentur, verisimile quiddam efformauerunt, quod credulas hominum mentes fumosa quadam inanitate obtenebraret. Itaque factum est ab eis, vt quemadmodum volanteis in aëre columbas, pauones, aquilas, suorum Veneris, Iunonis ac Iouis numinum currus ducere cōfinxerunt: sic etiam tridente insignem Neptunum à quibusdā veluti hippopotamis per aquas deduci præeuntibus Nereidibus voluerint. Horum autem hippopotamorum ac Nereidum formā pro pictorum libidine in magnam spectantium admirationem sic commenti sunt, vt Hippocampi cuiusdam potius, quàm Hippopotami rationem habuisse videretur: quod etiam in Augusti, multa insigniora reddente numismata, capricorno facilè apparet. Quis enim hanc capricorni formam genuinā esse vnquam iudicauerit? Falluntur ergo plurimum, qui vanis antiquorum picturis tātam adhibent fidem: non enim est re vera Hippopotamus cauda Delphinea, aut in girum contorta: neque Romanis alius vnquam apparuit fluuialis equus ab hoc, quem suprà ostendimus. Sed ea fuit principum, nominis sui celebritati atque admirationi studentium, ambitio: vt dum se terra maríque dominari significare vellent, duo insignia vtriusque elementi animalia, equum ac Delphinum, inter se coniungerent: quod effictum monstrum quia ad deiectamenti marini figuram (Hippocampum vocant) accederet, etiam Hippocampi nomen quibusdā retinuit: de quo secundo libro suo loco differemus. Talis autem est equi Neptunii, quem falsò quibusdam Hippocampum & Hippopotamum appellare libuit, figura.

Fabulosus equus Neptuni.

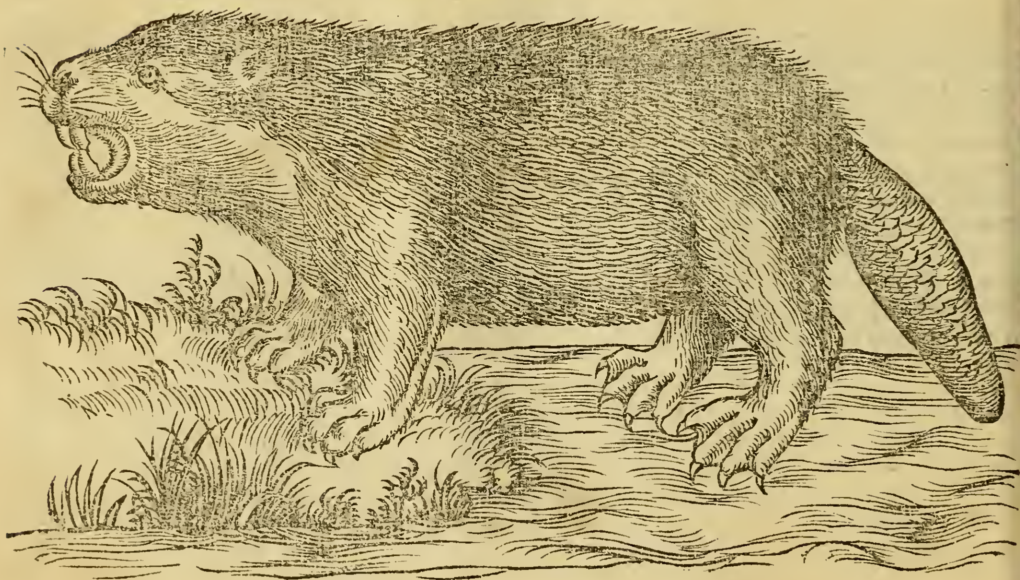

FIBER.

Sunt etiam mari ac fluminibus ſui canes, quemadmodum porci, boues, ac cætera animalia terreſtribus reſpondentia. Horum alii cæteros piſces, veluti venatici canes inſectantur, de quibus in cartilagineis ſuo loco poſtea dicetur: alii venaticorum canum ſimilitudinem habent, & vtranque vitam degunt, maríque ac fluminibus gaudent, vorandorum ac deprædandorum piſcium cauſſa potius, quàm vt illic quieſcant, aut fœtus edant. Huius generis eſt, qui Caſtor & Fiber à Latinis, ab Ariſtotele Latax, vulgo noſtro Beuerus, *un Bieure*, appellatur. Cuius magnitudo, ruſticum mediocris notæ canem non excedit: pedibus tamen eſt breuioribus, neque quatuor digitis à terra elatus, quorum anteriores caninis reſpondent, atque vngulati ſunt: poſteriores, digitos oblongiores habent, latiore membrana intertextos, vt in palmipedibus, atque adeò anſeribus videmus, quibus in terra minimè valet. Quamobrem ſuas cauernas non longè à litore ſeligit, è quibus exiliens, protinus in flumen aut mare ad conquirendum victum immergitur. Vnde etiam ab Ariſtotele κολυμβητὴς, hoc eſt, vrinator appellatus eſt. Cæterum corpore eſt recurto, catelli pinguis modo, capite breui ac rotundo, auribus atque oculis paruis & orbiculatis, nare anteriore, vt in felibus diffiſſa, ac barbis longioribus obſeſſa, dentibus anterioribus quaternis (vt in muribus oblongis falcatis & validiſſimis) quorum ſuperiores longi quidem ſunt, ſed inferiores extra maxillam prominent, ſuperioribus longiores: poſteriores ad talpinos aut porcinos accedunt. Pelle veſtitur ſpiſſa, villoſa, ad ichneumonem accedente, nigriore tamẽ, ex qua chlamydes & chirothecas aduerſus imbrium & frigoris iniurias cõficere ſolent. Verùm ea vſque ad caudam tantùm talis eſt. Eſt enim Caſtoris cauda, quiddam veluti natura diuerſum à reliquo huius animantis corpore: nã ea magis ad piſcẽ accedit. Vnde Lotharingis per ieiunia in deliciis habetur, quòd ea murenam bene præparata ipſo guſtu propemodũ referat.

In maiori Caſtore ſeſquipedalis eſt, ſenos digitos lata, duos craſſa, quatuor interdum librarū pondò, ad margines in tenuitatem deſinens, mēbrana glabra, ac liuida, contecta, ſuper quam lineæ quædam ſquamas dimentientes incredibili artificio depictæ ſunt: Cætera introrſum neruoſa eſt, vt integrū piſcem pinnis carentem, ac ſoleam referentem dixeris, qua veluti gubernaculo quodam in aquis vtitur. Quod autem ad internam totius Caſtoris anatomen ſpectat: in eo certè nihil magis admirandum, aut ſcriptione dignum eſſe duxi, quàm teſtes, quibus pro corporis exiguitate, adeò ingentibus ac craſſis præditus eſt, vt hi ad taurinos accedant, in quibus rotundi calculi, oui magnitudine, mihi plærunque conſpecti. Sunt autem hi medendis corporibus permultum vtiles: quamobrem à mercatoribus magna ſolertia diſquiruntur, magnóque vænire ſolēt. Fabulam eſſe putat Dioſcorides, quòd Caſtor à venatoribus excitatus, ſibi teſtes execet, cùm illuc vſque caput extendere nulla ratione poſſit. Verum quidem eſſe poteſt, mercatores aut venatores, poſt exectos Caſtoris teſtes, corpus ita viuū aliquando demiſiſſe, ac nonnullos poſtea repertos fuiſſe caſtores, teſtibus carētes. Proinde huiuſmodi amphybio Europa noſtra abundat, vt apud Burgundiones Lotharingos atque Auſtrios permulti cicures etiam hodie reperiantur. Huius genuinam formam ex ſequenti figura conſpicito.

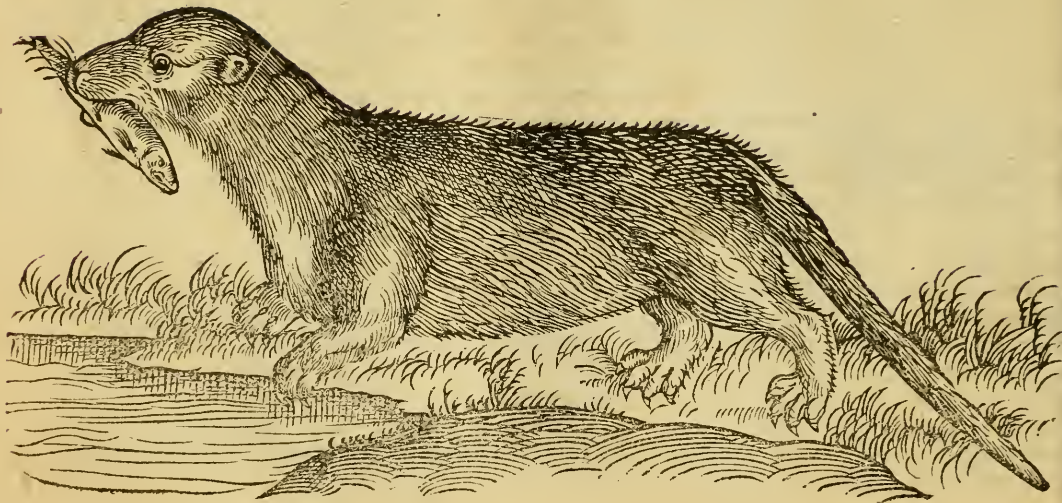
Κάστωρ, Fiber, Bieure.

LVTRA.

Caſtorem refert (ſi caudam adimas) quæ Græcis, Latinis, ac vulgo quoque noſtro ab immergendo atque eluendo Lutra appellatur:ac quòd aquas incolat,piſcibus infenſiſſima, quibuſdam Græcis ἐνυδρὶς, quódque venatici canis in morem, prædam in fluminibus diſquirat, ab Aëtio atque Æliano Canicula fluuiatilis dicta eſt. Amphybii genus, fibrorum numero adſcriptum, hoc tamen ab his diſtans,quòd fiber vtrique aquæ & ſalſæ & dulci, Lutra mari nunquam immergitur. Caput illi eſt caninum, dentes quoque ad canem venaticum accedentes: aures Caſtoris: ſed graciliori & longiori eſt corpore,oblongámque teretem,& in faſtigium deſinētem caudam gerit. Vulpinis eſt cruribus,paulò craſſioribus tamen,quibus magis in aqua,quàm in terra valet: habet enim poſteriores pedes planos, & membranis communitos,vt in Caſtore dictum eſt: pelle contegitur minus,quàm Caſtor ſpiſſa:frequenti ac breui pilo conſperſa,colore nonnihil ad caſtaneū accedente, quæ nobis per hyemem maximo eſt vſui, magnóque pretio diuendi ſolet. Cuius etiam cauſſa, noſtri venatores magna ſagacitate lutris inſidiari ſolent: atque earum veſtigia in litore,excrementorúmque piſcium ariſtis commixtorum naturam obſeruare ſolent: piſcibus enim Lutra veſcitur, lacubus,ſtagnantibus & quietioribus fluuiorum aquis infenſiſſima, quos magna ſolertia, magnóque impetu exterrens ad litorum cauernulas adigit, vt facilius intercipiat, copioſioréque præda perfruatur: quanquam famem teneris etiam herbarum aſparagis arceat. Cæterum cuniculos non longè à litore ſibi excauat, à quibus mane exiliens, amplius quàm duo miliaria ſurſum contra aquæ defluxum tendit, vt poſtea piſcibus ſaturata, facilius ſecundum aquæ decurſum in deſtinatam ſibi cauernam redeat. Plures catulos ſuis vberibus lactat, quos prouectiores, atque adeò matres ipſas, venatores per hyemem defluxis plantarū foliis perueſtigare ſolent.

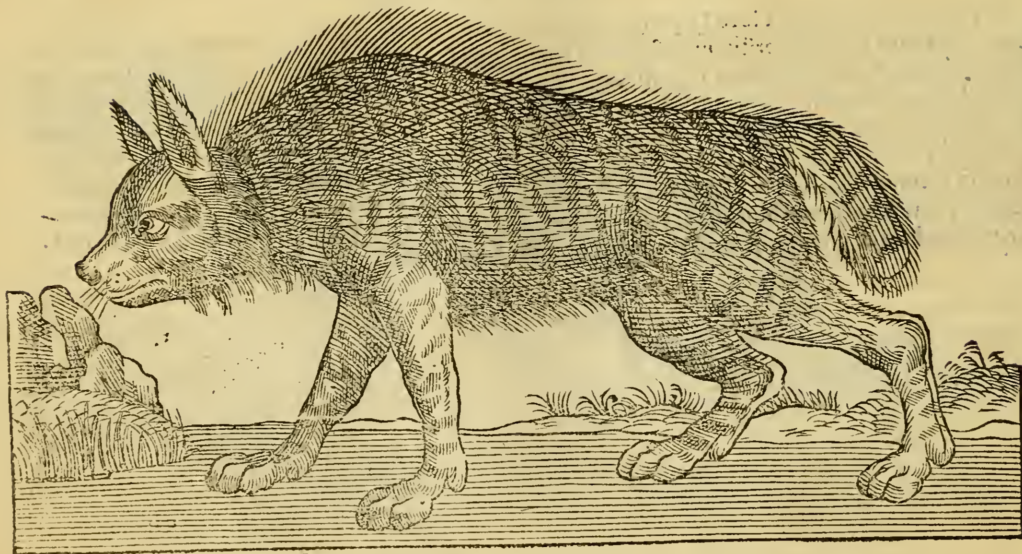
Ἐνυδρὶς, Lutra, *Loutre.*

LVPVS MARINVS.

Nõ eſt prætermittẽda hoc loco Lupi marini pictura ac deſcriptio: de quo, etſi à veterib⁹ nihil, quod ſciam, hactenus traditũ fuerit: tam inſignis eſt tamen eius ſiue prædonem, ſiue monſtrum marinum dicere volueris, forma, à Labrace lõgè diuerſa, vt particularẽ ſibi deſcriptionem promereri videatur. Amphibiũ autẽ eſt animal, piſcibus magna ex parte famẽ exaturãs. In Oceani Britãnici litore aliquãdo conſpectũ, ſic terreſtrem lupum referens, vt non immeritò lupi nomen apud vulgum retinuerit. cicurẽ diu vixiſſe aiunt, capite enormi, oculos permultis vndecũque pilis adumbratos gerẽs: nare ac dentibus caninis: robuſtiſque barbis ore obſeſſo: pelle, villis erectioribus, hiſpida: nigris maculis, vndique (vt & totum corpus) diſtincta: cauda oblonga, craſſa, villoſa ac ſpiſſa, cætera lupum referens. quemadmodum ex pictura, quæ nunc tibi proponitur, facilè cernes.

λύκος θαλάττιος, Lupus marinus, *Loup de mer.*

MVS AQVATICVS.

Muris aquatici naturam ac deſcriptionem ab antiquis prætermiſſam fuiſſe miror: cùm ſit amphibium animal, atque herboſis amnium ripis frequẽtiſsimum: id autem ab iis factum eſt, vel quòd eius vtilitatem illi nondum percepiſſent, vel quòd ſuperfluum exiſtimarent huiuſmodi animalis genus inter aquatilia connumerare. Quanquam Plinius ea muri marino aut aquatico tribuat, quæ certè teſtudini debentur. Sed hoc reuera fatendum eſt, magnam eſſe huius cum rattis, hoc eſt maioribus noſtris muribus ſimilitudinem: hoc dempto tamen, quòd fœminæ tres excernendis excrementis (vrina, fæcibus, fœtu) meatus extrorſum diſtinctos præ ſe ferãt. Proinde mus aquaticus præter aliorum naturam, etiam maximos amnes natãdo traiicit: herbam depaſcitur: ac ſiquãdo ab origine ſua, ac conſueto domicilio recedat, iiſdem frugibus veſcitur, quibus & cæteri mures. Porinde Nilo, & apud Strimonem frequẽtiſsimus eſt: quo in loco, ſub noctem, ſereno tempore deambulantes permultos ex aqua in ripam concedere, & aquatiles plantas erodere, atque audito ſtrepitu rurſus in aquas demergi multoties conſpeximus.

Mus aquaticus, *Rat d'eau.*

De amphibiis bipedibus viuiparis. CAP. V.

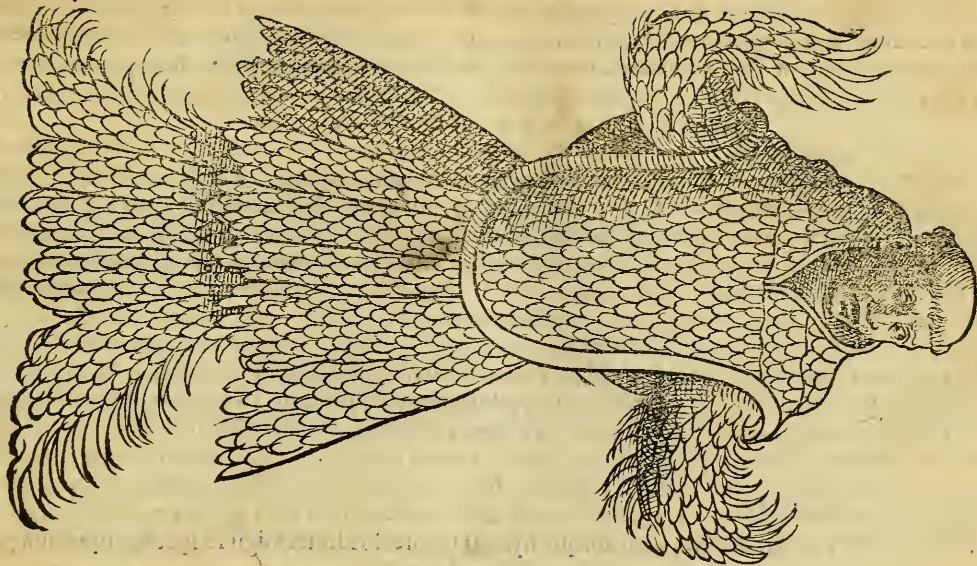
Vt ſunt permulta naturæ in terris pro arbitrio ludentis miracula: ſic etiam in mari ob raritatem,&formæ varietatem propè incredibilia eiuſdem artificii monſtra obuerſantur. Quis enim non admiretur,quòd ab antiquis de Tritonibus,Syrenibus, Nereidibus,Naiadibus,ac plæriſque aliis marinis monſtris ſcriptum eſt? Vix enim fabuloſum eſſe putant quidam,quod recenſet Plinius, Tiberio principi ab Olyſiponenſium legatis nuntiatum fuiſſe, viſum, auditúmque in quodam ſpecu Tritonem concha canẽtem,qua noſcitur forma: Imò neque falſam Nereidum fabulam exiſtimant, qua ſquamis modò hiſpidum corpus, humanámque effigiem habere circunfertur: quarum etiam morientium gãnitum triſtem quoſdam accolas audiuiſſe refert Plinius:quod æquè fortaſſe verum eſt,atque id quod de Faunis ac Satyris ab antiquis eſt proditum: quorum mõſtrorum nonnullos ſe aliquando vidiſſe quidam ex ſanctiſsimæ vitæ, noſtræque religionis principibus viris,ſuis ſcriptis teſtati ſunt. Quinetiã rumor eſt,poſtremis hiſce diebus in Noruagia, ab infinita populi magnitudine, ſquamis armatũ piſcẽ viſum fuiſſe, atque humana facie:qui poſteaquam ſecundum maris litus diutiſsimè ambulaſſet,confeſtim in mare ſe proieciſſe. Quod ferè ad Plinii teſtimoniũ accedit, qui ſe habere authores in equeſtri ordine ſplendentes affirmat: viſum ab his, qui Gaditanum Oceanum habitant,marinum hominem,toto corpore abſoluta ſimilitudine, nocturnis temporibus nauigia aſcendiſſe, ſtatímque degrauari quas incederet partes: etſi diutius permanſiſſet, etiam mergi. Neque hoc quoque prætermittendum, quòd in Batauinis annalibus de piſce Epiſcopo ſcriptum eſt,quem prope Poloniam anno 1531 captum fuiſſe Cornelius Amſterodamus Gilberto Phiſico Romæ ſcripſit,ac Regi Poloniæ oblatum: cuius corporis magnitudo, facies ac cultus talis erat omnino,qualem videmus Epiſcopi cuiuſdã Romani,ſua mitra,ſuiſq; reliquis ornamẽtis induti figurã.

Verùm etiam ex Pomeranico in quendam lacum eiusdem regionis per inundationes maximas piscem mulierem captum, & ad Edam, eius regionis vrbem, deportatum, idem Cornelius scripsit: cui ad muliebria munera exequenda, promptitudinem quandam fuisse recenset, atque aliquot post annos, cum eius loci mulieribus vixisse: sed ea nunquam loqui potuit.

MONACHVS PISCIS.

Monstrorum superius enumeratorum figuram ac formam quibusdam in locis reperiri facilè crediderim, si verum est quod de Monacho pisce in Noruegia apud Diezunt appellatos populos, iuxta oppidum Den Elepoch repertum fuisse tradunt: cuius formam sequens figura te docebit. Tres tãtùm dies vixisse aiunt, ac nullam vocem edidisse, præterquam suspiria quædam, summũ mœrorem ac luctũ referẽtia. Ex quibus omnibus, quæ etiã ludens natura facere possit, nobis facilè cõsiderare licet.

Pictura piscis Monachi.

De amphibiis quadrupedibus ouiparis. CAP. V.

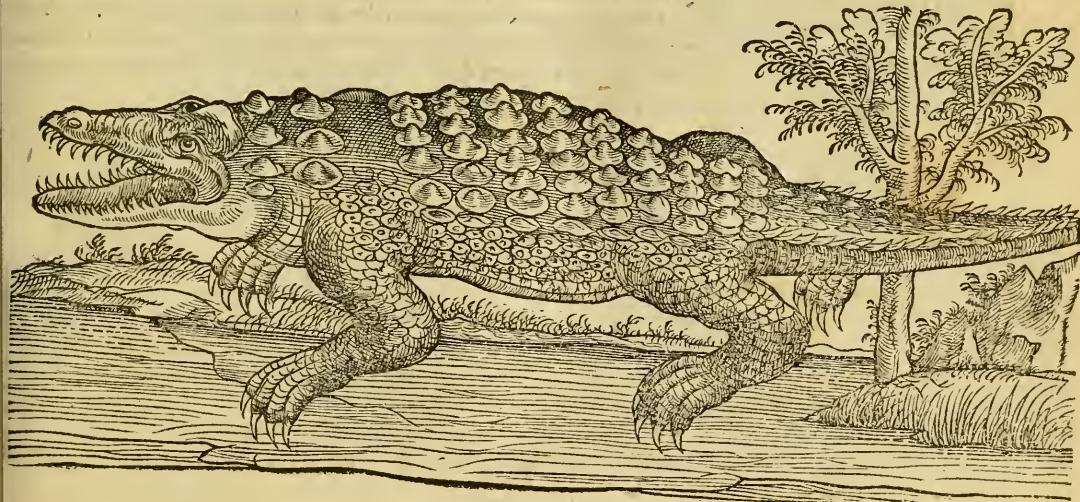
Amphibiorum quædam, etsi quadrupeda sint, hoc tamẽ à superioribus distant, quòd oua pariant atque excludant, ex quibus etiam paruis, ingens interdum animal assurgit, vt mox in Crocodilo docebimus. cui nos ob similitudinem Scincum, & Cordulũ adiungemus: ac quia de ouiparis amphibiis agebatur, locus etiam hic idoneus visus est, in quo testudines ac ranam fluuiatilem describeremus.

CROCODILVS NILOTICVS.

Crocodilus, nomine ac forma omnibus ex æquo notissimus: Niloticum animal est, amphibium, quadrupes, lacertosi generis: ouiparum, pisciuorum, ex parua origine in maximam molem crescens: dentibus longis, exertis, pectinatim vtrique maxillæ infixis, quarum superior tantùm moueri conspicitur: lingua pro corporis magnitudine adeò exigua, atque inferiori maxillæ ita inhærente, vt solum eius vestigiũ esse credas. Nullo est hominibus vsui, sed magnæ illis admirationi, magnóque detrimento potius: vt qui veluti lachrymas edens, viuos deuorare existimetur. Quamobrem crocodilo noctu diúque insidiantur indigenæ, eiúsque cutim salitam ac tomento conditam nostris mercatoribus diuendunt. Ea est rugosa, multis in tergo tuberculis armata, subtus læuis, sursum verò sessilibus squamis aspera, ingẽti cauda prædita, coloris vndecunq; cinericii: à qua vasta ac breuiora crura emanant: pedibus in quinos digitos diffissis, robustissimis ac prælongis vnguibus communitis, quibus terrestria animalia, atque adeò humana corpora discerpere creditur. Huius figuram multa veterum numísmata referũt, multǽque vrbes pellem eius ad insignem plebis admirationem, in palatiorum eminentioribus locis collocant: cuiusmodi Lutetiæ in plærisque sacris ædibus, atque adeò aula forensi maiore videmus. Cæterum Crocodilus Niloticus, cuius mox picturam cernes, terras interdiu, noctu paludes incolit, quatuórque hyemis menses inedia transigit in specu, atque oua parit

circiter sexaginta, anserinis ferè similia, candida, quæ terræ gremio commissa, eius calore excluduntur. Aiunt præterea trochilũ auem admodũ pusillam, apertis dormientis crocodili faucibus inuolare, eiusq; dentium purgamentis viuere.

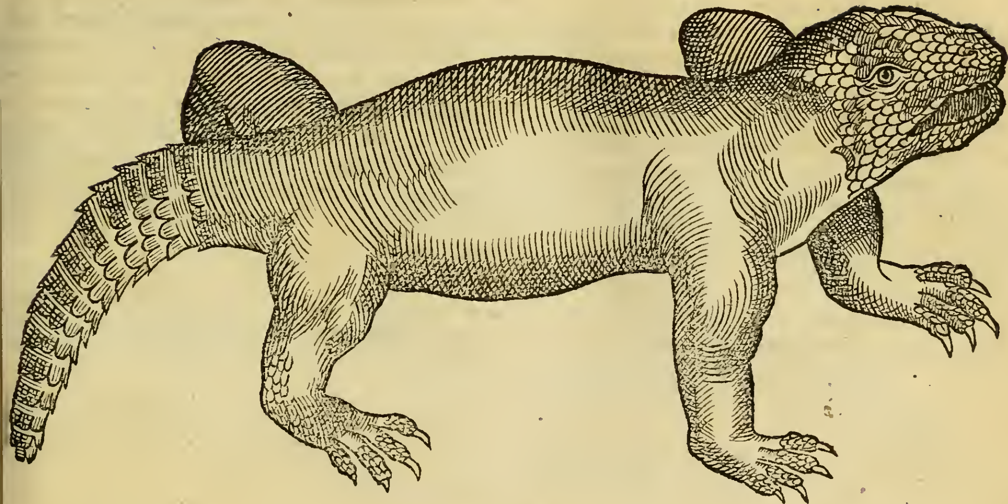
Κροκόδειλος, Crocodilus Niloticus, *Vn Crocodile.*

CROCODILVS TERRESTRIS.

Crocodili genus aliud eſt terreſtre tantùm, haud ita procerum, Ægypto atque Arabiæ peculiare, reliquis animalibus infenſum: lacertam proueɛtiorem, ac maximam eſſe dixeris: à qua tamen præter duritiem, ac cutis firmitudinem hoc diſtat, quòd caput, crurúmque articulos, atque adeò pedum digitos ſquamoſos gerat. Verumetiã à Nilotico Crocodilo, hoc differt, quòd caudã habeat in clauæ modum tuberculis elatioribus aſperam, qua corpora quibus inſultat, atrociſsimè diuerberare creditur: huius formam ſequenti piɛtura condiſces.

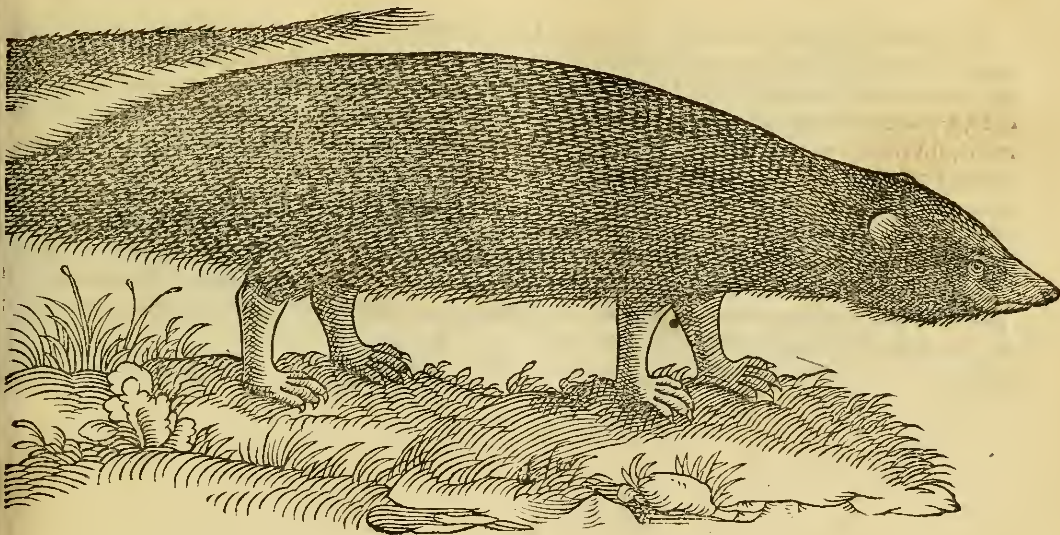
Κροκόδειλος χερσαῖος, Crocodilus terrestris, *Crocodile terrestre.*

ICHNEVMON.

Crocodilo Nilotico fato quodam naturæ infensus est,ac propè lethalis Ichneumon,quemadmodum & Delphino Hamia,Thynno Asilus, & reliquis quoque piscibus culices ac pediculi. Quod quũ inter cætera naturæ ludicra magnopere admirandum esse censeam, cúmque multis ob id rationibus adducti veteres,Ichneumonẽ inter amphibia connumerarint (litoralis enim & Nilo æquè peculiaris est,ac nostris lacubus & amnibꝰ Lutra) eius ob id picturã ex vera effigie à nobis cum Crocodilo conspectam hoc loco proponere æquum esse visum est. Est autem Melis corpore , eodémque pilo, recurtis pedibus,nigris, capite oblongo,nare prominula, mustelam iratam esse diceres: cuius ea est natura, vt dormienti Crocodilo magno impetu in fauces irrumpat,vt ab eo deuoratam escam depascatur,qua abunde exaturatus, Crocodili vẽtrem erodere atque ipsum enecare traditur: alioqui magnus est Ægypti serpẽtium depopulator. Quamobrem huius loci vulgus Ichneumonem in priuatis domibus,vt & nos feles educat, murémque Pharaonis appellat:neque verò vulgo nostro credẽdum esse duxerim,qui aliud quadrupedis, latioribus veluti tabellis loricati genus(Tattoum vocant) pro Ichneumone assumunt:est enim ab hoc longè diuersum animal,vt ex hac pictura cernes.

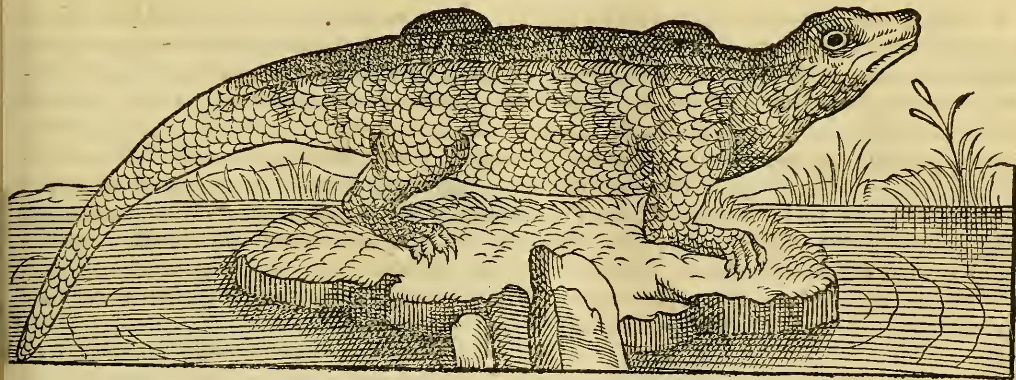
Ιχνεύμων, Ichneumon, *Rat de Pharaon.*

SCINCVS.

Scincus eandem cum Crocodilo naturam habere creditur, vnde Crocodilus minor à quibusdam appellatus est, nullúmque præterea vulgare nomen habet. Proinde quadrupes est, lacertæ viridis aut salamandræ magnitudine, vt pollicis crassitiem quadrantísque longitudinē non excedat, colore cādido, quibusdam lineis in dorso puniceis transuersis, Cerastis modo, distinctus. Cætera Cordulum refert, nisi crassiore atque oblongiore esset corpore, cauda rotūda, squamísque vndecunque scateret, quas cū piscibus vt & laterales lineas cōmunes habet: sed ossibus præditus est: ob medicamēta alexipharmaca, ab antiquis medicis iampridē instituta maximè desideratus, & ad Veneris stimulos multum expetitus: alioqui edulis nō est. Asiæ & Europæ peregrinus: Ægypti, Indiæ & Mauritaniæ alumnus, præsertim apud Mēphim, quo in loco indigenæ, exenteratos, ac sale vel nitro inueteratos scincos mercatoribus diuendere solent, quos isthic adferant. Sed ea est seplasiariorum nostrorum malignitas, vt eius loco, Cordulum vbique, magno nostro incommodo supponere ac substituere soleant: de quo post ostensam scinci figuram dicemus.

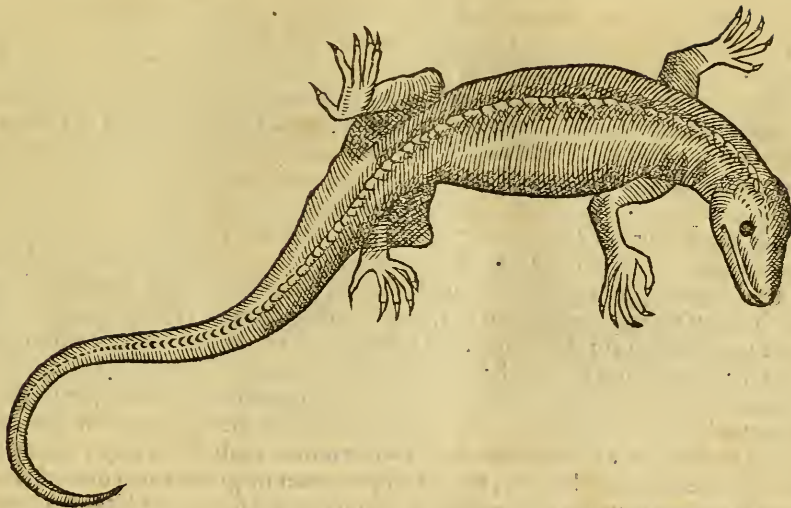
Σκίγκος, Scincus.

CORDVLVS.

Cordulum Aristoteles, κούρυλον Numenius vocat, id salamandrini amphibii genus, quod pharmacopolarum officinæ fallò pro Scinco exponere solent. Viuiparum animal esse comperimus, admodum alacre, in quo salamādriam excedit: Scinco multò minus, branchiis præditum, pinnis lateralibus carens, caudam laxam & latam habens, Siluri modo (quoad paruum magno licet conferre) minimè squamosum, tergore nigricante, ac glabro, tuberculis tamen horridulo, quódque facilè glubi potest, digitísque attrectatum lacteum humorem vt Salamādra emittit, qui naribus admotus virulentum quidpiam referat: rostro obtuso, dentibus asperioribus cōmunito, digitis anteriorum pedum in quaternos, posteriorum in quinos articulos diuisis: quod dum per aquam fertur, pinnam carnosam erigit, quæ à vertice secundum dorsum vsque ad caudam protensa, ipsam ambire conspicitur: quamobrē sinuoso corporis impulsu, Siluri, Anguillæ ac Murenæ modo natare solet. Proinde quòd ad eius interiores partes attinet, linguam ranæ fluuiatilis modo spongiosam habet, qua glutinis more facile ad os adducit hirudines fluuiales & terrestres oniscos ac lumbricos, quibus præcipuè vescitur: ob idq; circa fauces quiddā veluti carnosum ad linguæ radicem illi extuberat. Cæterū costis ac sterno, vt & salamandra caret, ossáque pro spinis gerit, cor spōgiosum, dextro lateri incumbens, cuius auricula sinistra maiorem pericardii partem occupat: pulmonibus caret, branchiis enim præditus est: hepate est nigerrimo, ad conuexam partem aliquantulum bifido, liene subrubro, ventriculi fundo adhærente: renibus spongiosis, cruribus ferè incumbentibus, qua in parte (& circa spinam) carnosus tantùm comperitur: alioqui ad pectus, & sub ventre totus cutaneus est: oua gerit in bicorni vulua per ordinem, vt in viuiparis cartilagineis disposita, quæ rufo quodam adipe fouentur, ex quibus postea viuos fœtus, eósque numerosos, vt & Salamandra excludit.

Κόρδυλος, Cordulus.

TESTVDINES.

Ouiparorum amphibiorum quadrupedum naturam habent omnes ferè testudines, quas Aristoteles generali vocabulo Chelonas, Italia Galanas, Gallia Tortuas nominat: quarũ etiam figuram Peloponnenses in suis numismatis referẽtes ob id Chelonia appellarũt, vnde Eupolis obolum Calichelonium vocauit. Hæ verò testudines, etsi præter aliorum, quos descripsimus, aquatilium quadrupedum morem, concha longè durissima contegantur, quia tamen lacertosi generis esse nemo negauerit, post Crocodilorum species iure describẽdas esse duximus. Harum nonnullæ marinæ sunt, aliæ fluuiatiles, aliæ verò nemorales. marinas testudines Plinius mures marinos nominat, quas Oppianus inter eos pisces, qui longius è mari in agros euagantur, annumerat. Duorum sunt discriminũ, longæ ac rotundæ, ambæ litorales. Lõgæ tamen magis pelagiæ, quæ (vt & reliquæ omnes) dum paulũ in aqua steterunt, per eius summum tantisper caput exerunt, dum externo aëre (quod & vitulis marinis accidit) pulmones, quos carnosos & sanguineos habent, saturauerint. Testudines enim in mari per nares spiritum trahere necessarium fuit, cùm branchiis careant, vesicam quoque vt & reliqua quadrupeda terrestria habent. Omnibus item testudinibus hoc est peculiare, vt mortuæ sicut & delphini supinæ fluctuent. Mares planam subtus testam, fœminæ concauam habent. Oblongas testudines omniũ maximas in portu Torræ rubri maris ciuitatis frequentes vidimus, quarũ testæ, vanni bene magni longitudinem àc latitudinem exæquant. Caput habebant admodum solidum, atque os ita durum, vt vel crassissimos asseres eroderent. Proinde omnes edules sunt, atque optimi gustus: sed Græcis per religionem his non licet vti, fluuiatilésque præter magnitudinem omnino imitãtur, quemadmodum & marinæ rotundæ ad terrestres ac nemorales ipsa forma accedunt, quarum plurimas in foro Veneto me vidisse memini, calice conuexo, multis tuberculis elato, inæquali tegmine, in

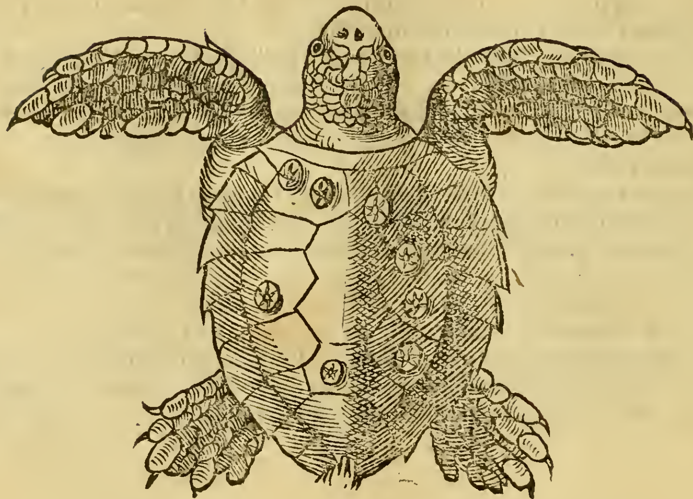
gyrum crenato duro,rigidóque, vtrinque decliui,ac cataphracti clypei modo in rotunditatem desinente: cauda breuiore,capite admodum duro,rostro aquilino,ferè osseo,dentibus & lingua carente, adunco,cuius margines cultelli in morem secare posset.

Fluuiales testudines, Aristoteles hæmidas vocat,quas à cheloniis secernere videtur:ob id(ita enim puto)quòd lato neque ita conuexo dorso appareant.Græci ποτάμια χελώνια vocauerunt Plinius Lutarias testudines appellare maluit, quòd luto ac cœnosis paludibus oblectentur : à marinis testudinibus ipsa tantùm testæ vastitate distant. Sunt enim harum , quemadmodum & marinarum, quædam longæ,aliæ etiam rotundæ.

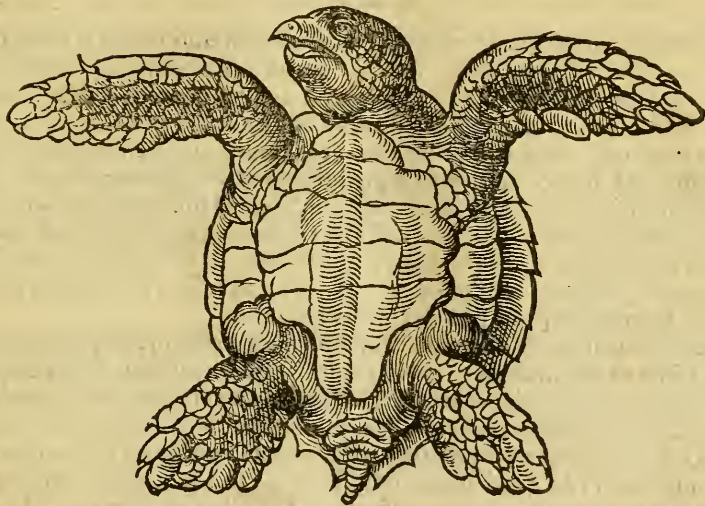
Montanas testudines Græci ὀρεινὰς,nostri nemorales,alii terrestres appellauerunt,omnium longè delicatissimas,ac magis salubres:quamobrem à medicis in resumptiuo victus genere,hecticis,& marasmo ac tabe laborantibus præcipi solent: offerunt autem eas capitibus ac pedibus ablatis,vel furno,vel testa exassatis : vel cum pineis pistaciis & saccharo subactas,ex quibus alimenti genus conficiunt quod tortugatum nominant. Multæ sunt in Thracia,Macedonia, & apud nostros Linguoccitonicos,quarum forma ad marinas rotundas,sola magnitudine dempta,accedit.

Inauditum antiquis testudinis genus apud Turcas è longinquis regionibus allatum vidi : cuius testa rara est ac pellucida , chrysoliti colorem mentiens,ex qua Turcæ cultellorum manubria efformant,tanti pretii, vt etiam clauis aureis exornare non dedignentur.

Testudo prona.

Teſtudo ſupina.

RANAE.

Ranam,amphibium esse quadrupes ac vocale,nemo inficiatur : aquis innatat, saltando per terram graditur, ac coitus tempore ololiginem edit(ea enim est ranæ vox, quam probè Aristophanes confinxisse videtur),Batrachum Græci vocauerunt,vulgus nostrum Grenoillã. Multorum quidem est generum,sed palustris ac marina tantùm edulis est. Rubetam ac viridem paruulam ad medicamenta potius vtilem esse compertum habemus : venenata est quæ cœnosis antris ac cloacis plantarúmque radicibus,& sub terra altè defossa reperitur,rospum & buffonem nominant : è cuius capite detracti calculi,oculis ac venenatis poculis mederi falsò circulatorum vulgus autumat.hi enim potius à rubetæ cerebro detrahuntur:vulgus nostrum crapodinas appellat:quas ab antiquis Chelonites vocatas postea docebimus,cùm de lapidibus nomen à piscibus habentibus à nobis differetur.

Rana marina ad palustrem accedit,sed cartilagines habet ossium loco, éstque palustri procerior, atque æstuariis frequens,vt paulò pòst suo loco tractabitur.

Rana palustris paucis antehac annis in cibis apud nos expetita,ore est prægrandi,nullis dentibus prædito,quod foras ex aqua,testudinis modo,emittit,vt auram excipiat:chamæleonẽ in cibo capiendo imitatur, vescitúrque muscis,locustis,millepedibus,erucis,culicibus : quibus dum insidiatur, linguam ternûm digitorum longitudinis foras exerit ac vibrat, in cuius extremo spongiosus quidam veluti mucus,visci modo, quicquid contingit, agglutinat,vt integrum scarabeũ plerũque in aluum demittere conspiciatur. Ad quod munus officula vtrinque duo in radice linguæ(vt & serpentes) habet,quibus ipsa miro naturæ artificio confirmatur. Sed & hoc multò maiore admiratione dignum est, quòd post semestrem vitam, ranæ in limum resoluantur, vernísque rursus aquis renascantur. Attamen oua pariunt, coeunt, fœtúsque emittunt continuo veluti filo sibi cohærentes (carnes mi-

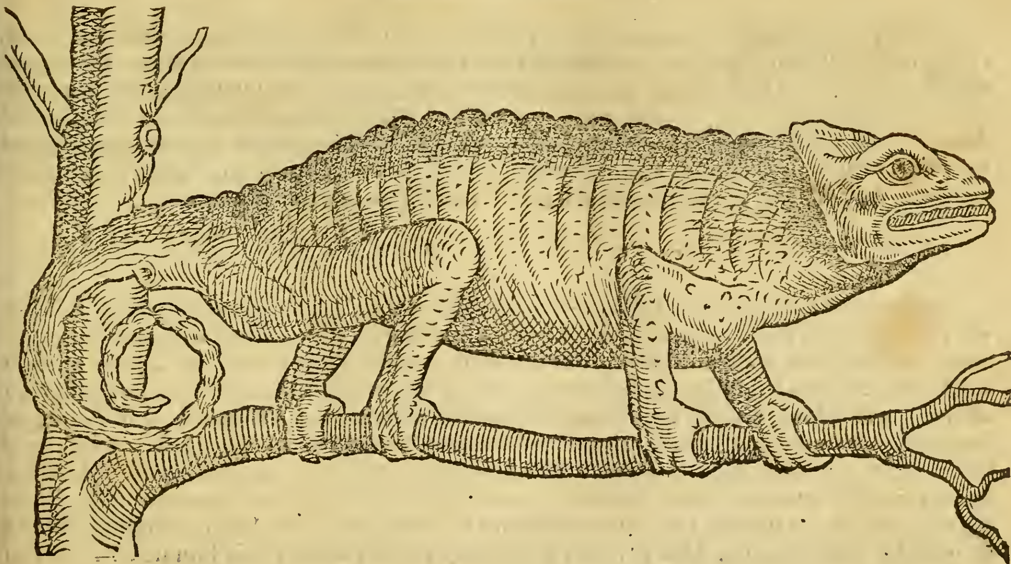
nutim consciſſas ac nigras eſſe dixeris)gyrinos vocant, oculis & cauda inſignes, qui mox in poſteriores pedes abeunt. Ranæ hepar in tres lobos diſtinctum eſt, ſub quo vna vtrinque pulmonis pars apparet: lienem quoque rotundum,& paruum habet: inteſtina nodulis intercepta,veſicam,teſtes,ac cætera ferè interiora membra reliquis animalibus terreſtribus ſimilia.

CHAMAELEON.

Dictum eſt ranam ad Chamæleonem hoc ipſo accedere, quòd in capiendo cibo eadem ferè nitatur induſtria.Hoc autem vt certius ex ſcripto ac pictura appareat,de Chamæleone hoc loco dicere inſtituimus: eſt enim paludibus etiam frequens animal. Chamæleon igitur duplex à nobis conſpectus eſt. Alter in Arabia puſillus,lacertam viridem non excedens, colore albicante,ſubfuluis ac rubentibus maculis diſtinctus: alter in Ægypti æſtuariis frequens, corpore,duplo quàm Arabicus, maiori: colore inter indicum & viridem ambiguo, quem ex luteo in fuluum variè commutare ſolet: vnde verſicolorem Chamæleonem antiqui appellauerunt. Vterque autem Chamæleon capite eſt criſtato in camelopardalis modum, duobus vtrinque oſſiculis in ſumma fronte prominentibus: lucidiſſimis oculis,piſi magnitudine, ſola pelle contectis,vt quod ab ea extet, milii magnitudinem non excedat:admodum flexilibus,vt altero ſurſum aut deorſum inſpiciente,alter,præter cæterorum animalium morem, aliò intentus eſſe poſſit. Iners eſt animal vt & Salamandra, neque currere vt lacerta poteſt. Quamobrem hominum conſpectum non refugit,nec facilè terretur, imò nec morſu hominem appetit. Arbuſta conſcendit ob viperarum ac ceraſtarum metũ. Famem octo menſes,atque interdum annum ferè integrum tolerat. Vnde falſò creditum eſt,eum nihil edere,ac vento ali: nam cùm pulmonibus magnis per ventris latera exporrectis præditus ſit, vẽtum intrò magno

impetu attrahit,eóque intumeſcit,foramina ad nares & auditum habet. Oris rictum amplum, maxillas dentibus ſerratis ſuprà & infrà communitas, quales in Tephloti ſerpente videas. Linguam teretem ſeſquipalmum lõgam, quam à longè in inſecta,quibus maximè veſcitur,vibrat, & mucore quem in extremo ſpongioſum habet,muſcas,ſcarabeos,locuſtas,formicas ad ſe adducit.Lineam habet ſub ventre ſquamulis denticulatam,albam, ad caudam vſque protenſam, adeóque artificioſè in huius animalis pedibus natura luſit, vt anteriores eius pedes à poſterioribus maximè diſſideant. Anterioribus enim ternos intra digitos extra binos, poſterioribus autem ternos extra : intra autem binos poſuit. Duodecim oua excludit,longa, lacertarum modo: cor habet muris domeſtici magnitudine, hepatis lobos duos:quorum ſiniſter maior eſt, folliculis fellis grani hordei magnitudinem non excedit,ſiniſtro hepatis lobo inhærens:eius figuram ſequens pictura te docebit.

Χαμαιλέων, Chamæleon.

De cartilagineis viuiparis oblongis. CAP. VII.

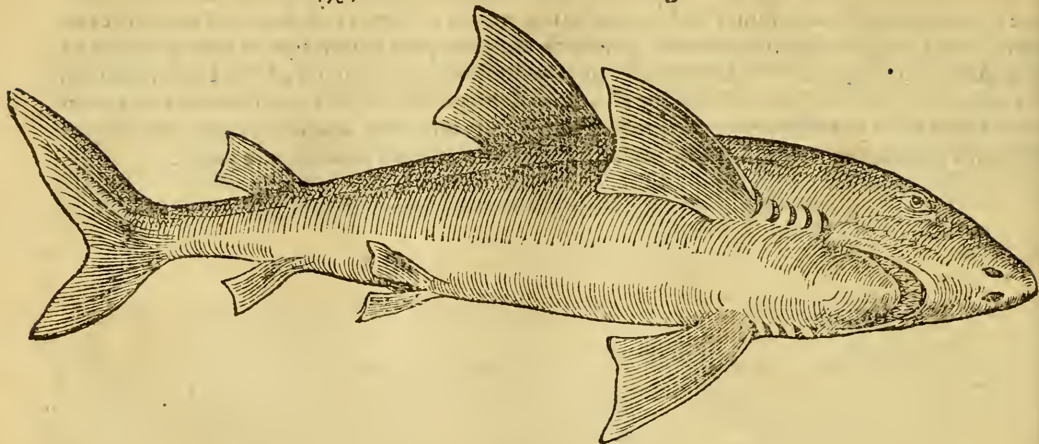
Multæ ſunt cartilagineorum ſpecies:viuiparorum enim alii tam oblongi,quàm plani . Ouiparorum rurſus totidem ſunt notæ.Cartilaginei autem dicuntur,quòd oſſium vel ſpinarũ loco,quiddam habent medium ac flexile,quod cartilaginem vocant . Ariſtoteles cum quibuſdam antiquiſſimis Græcis huiuſmodi aquatilia σελάχια,ἀπὸ τῦ σέλας ἔχειν appellauit,hoc eſt,quòd cutem noctu ſplẽdentem ac relucidam præ ſe ferant.Nos ergo de viuiparis oblongis primùm dicemus , quos à planis ipſa tereti atque oblonga forma diſtinguere oportebit.Tales ſunt Carcharias,Libella,Vulpecula,Simia,Serra marina,Galei ac muſtelæ omnes,quorum deſcriptio mox ſubſequetur.

CANIS CARCHARIAS.

Carcharias,caniculæ genus eſt admodum ferox,inter cetacea connumeratũ:magnitudine Thynnos ſuperans,quos & deuorare creditur . Marinos canes dẽtium voracitate,ordine multiplici, atque acumine refert.Vnde Aſiaticorum vulgo marini canis nomen habuit.Proinde ad Zigænã,Simiam, Vulpeculã,ac Galeos omnes(qui piſces cartilaginei ſunt generis)branchiis,pinnis,cauda,cute, atque adeò corporis habitu (dempta tamen magnitudine) accedere videtur . Tantæ eſt apud Noruagios magnitudinis, apud quos Perlzfiſch(quaſi montanum piſcem dicerent) appellatur,vt ducentarum librarum pondus nonnunquam excedat . Exiccatos autem aſſeruare , atque ex eorum cadaueribus marina monſtra ementiri ſolent . Cæterum capite eſt amplo , roſtróque in mucronem exporrecto, ore vſqueadeò vaſto atque capaci,vt quodlibet eius maxillæ latus ſex & triginta dẽtibus præditum ſit: quælibet autem maxilla duos & ſeptuaginta comprehendit dentes : quæ ſumma eſt in vtraque

centum quadraginta quatuor dentium : quorum anteriores magis rotundi, posteriores verò lati, atque in cuspidem efformati sunt. Validi tamen omnes, quales in Lamia describemus. Laterum ac tergoris pinnas longè quàm in quouis sui generis cartilagineo pisce maiores gerit : quibus minor est quæ ad caudam protenditur . Podicem inter duas pinnulas habet : ac quod ad eius caudam attinet, ea cubitalem æquat longitudinem, eóque ad vulpeculam accedit, (quam Veneti porcum marinum vocant) quòd eius superior pars, quæ vertebris communita est, altius attollitur, quàm inferior quæ crescentis lunæ figuram exprimit, quarum intercapedinem dimidia linea explere potest.

Κύων καρχαρίας, Canis carcharias : Noruagi Perlzfiſch.

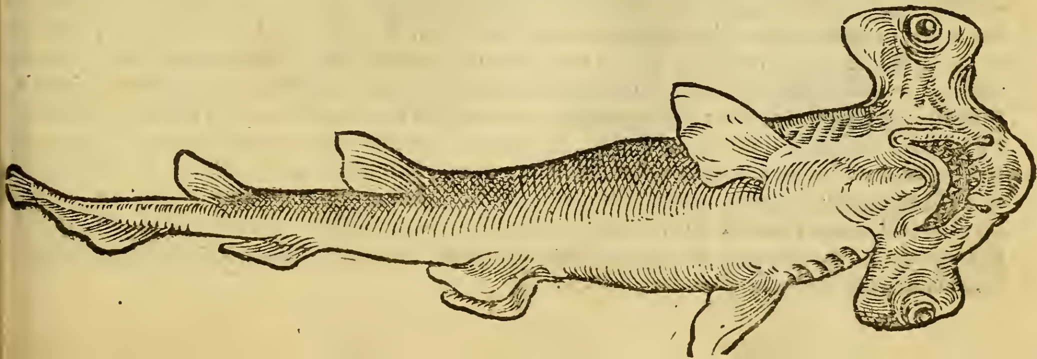

LIBELLA.

Zigænam Græci, Libellam Latini vocauerunt, fabrorũ lignariorum & architectorum inſtrumẽtum, è quo dependente perpendiculo, rectas parietum ac lignorum facies oculorũ nictu pernoſcũt: cui inſtrumento quòd is piſcis (cuius hîc picturam vides) veluti adamuſſim reſpondeat, Oppianus,

Galenus, Ætius, Plinius, cæterique doctiores, Zigænæ ac Libellæ nomen indiderunt: nos vulgò Niuellum appellamus: quod instrumētum inuersum, quia ad arcus & tormenti bellici similitudinem accedat, Itali Balistam nominare maluerūt. Massilienses à dētium sæuitie Cagnolam, atque à feritate Iudæum, & fortassis à deceptione Baratellam incerta nomenclatura dicunt. Cetaceus est piscis, cartilagineus, rotundus, oblongus, horridus, ac planè monstruosus, Mediterranei ad Smirnā maxima incola mustelini generis, damnosus magis quàm vtilis. Quamobrem natura carnem insipidā, & humanis corporibus noxiam illi tribuit: dentésq;(quos in quinque ordines digestos, numerosissimos, planos, vt Carcharias gerit,)sub cute ad prædā recōditos, atq; oculos præter aliorū morē in pronam capitis partem excauatos, vt deorsum potius, quàm sursum leonina quadam voracitate conuertat. Cætera pinnis cute, ac branchiis planè mustelam refert, sed tanta asperitate non horret.

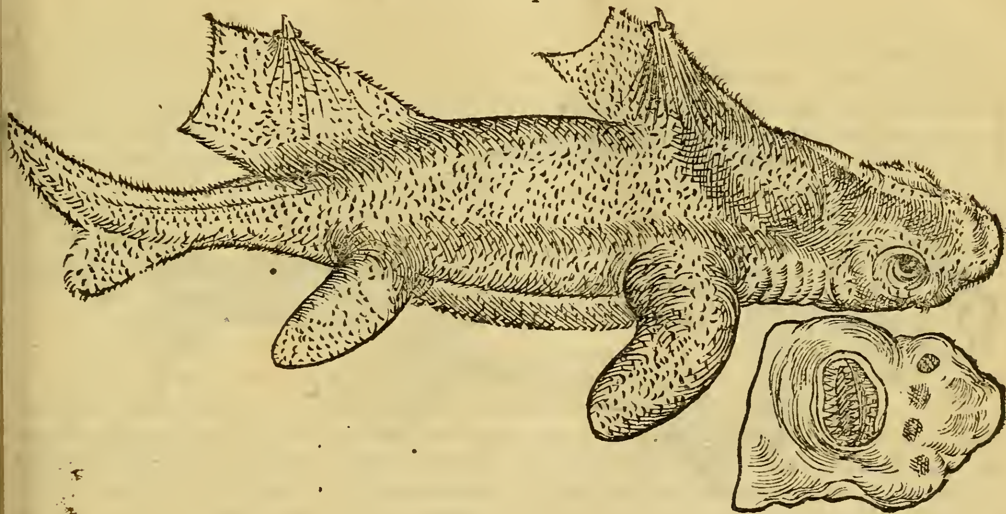
Zigæna, Græcis: Libella, Latinis: Balista, Italis: Cagnola, Massiliensibus.

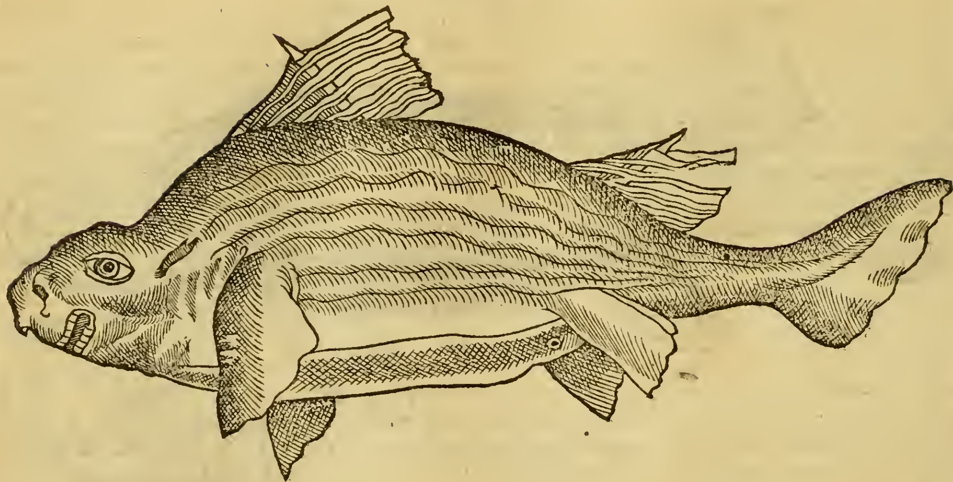
VVLPECVLA.

Ἀλωπέκιον Græci, Latini Vulpeculam dixerunt, cartilagineum piſcem muſtelini generis ſeſquicubitalem,atque interdum longiorem,fulua,aſperrima,minime tamen ſquamoſa cute præditũ, quæ perpoliendis artificum operibus apprime idonea eſſet, niſi difficillime à copioſa quæ illi ſubeſt pinguedine diuelleretur:quamobrem Italorũ vulgus piſcem hunc Porcum marinum appellauit.Proinde inſulſam & cacochymam carnem habet operariorum ac ruſticorum cibo deſtinatã, ellychniis ac pellium concinnatoribus vtilem,cuius etiam hepar ſex interdum olei libras colliquatum effundat. Corporis huius piſcis moles eſt triquetra:capitis ſuperior pars,ad Bufonem vel Aquilam marinam, inferior ad porcum accedit , branchiarúmque foramina muſtelæ aut catti ſimilia gerit : ac quo loco cæteris animalibus aures videas,eo in loco natura ſub pinnis ad hoc deſtinatis foramina quædam, quina vtrinque occultauit,excipiendæ atque emittendæ aquæ accommodata . Cæterum lucidiſſimos habet oculos,per medium nigerrimos : os ſemper apertum,Sturionis modo: cuius maxilla ſuperior pectinatim inſertos dentes exerit,quibus accedunt alii paruuli in partes diſſeminati.Roſtrũ quoque veluti porcinum habet,quatuor foraminibus pertuſum,quorum ſuperiores inferioribus minores eſſe conſpicies.Dorſum duabus pinnis communitum,quarũ quælibet ſuo armata eſt aculeo. Caudam ad imum latiuſculam,ſurſum in angulum abeuntem : nauiculæ temonem eſſe diceres. Ac quod ad interiores partes attinet,iecore eſt ſupramodum magno,albicante,in duos lobos diuiſo, quorũ vterque vſque ad imum ventrem porrigitur , folliculum ſub dextro ſatis latum , nigrum, copioſo felle turgentem.Lienem præterea rubrum,circinnatum,ſtomacho inſidentem,huícque circa mediam vẽtris regionem incumbentem paucas inteſtinorum ſpiras , quarum munus vtrinque ad ſtomachum cuiuſdam veluti vterculi abſoluere videntur.

Ἀλωπέκιον, Vulpecula.

Vulpecula Italica: à Venetis, *Porco marino.*

SIMIA.

Cartilaginei generis eſt, quæ Latinis à vultus ſimilitudine Simia marina, Genuenſium vulgo à falcata duorum cubitorum cauda, *Peſce Spada* dicitur: Galeo, Libellæ, Hinnulo, ac reliquis galeis ipſa pellis forma ac conſtitutione ferè reſpondens. ingrati alioqui ſaporis eſt, nulliúſque apud veteres memoriæ inſignis, præterquam quòd aiunt, piſcem hunc Delphino ægrotanti medicinam præſtare. Branchias habet Galeis perſimiles, pinnáſque in tergore, & ad latera ſatis conſpicuas, cutem ad Galeos accedentem, ſed magis læuem.

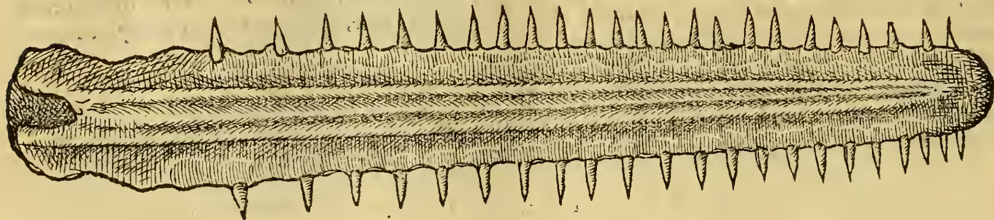
Rumor eſt, Simiæ genus aliud in mari rubro reperiri: quod etſi potius ad torpedinem accedat, terreſtris tamen Simiæ faciem refert, quibuſdam alis præditam, vt ad aquæ ſuperficiem quodammodo volare videatur. Sed hoc piſcis aut monſtri potius genus mihi nuſquam conſpectum eſt: prius autem Simia tum Romæ, tum etiam in Liguſtico litore aliquando viſa eſt.

SERRA MARINA.

Serram, vt Xiphium, aut Gladium, appellauerunt antiqui cetaceum ac cartilagineum piſcem, magnæ interdum molis: cuius capiti quoddam veluti roſtrum adnaſcitur per medium latum, in mucronem deſinens: ad latera in multos veluti dentes vtrinque ſerratum, in quo à Xiphio præcipuè differt. Eſt enim huic plana tantùm, & nullis dentibus diſtincta excreſcentia. Proinde Serra, Indico ac magno mari frequens eſt, noſtris litoribus ignota: imò neque antiquis, nec etiam noſtris hominibus, præterquam ſolo roſtro (quod à mercatoribus iſthuc affertur) vſquam compertum. Id autem eſt longitudinis interdum tricubitalis, ſeſquipedalis autem latitudinis, per medium planè car-

tilagineum ac flexile: asperiuscula, eáque subcineritia cute contectum: ad cuius latera, octo & quinquaginta dentes propemodum osseos connumerare possis. Sunt qui Serpẽtis Linguam vulgari quodam errore nominant.

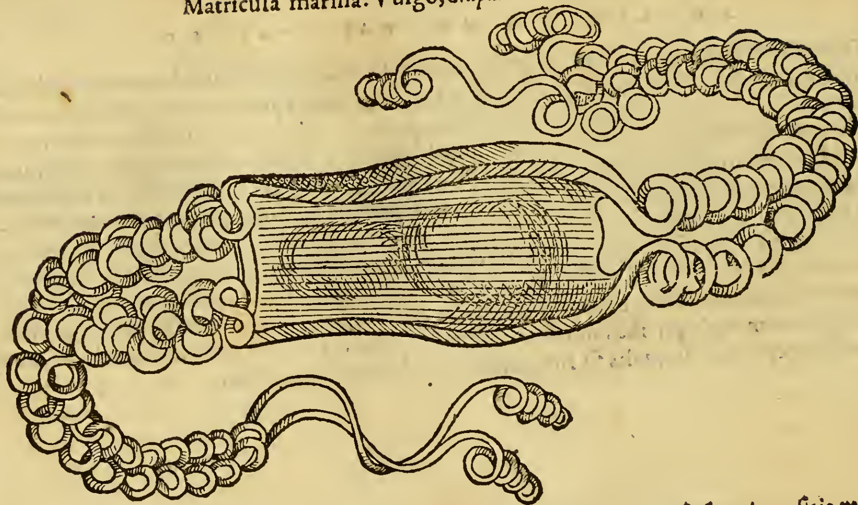
Serra marina, *Langue de Serpent.*

GALEORVM MVLTAE SPECIES.

Quos Græci Galeos,tam marinos quàm terrestres,Latini autem Mustelas,nostri nullo discrimine Marinos canes appellant. Horum multæ sunt species, multa etiam nomina consequutæ. Quidam enim ab asperitate vel læuitate,spinaces,aculeati aut læues:alii à maculosa cute Nebrides,qui& Hinnuli ac Stellares dicti sunt. Omnes litorales cartilaginei generis,ex ouis quæ intus cōcipiunt: viuos deinde fœtus miro naturæ artificio emittentes,qui etsi generis (vt dictum est) sunt eiusdem, tamen figura,magnitudine,corporis constitutione,atque internis partibus,præsertim vtero,plurimùm inter se differunt. Quamobrem diuersa nomina pro diuersis speciebus sunt adepti: quorum maribus geminæ velut apophyses ad excremēti ostium propendent,fœminis folliculus cartilagineus oblongus in vuluæ introitu quasi testaceus apparet: in quo albugineus humor concrescit, quem ante conceptum emittunt.Matriculam marinam è re ipsa vulgus vocat.Ea autem tricas quasdam à quatuor angulis tam multiplicibus nexibus intertextas habet, vt fidium inter se conuolutarum speciem referant.Hanc,vt melius qualis sit innotescat,hîc delineari curauimus.

Matricula marina: Vulgo, *Crapault de mer.*

Proinde,vt Galeorũ historiam absoluamus,hoc etiam animaduertẽdum est,fœminas suis maribus maiores esse:eásq; senos vel octonos, atque interdũ plures , omnibus partibus absolutos fœtus, pedali longitudine diuersis tẽporibus párere . Persæpe autem viuo emergente fœtu,ouis adhuc cru-

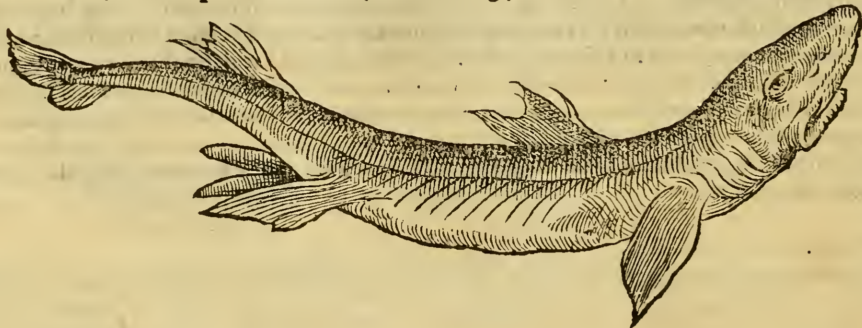
dis & inexclusis scatet vterus, superiorem eius partem, quæ ad septum est, occupantibus: quorum alia dextro matricis cornu, alia sinistro concluduntur. At in catulis hoc præcipua admiratione dignum est visum, quòd nulla ipsi secundina contegantur, atque ab vmbilici venosa quadam parte nutriantur. Quum enim oua foras non exeant, certísque vinculis matrici obuinciantur, amnio tantùm tunica opus habuisse videntur, quo iam efformato fœtu, & rimam quãdam in sterno inter pinnas, quæ ad branchias sunt, ducente, alimentum à matrice per vinculum seu vmbilicum suscipit, adeò quidem tenuem, vt lyræ fidiculam non exuperet. Id autem alimentum, secundum tenuem ac exilem fidiculã in quandam veluti perulã fertur, quam ventriculũ esse diceres, quo tanquam oui vitello perpetuò repleta esse conspicitur, cuius positio est in ventre medio, duobúsq; hepatis lobis subiicitur. Ac, quòd ita res habeat, catulum à matris vtero exectum, si per ventrem disseces, verum eius ventriculum perpetuò vacuum ac ieiunum cõperies: nihil enim per os assumit aut deuorat. Rectum verò intestinum recrementis liuidis turgere conspicies, lienémque sub sinistra stomachi parte collocatum, ex iecore autem nihil fellis emergere. Quinetiam viuum pisciculum à matris vtero siquando illæsum exemeris, atque in aquam proieceris, protinus viuere ac natare cernes, ac nihilominus in vteri profundo oua permulta reperies, quorum sena, interdum octona, crassiora, mollia, lutea, tenuissima membrana contecta ac coaceruata, ad nouos fœtus producendos iam esse destinata coniicies, super quibus infinita alia minora, ac futurorum ouorum rudimenta cernes, quæ nusquam interituræ Galeorum prolis tibi spem aliquam adferre possint. Sed est nunc de singulis Galeorum speciebus dicendum.

MVSTELVS SPINAX.

Omnium Galeorum aut Mustelorum marinorum crassissimus ac longissimus est, qui à rigeti-

bus ac ſpinoſis duobus aculeis, quibus in tergoris pinnis maximè horridus apparet: Græcis Acanthus, Latinis Spinax, Venetis *Azio*, Genuenſibus *Aguſeo*, quaſi acænam dicerent, in cuius extremo infixus eſt aculeus ad pungendos boues. Maſſilienſibus *Egullats* dicitur. Lutetiæ & reliquis litoribus Oceani particulare nullum nomen habet, cùm vnico, vt dictũ eſt, nomine Canis omnes Galeos comprehendant. Huius ſpeciei permulti Lutetiam plerunque Autumno adferuntur: nam aliis anni temporibus rariſſimos cernas, tunc quidem vlnæ longitudinem, crurísque craſſitiem adæquantes: quo tempore fœminas fœtas eſſe, oua ſuper mammis ad præcordia continẽtes, catulósque pedis longitudinem æquare in vtero perſæpe conſpeximus. Hoc à cæteris diſcrepat, quòd dẽtes longos, acutos & prominentes, & caudam Rhinæ quodammodo ſimilem gerat. Colore externo, internísque partibus quantum ab aliis diſcrepet, ex ſequentibus deſcriptionibus intelliges. Maris autem figuram ac formam ſequens figura te docebit.

Acanthus, Græcis: Spinax, Latinis: *Azio*, Venetis: *Aguſeo*, Genuenſibus: Gallicè, *Chien de mer.*

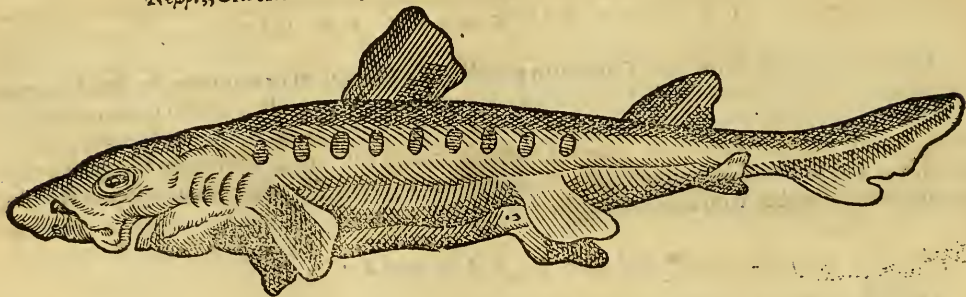
GALEVS PALVMBVS LAEVIS.

Læuium & aculeis carentium Galeorum peculiare,ac ſibi veluti præcipuum Ariſtoteli nomen obtinuit,qui Maſſilienſium vulgo à cutis colore Palumbus appellatur: hunc enim ſolum λεῖον dixit. Differt à Spinace,quòd etſi aſpera cute conueſtiatur,tamē aculeis caret. Ab Hinnulo verò,quòd cute minimè ſit maculoſa,dentéſque acutos & raros,diſtentam caudam & admodum latam, ac candidum hepar præ ſe ferat.Cætera,non vtero modò,aut maſculorum propendentibus apophyſibus,ſed reliquis etiam partibus cum aliis conuenit.

GALEVS HINNVLVS.

Læuium Muſtelorum altera ſpecies, Νέβρις apud Græcos,apud Latinos autē Hinnulus, ab albis maculis,per eius cutem ad dorſum vndecunque diſperſis,nomen habet.Maſſilienſium vulgus,apud quos frequentiſſimum eſt, *Niſſolam* appellat: Oceano noſtro nullo ſeorſum nomine ab aliis ſecernitur,cùm tamen multum à cæteris differat.Eſt enim roſtro latiore,naribus patulis,ore magis capaci,dentibus obſcuris atque obtuſis,vt in Raia flaſſada dicemus:colore candidiore,corpore rotundo, & in longitudinem protenſo.Atque hac præcipuè nota à Spinace differt, quòd inter duas ani pinnas & caudam, tertiam quandam minorem gerat, nullis aliis præterquam ſtellato Galeo communem.Porrò carne præditus eſt ſapidiore,ac melioris ſucci:cute admodum glabra,hepate quoque nigricante,atque in duos lobos diuiſo,præter aliorum morem.

Νέβρις, Græcis: Latinis, Galeus hinnulus; Maſſilienſibus, *La Niſſole*.

GALEI STELLATI.

Muſteli quartū genus aſſignarunt Græci, quod Ariſtoteles *ποίκιλον*, hoc eſt Catulū dixit: nonnulli *ἀστήριον*, Latini Stellare: Oppianus à cute verſicolori Pardalionem, alii Pantheram, Veneti *Guatā*: Maſſilienſes, *un Gatto*: noſtri à ruffa & ſubflaua cute Roſſetam nominarunt. Viuiparum eſt piſcis genus, cuius dentium morſus non ſecus eſt lethalis, ac Draconis aculei punctura. Vnde illud Oppiani,

Exitiale facit vulnus Panthera tremendis
Dentibus in terra, fluctu magis aſpera Ponto.

Huius cutis facilè glubitur, quemadmodum & Caniculæ, qua exiccata, fabri lignarii perpoliendis operibus ſuis vti ſolēt. Proinde tres huius piſcis ſpecies animaduerti poſſunt: alius enim eſt craſſus,

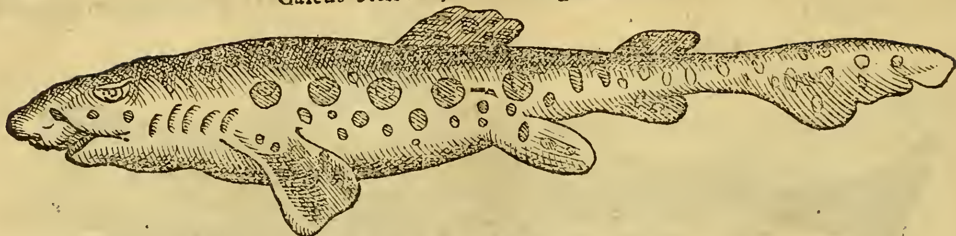
niger, & recurtus, quem vulgus Massiliensium *Guattum auguerum* vocat, cuius figuram proximè hîc cernere potes.

Galeus Stellaris, maior: Massiliensibus, *Guat augur*.

Alius vulgaris, & paulò magis candidus, quem post *Guattum* ostendemus. Tertius Tyrrheno tantùm (quod sciam) litori cognitus, carnis iucunditate ac redolentia cæteros exuperans. Quamobrem Romanum vulgus *Guattum muscarolum* nominauit. Nunquam is sesquilibram exuperat, stellulísque vt & toto corpore candidioribus est conspicuus. Proinde duabus Rossetarum picturis contentus eris.

Galeus Stellaris,minor:Vulgo,*Rouſſette.*

GALEVS CANICVLA.

Κῦνα Græci, Latini Caniculam nominarunt, Muſtelorum ac Galeorum poſtremum genus : maximum tamen,& minimè aculeatum, vorax, ac cæteris piſcibus infenſiſſimum : denteſque omnium maiores, acutiores, latiores, crenatos habens : cuius cutis admodum aſpera , fabris noſtris lignariis non minus expetitur, quàm apud Italos Rhinæ cutis . Valet enim ad arcus & ſagittas expoliendas, ligníque aſperiora vitia emendanda , maculáſque eius ſuperficiem inficientes protinus eluendas. Hoc etiam enſium ac pugionum manubria contegunt,ne tam facilè manu diſſiliant. Duas habet in tergore pinnas,rectas quidem eas,ſpiníſque carentes: duas item ad latera,vtrinque vnam: brāchiarum foramina quinque in quolibet latere: ani verò foramen inter duas pinnas poſitum, nullámque ſub cauda pinnam oſtendit. Cætera cum reliquis conuenit.

MVSTELA, SIVE LAMPETRA.

Galeorum generis eſt, quæ noſtris à lambendis petris Lampetra, vel Lampreda dicitur: quòd integrum ferè diem ore ſuctiſo, denticulis circumuallato, ſaxis, quemadmodum & picatis nauium clauis, ſic inhæreat, vt ea lambere videatur. Hanc Græci, inquit Galenus, Galeonymum & Galexiam appellarunt: Latini Muſtelam, à maculati huius nominis quadrupedis tegminis ſimilitudine. Huic piſci Plinius proximam menſam poſt Scarum tribuit, ac Murenæ æmulum eſſe affirmat. Fuit enim apud antiquos (vt & Acipenſer) inter præcipuæ authoritatis piſces: ſed Murena æquorea tantùm, ac ſpinoſa eſt. Muſtela autem & fluuialis & marina reperitur, ambæ prorſus cartilagineæ: quanquam Dorion cuiuſdam fluuiatilis Murenæ meminiſſe videtur, cui ſpinã vnicam eſſe tradit, ei Aſellorum generi perſimilem, quod quidam Calariam dicunt. Cæterùm marina cacochyma eſt, nautis præcipuè infenſa, dum temonibus ferè triduum inhærens, caudam in contrarium vertit, recénſque picatæ nauis lateribus picem lambẽdo ſic infigitur, vt nautas ab itinere remoretur. Fluuialis eſt duplex: maior, in Illyrico ſinu, ac per ſtagna binominis Iſtri frequens: Gallicæ Moſellæ ac Ligeri, atque adeò Alpinis quibuſdã lacubus peculiaris, qualis eſt Rhetiæ Brigantinus Plinio dictus, lautiores popinas per verna quadrageſimæ ieiunia celebriores reddens: quo maximè tempore cartilaginea ipſorũ ſpina (Cordam appellant) nondum induruit. Minor, vix palmi longitudinem, polliciſq; craſſitiem excedit. Viuis fontibus, riuulis, ac lympidorum fluminum litoribus gaudẽs, Romæ, Lugduni ac Lutetiæ frequentiſſima. Lampredotum Romani, Lampredonem Pariſini, Lugdunenſes *Ciuellam* vocãt. Ac ne quis id Muſtelæ genus in maiorem degenerare credat, vnicum hoc nobis argumentum eſſe poteſt, quòd ea, quanquam puſilla, oua tamen ac fœtus edat. Cætera maiori ſimilis. Porrò maiores Lampetræ ſuis ſexibus diſtingui ſolent, quarũ (fluuiatiliũ præſertim) mares, expetibiliores ſunt,

ob carnis ſuauitatem ac firmitudinem. Omnes, viuiparorum cetaceorum more, fiſtulam in ceruice habent, per quam dum nauibus aut ſaxis inhærent, aquam ad branchias attrahunt, quas vtrinque ſub cute ſeptenis foraminibus in rectum ordinem diſpoſitis, præter aliorum piſcium morem, recon ditas habent. Maculoſo alioqui ſunt tergore, ſupernè quidem ex atro in liuidum ac cinereum colo- rem deſinēte, ſubtus candido, vndecunque glabro, atque anguillæ modo lubrico, cum qua hoc etiam habent commune, quòd per longitudinem diffiſſæ, atque in fruſta conſectæ, diutius adhuc viuere conſpiciantur. Cor habent ſub branchiis ac foraminibus reconditum, cartilaginea membrana, ſpon giofa ac prætumida incluſum, ſubrotundum ciceris craſſitie, hepar oblongum, vnius tantum lobi, felle carens. Minor autem Lampetra fuſcum habet tergus, ventrem candicantem, cor ex ſubrotun do anguloſum, milii magnitudine. Vnicum omnes habent inteſtinum rectum, minimè compli- catum: reliquum corporis in fœminis, matrix ouis referta, occupat. Proinde nullas habent laterales pinnas, ſinuoſóque impulſu natant, vt Silurus ac Murena. Spumarum indiciis comperiri ſolent, captǽque perpetua aqua immergi, cum qua ex longinquis partibus in vrbem deferuntur.

Γαλεώνυμος, Græce: Muſtela, Latine: Lampetra, Vulgo: Gallice, *Lamproye*.

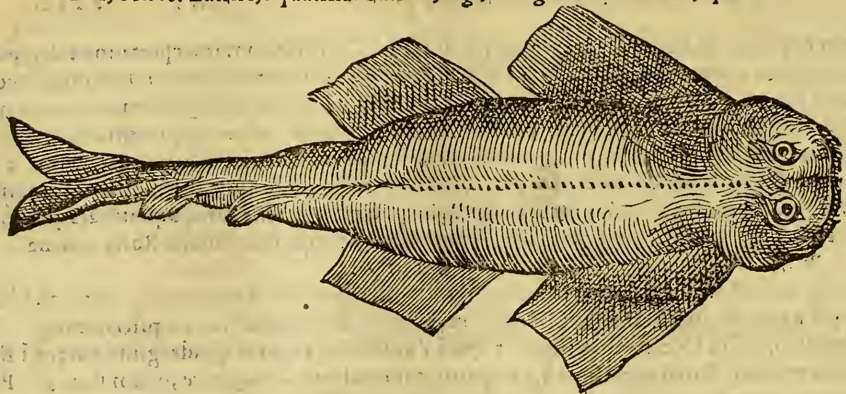
De cartilagineis viuiparis planis. CAP. VIII.

Planos appellamus piſces cartilagineos (nequis in ipſa dictionum interpretatione decipiatur) qui tãquam plana atque expanſa manu in æquore natant. Sunt enim & plani ſpinoſi, qui eodem quo coclites modo, & altero nictante oculo temonis in morem hinc & inde feruntur, in quo maximè à latis differũt: qui etiam ſi plani ſint, tamen ita non incedunt: ſed proni quidem, atque eo pacto quo remos in aquam immergimus. Quamobrem his quidem natura oculos vtrinque in lateribus capitis ſquamoſorum more diſpoſuit. De planis igitur cartilaginibus præditis, hoc loco tantùm diſſeremus, reliquos ſpinoſos in ſuum locum aſſeruantes. Huius generis ſunt, Squatina, Squatroraia, Raiæ omnes, Bos, Torpedo vtraque, Paſtinaca etiam vtraque, Aquila, Lamia, & Rana marina.

SQVATINA.

Rhinam Græci, Latini Squatinam, Galli Angelum marinum vel Angelotum vocant: quòd binis alis vtrinque expanſis, quẽdam veluti Cherubum referre videatur. Magnus eſt piſcis, ac lõgè Adriatico ac Liguſtico, quàm Oceano maximus, vt apud Venetos ac Ligures quadraginta interdũ librarum pondus excedat. Cartilaginoſus eſt, viuiparus, contractiore ac longiore, quàm Raia aut Paſtinaca, corpore, quaternis alis ad latera communitus eſt: capite ferè circinnato, ore firmis dentibus circumuallato, in Ranæ marinæ ſpeciem. Id autem habet antrorſum apertum, non autem parte corporis ſupina vt Raiæ ac Galei. Quinetiam quas branchias Raiæ ſupina parte oſtẽdunt, eas Squatinæ in lateribus, Galeorum more, præ ſe ferunt. Bis ſingulis annis parit Squatina, incipiẽte Autumno fœlicius, & circa vergiliarum occaſum, ſeptenos aut octonos ſingulo partu emittẽs: cuius pellem piſcatores Itali prius glubunt, quàm foro exponant. Ea enim aſſulis diſtenta, & exiccata, fabris lignariis ad opera perpolienda, vt & Canicularum apud nos, pellis vtilis eſt.

Ρίνη, Græce: Latinè, Squatina: Gallicè, *Ange, ou Angelot de mer*: Italis, *Squaro*.

SQVATRORAIA.

Anteriore corporis parte Raiam, posteriore Squatinam refert: quî piscis Græcis Rhinobatos, Latinis Squatroraia dicitur, quadam veluti vtriusque piscis concubitus enata coniectura. Cartilagineus est, planus, Oceano infrequens, Genuensibus ac Venetis peculiaris, apud quos *Squatrolinus* appellatur. Huius figuram apud te facilè coniicies, si quidem vtriusque piscis hîc tibi depicti formam

diligenter consideraueris. Aspera cute præditus est, lignis perpoliendis vtilis, sub qua, candida atque edulis caro continetur.

RAIAE MVLTORVM GENERVM.

Raiam Latini, Græci ab ossea spina, quæ veluti rubus, secũdum corporis medium ad ipsius caudæ extremum prætenditur, βάτον, quasi rubum, appellarunt. Huius piscis tres tantùm species Aristoteles cõstituit: Raiam, quæ magis est cõmunis: Læuiraiam, cuius cutis est læuis: & Stellarem, quæ stellulis albis est distincta. Nos autem sex Raiarum differẽtias aliquando percepimus, non nomine tantùm vulgari, verumetiam gustu plurimùm inter se differentes. Omnes quidem cartilaginei generis, planas, pinnis carentes, extrema corporis latitudine natantes: quarum maribus geminum quiddam circa excrementi ostium propendet: fœminis genitale muliebri est ferè consimile: habéntque cartilagineum aliquid in vtero, quale in Galeis diximus, in quo humor ad oui similitudinem consistit. Branchias parte supina gerunt, vt reliqua ferè cartilaginea plana: omnibus os subtus parte supina situm est. Quamobrem nisi conuersæ resupinentur, cibum corripere nequeunt. harum fœtus adhuc pusillos Galli Papiliones nominant. De his itaque nos sigillatim hoc ordine dicere oportet.

RAIA PROPRIÈ DICTA.

Peculiare nomen habet Raia, quæ Romanorum vulgo *Perosa* vel *Petrosa*, Massiliensibus *Clauellata*, Gallis *Raia bouclata* vocatur. Notior ea quidem, quàm vt pluribus explicari debeat. Non enim ea læuis est, nec multum stellata, cæteris omnibus vbique notior ac delicatior. Cuius figuram hîc tibi proximam habes.

Βάτος, Græcis: Raia, Latinis: Vulgo, *Raye bouclee*: Italis, *Perosa*, vel *Petrosa*: Massiliensibus, *Clauellade*.

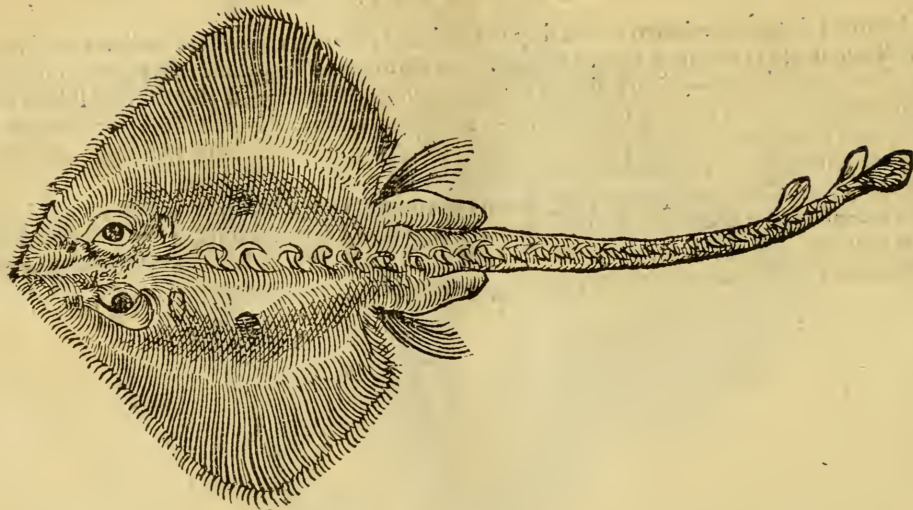

LAEVIRAIA.

Læuiraia longè inferiorem cæteris dignitatem habet. Eſt enim carne (ſi ad Stellares conferatur) concoctioni magis renitente, & ſaporis ingrati. Hanc Maſſilienſes *Flaſſadam* à lecti tegminis ſimilitudine, Romani *Falſam uelam*, à carbaſorum forma appellant. Dentibus eſt obtuſis, cute ſubtus læui, Paſtinacæ modo, roſtro in faſtigium aſſurgente, prona parte albida, ſupina ſubnigra, tactuíque aliquantulum aſpera, omnium ſui generis piſcium poſt bouem maxima: à quo ipſa corporis tenuitate, roſtro, ſpinis, vncinis, cute, dentibus & ore diſtinguitur.

Eſt & Miraletus, Læuiraiæ ſpecies, quæ pro Raia interdum vendi ſolet, ſed in tantam vaſtitatẽ nunquam excreſcit. habet is duas in tergore maculas, Torpedinis oculatæ ſimiles, hócq; præcipuè Læuiraiam imitatur, quòd læui cute præditus eſt: verùm hoc etiam ab ea diſtat, quòd lineam in tergore hamatam, & ad caudæ extremum productam gerat, vt ex ſequenti pictura conſpicies.

Læuiraiæ cognomento, Miraleti delineatio.

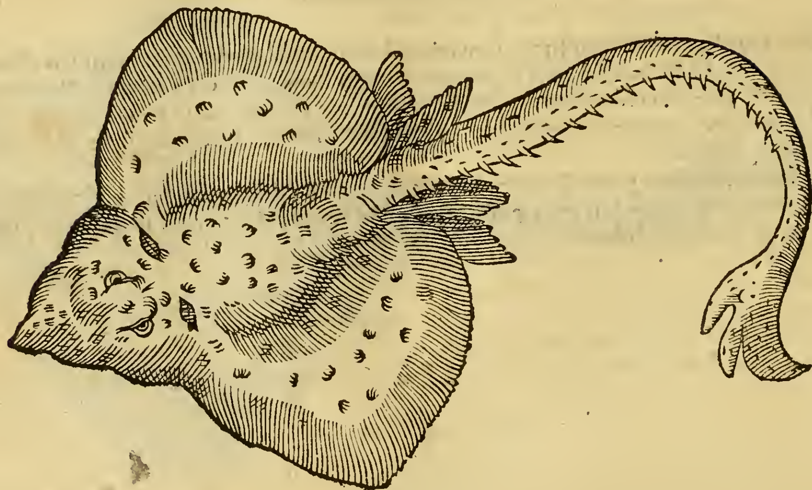
Afteria,fiue Stellata raia.

Stellatas appellant raias tum Græci,tum etiam Latini, quod earum tergora lituris albicantibus fint variegata:cuiufmodi ea eft,quam Romanum vulgus *Rometam* vocat.Eft autem Miraleto maior, multáfque in tergore maculas rotundas, Miraleti lituris perfimiles gerit : tamen eft cute afperiore, craffioréque corpore , cuius cauda permultis veluti fpinis horret . Cæterum,guftu ac fapore nihilo eft afperis raiis inferior.

Raiæ ftellatæ quoddam genus Romanum vulgus *Arzillam* vocat,cuius dentes obtufi funt,quemadmodum & *Flaffadæ* : à qua hoc præcipuè differt,quòd cute fit afperiore,& ftellas multò quàm *Rometa* latiores ac pauciores habeat.

E.ii.

Βάτος ἀστηρίας, Raia ſtellata, aut ſtellaris: *Rometa*, Italis: *Raye eſtelee.*

BOS.

Bos,vastissimum Raiarum genus,latissimum ac magis amplum est:vnde illud Oppiani,

Batidésque boum genus vsque proteruum. Et alibi,
Incola bos cœni,qui vasta mole mouetur
Corporis,& latos sese diffundit in armos,
Bissenis magnos cubitis porrectus in artus.

Vaccam Ligurum vulgus appellat:Parisinis nostris(apud quos frequētissimus est,sed nunquam integer:talis enim è litore deferri nō potest)nullo alio quàm Raiæ nomine agnoscitur: quòd eius quidem caro non modò sapore,sed & colore, atque adeò insertis cartilaginibus,maiorem Raiam præ se ferat.Proinde trucibus est dentibus,atque in hanc modū inflexis, tribus ordinibus in maxilla dispositis,iisque mobilibus , ore maximum rictum ostendente : vncinos vtrinque ad capitis latera gerit, permultos quidem eos,& ad caudam incuruatos . Colore est totius corporis liuido,nullisque maculis aut vncinis distincto.Falluntur qui Bouem marinum cornibus præditū esse censent : nihil enim tale in eius figura percepi,quam hoc loco proferrem,nisi tot Raiarū pictura abundè tibi satisfaceret. Piscem hunc Oppianus homicidam cognominat,quòd eum asserat vndis immersos ac natantes homines,sua corporis mole ac vastitate suffocare,nec liberam illis respirationem permittere.

RANA MARINA.

Tyrannidem in marino litore maximam exercet,quæ à Græcis *μάλθη* & *βάτραχος θαλάττιος*,à Latinis Rana marina dicta est.Græcam autem vocem Massiliēsium vulgus adhuc imitatum, *Baudroïum*, nomine à Batracho detorto , appellat.Burdegalenses à piscium, quos deuorat, multitudine,piscari,

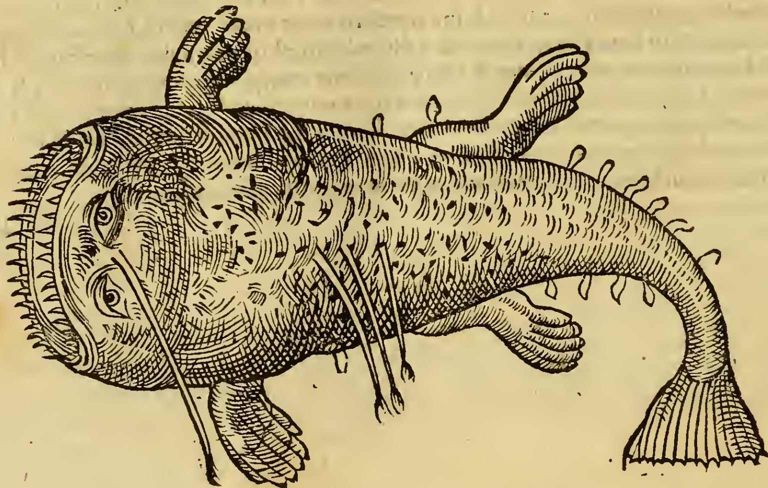
olum (dum Ranam piſcatricem appellare volunt) vocant, *Peſcheteau*. Epidaurii (vulgus Raguſinos nominat) apud quos ingentes huiuſmodi piſces reperiri ſolent, ob deformitatem & fœdum atque horridum corporis aſpectum, Diabolum marinum vocarũt: à cuius eſu atque inſpectione, qui Epirum & Ægæum mare incolunt, plurimùm abhorrent: tantúmque ipſum exenterant, ſiquando in ſagenis capiatur, vt piſces, quos recèns deuorauerat, extrahant. Ranam autem appellatam eſſe puto à pedibus, quos ſub ventre geminos habet, ad Ranæ paluſtris ſimilitudinẽ, membrana intertextis, quibus veriſimile eſt hunc in Ranæ modum, per maris fundum incedere. Figura eſt plana, oblonga; carne molli, vnde illi Malthæ nomẽ eſt: tres cubitos in Epiro longa, Maſſiliæ multò minor: cute vndecũque læui: ore tam vaſto, vt maximum quenque canem terreſtrem abſorbere poſſe videatur. Hoc habet cum Squatina cõmune, quòd binas vtrinque alas præ ſe ferat, latiores ac denſiores tamen, atq; in ſummo magis diſtentas: grandia foramina duo, eò loci oſtendens, in quo reliqua cartilaginea inquina habent. Os ante caput, Squatinæ modo, gerit, dentéſque confuſis ordinibus, ſuperiorem & inferiorem maxillam ambientes, mobiles, albos, oblongos, ad ſtomachum conuerſos: pinnam paulò ſupra maxillam ſuperiorem admirabilis naturæ: gracilibus quibuſdam cornibus, ſeſquipedalis longitudinis, per ordinem diſpoſitis ita communitam, vt harum prior, ſecunda multò longior ſit, atque in extremo veluti penicillum album cutaneum oſtendat, quo vana veluti quadam eſca piſciculos fallere ſolet, vnde piſcatricis cognomẽtum habuit: quòd ea algæ aut cœno immerſa (eſt enim æſtuarius piſcis) nihil præter hæc cornua oſtendat, quibus incautos piſces allicit. Vnde Oppianus,

Mollitiæ nomen Malthæ quæ ferre videtur,
Exitii ignaros piſces ſic rana maligna
Decipit, imbelles magno deglutit hiatu.

Habet & aliam pinnam in medio tergore, priori ferè cõſimilem: ac præter has, in lateribus, vtrinque

vnam,in gyrum,vt & cauda,crenatam. Ranæ marinæ caput, pelle denudatum,crocodili caput refert, in quo binos calculos reperies planos,talpinum pedem, aut ſcrupulum medicum referentes. Cartilagineorũ marinorũ ſola creditur oua excludere. Vuluam habet in quolibet latere duas vlnas longam,multis anfractibus circunductam, terreſtris ranæ modo: veſicam quoque Delphini veſicæ multò maiorem.Eius hepar in quinos lobos diſtinctum eſt,quorum duo vtrinque ad latera protrahuntur.Fel autem ex ramo à Pyloro & Ileo prodeunte emergit: ſtomachum gerit, & inteſtina carnoſa,lienem rubrum,circinnatum,à ſtomacho inter eius renes dependentem. Cartilagines in rana totidem numerantur,quot in quouis Scheleto, oſſium terreſtrium animalium formam referentes, ſed prorſus medulla carent, præterquam vertebræ. Totidem neruorum coniugamenta in eius cerebro(multum tamen liquido)numerantur,quot in reliquis animantibus.

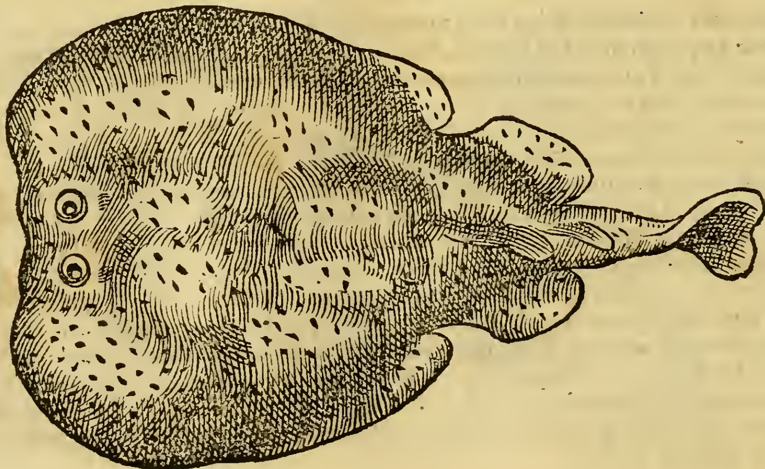
Βάθρακος θαλάττιος, Græcis: Rana marina, Latinis: *Diauolo marino*, Italis: *Bauldroy*, Massiliensibus: *Pescheteau*, Burdegalis.

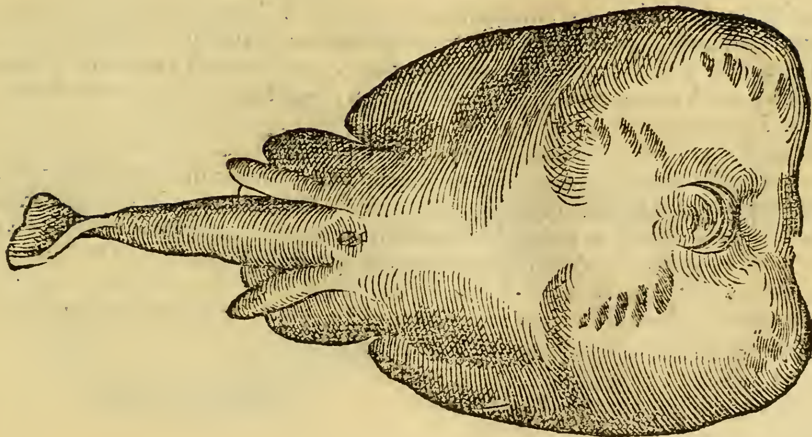
TORPEDO.

Torpedo, Græcis olim Νάρκη dicta, vtroque vocabulo re ipsa piscis naturam explicãte, quòd sua frigiditate torporem manibus inducat. Græcorum vulgus *Margoturem* appellat. Venetis ferè ignotus piscis est: qui si nonnunquam illuc veniat, *Sgramphi* nomen habet, Romæ non alio quàm *Occhiatellæ* nomine cognitus. Litoralis est ac cœnosus, Gallico Oceano infrequens, Burdegalis notus, apud quos *Tremble* appellatur, quasi tremulam dicerent: quòd mucosa ac glabra cute, eáque molli ac frigida, contrectantiũ manus efficiat tremulas. Primo aspectu Ranã marinã vel Pastinacam refert, nisi multò esset rotũdior. Huius pars prona ex cinereo albicat: supina magis canescit: rostrũ nullũ habet, sed eius loco crenã gerit, inter duo latera parte anteriori impressam: caudam breuiorem quàm Raia: atque vt in Mustelis dispositam, (sulcat enim æquor in contrarium) ad cuius radices duæ pinnulæ enascuntur, multùm in natatione adiuuantes. Oculis est exiguis, parte supina, vt in Raia collocatis: sub quibus duo vtrinque foramina in gyrũ crenata sunt. Os habet prona parte patulum, in crescentis lunæ figuram, dentibus obtusis, multiplici ordine dispositis, anteriori tantùm parte cõmunitum. Brãchias gerit duplices, vtrinque quinas, fel pro corporis magnitudine maximum. Cæterùm, vsqueadeò est lenta carne, vt nisi frigatur, saporis sit admodum ingrati. Adhuc fricta, non indurescit, ægerriméque coquitur. Febrem, extremis artubus admotã, expellere cẽsent, vt & fluuiatilẽ Tincam, quam in Fullone postea describemus. Vtriusque autem Torpedinis pronæ ac supinæ formam sequens pictura tibi ostendit.

Narce, Græcis: Torpedo, Latinis: *Sgrampho*, Venetis: *Occhiatella*, Romanis: *Tremble*, Burdegalis: *Tremorise*, Massiliensibus: *Torpille*, Vulgo.

Torpedo ſupina.

TORPEDO OCVLATA.

Falluntur mirum in modum, qui Plinium reprehēdunt, quòd Torpedinis id genus, quod in tergore ſex, atque interdum ſeptem, aut eo minus maculas, quoſdam quaſi oculos referentes gerat, Oculatam appellauit: atque id cognomen ad Melanurum potius referēdum eſſe autumant. Verùm ſi ab oculorum pulchritudine & magnitudine Melanurus oculati apud Latinos nomen receperit, quid vetat quominus à multorum oculorum ſpecie, Torpedinis hoc genus, à ſuperiore multùm diſtans, etiam oculatum appellemus? Ipſa etenim dictio oculorum multitudinem potius, quàm magnitudinem ſonat: quanquam etiam vtrumque ſignificare poſſit. Ac, quantum illi cenſores paulò (vt mihi videtur) rigidiores fallantur, ipſum vulgus Romanum ſatis indicat: à quo adhuc hodie, nemine docente, *Occhiatella* dicitur. Verùm de hoc, in Melanuro latius. Cæterùm, hæc Torpedo non magnitudine ac ſpecie tantùm, verùm etiam carnis lentore alteram imitatur: ſolis quinque, ſex, atque interdum ſeptem oculorum maculis ab ea differt: quas ita exactè delineatas in medio tergore præ ſe fert, vt neminem pictorem iudices rectius aut exactius quicquam effingere potuiſſe: alioqui naturales oculos paruos habet, ad ſuperius deſcriptam Torpedinem accedentes.

Torpedo oculata, *Occhiatella*, Romanis.

PASTINACA MARINA.

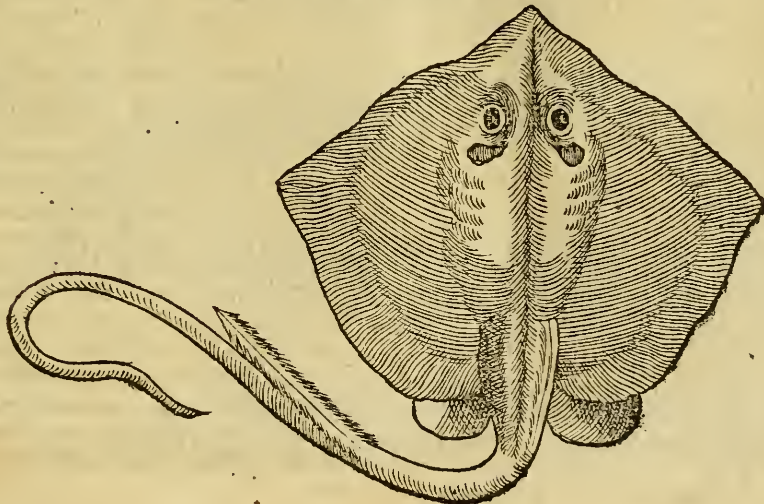
Pastinacam appellauerunt Latini, quam Græci τρυγῶνα, hoc est Turturem, à tergoris colore, ac quibusdam veluti expãsis alis, in eius auis similitudinem dixerunt: Lutetiæ (vbi verno præcipuè tẽpore frequentissima est) nullo præterquã Raiæ nomine discernitur, ac cum raiis in foro piscario nullo discrimine diuendi solet. Quanquã Burdegalis & Baionæ peculiare nomen habeat, vbi Taram rotundam appellãt, ad discrimen Aquilæ, quam mox describemus, cui Taræ rotũdæ nomen indiderũt. Massilienses ac Genuenses *Ferrassam*, Romani *Bruchum* nominant. Planus est piscis, duplicis quidem notæ, in læuem & asperum distinctus: etsi vetustiores piscium scriptores, læuem tantùm Pastinacam agnouerint. Cute glabra ac perpolita integitur, cuius dorsum liuet in corticis platani modum: venter autẽ albicat, pluribus veluti striis per carnem hinc inde deductis. Aspera Pastinaca, tota horret aculeis, atque ad caudam præsertim (quam radicis Pastinacæ longitudinis habet) permultis vncinis in gyrum dispositis scatẽtem. Vtraque verò Pastinaca pinnas latiores exerit, quas in alarũ morem, cùm natat, expãdere solet, in quo Turturem imitari crediderũt. Proinde dentibus caret, soláque maxillæ asperitate, vice dentium, vtitur, ac branchiarum foramina, vtrinque quina, in oris parte supina gerit. Cæterum, piscatores eodem Pastinacam vtramque, quo raias, educere pacto consueuerũt, nempe hamo & euerriculis: sed plurimùm ab earum venenato aculeo sibi metuunt, quem ad caudæ radicem, digitali lõgitudine, interdum duplicem, interdum etiam triplicem (quod in aspera plerunque cernitur) exerit, ac decumbentem, dum capitur, arrigit: Radium Latini vocauerunt, de quo illud Oppiani,

Nascitur extrema cauda impenetrabile telum,
Trigoni.

Vtraque Pastinaca litoralis est, & cœnosis gaudet, & Caridibus, Gobionibus, Aphiis, & Cancris (quos

perſæpe in eius ventriculo reperias) veſcitur. Hepate eſt admodum amplo, quo (quemadmodum & Aquilæ) in dolium coniecto noſtri piſcatores ſua ſponte eliquatum, pro oleo vtuntur.

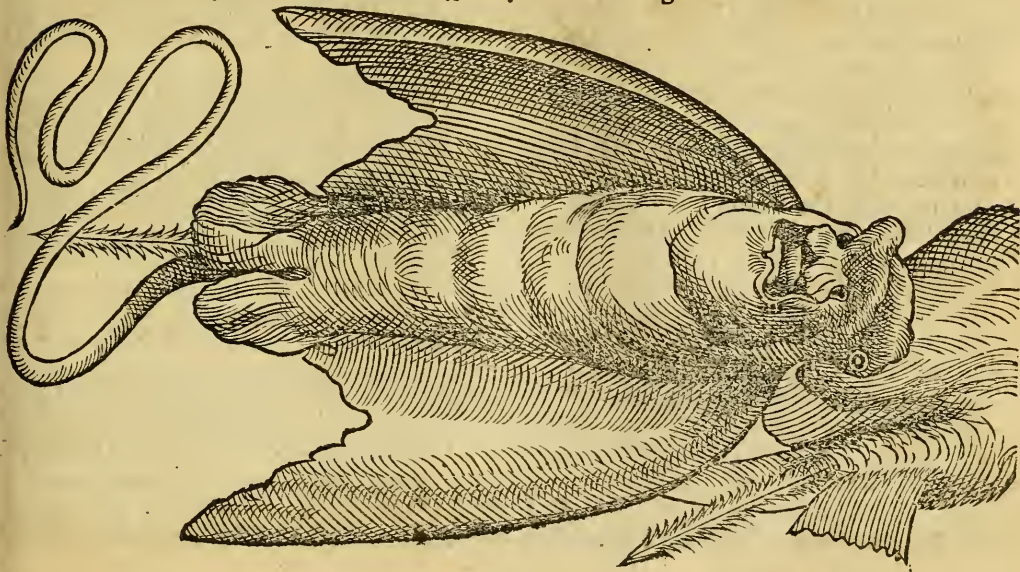
Græcis, Τρίγων: Latinis, Turtur & Paſtinaca marina: Vulgo, *Raye*: Burdeg. *Tareronde*: Maſſil. ac Genuenſ. *Ferraſſe*: Romanis, *Brucho*.

AQVILA MARINA.

Pastinaca maior, veteribus Græcis ἀετὸς, Latinis Aquila marina dicta est, quòd magnas ac disten-
tas, in alarum formam, pinnas gerat: sitq; capite atque oculis ferè miluinis. Aquitani *Taram francam*
vocãt, ad superius descriptæ Pastinacæ differentiã: Romanorũ vulgus *Aquilonem*: Genuenses, ab oblõ-
ga & ferè murina cauda, duarũ vlnarũ longitudinem interdũ excedente, *Pesce ratto* nominãt. Illyrii,
lingua vtẽtes Italica, *Rospum*, hoc est bufonem marinũ, à capitis bufonem referentis similitudine, vo-
cauerunt. Piscis est Adriatico satis infreques, quamobrem Venetiis apud Clodiã insulam aliquando
captũ ac depictũ, cum magna admiratione à circulatoribus circunferri vidimus: cuius descriptionem
integrã antequã hîc proponamus, ne quis nominũ ambiguitate atq; affinitate decipiatur, illud vos
admonitos velim, marinã Aquilã, ab hac quidem alterã esse, sed volucrem, ac super mare ac lacus di-
uagari solitã: cuius ea est natura, vt pisces, acutissimis (vnde nomẽ habet) oculis semel conspectos, à
summo aëre, deorsum in aquæ profundũ delata, protinus capiat ac deuoret: vnde Græcis ἁλιάετος, La-
tinis Ossifraga dicitur. vulgus nostrũ *Offraye*, Itali, Lacum Lemanũ incolentes, *Agnistã piumbinam* vocãt.
Cæterũ, vt ad maioris Pastinacæ descriptionẽ redeamus, litoralis est ac cœnosa, capite elato, Aquilæ
vel Milui oculos ac rostrũ referẽte: dentibus sic in ore dispositis, vt totũ eius palatũ, tã supernè, quàm
infernè, iis veluti latioribus tabellis ordine trãsuerso dispositis, constratũ præ se ferãt. Tergoris color
supernè quidem liuet, subtus autẽ albicat. Cauda illi est admodũ longa, quam piscatores statim ipso
pisce adducto auferũt, ob venenati radii noxã, quem in altera Pastinaca descripsimus. Quamobrem
etiã iis locis, quibus frequẽs est, arctissimo interdicto vetitum est, ne publicè cum aculeo diuendatur.
Alioqui dura carne præditus est, inquiunt Galenus & Philotimus, & quæ stomacho magnum in co-
quendo negotiũ exhibeat. Imò hoc etiã deterius habet Pastinacarũ & Aquilarũ caro, quòd tetrum ac
grauem odorem ipso sapore præ se ferat. Quamobrem eam dum edunt, alliatis condimẽtis intinge-
re solent, vt acutissimus allii sapor alterum facilè obtundat.

Ἀετὸς θαλάττιος, Græcis: Aquila marina, Latinis: *Tarafranca*, Aquitanis: *Aquilone*, Romanis: *Pesce ratto*, Genuensibus: *Rospo*, Illyriis Italica lingua vtentibus.

LAMIA.

Latorum ac planorum piſcium viuiparorũ, ac cartilagineorũ, longè maximæ molis euadit, qui Græcis λάμνης, Latinis Lamia dicitur, ipſa voce ad hamiã quodãmodo accedẽte: de quo ſic Oppian⁹,

Et quis vaſtus aper ſuperabit robore Lamnam?

Galeorum generis eſt, ſcabráque cute integitur: atque os habet in anteriore capitis parte, rhinæ aut ranæ modo poſitũ: in quo mirum hoc eſſe videtur, quòd dentibus plus minus ducentis ſit refertum, in vtraque maxilla per quaternos verſus diſpoſitis: ad radicem latis, in acutum ac pyramidem deſinentibus, atque ad latera crenatis: quibus noſtri fabri aurarii plurimum vtuntur: linguas ſerpentinas falſo appellant. Lamias enim qui capiunt, ex earum dentibus ac maxillis magnum quæſtum facere ſolent, quos aiunt aduerſus venena conferre: quamobrem auro atque argento vulgus includere ſolet. Noſtris alioqui piſcatoribus incognitus eſt piſcis. Genuenſibus ac Neapolitanis veteri Lamiæ appellatione notiſſimus: cuius carne veſci minimè dedignantur.

De cartilagineis ouiparis. CAP. IX.

Oſſibus, ſpinis, ac ſquamis piſces carent qui cartilaginei Latinis dicũtur, Ariſtoteli ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, ſelachiorum nomen habent, de quibus poſt viuipara tum longa, tum plana, ſupereſt vt diſſeramus. huius autem notæ ſunt, Sturio, Attilus, Collanus ac Silurus. Qui poſtea occurrent, altera æditione deſcribentur.

STVRIO.

Sturio marinus ac fluuiatilis piſcis, omnium ſui generis cartilagineorum, longè delicatiſſimus

eſt:qui ſi cum antiquorum piſcium nomenclatura conferatur, fortaſſe Latinorum Acipenſeri, Græcorúmque Helopi reſpondere videbitur. Quod tamen temere affirmare non auſim: tum quòd Latinorum Acipenſer, & Græcorum Helops, raro ab antiquis reperiri ſolerent (vnde illud Porcii in aurem Scipionis apud Macrobium, Vide (inquit) quid agas, Acipenſer iſte paucorũ eſt hominum) tum quòd puſilli eſſent Acipenſeres antiqui: quamobrem Venetorum vulgus *Porcelletas* appellauit. Plinii præterea Acipenſer, vnus omnium ſquamis ad os conuerſis, cõtra aquæ curſum natat. Quæ cùm Sturioni minus conueniant, controuerſiam hanc iis relinquemus, qui rebus obſcuris paulò curioſius addicti, etiam interiora maris ac fluminum, paulò liberaliore ingenio perſcrutantur. Eſt igitur Sturio, Tyrrheno atque Adriatico mari infrequens, Põto & circa Mæotidem paludem frequentiſſimus: quibus ex locis huius oua, quæ alioqui nigra ſunt aduecta, atque in molem ingentem coacta, ſalita, & cadis incluſa, apud Turcas, Græcos ac Venetos diuenduntur: *Cauiarium* appellant. Cuius generis eſt etiam aliud, rufo colore præditum, de quo in Cyprino dicemus. Proinde Sturione Tanais abundat, quod flumen Aſiaticis *Tana*, ipſe quoque piſcis vulgo *Xirichi* appellari ſolet. Exiccatus autem vel inſolatus, ſale conſperſus, & in lõgiores aſſulas diffiſſus, Græcis ac quibuſdã Italis optimum edulium præbet, vt crudis eius aſſulis cum cepis vulgus vti ſoleat. Integrum piſcem Cyprii *Moronam* vocant: Aſſulas autem, vulgus Italorum *ſpinalia*, aut eo corruptius, *ſchenalia* vocat: quòd totum huius piſcis corpus in longum per tergoris ſpinam, à capite ad caudam diffindere ſoleant. Ac quòd ex huius piſcis folliculo, ſecundum ſpinæ longitudinem expanſo, Tanais incolæ collam conficiunt (quemadmodum ex Herodoti Straboníſve Antaceo) ob id generali quodam vocabulo, collam appellant, diſtingúntq; ſturiones Caffæ populi, in Collam Xirichi, Collam Merſini, Collã Morona, & Collam Zuccha. Cæterum frequentior, delicatior, ac procerior nobis eſt Sturio ex Ligeri ac Rheno, quàm ex Oceano, aut Mediterraneo mari, vt noſtra memoria apud montem Argum, Franciſco Regi

decem & octo pedes longus aliquando fuerit ostensus. Ea est porrò Ponticorum, Adriaticorum, Gallicorum ac Germanicorum inter se differentia, quæ magnitudine, crassitie, cutis asperitate, & subnigro, subfuluo, aut argenteo colore distingui possit. Quòd autem ad huius piscis descriptionem attinet, hoc animaduertendum est, Sturionem tereti, oblongóq; esse corpore, inter rotundos ac planos ambigenti: vt qui subtus quodammodo planus sit, dorso verò semirotundo: Sequanicus ac Ligerinus adultus, tres interdum orgias excedit, Galeum piscem pinnis ac forma referens, exili corpore, hirta sursum pelle, deorsum plana ac læui, apud Ferrarienses ac Bononienses argenteo colore fulgens, dorsum & latera tribus veluti carinis distincta ostendit. In dorso, octo quasi officula cultellata prominere videas: in lateribus autem vtrinque, alia octo & viginti, calli duritiem præ se ferentia, à brachiis ad caudam exporrecta. Cæterum, oblongo rostri mucrone præditus est, porrectámque habet frontem, atque in pyramidem assurgentem. Cirrhos duos oblongos, mysti modo, sub mento ostẽdit, sub quo diffissam barbam esse diceres: os ei sub rostro fistulosum vulpeculæ marinæ modo. Proinde totius corporis compage ad Galeos accẽdit: sed habet Galeus branchias cute contectas: hic verò, operimentum veluti spineum, squamati piscium generis in morem, atque oculos pro corporis mole admodũ paruos gerit. Branchias simplices quidem, nec vsqueadeò rufas habet: nullísque dentium rudimẽtis præditus est, imò neque labia exasperata præ se fert: non enim piscibus aut conchis, sed muco potius, aut aliis læuioribus, quinetiam sabulo & arenulis, vesci credibile est. Quamobrem natura illi ventriculum durissimum confecit, adeò strictè tergori inhærentem, vt nisi discissum inde euelli possit. Ob quam etiam rationem os illi in tubi modum fistulosum est, quò facilius terram ad imum effodiat, habétque œsophagum vndique in rugas contractum, linguam densam & crassam. Ac quando ad internas eius partes ventum est, cor etiam spongiosum ac triangulare pericardio inclusum ostendit: iecur stomachũ fulciens, in duos lobos diuisum: oblongos quidem eos, fuscos atque

in gyrum crenis aliquot diſtinctos: quorum dextro lobo veſicula fellis ita adſuta eſt, vt nulla ferè appareat. Lienem ſtomacho ſubiectũ, ſubrubrum, & in V literam efformatum gerit, inteſtina valida & craſſa, tribus tantùm ſpiris conuoluta. Huius autem piſcis effigiem ex ſequenti pictura potius, quàm iuſtam magnitudinem conſpicere poteris.

Sturio, Latinis: Vulgo, *Eſturgeon*: Burdegalis, *Creac*.

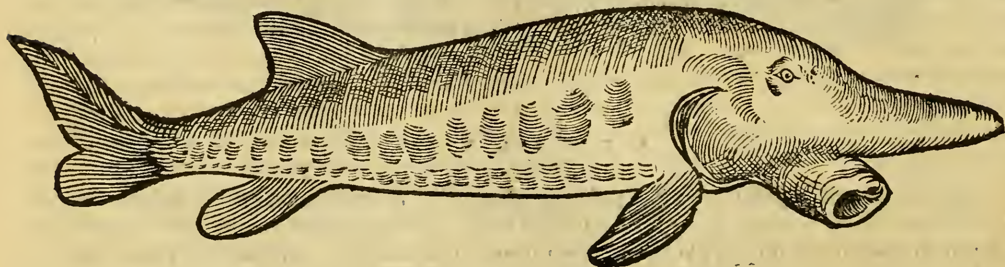

ATTILVS.

Sturioni magna ex parte reſpondet piſcis cartilagineus, Ferrariæ frequentiſſimus, inter Padi diuitias merito connumeratus, quem *Adanum* vulgus vocat, quémque puto antiquorũ eſſe Attilum. Ingentis eſt magnitudinis, cætera Sturionẽ tam internis, quàm externis partibus refert: hoc dempto, quòd pro eminentioribus ac calloſis illis elatis tuberculis, quibus Sturio quinis carinis præditus eſt, hic ſtigmatis tantùm liuidis, ſeſſilibúſque maculis, in cute minus aſpera, ad latera ſit diſtinctus.

Præterea vnicam tantùm pinnam ab ano ad caudam gerit : Sturio autem duas habet . Cæterum, os Attilo prominet oblongum, fiſtuloſum, ſublongo etiam naſo : ſed carne non eſt vſqueadeò delicata vt Sturionis:nec enim tanti in Ferrarienſi aut Bononienſi foro piſcario venire ſolet.Capitur interdum ſagena,cucurbitis fulta,& tranſuerſum in amnem coniecta,præcedentibus vtrinque ſandaliis, in quibus piſcatores Attilos ſecundum rapidi fluminis curſum in ſagenam cogant . Piſcem iſtum, Padi alumnum ac peculiarem inertia pingueſcere Plinius tradit,quo noſtra Gallia,atque adeò Germania & Hiſpania caret:taliſque eius eſt figura,qualem depictum vides.

Attilus piſcis,Eridano peculiaris.

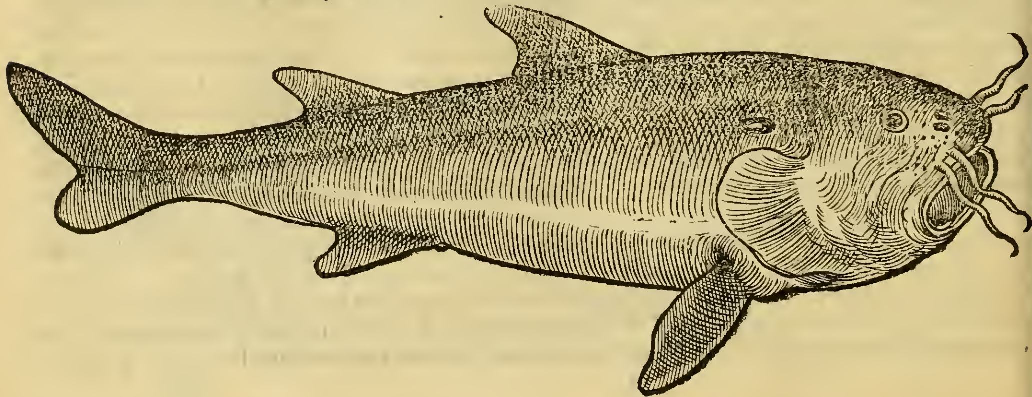

ICHTHYOCOLLA.

Nullo,aut admodum paruo nutriẽdis corporibus nostris est vsui, qui Pontico vulgo Collanus piscis,Bononiensibus *Copsiu* appellatur. Valet autem ad conglutinãdas omnis generis chartas,atque instrumenta musica, reliquáque lignaria incrustamenta,quæ tessellato, imbricato, & vermiculato opere fiunt. Quamobrem cùm antiqui nullum aliud nomen peculiare haberent, quod huic pisci imponerent,partem pro toto accipientes ichthyocollam, vt & Itali *Colpiscem*,& vulgus *Colabuccum* appellauerunt. Quanquam ex multorum aliorũ piscium folliculis Ichthyocolla fieri soleat. Ferrarienses(apud quos,pro Sturione, nequissima Ichthyopolarum impostura interdum vẽditur,quum eius caro multum inferioris sit notæ) piscem Iudaicum nominauerunt. Est Italiæ fluminibus Eridano, aut Pado tantum peculiaris: Herodoto à magnitudine qua cetaceos pisces æquare cõspicitur, Antaceus: Pomponio quoque Magnus vocitatus est,ac Boristhenis incola. Est enim præcipuæ magnitudinis piscis, Sturioni & Attilo cognatus, qui quòd quaternis veluti barbis ad labia sit communitus,ab iis qui Tanaim incolunt, vulgo *Barbota* dicitur. Germanis,apud quos sexcentarum librarum pondo ex Danubio aduectum conspeximus, ab ingenti,& quasi cuiusdam paruulæ domus magnitudine, Hyperbolice *Hausen* dictus est. Ossibus ac spinis caret,oblongámque ac propè teretem formam refert:hoc à Sturione,atque Attilo præcipuè diffidẽs,quòd rostro careat,magnum oris rictum præ se ferat,sitq; sublutea,dura,læui ac glabra cute cõuestita carne. Proinde oculós pro corporis mole admodum exiguos ostẽdit:bináque ante ipsorum canthum,parua atque aperta foramina:pinnas in tergore duas,ad caudam erectas,sub qua tertiam videas podici vicinam: ac brãchia veluti spineo tegmine communita,Sturionis modo: magis tamẽ bifurcam habet caudam, præcipuáque à cæteris piscibus nota discernitur,quòd paulò supra spineum operimentũ branchiarũ,quodam ad eius latera impresso foramine peruius sit. Mirũ est, collam ex solo huius piscis folliculo à capite ad caudam

per ſpinæ longitudinem extenſo in Ponto fieri,cùm Dioſcorides ex ventre piſcis cetacei confici refe-
rat. Germani hanc veſiculam in Ichthyocolla exprimẽtes, *Hauſen ploſen* nominant, quam recẽns ab
ipſo piſce detractam agglomerant ac tranſſuunt, exiccatámque ad nos ex Ponto trãſmittere ſolent.
Carnem autem huius, ſale conſperſam, Græcorum vulgus in deliciis habet, *Moronam* appellantes:
quam Venetiis publicè diuendi ſolitã, quidam Silurum eſſe putãt: à quo tamen quantum hic piſcis
diſtet, ſuo loco docebimus. Hic tantùm Collani figuram, qualem aliquãdo vidimus, oſtendere libet.

Ichthyocolla, Græcis: Collanus piſcis, Latinis: Ferrarienſibus, *Copeſce*: reliquis Italis, *Calpeſce*:
Incolis, *Tanais Barbotta*: Germanis, *Hauſen*: Flandris, *Bolich*.

SILVRVS.

Ichthyocollam refert, qui Græcis à motus caudæ celeritate Ælurus & Silurus, Oppiano, ab animalis terrestris similitudine, Hiæna dicitur: habet enim veluti iubas quasdam à ceruice deorsum exporrectas, quæ totam ipsius caudam ambiunt. Byzantinum vulgus, apud quos frequens ex Strimone conspicitur, antiquam dictionem retinens, *Glagnum* ab insigni glabritie nominauit. Piscis est fluuiatilis, haud ita delicatus, cuius caro sale condita, præter alimentũ, eum etiam vsum præbet, quòd spiculis corporibus infixis extrahendis sit vtilis: pellis autem, quæ in morem anguillæ læuis, sed multò magis dura est, contegẽdorum Turcarum tympanis, mẽbranæ loco, inseruiat. Cæterum Agonum Mediolanensem referret, nisi maior esset: atque etiam hoc dempto, quòd Agonus caudam seorsum à tergoris pinnis seiunctam habet. Hiænæ autem cauda, Corduli caudæ similis est, quemadmodum & Corduli anguillæ, qui tres pisces in natando corpus in spiras agunt serpẽtium more. Verùm etiam confusos in ore dentes habet Silurus, multis ordinibus in maxilla dispositos: os magnum & amplum: branchias vtrinque quaternas, easque duplices, nouissima excepta: fel maximum iecori annexum, maiórque in fluminibus quàm in æquore euadit, in quo etiam rarius reperitur. Huius piscis esu, ex suæ legis interdicto, Iudæi abstinent, quòd glaber sit, & squamis careat.

De cetaceis ouiparis spinosis. CAP. X.

Spinas habent, ossium loco, alias aliis maiores, qui spinosi pisces nominãtur, quorum nonnulli etiam cetacei sunt generis. Omnes tam magni, quàm pusilli oua pariunt: quamobrem non solùm à quadrupedibus amphibiis, sed etiam cetaceis viuiparis secernendi mihi visi sunt.

THYNNVS.

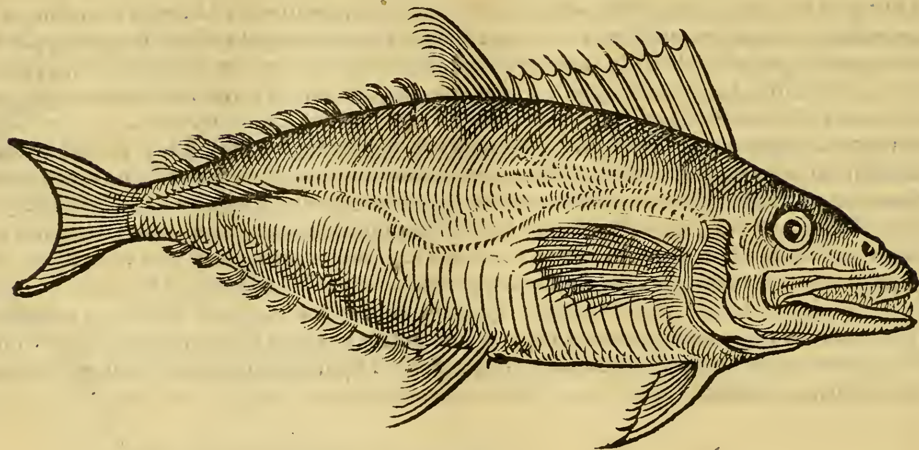
Thynnus, vulgo Tunnus, in alto degit, Tyrrheno ac Mediterraneo frequens, Oceano atque Adriatico non item. Quamobrem Romanis, Massiliensibus ac Bizantinis, magis quàm Venetis ac Parrhisinis notus, externo colore ac delineamẽtis satis ad Scombrum accedens, nisi quòd ille est lõgè maximus, Pelamidem, dum iunior est, magis referẽs: à qua hoc vnum distat, quòd Thynnus liuidis est lateribus: hæc verò vndantibus maculis transuersis, atque obliquis distincta gerit latera. Cæterum vterque piscis eiusdem ferè est magnitudinis: tergoris pinnis, cauda, appendicibus, turbinatáque figura, ita alter alteri similis, vt ementes vnius & alterius magnitudinis incertos plerunque decipiat. Sic Thynnus Pelamidem, Pelamis Scombrum, Scomber Choliam, Cholias Lacertum refert. Magni est apud Italos pretii, cuius sale conditæ, atque in vsum asseruatæ partes, pro vario gustatu variè à Salgamariis, atque Ichthyopolis nominari solent. Ventris enim pinguiorem adipem, *uentrescam* ac *surram*, dorsum autem magis carnosum ac macilentum *Tarentellam* appellant: quæ longè minori pretio venundari solet. Visum est mihi antiquissimum numisma Lutetiæ apud quæstorem Grolerum, cuius in altera parte, spica depicta erat, in altera Thynnus, lunã superiorem habens: ac quod subtus scriptum erat, (nescio qua ratione) vocem hanc referebat *Philippenze*. Id vbi conspexi, protinus mihi venit in mentem horum versuum, quibus Amphilitus apud Herodotum sic vaticinatur,

> Est nummus proiectus, item sunt retia tenta,
> Nocte meant Thynni claro sub sydere lunæ.

Proinde, tres cubitos vt plurimum longus est Thynnus, crassus verò per medium, quãtum vtrisque

vlnis iuſtæ magnitudinis homo complecti poteſt: vtrinque gracileſcit in remi modum, pinnaſque ad latera circa branchias gerit, ſub ventre duas, ſuper tergo vndecim, quarum prima, duodecim aculeis armata eſt: atque vbi deſinit, ſecundam excelſiorem, paruam ſine aculeo procreat, à qua nouem aliæ deinceps paruæ pinnæ eodem ordine vſque ad caudam diſponuntur. Hanc verò lunatam gerit, in cuius radice vtrinque, (vt in Scaro) vnum appendicem videas. In ea autem caudæ regione, quæ ad ventrem pertinet, mox à podice, pinnam nullo aculeo præditam cernes, cui nouem aliæ ſuperioribus ſimiles ſubſeruiunt. Quòd autem ad internas Thynni partes attinet, cor illi eſt turbinatum, atque in conum efformatum, robuſtiſſimo pericardio communitum, ſolidum, nulliſque cauernulis præditum, cui duo veluti meatus (fiſtulas Ariſtoteles vocauit) ſibiinuicem inſidentes iuglandis craſſitie accũbunt, pulmonis officio fungẽtes: atque his tertium adhæret, trachiæ arteriæ munus obiens. Diaphragmate ſecernitur, ſub quo ventriculus (vt in Delphino) oblongus, quem hepar in multiplices lobos diſciſſum ambit, quorum maximus palmi longitudinem, latitudinem autem duorum digitorum excedit, ſecundum pilorum ad ima tendens. De piloro, ac concauis hepatis regionibus, fellis folliculus ſemipedem longus appendet, huícque ſuperiacent etiam adnatæ infinitæ apophiſes, atque in quandam veluti cæſariem deſinentes, quam venæ plurimæ in gyrum ambiunt, quæ recta cum inteſtinorum venis deducuntur ad hepar. Pauca autem inteſtina habet, eáque exilia, ac tribus tantùm gyris in reflexæ tubæ modum contorta. Cætera ad Thynni formam exteriorem pertinentia ſequens pictura te docebit.

Θύννος, Thynnus: Vulgò, Tunnus, *Vn ton*: Italis, *Tonnina*.

THYNNVS ALIVS.

Liſſam vel Gliſſam,à glabra & ſquamis carente cute Cretenſium vulgus appellat, aliud Thynni genus, bicubitalis longitudinis humaníque corporis craſſitiei, quod extra Cretam *Copanum* vocant: cõtorta fortaſſis à Scepano dictione: hũc enim eſſe Scepanum nihil vetat,quem Dorion Attagenem marinum appellauit: ſed non eſt Oppiani Scepanus: eſt enim hic Thynnus planè pelagius,in alto mari degens,ac delicatiſſimi ſaporis: Scepanus verò litoralis ac cœnoſus. Differt à maiore ac vulgari Thynno,quòd teretior eſt, branchiáſque Pelamidis habeat, ac dentium loco rugoſas atque aſperas maxillas, pinníſque lateralibus, caudæ ac tergoris ad Sinagridem accedit: caudam tamen non vſqueadeò lunatam gerit, ſed magis bifurcam. Porrò interiores ipſius partes,ſic ad maiorem Thynnum accedunt,vt etiam in hoc pylorum quadraginta & amplius apophiſibus in gyrum circunuallatum facilè comperias. Eius formam tibi proponere ſuperuacuum eſſe duxi, quòd tu priore contentus eſſe poſſis.

XIPHIVS.

Xiphius Græcis, Latinis gladius,& quibuſdam (inquit Plinius) Tomus Thurianus: Venetis *Spada*, Genuenſibus *Imperator*, noſtris Ardea marina, *Heron de mer*: Burdegalenſibus, *Grand eſpadas.* Cetaceus eſt piſcis,ad Thynnum plurimùm accedẽs: quo,ſale condito, noſtrates (quibus infrequens eſt) pro Thynno interdum vtútur. Pelagius magis eſt,quàm litoralis, Byzantinis frequens: hoc à Symia marina (quam etiam Genuenſes *piſcem ſpadam* nominant) diſtans, quòd hæc cauda, ille verò roſtro ſit

ensiformi. Proinde à Thynno non ipso tantùm rostro, verumetiam cute minus nigricante differt: sub qua præter aliorum piscium morem, plurimæ squamæ delitescunt. Cætera Thynnũ refert, nempe ipsa corporis crassitie, pinnis lateralibus, atque adeò cauda, quæ illi etiam lunata est. Quinetiam prouectiori Xiphio ensis sesquicubitalis longitudinis vice rostri à natura exhibitus est. Branchias habet (inquit Aristoteles) octonas, easque duplices: Fel item à iecore semotum. Oppianus,

Trigoni & gladio superi fortissima dona
Aptarunt membris, atque arma horrenda dederunt.

GLAVCVS.

Glaucus, pelagius piscis, à squamarum colore dictus, ex eorum est piscium numero, qui in partes diuiduntur, pluresque patinas implent, Lutetiæ inuisus, Genuensibus frequens: apud quos *Fegarus* appellatur, Venetis *Corbetus*, quasi Coruulum dicerent: Massiliensibus & Romanis nullo alio quàm Vmbrinæ nomine cognoscitur: quanuis ab hac quibusdam notis dissideat, vti postea ostēdemus. Pusillus dum est, transuersis atque vndātibus lituris suggillatur: in quo Chromidi adeò similis est, vt pro ea plerunque diuendatur. Prouectior autem adeò Vmbram marinam refert (præsertim cirrho quem sub labro inferiori erectũ habet) vt à plærisque, veluti iam dictum est, alter pro altero assumatur. De hoc pisce multa apud authores videbis: quorum alii aiunt ipsum æstate mediis feruoribus delitescere. Ouidius,

Ac nunquam æstiuo conspectus sydere Glaucus.

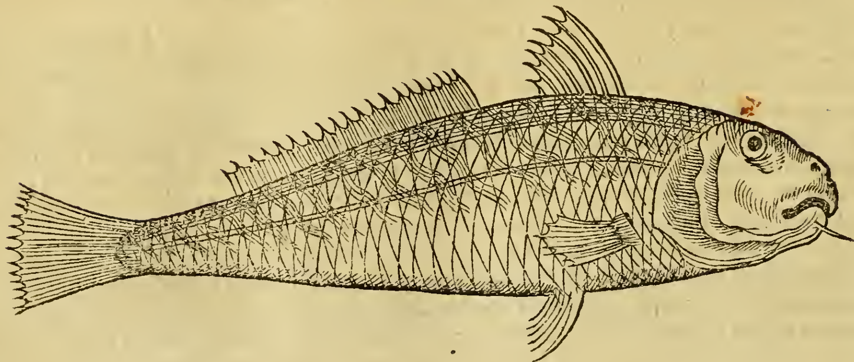
Alii incredibilem Glauci erga suos amorem prædicant. Oppianus,

Vt pisces inter Glaucus, sic præstat amore

In natos,illis qui fretibus oua resoluunt
Hippuro,gladii Cephalon iustissima turba
Decipiunt Glaucum.

Alii,vt Plinius medicus,recẽsent Glaucũ cibos meliores& sine mordicatione generare,humoréſque reddere in corpore pinguiores. Cæterum huius piſcis color ex liuido in aureum effulget: roſtróque eſt obtuſo,cuius labri pars inferior quinque exiguis foraminibus, ſuperior tribus tãtùm peruia eſt. Oculi magni & nigri,ſub quorum canthis,gemina ſunt vtrinque foramina, dentes in maxillis cõfuſi atque exigui,lingua rotũda: ad cuius radicem quæ ad fauces eſt,circa epyglotidem aſperitas quædam oſſea aliorum quorundam dentium formã præ ſe fert:atque ob hoc magis expetitur Glauci caput,quòd in eo lapillos duos gerat medicamentis vtiles. Tergoris pinnam non habet continuam vt Coruus,ſed diuiſam vt Chromis & Vmbrina. Laterum quoque pinnas acutas nõ habet,verùm quæ ab ano ad caudam fertur:ea certè robuſto aculeo vallata eſt, quo ſe aduerſus piſces defendat. Caudã gerit ſubrotundam, ani foramen magnum ac diſtentum, multas intus lactes, omentum admodum pingue, circunfuſa,ac multis in gyrum reuolutionibus complicata,& nodulis intercepta inteſtina complectens. Hepar habet ſpõgioſum,in duos lobos diſtinctum:quorum ſiniſter latior eſt:à dextro autem lobo veſicula fellis parua, piſi magnitudine,velut ex filo trium digitorum longo dependet, atque in fundo ſtomachi quandam apophiſem in nullo alio piſce à me conſpectam gerit, præter quinque alias in piloro vẽtriculum obſepientes. Porrò,veſica non caret,vt nec etiam renibus atque ab his ad hanc productis vreteribus, filis tenuiſſimis haud abſimilibus. Veſcitur hic piſcis carcinis, ſcolopendris,caridibus,& alga:quorum reliquiæ in eius ſtomacho nonnunquam reperiuntur.

Γλαῦκος, Glaucus : Genuensibus, *Fegaro* : Venetis, *Corbetto*: Massiliensibus & Romanis falsò, *Vmbrina.*

CHROMIS.

Magna est(vt dicebamus) Chromidis cum Glauco pusillo, vt & Glauci prouecti cum Vmbra similitudo. Ea putatur esse quam Atheneus Chremydem, Oppianus Chremitem, Aristoteles Chrempum appellat, quem inter eos pisces annumerat, qui acutissimo auditu præditi sunt. Turdum Veneti, vt & Massilienses Vmbrinam falsò appellant: & horum etiam nonnulli *Vn chrom.* Fusaneus est piscis,

noſtris Pariſinis ignotus,ſimus in Lauareti modum,mediæque inter lupum & coruum magnitudinis:herbis virentibus præcipuè veſcitur,ac litoralis eſt:vnde Oppianus,

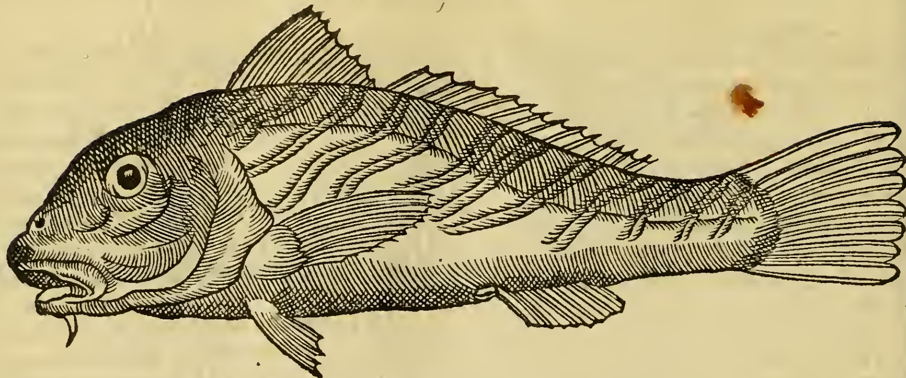
Permolles habitant ripas,herbáſque virentes
Labrax,audaces Hamiæ,placidǽque Chremites.

Cui etiam Ouidius eas notas dediſſe videtur,quæ aliàs Phycidi debentur:

Atque immunda Chromis merito viliſſima Salpa,
Atque auium dulces nidos imitata ſub vndis.

Eſt enim Chromis,etſi litoralis, ſucci tamen gratiſſimi , & qui non minus iucundam nutritionem, quàm piſces ſaxatiles exhibeat. Proinde tenuibus ſquamis veſtitur,ex auro nitentibus,ac cæruleum interdum colorem concinnè vibrātibus:binas gerit pinnas in tergore,quarum anterior, quæ minor eſt,nouem obfirmatur aculeis,alias quoque ad latera etiam acutas ac puſillas habet,atque vnā etiam ſub ano ad caudam vnico aculeo roboratam.Huius itē exterior branchia,ſpinea eſt,atque in gyrum nigra, &, vt in lupo,denticulata. Caudam habet ſubrotundam,veluti Vmbra & Glaucus.Atque hoc præſertim à reliquis piſcibus diſtinguitur : quòd vndantibus ac tranſuerſis veluti lituris ex cæruleo in cinereum colorem abeuntibus ſit aſperſus: quas tamen puſillum Glaucum habere diximus : nam hæ quidem in prouectiore Glauco euaneſcunt. Cæterum,caput habet obtuſum,maxillámque in ſuperiore labro veluti infarctam,ac quoddam ceu linguæ rudimentum,dentiúmque loco,ſcabritiam ſub labiis apparētem.Multis abundat lactibus circum inteſtina, ac folliculum tergori annexum gerit,medio geniculo interſeptum:Vuluam bicornē,ouis vtrinque plenam : Hepar ſubrubrū, ad quod fel vaſculo tenui contentum , à duodeno incipiens, deferri videtur: Lienem ſtomacho inhærentem, oblongum,tenuem,rubrum, cor triquetrum, albo pericardio contentum ,ſtomachum per tergoris longitudinem protenſum,cuius pylorus octonis apophiſibus ſeu appendicibus ambitur.

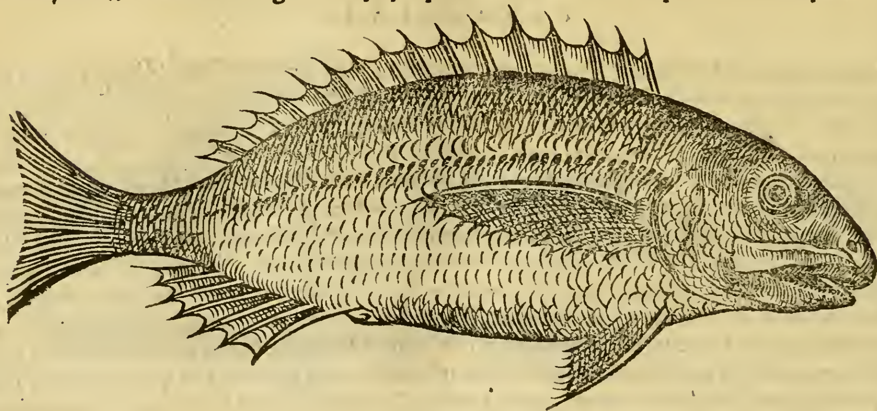
Χρέμις: Venetis falso, *Vn tordio*: Massiliensibus, *Vn Chran*: & falso, *Vmbrina*.

CORACINVS.

Glaucorũ generis eſt,qui Græcis κορακῖνος, Latinis quoque Coracinus à paulò magis nigro,quàm Cyprini fluuiatilis colore dicitur. Maſſilienſibus *pes Carpa*, Comẽſibus,& qui Lemanũ incolunt(marinus enim & fluuiatilis eſt) *peſce Scarpa* vocatur. Græcorum vulgus corruptè *Caralzidia* nominat, media eſt inter Vmbram & Chromidem magnitudine : Salituris eſt idoneus,quod & Galenus teſtatur libris de alimentis,in quibus hoc etiam animaduertendum eſt, vbicunque Gracculum perperàm ab interpretibus conuerſum comperies,illic Coracinũ ſcribi atque intelligi debere, quemadmodum & vbi Plinius ex Ouidio Rhacinum pullum eſſe ſcribit,illic etiam Coracinum legi oportere. Plinius autem medicus hunc piſcem Coruum aſpratilem vocat:ſaxatilem puto dicere voluiſſe. Ad Melanurum ipſa forma accedere videtur, latíſque integitur ſquamis, admodum nigris,vnde nomen habet: capite eſt ac dorſo in Cyprini modum gibberoſo,atque in arcum conuexo,pinnámque gerit in tergore continuam,duas rurſus in lateribus nigras,& vnam ſub ventre firmis aculeis vallatam,quibus Glaucus caret:calculóſque binos in capite valde magnos, quos nonnulli in pretio habere ſolent. Hunc piſcem celeri incremẽto in mari perfici recenſet Galenus, cui poſt Sardicam ſecundum locum in ſalſamentis præbet:duræ tamen eſſe carnis aſſeuerat.

Κορακῖνος, Coracinus: Vulgo Ital. *Pesce scarpa*: Massiliensibus, *Pes carpa*: Venetis, *Carpano*.

VMBRA MARINA.

Σκιάιναν Græci, Latini Vmbram marinam dicunt, quòd quidpiam habeat inter coruum & lupum adumbratum, vel quòd dum mouetur, adumbrantem quendam oculis colorem iridis in morem rutilet. Vmbrinam Romanorum vulgus nominat, atque huius quidem minorem speciem quæ argentei est Vmbrinottum. Parisinis nõ alio, quàm macri nomine cognitus piscis, *du maigre*, à carnis (quæ in transuersas taleolas (vt Sturionis & Salmonis) dissecta venundari solet) candore atque albedine, quam vulgus maciem appellat. nullo enim est ea sanguine colorata, neque etiam ruffa apparet, quẽadmodum Salmonis. Mediterranei maris incolæ, apud quos magis nigricat, Damam appellant *un Daing*, atque inter saxatiles à Galeno & Oppiano connumeratur,

Sunt vdæ cautes, herbis à fronte virentes,
Hic domus est Sargis, hæc statio læta Sciænis.

Quibusdam tamen Græcis σκιν́ιδες appellantur, quibus liuentium epitheton dedit Ouidius,

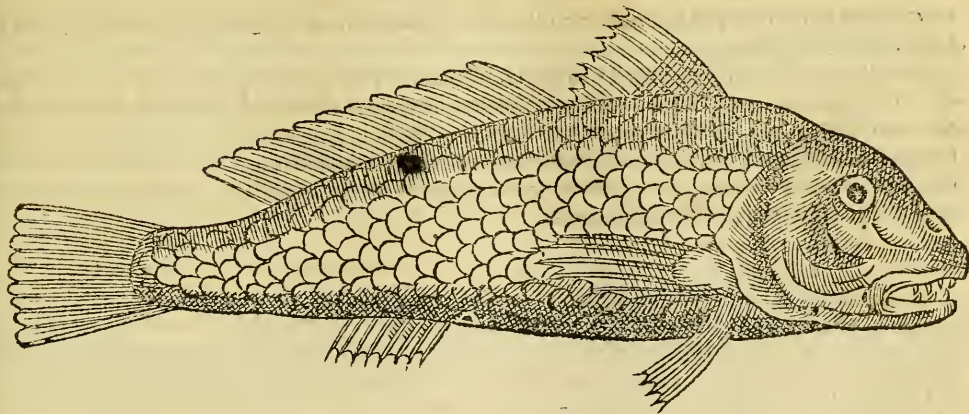
Chrysophris imitata decus, tum corporis vmbræ
Liuentis.

Cetaceus est piscis, sexaginta plerunque librarum ponderis, quatuor plus minus cubitos longus, squamosus, pro quo Glaucum Romani ichthyopolæ plerunque supponere solent. Sed hoc à Glauco differt, quòd hic dentes habet in oris ambitu raros, firmos, acutos, prominentes, teretes, rotundos, caninis longiores, graciliores: quorũ superiores, inferioribus maiores sic maxillæ inhærent, vt ipsius pars esse videantur. Glaucus autem labra tantùm habet aspera: prætereà Vmbra in ea pinna quæ ano proxima est, aculeo caret, caudámque veluti in angulos desinentem gerit, vt Scaro & Iulidi,

non autem bifurcam vt lupi, nec circinnatam vt rhumbi. Cæterum huius piſcis ſquamæ veluti obliquæ apparent, in Oceano nigriores, & veluti opacæ: in Mediterraneo argentei, aurei, atque interdum ab his varii coloris, Iridem, dum piſcis circumagitur, imitantes. Duabus in tergore pinnis præditus eſt, quarum anterior octonis præmunitur ſpiculis, poſterior nullis: alas verò vtrinque vnam & duas ſub ventre vt in lupo.

Calculos hic piſcis in capite gerit prægrandes, quos aurifices noſtri argento incluſos vulgò diuendere ſolent, appellántque *Pierre de colique*. Aiunt enim geſtatos ac collo appenſos non ſolùm colicum dolorem abigere, ſed etiam vetare, ne illa amplius redeat: atque hoc etiam, ſi diis placet, comminiſci ſolent, nullas eos calculos vires habere, ſi empti fuerint, ſed dono datos eſſe oportere. Eſt & Vmbra fluuialis, Græcis prorſus ignota, Lotharingis ac Lugdunenſibus peculiaris, ab Auſonio celebrata, de qua in fluuiatilibus ſuo loco differemus.

Σκιαίνα, Græcis: Vmbra marina, Latinis: *Vmbrina* vel *Vmbrinotto*, Romanis: Nostris autem, *Du maigre*: aliis, *Vn Daing*.

LVPVS.

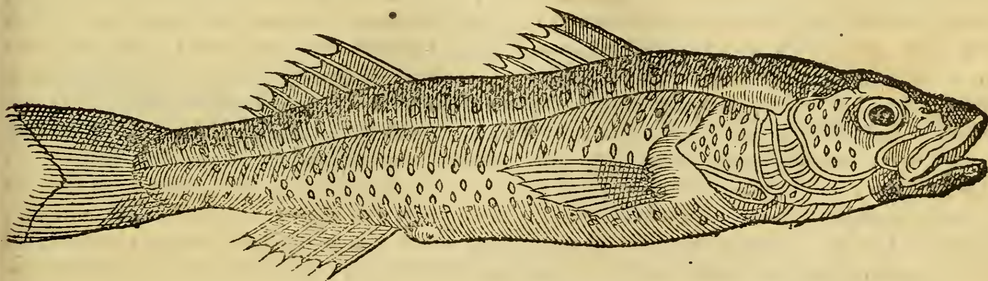
Qui lupus marinus in viuiparis ac monſtris à nobis deſcriptus eſt, nihil habet cum hoc ſpinoſo ouiparo commune, præter ipſum nomen. Hunc enim ſic Latini omnes vocauerunt: ac poſt eos Maſſilienſes ac Genuenſes, apud quos *Louuazzo*, vel quòd ſit admodum vorax, vel quòd ferè laneo ac maculoſo tegmine conueſtiatur, vnde quibuſdam Græcis ἐπιστιγμένος, ac Latinis varius & maculoſus appellatus eſt: alioqui hūc Græci Lauracem à voracitate nominant. quod vocabulum detruncatum ac mutilum noſtri retinuerunt, dum dicunt *un Var*, vel [illegible] *Bar*: niſi etiam à vario colore nomen putes deductum. Veneti *Varolum*, Burdegalenſes *Lubinam* nominant. Hunc piſcem inter aſpratiles connumerat Plinius medicus: Galenus pelagium facit: ſtagna tamen maritima, nec fluuiorum oſtia refugere tradit. E puſillo magnus ac cetaceus, vt Sulmo, euadere ſolet, vt ex Oceano libras quindecim nonnunquam pendere viſus ſit. Cæterum ſquamis ſeſſilibus ſibi inuicem arctiſſimè coniunctis, pellucidis, corpori valde inhærentibus contegitur: eſtque colore ſatis iucundo, duas in tergore pinnas habet, quarum ea quæ capiti vicina eſt, octo aculeis eſt horrida, item ad latera vtrinque vnam circa branchias: & rurſus aliam ſub medio ventre etiam geminam ac mollem. Lineam vtrinque gerit, non vt Cantharus aut Sargus arcuatam, ſed à ſummis branchiis rectà ad caudam per medium corpus delatam. Branchiarum autem tegumenta ſpinea ſunt, horrida, & ſpiculis aſpera, atque in crenas à ſummo denticulata, vt duplicatas eſſe dixeris. Os illi magnum eſt atque amplum, tenuibus denticulis confuſo (ſeu Cantharus) ordine diſpoſitis vndecunque armatum. Linguam oblongam habet: Carnem in Sulmonis modum rubētem, quam noſtri ichthyopolæ (dum multùm increuit piſcis) in taleolas diffiſſam, Sulmone carius diuendunt. Eam enim tenuiſſimum atque optimum ſanguinem

gignere Galenus autumat, si præsertim è mari in aquas dulces exilierit. Cæterum bis anno parere solet: vnde Oppianus,

At bis Lucinam Labrax toto inuocat anno.

Discissum Lupi corpus, hepar ostendit pallidum, in duos lobos distinctum, sub quorum dextro vesicula fellis auellanæ magnitudine adsuitur. Lien quoque in sinistro purpureus atque oblongus apparet: plures illi quàm duæ apophises in intestinis non videtur, à duodeno exilientes, neque enim eius intestina numerosiores anfractus habent, quàm S literæ maiusculæ figura.

Λάβραξ, Græcis: Lupus, Latinis: *Varolus*, Venetis: Nostris, *un Bar*: Burdegalis, *Vne Lubine*: Genuensibus, *Vn Louuazzo*.

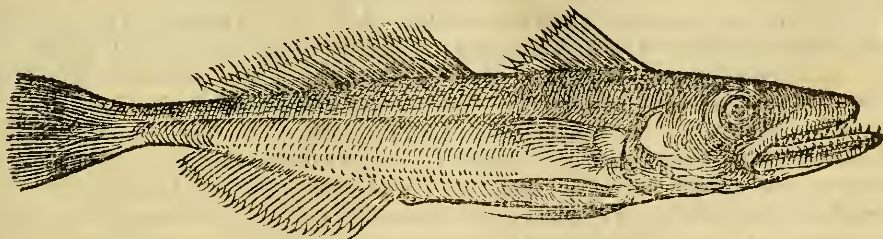

ASELLORVM SPECIES PERMVLTAE AC primùm de Marlutio vulgari.

Multos pisces deinceps enumeraturi sumus: vulgarem in plerisque Europæ tractibus denominationem habentes, quorum nullum peculiare vocabulum apud antiquos reperimus: nisi quis eos sub Asellorum phalange connumeret: sic enim omnes tam marinos, quàm fluuiales, aut stagnorum pisces, præter cæteros segnes atque ignauos appellauerunt antiqui: quanquam hos à cineritio colore dictos putet Varro, vnde Epicharmus Pæcilogastoras appellasse visus est. Huius autem notæ primus à nobis hoc loco recensebitur qui Græcis ὀνίσκος, Gallis nostris Marlutius (quasi maris Lucium ab ipsa similitudine dicere vellent) appellatus est: etsi Lucium marinum impropriè Corcirensium & Cretensium vulgus Sphirænam hoc nomine appellent. A Genuensibus autem piscis hic Nasellus, prima detracta litera (Asellum dicere volentibus) nuncupatur. Mollis omnes huius generis pisces sunt carnis, quemadmodum Murenæ, Buglossi ac Passeres, quibus Philotimus addit Gobiones, Percas, Turdos, Merulas, ac Lacertos. Hoc autem (nequis vocum affinitate hallucinetur) inter molles, & mollis carnis pisces interest: quòd molles absolutè appellentur ii, qui exangues sunt, nullámque testam, spinas aut squamas habeant, etsi carne sint in coquendo dura ac contumaci: Mollis autem carnis, è re ipsa nominantur: qui cùm sanguinei ac spinosi sint, tamen habent carnem coctu facilem ac delicatam. Proinde Marlutius oblongo & tereti est corpore, colore cineritio, glabra cute: in cuius tergore duas habet pinnas, vnicam ab ano ad caudam, caudæ verò pinnam rotundam ostendit. Cirrhum quoque sub mento: & branchias vtrinque quatuor. Ore est prægrandi, & veluti rescisso: cuius dentes tenues in multos ordines dispositi, palatum vndecunque exasperant: atque in faucibus ossicula vt in dentali exasperata ostendit. Cor illi ex diaphragmate intersceptum est pericardio inclusum:

Hepar in duos lobos diſtinctum. Stomachus oblongus, innumeris appēdicibus ad pilorum circunſeptus, à quo ieiunum oritur, laxum ac pallidum, de quo item Ileon duobus ſemicirculis ad rectum deſcēdens, gracile id quidem ac rubicundum. Folliculum itē habet candidiſſimum, ſpinæ annexum, quo in natatione plurimū adiuuatur. Calculos in capite duos cādidos habet: iis propemodum ſimiles qui in Sparo reperiuntur. Cæterū Atherinis ac deiectamentis marinis, vt & Gobionibus veſcitur.

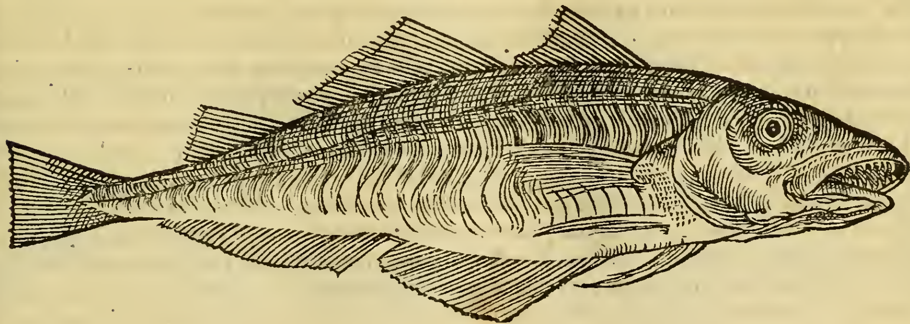
Ὀνίσκος, Græcis: Latinis, Aſellus: Vulgo, *Marlucius*: Genuenſibus, *Naſello*: Romanis, *Merluzzo*.

MARLANGVS, ALTERA ASELLORVM SPECIES.

Galliæ tam frequens est Marlangus, vt à carnis leuitate, vulgari prouerbio, locum fecerit, hominem duodenis Marlangis probè pastum, minore ab his pondere in cursu fatigari, quàm si senos tantùm zonæ appensos gestauerit. Dubium est mihi, an is sit piscis, qui à carnis mollitie & candore àntiquis Græcis προβατον, hoc est Ouis seu Pecus dici consueuerat. Hoc asseuerare possum, Venetis Piscem mollẽ, Bizantinis *Muzum* vel *Mazum*, vulgo Romano *ficum* appellari. Quanquã etiam hoc vocabulum ad permultos alios asellos transferant, quemadmodum Græci vulgares suum Gaideropsarum, de quo in Callaria docebimus. Est etiam Phycus alius ab hoc, vt ipsa quidem orthographia, sic etiam natura ipsa longè diuersus, de quo in Phycide agemus. Proinde Marlangus noster plurimùm albus est ac mollis, argentei coloris, pinnas habens sub ventre duas, atque in lateribus ad branchias, vtrinque vnam: tres quoque in tergore, duas ab ano ad caudam. Cæterum ventre est prominulo, quemadmodum & omne Asellorum genus: éstque Lutea quadam linea à capite ad caudam vtrinque producta, insignis, squamísque ita tenuibus, vt visum fugiant. rotundis oculis in media pupilla cristallinis, dentibus in superioris & inferioris maxillæ extremitate tenuibus, acutis, albis, ordinatis. Oblongo ac rotundo stomacho, quem Gobiis in frusta disciffis, Caridibus atque aliis pisciculis plenum reperias, pilorúmque quadam veluti appendicum seu apophisum cæsarie circunsessum cernes. Proinde huius piscis fœminæ vulua quadrifariam diffinditur, quod cæteris piscibus non accidit, eiúsque tergoris spina sexaginta vertebris constat, ac quos in capite calculos ex aliorum consuetudine gerit, eos oblongos ac minimè rotundos esse conspicies.

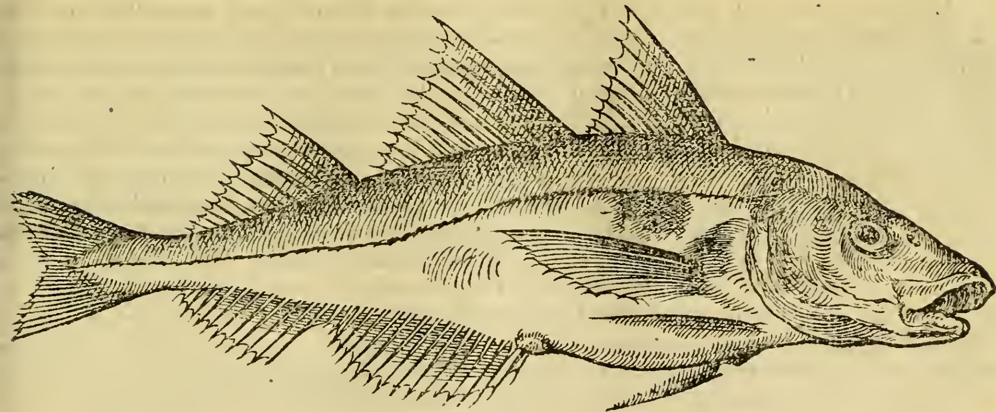
Marlangus, Vulgo: Venetis, *Pesce molle:* Bizantinis vulgo, *Muzo:* Romanis, *Fico:* Massiliensibus, *Vn Seruantin.* Fortassis est Græcorum, *πρόβατον:* & Latinorum, Ouis marina: Exiccatus piscis, à cornus hœdini similitudine: Britannis, *Boucshorn* dicitur.

AEGLIFINVS, TERTIA ASELLORVM SPECIES.

Asellorum generis est qui vulgo *AEglifinus* vel *AEgrefinus* dicitur, quem nonnulli Iecorinum esse autumauerunt. Salitus aliud nomen vulgare adeptus est, præter aliorum morem: vocatur enim Hadou, voce fortasse à Britannorum vulgo desumpta, apud quos Hadox seu Hadoche dici solet: nostro Oceano peculiaris, reliquis litoribus infrequens. Maximam habet cum nostra Morhua vulgari similitudinem: à qua cæteris quibusdam veluti maculis nigris, quibus consperfus est, atque etiam quòd minor est, distingui solet. Cubitalem longitudinem non excedit: prægrandibus oculis præditus est: crista in ceruice prominente, in quo Chameleonem & Chameleopardalum terrestrem æmulatur: qui quidem apex in salitis magis est perspicuus, ex quo antiquis crediderim πρέβατον & Arietem appellatũ fuisse. Nam præter apicem, etiam gibbum super naribus gerit in terrestriũ pecudum formam. Verumetiam in hoc pisce id præcipuè est admirandum, quòd in singulis branchiis, quas vtrinque quaternas habet, apophises sanguinei coloris lumbrici contracti similitudine gerat, in quibus sanguis purus contineatur. Tres alioqui pinnas in tergore gerit, aliis propemodum Asellis similes. In faucibus ossa dentibus armata ostendit. quibus quæ ore comprehendit, in stomachum facile immittit. Capite est prægrandi, ore amplo & resciffo: Cirrhúmque breue sub inferiori maxilla gerit. Apophises vermiculorum speciem referentes ferè innumerabiles supra pilorum in multum gregem coeuntes exeunt: reliquà intestina aliis Asellorum generibus propè similia sunt. Lineam in lateribus vtrinque nigram gerit, atque adeò maculam ad latera etiam nigram, vt sancti Petri piscis, quam in sequenti figura expressam cernes.

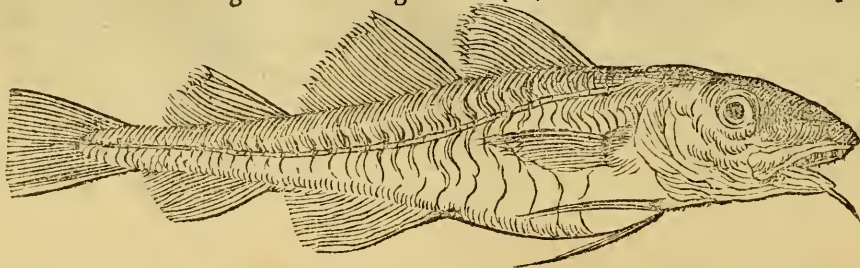
πρόβατον, Ouis marina: *AEgrefin, ou AEglefin*, Vulgo: Salitus autem Hadou vel Hadox.

MORHVA VVLGARIS, MAXIMA ASELLORVM SPECIES.

Mirarer antiquos rerum omnium ſolertiſſimos inueſtigatores, ſpeciem hanc Aſellorum, præter cæteros maximam, quam noſtrum vulgus Moluam aut Morhuam vocat, prætermiſiſſe, niſi exiſtimarem Græcos atque Italos, eius penuria multum laboraſſe, quum alioqui noſtræ regioni non minus atque Harengus ſit frequens. Vt plurimum ſeſquicubitalis eſt longitudinis: latitudinis verò pedis vnius: ac dum recens eſt, guſtus optimi, & nutritionis ſatis ſalubris. Tres ſupina parte pinnas gerit, prona duas, ab ano ad caudam protenſas: dorſo eſt cinereis ac fuluis maculis diſtinćto: cirrhúmque vnicum ſub mento vſqueadeò grandem exerit, vt barbam eſſe dicas: radium vocat Ariſtoteles: oculos habet admodum magnos: vnde illud vulgare Lutetianum in ſtolidos, quique cùm magnis ſint oculis præditi, nihil tamen vident, Morhuæ oculi. Huius piſcis inteſtina, & folliculi (quemadmodum & reliquorum cetaceorum) ichthyocollæ conficiendæ inſeruire poſſunt: reliquæ partes internæ ad Callariam accedunt: de qua proximè diſſeremus.

Morhua vulgo noſtro ab Anglis deſumpto, *Merhuel*, Aſellorum maxima ſpecies.

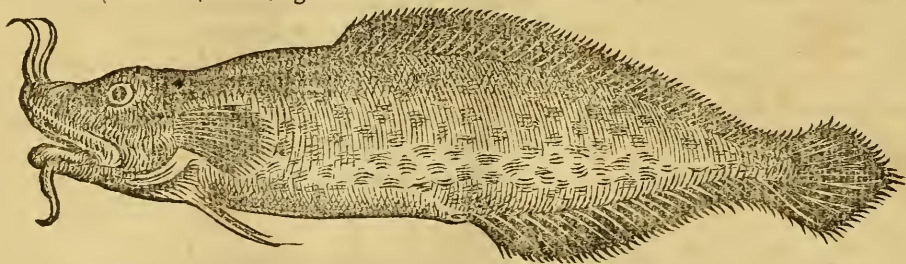

ASELLI SPECIES ALTERA GRAECORVM vulgo *Gaideropſaro* dicta.

Aſinum piſcem vertere poſſumus, quem Creticum vulgus *Gaideropſarum* vocat. Indigenæ ad portam Veneris *Pegorellam*, Genuenſes ac Maſſilienſes *Muſtelam*, puto Ariſtotelis & Galeni eſſe Callariam. Piſcis eſt ad Marlangum noſtrum accedens, Græco atque Italico litori frequentiſſimus, inter mollis carnis piſces cõnumeratus: trium interdum palmorum longitudinis, ac cruris humani craſſitiei: colore ex liuido in opacum abeunte, ſquamis Polam vulgarem referentibus. Duas in tergore pinnas gerit: quarum minima, capiti vicina eſt: præter quas aliam rurſus ad caudam vſque protenſam habet, ac rurſus ad latera vtrinque vnam, rotundam, ſub quibus poſtremis craſſiores ac carnoſi quidam cirri, bifidi conſpiciuntur: huius quoque caudæ pinna rotunda eſt: cirrum ſub mento habet, maxillas mobiles, dentes confuſos, vt & aſinorum reliquum genus. Sed hoc ab iis differt, quòd in labro ſuperiore, maculam oſtendit in cordis figuram denticulis circunfultam, linguam albicantem, & in cuſpidem efformatam. Proinde branchias diſtendit vtrinque quatuor, ſub quibus cor deliteſcit triquetrũ, pericardio vt in cæteris piſcibus obuolutum. De diaphragmate hepar pallidum ac ferè lacteum appenſum eſt in tres lobos diuiſum: cuius pars ſiniſtra, cæteris maior, veſiculam fellis oblongam admittit: tertius lobus ſuperficiei ſtomachi incumbit. Lien illi eſt ſanguineus, gracilis, oblongus, dorſo incumbens, à ventriculo dependens, quem propter voracitatem prægrandem vidimus eius ferè figuræ, cuius eſt paſtorum inſtrumẽtum, cui cornutæ muſæ nomen eſt. In Pyloro admodum multæ ſunt apophyſes, vt quinque & triginta facilè connumeres. Eius inteſtina non amplius quàm tribus reuolutionibus circunflexa ſunt, antequam ad rectum pertingant: præter quæ, veſicula quadam cæteris aſinis communi præditus eſt, gemino veluti folliculo tergori coniuncta,

quæ illi commodioris natationis vsum exhibere creditur. Cæterùm, hic piscis Sardellis, Boopis, Trachuris, atque aliis pisciculis sese exaturat.

Massiliensibus & Genuensibus, *Mustela*: Græcorum vulgo, *Gaideropsaro*: Incolis portus Veneris, *Pegorella*: Antiquorum Callariam esse puto.

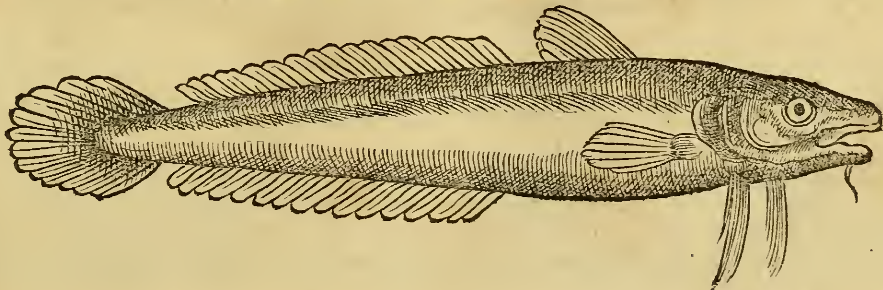

GALEA VENETORVM, ASELLORVM ALTERA SPECIES.

Vt nobis frequens est Merlangus, sic Venetis Asellorum speciem ad hunc accedentem multùm communem esse video, cui vulgus Adriaticum, Galeæ nomen imposuit. Huius effigies ad mustelam superius descriptam, atque ad nostram Barbotam fluuialem (de qua in Claria differemus) plurimùm accedit: hoc tamen ipsa magnitudine à superiori Mustela dissidet, quòd rarò sesquipalmum excedat, atque adulta quidem nigricet, pusilla candicet. Proinde, glabra cute contecta est, capite magis plano, quàm anguillæ, oculisque latioribus, cirrúmque sub labro inferiore protensum gerit: Pinnas in lateribus rotundas, nigras, ac rursus sub branchiis (quas vtrinque quatuor habet) duas alias, binos

veluti cirrulos referentes : pinnam quoque aliam carnoſam , à medio dorſo ad caudam vſque productam : ac præter hanc etiam aliam ab vmbilico ad caudam abeuntem, quam circinatam, mollem ac nigram habet.Cor illi ſub branchiis,vt in aliis Aſellis,triquetrum deliteſcit,ſed paulò magis turbinatum: Hepar ſtomacho incumbit,duobus lobis præditum. Ventriculum etiam gerit oblongum, pylorum innumeris apophyſibus circundatum:à quo inteſtina tribus inflexibus cõuoluta,ad anum demittuntur.Peritoneum illi argentei coloris eſt: Vulua vtrinque in cornua prominens, permultis ouis referta , inter quæ oſſiculum membrana obuolutum,caput aquilæ referens comperimus . folliculo quoque,commodiori natationi idoneo(vt & cæteri Aſelli)præditus eſt:qui latiori ſpinæ parti incumbens,durus, glutinoſus, & plurimo flatu diſtentus apparet. Cæterùm,eius caro paucis ſpinulis referta eſt,veſciturque Apuis,Caridibus,& omni piſciculorum genere.

Galea Venetorum. Clariam marinam eſſe puto.

ALTER GRILLVS VVLGARIS, ASELLI species, ad Tragum antiquorum reducta.

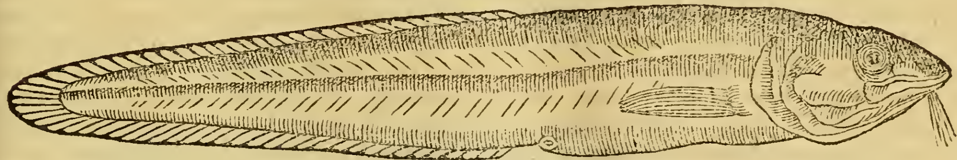
Mollium Asellorum classis est, Italorum plerisque Grilli nomine cognitus piscis, palmum ex Mediterraneo non excedēs: carnis admodū delicatæ, Romanis antistitibus in delicijs habitus, à quorum vulgo pro Cōgro accipitur, atque interdum ab ichthyopolis eius loco supponitur. Cui sententiæ ego quidem facilè accederem, nisi ab hoc longè diuersa esset huius (quam mox videbis) capitis ac pinnarum effigies. Illud enim quaternis cirris barbatum apparet: Hæ verò carnosæ, integram in gyrum caudam ambiunt, ac multa nigredine perfundūtur. Verum quidem est, lubricam illi pellem esse, Anguillæ ac Congri modo: sed reliquæ notæ ad Anguillam accedunt. Quamobrem tam incerta est mihi huius piscis nomenclatura, vt vix in promptu quid de hoc statuere possim, occurrat. video enim communem Grilli & Cōgri apud authores appellationem esse: & tamen hic Grillus, Congrus non est. Scio præterea Venetos, superius descriptum piscem, atque hunc quoque, Galeam appellare: sed quòd hic piscis Mustela sit, ipsius quidē pinnæ caudā ambiētes ac nigricātes, ipsáque carnis in manducādo iucunditas plurimū reclamāt. Audio qui Tragum antiquorū esse iudicēt: de quo Oppianus,

Menides, & Tragi simul, & Atherina vagantur.

Quorum sententiis facilè assentirem, nisi planè mihi esset ignota, ex antiquorum scriptis, piscis Tragi descriptio. Hoc vnum mihi compertum est (quod & vobis affirmare possum) piscem hunc, mollem & delicatum, Asellorum esse speciem, ab aliis plurimùm dissidentem, atque ob id peculiare nomen sibi promeritū. Porrò linguam habet paruam, acutam, cor Trigonū ruberrimum: hepar, ad sinistrum latus exporrectum: stomachum oblongum, pilorum permultis apophysibus circunda-

tum:à quo tres inteſtinorum reuolutiones ad anum pertingunt, lienem,rubrum atque oblongum. Cætera ad reliquos Aſellos,atque adeò ipſa voracitate accedit.

Grillus alter, falsò Congrus,quibuſdam Tragus,Aſellorum ſpecies.

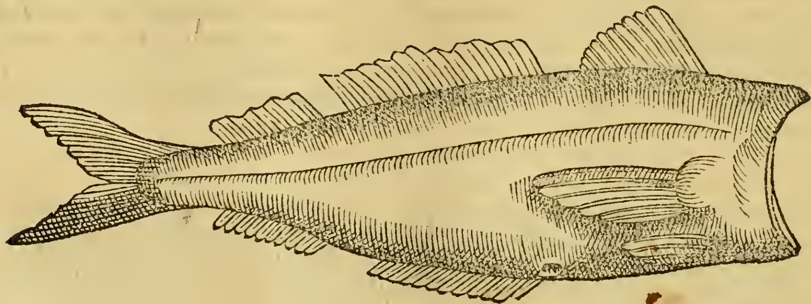

COLFISCH ANGLORVM.

Neſcio qua ratione piſcem hunc Britanni ſic nominauerint, niſi dicas eidem hunc illis eſſe vſui, quo in Ponto id Sturionis genus, ex cuius folliculo ichthyocolla confici ſolet. Huius autem Aſellorum ſpeciei ob id tibi propoſuimus effigiem,quòd à reliquis ipſa caudæ,quam lunatam ac bifurcam gerit,forma diſſideat,quæ cæteris alioqui rotunda eſſe ſolet.Cæterùm ex eo tractu Britannico ad nos defertur qui ad Holandiam ſpectat: piſcis hic prouectus, alicuius pretii eſſe ſolet: paruus autem,carne eſt planè inſipida.Squamis contegitur latioribus,quàm quiuis alius ſui generis:tergore eſt nigricante,ventre candidiore,atque ab eius capite ad caudam,atram lineam productam habet,

ad latera aliquantulum inflexam : pinnásque reliquis ſui generis piſcibus duriores ac robuſtiores. Proinde popularis eſt, atque omnium ſalitorum inferioris notæ.

Colfiſch Anglorum, cuius caput hîc tibi non oſtendimus, quòd id ne apud Anglos quidem (apud quos ſanè peregrinus eſt) nobis vſquam fuerit compertum.

PERMVLTAE ALIAE ASELLORVM SPECIES ANTIQVIS INCOGNITAE: nobis etiam peregrinæ, Britannis, atque adeò Hollandis ipſo tantùm nomine diſtinctæ.

Maximus eſt apud Britannos & Hollandos Aſellorum quæſtus, quorum tanta eſt in eorum mari copia, vt poſt ſuæ regionis ſaturitatem, etiam alias longè remotas non ſine maximo vectigali expleat. Hos piſces ſalitos, præſertim maiores Morhuas ac Merlucios generali vocabulo *Stockz fiſch*, quaſi verberatos piſces appellant, quòd tanta ſint ſiccitate poſt imbibitũ ſalem, vt niſi magnis, frequentibus, ac diuturnis malleorum ictibus diuerberati, diſſolui non poſſint, quo facilius coquantur. Nam etiam antequam Merlangi condiantur, longo tempore exiccari ſolent, vnde ſicciores euadunt. Quamobrem tunc quoque *Buckzhor*, id eſt, Capri cornu appellantur.

Verùm particularia quædam nomina hiſce Aſellis attributa potius nobis hiſtoriæ deſcriptionẽ, quàm populorum, apud quos frequentes ſunt, libidinem ademerunt.

Eſt enim Heberdum, piſcis ita nominatus ab oppido Iſlandiæ, à quo ad Scotos primùm, deinde ad Britannos peruenit: magni quidem nominis apud Anglos, vt qui præter gratum ſaporem latis ſeſe diffundit artubus: liuente ſurſum tergoris colore ſub ventre candido: cauda quodammodo anguloſa: tribus ſurſum pinnis, inferne duabus, ab ano ad caudam exeuntibus inſigni.

Delicatiſſimus omnium eſt qui Britannis vocatur *Richt holland*, quaſi verum ac genuinum Hollandicum dicerent. Huius eſt eadem ferè cum ſuperiore forma, niſi latior ac breuior eſſet.

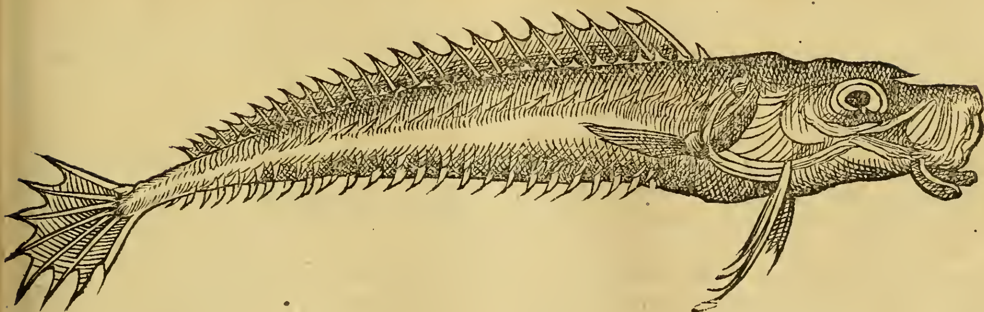
Cæterùm, ichthyopolæ Londinenſes ſalgamariorum ac cetaceorum Britannicis, aut etiam Hollandicis nominibus vti, ad Aſellorum diſtinctionem coacti, ſic eos peculiaribus quibuſdam vocibus nominare ſolent, *Ling fiſch*, *Schelandiſch fiſch*, *Bremmer fiſch*, *Exueſt contre fiſch*, *Merland fiſch*, *Rot fiſch*, *Meruel*,

Schærbro fisch, quod est idem cum *Neu Kot* grandis *Island fisch, Haydoxe*. quæ omnia vocabula, vti supra dictum est, diuersam potius vulgi, pagorum, aut insularum nomenclaturam, quàm ipsorum piscium naturam indicant.

FALX PISCIS ANTIQVIS, QVOD sciam, incompertus.

Antequàm planos ac latos pisces aggrediamur, commodus hic mihi locus visus est, vt de Venetorum Falce antiquis(vt puto) minus cognito, differam: quãdo & mollis est(in quo & ad Asellorum genera accedit)& glaber, atque oblongus: ita tamen cartilagineus, vt perfrixus vel assus in quoddam veluti glutinum resoluatur. Vnde ab omnibus ferè mensis explosus, nullum præterquam formæ(qua rusticam Falcem aliquo pacto imitari videtur) nomen vulgo Italico retinuit. nostro autem litori planè inuisus est: ac quanquam aliis à Veneto litoribus(præsertim Italicis) reperiatur, tamen aut propter eius vilitatem, aut capitis turpitudinem(vnde Marmotum plerique vocant) certum nomen sibi adipisci nũquam potuit. Quamobrem apud Tenedum audiui vulgum Græcè falsò Anthiam nominare: alios in Italia Colpiscem, alios sicut libuit. Cæterùm in vlnæ longitudine, palmi latitudinem non excedit. Mollis, polypi modo, coloris argentei, vnicam in tergore pinnam, eámque continuam, duas sub branchiis, & totidem sub sterno ostendit. Totus in gyrum quibusdam veluti crenis serratus est, atque in lateribus lineam habet asperam. subrubra est eius tergoris pinna, grandes oculi, deforme caput, vt simiam esse dicas.

Pesce falce Venetis: quibusdam *Pesce cola*: aliis *Marmotus*, aliis falsò *Anthias*.

De piscibus spinosis ouiparis planis. Caput XI.

Planos pisces Græci ψιττεαδὴ, Latini Passerinos vocant, quorũ natatio à recta figura diuersa est, vt Coclitum modo plani per æquor incedant, nullos subtus oculos habentes. Multa sunt huius generis apud nostros Gallos nomina, multóque plures species, quàm apud antiquos, de quibus in sequentibus differemus. Quòd autem ad generalem horum piscium descriptionem pertinet, Limosa regio (inquit Columella) planum educat piscem, vt Soleam, Rhombum, ac Passerem, qui postre-

mi hoc inter ſe differunt, quòd Rhombo reſupinato, dexter corporis ſitus, Paſſeri læuus appareat. Omnes boni ſucci atque optimi nutrimenti ſunt Paſſeres, mollíque carne præditi: quamobrem Galenus Philotimum admiratur, quòd neque Soleam inter molli carne præditos, neque Scarum inter ſaxatiles annumeraret. Pſettarum genus omne quaternis pinnis præditum eſt, ſquamatorum in morem, quarum duas in prona parte, ac totidem in ſupina oſtendit: ſed & hoc præter cæteros piſces habet, quòd pinnulis in gyrum circumuallatur: huic quaternæ vtrinque inſunt branchiæ: Lingua caret, oculóſque in ſupina corporis parte habet: ac (quicquid ab antiquis aut recentioribus circunferatur) hos certè piſces maris ac fœminæ diſcrimen vel hoc argumento ſuſcipere facilè crediderim, quòd in quibuſdam oua, in aliis lactes reperiantur. Ac quod ad internam eorum anatomen ſpectat: illud imprimis nobis compertum fuit, nullis eos ad pylorum apophyſibus præditos, cor illis eſſe rubrum, atque ab vna parte gibbum, cui caruncula quædam atra, quadrangula (puluini modo) ſubſidet: ad cuius partem ſuperiorem, veſicula, pulmonis officio fungens, annectitur: hepar præ ſe ferunt latum, in ea parte ſitum, quæ vētriculum amplectitur: à cuius extrema fibra fellis folliculus dependet. Lienem his piſcibus atrum conſpeximus ſub ſtomacho ſitum: ventriculum quoque non ita turbinatum, imò etiam latum, ac cum inteſtinis anfractuoſè circunductum, quæ meſeraicis circunfulta, ac permultis orbibus implicata, ad anum deferuntur: Dentes in maxillis exertos non habent, ſed eorum loco maxillas, rugoſa quadam ſcabritie aſperas oſtendunt: Gulam in his videas cuiuſdam veluti ingluuiei perſimilem, ventriculo adiacentem: & quanuis ore ſint admodum paruo, mirum eſt tamen horum piſcium maiores, etiam conchas integras, & cōchylii genus omne deuorare, vnde præcipuè veſcuntur, ac ſanum nobis victum exhibent. Puſillos autem, minoribus Telinis, Chamis, Mitulis, Cancris, & Caridibus victitare. De quibus nunc particulatim explicandū, atque à Rhombo incipiendum eſt.

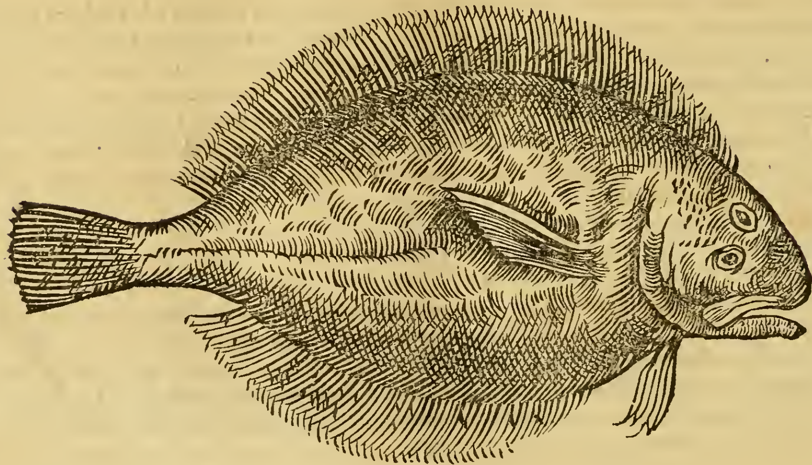
RHOMBVS.

Rhombum Latini,ac poſt eos Itali à turbinata corporis figura vocauerunt, quem Galli Turbo-
um pro Turbinato dicere maluiſſe videntur, *Vn Turbot.* Pſittam nullo cum Paſſeribus diſcrimine
ıpud Ariſtotelem Gaza conuertit:quemadmodum & Oppianus hoc verſu,

Et Clariæ,Pſettæ,Scepani,Eriglis,Aſellus.

Galenus tamen Rhombum à Pſitta ſeorſim nominauit:Eſt enim Pſitta,vt poſtea docebimus,Gal-
orum Plyá.Maximus ex noſtro Oceano Rhombus adfertur,tantæ interdum molis ac carnis(quam
nultam ac delicatam habet)vt quadraginta librarum pondus excedat, lautioribus ob hoc menſis in
Francia præter cæteros expetitus.Pelle eſt rugoſa,cineritia,notis albicantibus diſtincta,acutis veluti
:lauibus oſſeis vndecunque armata,vt in altera Raiæ ſpecie dictum eſt, verùm id non ſemper : Sed
& linea quædam candida incurua, cutem à lateribus vtrinque intercipit, quæ & cæteris omnibus
:ommunis eſt. Quod reliquum eſt, Rhombi(vt & Doradæ) caput multis ſpinoſis oſſibus refertum
:ſt, tantæ inter ſe differentiæ ac varietatis, vt omnia ferè fabrilia inſtrumenta in eo reperiri poſſe
vulgus exiſtimet. Atque vt Rhōbum à Paſſere facilè diſtinguas,vtrunque piſcem ſic in latus diſpo-
ııto,vt oculi cælum, mentum dorſum verſus ſpectent : reperies in Rhombo partem ſupinam dex-
:ram eſſe, Paſſeris autem ſiniſtram . Quinetiam in Rhombis, quidam,præter alios,mihi conſpecti
ſunt,oculos in ceruice quaſi in tergore collocatos habuiſſe:quod ideo à me dictum eſt,ne tu in aliis
decipiaris.Cætera ex ſequenti figura facilè concipies.

Ῥόμβος, Græcis: Rhombus, Latinis: Italis, *Vn Rhombo*: Gallis, *Vn Turbot.*

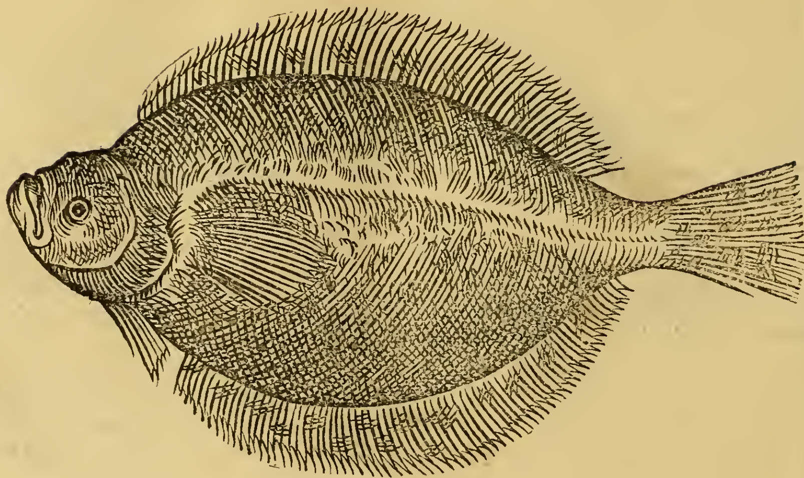
RHOMBVS ALTER GALLICVS.

Gallis tantùm peculiare nomen à Rhombo diuersum habet, quæ Barbua aut Barbata nescio qua ratione dicitur. Nam etsi Venetiis, Romæ, & Massiliæ frequẽter reperiri soleat, tamen & Rhombi nomen habere, & pro Rhombo apud eas nationes diuendi solere persæpe conspexi. vnde hoc mihi plurimùm admirandum esse visum est, quòd tam insignem formæ varietatem, nulla etiam nominis diuersitas consequeretur. Nunquam enim Barbua ad eam magnitudinem, quam Rhombus, accedit: estque leuiore ac magis plano corpore, minúsque carnoso, solido, ac delicato: capite etiam magis elato ac grandi. Cætera, etsi cum Rhombo conueniunt, tamẽ ita oculis omnium obiecta sunt, vt ne muliérculam Parisinam fallere possint.

PASSER.

Passerum permultas apud nostros species comperio, quarum enumerationem dum sigillatím ac breuiter persequor, hoc imprimis animaduerto, maximam huius piscis speciem (hoc est, quæ in maiorem molem excrescit) Gallis *Plyam*, nescio qua ratione, quotidie vocari. quæ à quadratulo sibi congeneri pisce (vulgo *Carlet*,) nonnisi ipsa forma ac magnitudine differre videtur: Est enim *Plya* quadratulo tantùm maior: qui ad quadrangulum proximè accedit. Proinde vterque piscis flauis lituris in supina ac cinerea tergoris parte suggillatur, quæ alioqui subtus, vt in reliquis planis, albicat.

Paſſer vulgaris, *Vne plye.*

Quadratulus vulgo, *Carlet.*

PASSER FLVVIATILIS VVLGO FLESVS.

Fluuiatilis eſt piſcis ad Paſſerem (demptis luteis maculis) accedens, qui Britannis ex Tameſi flumine adductus *Phlonder*, noſtris Gallis Fleſus, appellatur *Vn flez*, paulò lõgiore quàm paſſeris corpore, ac dũ adoleuit, craſſiore. Aſpera quadam linea ſecundum ſpinam in prona, ac candida, atque adeò ſupina, ac liuida eius parte inſignis. Sed & in branchiarum ſpineo operimẽto, quiddam ipſo contactu aſperum percipies, punctis nigrioribus, ceu ab acu quodam impreſſis aſperſum, in quo à reliquis ſuæ notæ piſcibus facilè diſcrepat. Eſt & illi quædam aſpera linea, ad radices pinnarum poſita, eius latera vtrinque ambiens.

FLETELETVS.

Martius eſt piſcis, atque adeò fluuiatilis, & Paſſerini generis, qui Fleteletus dicitur, ab Anglico tractu ad nos circa quadrageſimam, ac paulò pòſt, deferri ſolitus: Fleſo vt plurimùm maior, ſed carnis æquè candidæ, quam, feſtucis craticulæ admotis, noſtrates exaſſare ſolent, ac butyro condire, quemadmodum & reliquos Fleſos ac Limandas: cui piſci Britannicum vulgus *Helbut* nomen indidit. Hoc vocabulum quanquam apud pleroſque noſtri vulgi ichthyopolas tranſierit, mirum eſt tamen cur maior eius pars diminutiuo vocabulo vſa, Fleteletum appellauerit, cùm & Fleſo & Limãda ſit multò maior ac delicatior, immò vel ob hoc magis apud nos rariſſimus.

LIMANDA.

Fleſorum ac Paſſerum ſpecies,ipſa corporis magnitudine,ad Quadratulum accedens ob tenuitatem corporis,(quam cum dolabra diffiſſis aſſeribus in laminas communem habet)vulgus Limandas vocat,etiam Limandæ nomen adeptum eſt. Aquatile hoc piſcis genus,Italis vt & Fleſus ignotũ, Anglis admodum vulgare,apud quos *Brut* vocari ſolet.Surſum quidem fuluum,deorſum verò candidum,Fleſo rotundius,Quadratulo longius,quódque aëri lucidiori expoſitum, pellucidum apparet.Dentes cæteris ſui generis piſcibus longiores,ſquamas conſpicuas,valde tenues fert atque aſperas,quǽque difficillimè à cute adimuntur . quod cum ſolea quidem magis commune, cum cæteris paſſerinis minus habet familiare.Exiccatur in litore ob maximum prouentum,& ad mediterraneos Germanos tranſfertur . Gallis autem noſtris ex ipſo litore Britannico ac Neuſtrico , recens adferri ſolet.

SOLEA.

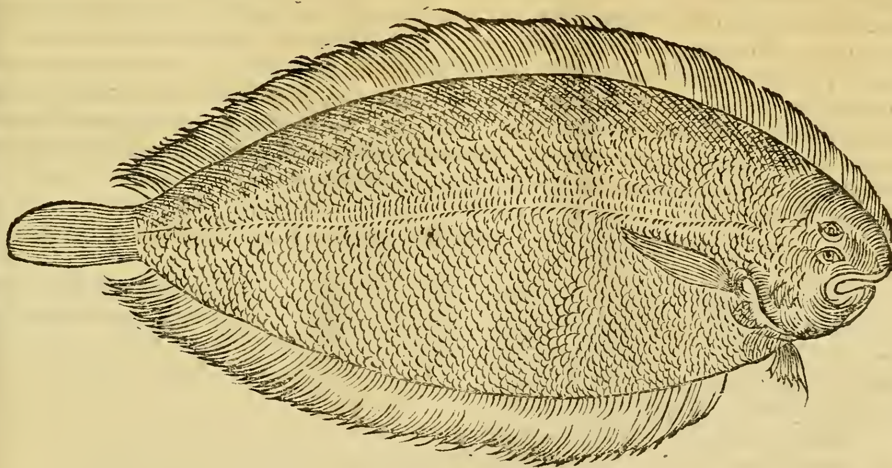
Sfoliam à quadam maioris arborum folii forma Venetorũ vulgus nominat, Latini ab ea quam cum calceorum ſoleis ſimilitudine habet,Soleam vocauerunt,nonnulli falſò Paſſerem:vnde Philotimum reprehẽdit Galenus, quòd Paſſeris aut Pſittæ vocabulum ad Bugloſſum(ſic enim Græci Soleam à linguæ bubulæ figura nominant) nulla ſpeciei habita ratione, temere transferret : Eſt enim (inquit ille)Solea mollior,præſtantior,ac cibi iucũdioris.Bugloſſam quoque appellauit Oppianus,

Trachurúmque greges,Bugloſſǽque,& Platanuri.

Quod vocabulum imitatus Plautus,Lingulacam nominauit,vnde etiam Romanorum vulgus *Len-*

guatam vocat. Soleæ(inquit Plinius)cum Rhombis non intrant Pontũ. Illæ enim ad flumina è mari transeuntes,multùm pinguescunt,ac crassiores euadunt: quales nos Londini è Tamesi vidimus, & in Mediterraneis vrbibus per paria diuendi, vt crassiores emptori appareant. Vulgus nostrum à carnis delicata(solida tamen & candida)iucunditate,Perdicem marinam cognominauit,vt & antiqui Scepanum Attagenem marinum dixerunt. Oblongiori est,quàm quiuis alius Passerinus piscis, corpore,ac minus omnium lato,pinnis vndecunque vsque ad caput (quod breuissimum habet)circunsepto:cute(si contrectetur)squamulis visum effugientibus,asperiuscula. Sursum subnigra,nullis maculis distincta,per medium in duos veluti musculos diuisa,subtus candida. Cætera cum reliquis huius generis piscibus habet ferè consimilia. Optimæ Soleæ ex Nouo portu, quem Neuportum vocant,ad nos adferuntur, quæ frixæ,ac per medium dissectæ,siccam,minimeque viscosam habent carnem,spinámque integram,nullo negotio(vt vera Persica nucleum)relinquunt. Quæ verò ex Stapulensi portu (vulgus vocat *Estaples*) ad nos veniunt,vt breuiores sunt ac nigriores, sic carne viscosa constant,neque spinam relinquunt. Quamobrem has ad aliarum differentiam vulgus nostrum *Polas* appellauit,de qua mox differemus.

Solea & Lingulaca, Latinis: Βουγλώσσα, Græcis: Venetis, *Sfoia*: Romanis, *Lenguatta*: Vulgo, *Vne Sole*.

SOLEA ALTERA.

Dubium non est, quin id Pafferis genus, quod vulgus nostrum Polam appellat, à Solea sit longè diuersum. hoc enim ab ea differt, quòd os ei oppositum ostendat, quemadmodum & Rhombus Passeri: Hanc enim, si iuxta Soleam eodem situ componas, os Polæ in sinistrum, Soleæ verò in dextrum reperies latus vergere. Corpus huius Soleæ speciei breuius esse solet, ac lumini expositum transflucet. Os habet dentibus tenuibus obseptum, eiúsque corporis pars supina squamis caret, quas prona ostendit. Polam hanc Massilienses *Seruantinum*, vt & Aselli speciem aliquam superius dictam, ab albedine Capellanum vocauerunt: Romanum vulgus Linguam nominat ad Soleæ, quam *Lenguattam* vocare solet, differentiam. Vilioris est pretii quàm Solea.

TENIA, ALTERA SOLEAE SPECIES.

Teniam Aristoteles & Oppianus vocauerunt Alexandriæ, Canopi, & Seleuciæ in Antiochia frequentem piscem, ad Soleam plurimùm accedentem (ac cibi æquè delicati) nisi gracilior esset, pinnásque tantùm haberet binas. Hunc Gaza Vittam conuertit: Romanum vulgus *Sfeliam* vel *Sfolium* eodem quo & Veneti nomine, *Soleam* appellare consueuit. Cui ob corporis tenuitatem atque exiguitatem imbellis epitheton tribuit Oppianus hoc versu,

Teniæ imbelles, & picto Mormylus ore.

Ac de Planis quidem hactenus: De Latis nunc est differendum.

De Latis piscibus, quos Anthies Græci nominauerunt. Caput XII.

Etsi Planorum piscium à Latis discrimen huius libri initio satis ostendisse videmur, tamen hîc quoque nonnihil repetere minus est alienum, quàm de his sermonem vniuersum hoc loco simus habituri, & quòd non nisi ab eorum interpretatione incipere possimus. Dictum igitur est, Planos pisces ab antiquis sic appellatos fuisse, quòd eorum natura à recta peruersa esset, vt qui veluti in planum expansa manu in æquore natarent: cuius generis ferè omnes, latiore vocabulo, antiqui Psittas & Passeres appellarunt. Ab his autem Lati (de quibus proximè dicturi sumus) ita differunt: quòd quanquam ipso super solo expansis piscibus situ etiam plani appareant: tamen dum in æquore natant, ita quidem feruntur, qualis est in rectum contentæ atque erectæ manus figura, pollice sursum eminente, in quo reliquorum squamosorum formam ac naturam retinere videntur. Quamobrem etiam oculos alio à Planis situ, ab vtroque capitis latere collocatos habuerunt. His autem Græci, vt & Planis Passerum, sic & Latis Anthiarum generale nomen indiderunt, Aristoteles sacros etiam Anthias appellauit: quòd diceret, vrinatorum id esse ad spongias indicium, quo in loco essent Anthiæ, nullam illic marinam beluam reperiri: quod tam verum est (inquit ille) quàm id quod dicitur, vbi suem aut perdicem esse, illic etiam limacem non reperiri: ab his enim animantibus limaces edi solent. Alii Candidos pisces, alii Pompilos, alii Auratas vocauerunt: nonnulli quoque Græcorum ἐλώπυς & αὐλώπυς, quòd magnos aut concauos oculos habeant: eósque pisces strepitu gaudere, atque eo allectos nonnunquã decipi scribit Oppianus: quorũ etiam quatuor species assignat his versibus,

Quattuor Anthiωn species versantur in vndis:
Sunt flauæ & niueæ: sunt atro sanguine fuscæ

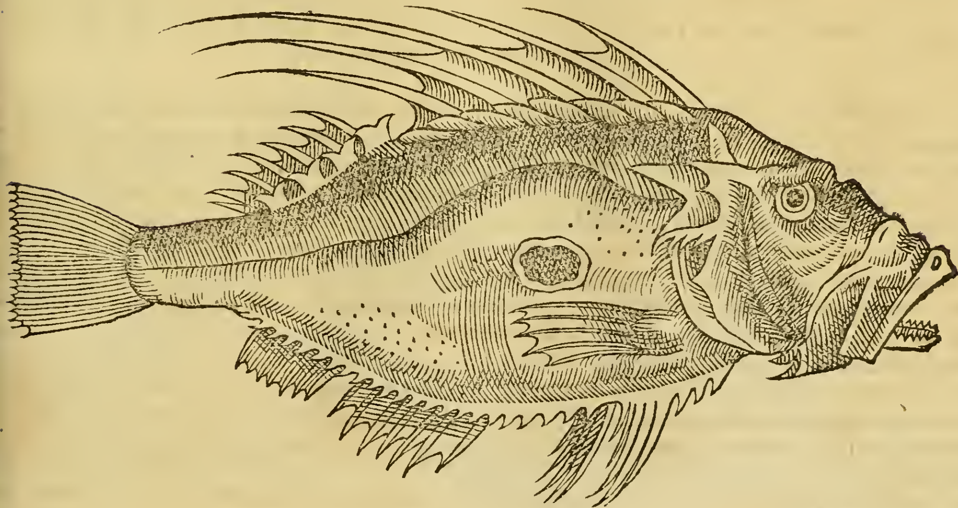
Euops,atque Aulops alíos,hos nomine dicunt.

Omnes autem ſunt pulchri coloris, & auro atque argento variè micantes: de quibus proximum eſt,vt ſigillatim diſſeramus.

DORADA AVT AVRATA GALLICA, QVAM ITALI Diui Petri piſcem nominant.

Conſpicuus & inſignis eſt admodum piſcis, cui ob colorem,ex auro ad latera concinnè admodum refulgentem, vulgus noſtrum (etiam ſi antiquorum Auratam planè ignoret) Doradæ,hoc eſt Auratæ nomen indidit. quem piſcem ob inſignem ac diuinam quandam memoriam, alii Chriſto, alii Diuo Petro dedicarunt: vnde vulgus Græcorum *Chriſtopſarum*, Italicum ſancti Petri piſcem,vulgus Romanum *Cetolam* appellauit: ob id maximè,quòd in eius dorſo vtrinque gemini orbes ad latera appareant,in formā impreſſi in his partibus digiti,dum fortaſſe Diuus Petrus(iubente Chriſto) hunc extraheret,atque ab eius ore numum pro tributo eliceret. Gillius ab antiquis Græcis Zefs dictum fuiſſe putat, à Ioue qui Zefs Græcis dicebatur. Maſſilienſes ob inſignem eius voracitatem *Trueiam* quaſi Porcam vocauerunt:Genuenſes ab orbiculari eius forma *Rotulum:* Baionenſes ab aureo atque micante colore, quem habet cum adulti Galli ruſtici maioribus plumis communem, appellauerunt *Vn Iau*,vel *Vn Cocq*. Romæ paruo erat in pretio, antequam Galli Cardinales,mortuo Paulo Pontifice tertio,illuc proficiſcerentur:eſtque in ea regione multò minor,quàm Lutetiæ:ſquamis caret,tenuíq; eſt ac lato corpore,carniuorus,ore extento atque latiſſimo,oculis magnis ac profundis.

Quibuſdam *cetola* dicitur, Gallis, *Doree*: *Chriſtopſarum* vulgaribus Græcis: *Rotulus* Genuenſibus, Piſcis ſancti Petri Italis: *Truege*, vel *Trueue* Maſſilienſibus: *Vn Iau*, vel *Vn Cocq* Baionenſibus.

CALLYCHTHIS.

Totus est aureus atque argenteus piscis, qui ab insigni pulchritudine Græcis Καλλιχθὺς appellatus est, Tyrrheno familiaris, Adriatico non item: Romanis atque Neapolitanis *Fierola* appellatus, nullum tamen inter apprimè delicatos pisces nomen retinens: de eo sic Oppianus cecinit,

Polypodas agitata petit cognomine pulcher.

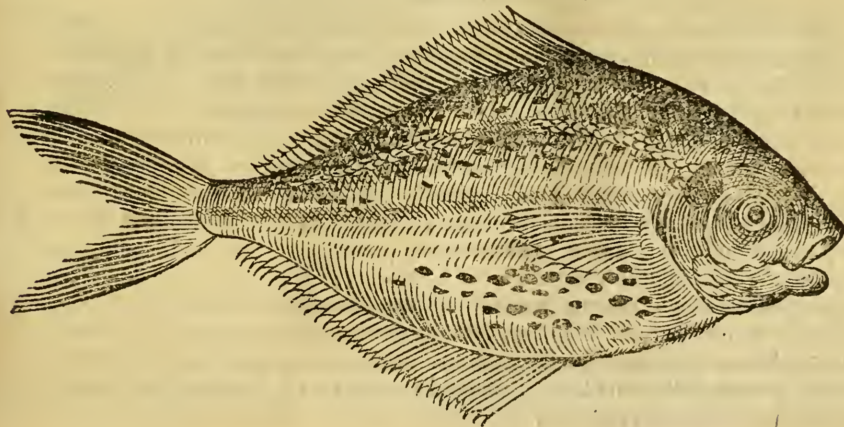
Sunt qui Callyonimum, nonnulli Hellopem, alii Licon esse credant: de quibus tamen seorsim à nobis actum est. Nulli pelagio pisci nomen hoc Græcum rectius conuenire, quàm Romanorum *Fierola* existimauimus: vt qui totus ferè sit argenteus, vt *Lampuga*: ac præterea multis aureis lituris variegatus. Latus est ac planus, caudam lunatam habens: Linguam carnosam, delphini modo, ad humanam accedentem, suisque partibus omnino absolutam: quod præter cæteros brachiis præditos pisces solus habere mihi visus est. quemadmodum & hoc sibi etiam peculiare, quòd præter omniũ piscium morem, pinnis sub ventre careat, éstque prorsus inermis: Branchias vtrinque quatuor gerit, si quidem eam, quam capiti coniunctam habet, annumeres. Superiorem maxillam fixam ac immobilem, vt Scarus & Exocetus habet: atque, vt ait Oppianus,

Dentibus obtusis est illi rictus inermis.

Cantharo quidem similis est, sed eo maior euadit, non tamen æquè crassus. Lineam habet à capite sub ventre ad vmbilicum extensam, atque vtrinque in ceruice nigram maculam. Squamis vndecunque caret, præterquàm in eo lineæ ductu, qui piscis huius latera distinguit: vẽtrem quoque paruum habet, vt & *Lechia* & *Lampuga*. Quamobrem & ei arctè intestina inter se cohærẽt, quæ tam numerosis spiris in orbem circunductis ita inter se cõplicantur, vt globulum esse dicas: hepar vnius tantùm lo-

i nullo felle præditum, ſtomachum in V literam efformatum,cuius infima pars in mucronem tur-
inatur: atque ad eius pylorum tam numeroſas videas appendices, vt (quemadmodum nec in
Thynno,Pelamide,ac Scombro)nullis artibus numerari poſſint. Inteſtina fulcit glanduloſum pan-
reas.Lien illi ſtomacho ſubeſt.Cætera ex hac pictura percipies.

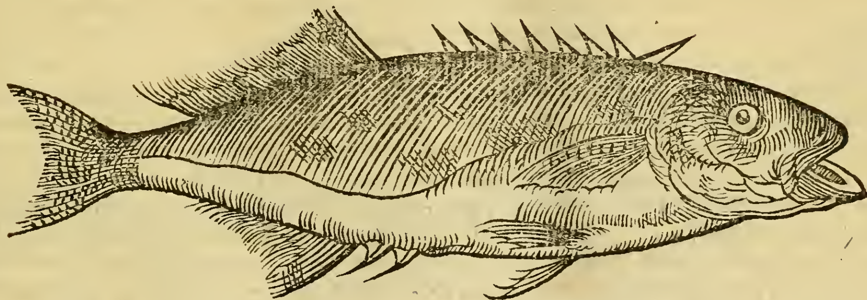
Καμιχθύς,Græcis:*Fietola*,Romanis.

LAMPVGA AC RELIQVAE ANTHIARVM SPECIES.

Sunt etiam de genere Anthiarum pifces plani & lati, quos vulgus Romanum *Lopidas* & *Leczias* appellat. Quorum vt rariores quidam *Lopidæ*, fic etiam maiores. Stellæ verò minores nõ vſqueadeò frequentes, *Leczia* frequentiſſimæ ſunt, quas cum his piſcibus libenter cõtulerim, quibus Maſſilienſes *Lampugarum* nomen indiderunt. Omnino enim Romanorum *Leczia* Thynnum ac Pelamidem referret, niſi corpore eſſet latiuſculo, cauda magis lunata, & minore corporis mole. Proinde ſeptem ſunt illi in tergore aculei ſingulares, firmi ac breues: cutis glabra, minimè ipſo conſpectu ſquamoſa, niſi impacto vngue ſcarificetur. Nam tunc ſquamulæ quædam exiliunt iis ferè perſimiles, quibus Dryinus ſerpens præditus eſt. Branchias habet duplices vtrinque quaternas. Tergus atrum, ventrem candidum, anum in medio ferè corporis: cui quæ vicina eſt pinna, duobus aculeis armata eſt. Os illi paruum, dentes exigui, duæ ſub vẽtre pinnæ. Linea arquuata, nigra, totum piſcem per medium diuidens, lingua candicans. Superioris quoque & inferioris pinnæ extremitates, nigris & latis maculis ſuggillatæ. Cæterùm corpore eſt compreſſo ac tenui, vt planus ac latus eſſe videatur. Septem vtrinque ſpinas pro coſtis habet, quæ vbi deſinunt, illuc vertebræ, vt in Rhombis & Paſſeribus protenduntur, atque ad vtrinque pinnam tergoris ac ventris pertingunt. Cor ſub branchiis poſitum eſt, triangulum membrana incluſum. Hepar arctiſſimè ſtomachum amplectitur, in duos lobos diſtinctum, quorum dexter oblõgo folliculo incluſum, plurimam bilem flauam continet. Stomachus ſub inteſtinis ſic collocatus eſt, vt niſi detegatur, viſum protinus effugiet. Apophyſes innumeræ pylorum ambiunt, tribúſque in obliquum reflexionibus inteſtina contorquentur. Oua fert in vulua bicorni, ſquillaſque in mari deuorare ſolet. Hunc piſcem Romani in maximis deliciis habere ſolent, apud quos eſt etiam admodum vulgaris.

Lampuga, Massiliensibus: *Leczia*, Romanis.

De piscibus qui serpentina sunt specie. Caput XIII.

Longè diuersa est horum, quos nunc descripturi sumus, piscium à superioribus figura, vt qui planè rotundi sint atque oblongi, vnde serpentina specie præditos esse dicemus. Nullis præterea squamis horrent, quorum nonnulli ac præcipuè Congri in tantam interdum crassitiem excrescunt,

vt inter cetacea ferè connumerari poſſint. Piſces itaque qui Serpentina facie præditi ſunt, ita enumerantur, Serpens marinus, Murena, Congrus, Sphyræna, Acus. Lampetram autem iam antè in Galeorum cenſu deſcripſimus. Anguillas verò cum fluuiatilibus libro ſecundo enumerabimus.

SERPENS MARINVS.

Peculiarem alit Serpentem mare, terreſtri ferè reſpondentem, qui vel Ariſtotelis teſtimonio ſæpe tricubitalis euadit. Anguillam ac Congrum, colore, pinnis & branchiis referret, niſi roſtro eſſet, quàm Murena, longiore, ac numeroſis tenuibus dentibus vallato: oculis non ita grandibus, cute glabra, ad dorſum prominente, nullis ſquamis aſpera, qua facilè degluti poteſt. Ventre ex albo in rufum colorato, ſpiráſque toto corpore, vt & Serpentes terreſtres, ducit, neque viuus impunè nuda manu, vt nec Murena, contrectari poteſt. Plinius Draconem marinum appellauit, quem è mari in arenam emiſſum ex Ariſtotele refert, cauernam in arena mira celeritate excauare, quod idem de Serpente marino retulit Ariſtoteles, apud quem ὄφις θαλάττιος vocatur. E'ſtque (inquit) corpore ad Congrũ accedente, ſed obſcuriore & acriore. quod ego nigriore & longiore interpretor. Idem tamen Plinius alibi Ophidion appellat. Mihi viſus eſt hic piſcis eius penè formæ, quam hîc depictã vides.

ὄφις θαλάττιος, Græcis: Serpens marinus, Latinis: Draco marinus & Ophidion, Plinio: *Serpent de mer*, Gallicé.

MVRENA.

Nihil eſt Murena in Oceano rarius, cùm tamen aliis litoribus planè ſit vulgaris. Anguillam magnitudine ac figura refert: ſed recurto & craſſo eſt magis corpore, cùm tamen adulta anguilla omnibus modis hunc piſcem magnitudine exuperet. Colore eſt vtplurimum fuluo, cute glabra & laxa, qua facilius quàm Anguilla exuitur. Duas Murenarum ſpecies eſſe comperio: Marem pauciori-bus maculis diſtinctum, ac quibuſdam veluti ſtellis conſperſum. Fœminam pluribus aureis notis, ac veluti guttis vndecunque variam: vnde Ouidius,

Auratis Murena notis, merulǽque virentes.

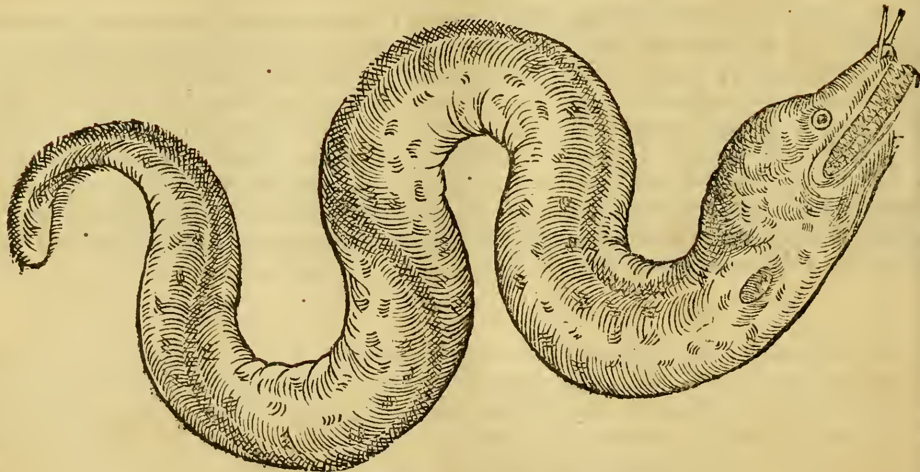
Proinde omnes prominentem cutem in vertice per tergoris longitudinem, vt ſui generis piſces habent, ſoláque præter ſui generis Serpentinos piſces, Murena pinnis lateralibus caret, magnámque cum Serpente inire ſocietatem traditur: vnde Oppianus,

Serpenti nubit, promptéque ex æquore ſaltat
In littus.

Foramen vtrinque ad latera circa ceruicē habet, per quod ad latētes brāchias ſanguineáſq; vtrinque ſunt quatuor ſubtus incluſas, aquam ſubinde immittit, atque egerit: roſtrum exporrectum habet vt anſer, aſt nullo linguæ rudimento cōſpicuo prædita: Oculos paruos, rotundos, glaucos, pupillam nigerrimā: Dentes longiuſculos, acutos, in ordinem per maxillas diſpoſitos. OEſophagum latū ab eius rictu incipientem, in cuius orificio hamuli leuiter vncinati ad gulam circa fauces ſpectantes, linguæ vicem ſupplent, ac ſtatim à branchiis folliculus teres ſpinæ incumbit, flatu turgidus, natationis commodioris vſum præbens. Hepar habet ſubfuluum, oblongum, ſtomacho incumbentem, lon-

giusculum,cui fel cyaneum magnitudine auellanæ contentum inhæret. Lienem oblongum stomacho annexum, vertebras minus frequentes, sed oblongiores quàm Anguillæ: in quibus hoc etiam animaduertendum est, processus inesse transuersos, ac sursum spectantes, præter aliorum piscium naturam. Cæterum carnem habet candidissimam sub cute ductibus obliquis ac transuersis, vt in mustelo dispositam variis musculis hinc & inde abeuntibus cõmunitam, suauem ac delicatam, sed multis spinnulis breuibus ac recurtis conspersam, quæ manducantibus plurimùm fastidii adferre solent. Deterrima est(inquit Galenus)Murenarum caro ex fluuiorum ostiis, qui culinas,balineas, aut latrinas expurgant piscatorum: quanquã neque flumina ipsas subire, aut in stagnis versari putauit. Quod reliquum est,morsus Murenæ admodũ piscatoribus perniciosus esse solet. Quamobrem vbi hanc cæperunt,& ex nassis intra lintres immiserunt, forcipibus apprehensum eius rostrum baculo atterunt,spinnámque frequentibus ictibus diuerberãt,ne postea dissiliat. Marinus est piscis, neque quicquam habere videtur cum nostra Lampetra commune, quam in Galleonimo Galeni descripsimus,veluti te sequens pictura docebit.

Μυραίνις, Græcè: Vulgo, *Murene.*

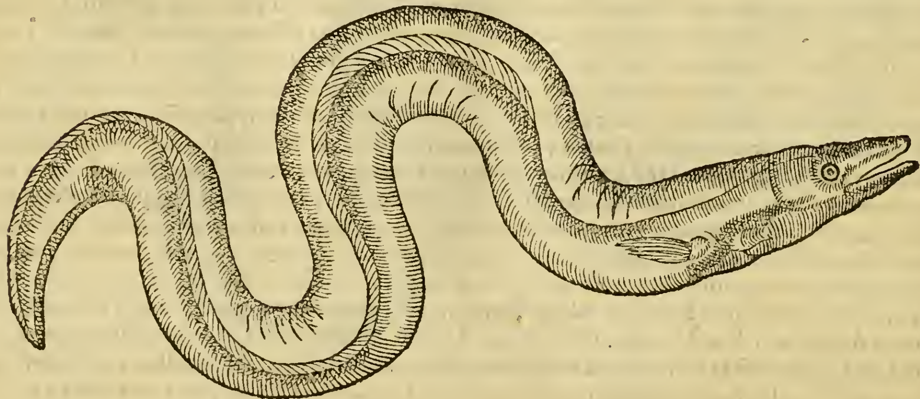

CONGER.

Congros inter piſces dura carne præditos Galenus libro ſecundo alimentorum connumerat, ſuccóſque ſalſos & craſſos in corpore generare aſſeuerat. Noſtris Gallis, apud quos maxima ex Oceano Congrorũ copia eſt, maximorum quidem ac ferè Cetaceorum per æſtatem: minorũ autem aliis anni tẽporibus adferri ſolet: Græcum atque adeò Latinum vocabulũ ferè retinuit, *Vn Cõgre*: Maſſiliẽſibus *Fiela* vel *Fielaz* vocatur. Romanis, apud quos ex Tyrrheno non ita frequens piſcis adfertur, *Drongo* vel *Brongo* appellatur. Huius quidem piſcis duo diſcrimina eſſe compertum habui. Alii enim nigri ſunt, alii paulò magis candidi, hoc eſt, quidpiam in tergore atque extremis pinnis nigrum referẽtes. Omnes glabra atque lubrica pelle teguntur: Oculos (quos etiam argenteus circulus Iridis loco ambire videtur) nigros habent: Dorſum in ſummo tergore elatum. Lineam vtrinque rectam, corpus ad latera interſecantem. Dentes pro capitis magnitudine breues, per ordinem in maxillis diſpoſitos: Labra admodum craſſa, quorum ſuperius rudimenta quædam cirroſa præ ſe ferre videtur: quæ dum comprimuntur, mucoſum quiddam emittunt. Os prægrande: Linguam Anſerinæ ferè ſimilem, albam. Hepar quoque pallidum, Lupino ſimillimum, cui ſiniſter lobus dextro multò longior eſt. Stomachum admodum grandẽm, à quo ad rectum inteſtinum vnica eſt tantùm reuolutio. Conger paruus ab Anguilla, hac præcipuè nota diſtinguitur, quòd rectam lineam, pallidam, vtrinque per medium corpus à branchiis ad caudam delatam habeat, ventérque illi magis albicet. Dentes præterea Anguillæ in hoc à Congro differũt, quòd cõfuſi in vtraque maxilla diſpoſiti ſint, eiúſq; labrum ſuperius horreſcat. Congros ita decipiunt piſcatores: Minores piſces funibus copulatos (quorum ſinguli ſingulos hamos habent) maioribus ſcopulis, qui ſicci, poſteaquam mare deceſſit, rema-

nere ſolent, alligant : quos, cùm maris fluctus rediit, à Congris deuoratos comperiunt, & eos in ſiccis ſcopulis altera die relinquit mare: ipſóſque Congros ob eſcam deuoratam relictos reperiunt.

Κόγγρος, Græcis: Congrus, Latinis: *Vn Congre*, Gallis: *Cauorofus*, Vulgo Græco: *Drongo*, Romanis: *Fielaz*, Maſſilienſibus.

ACVS MAIOR ET MINOR.

Acum Genuenses *Acuin* nominant, idque ad discrimen Galei aculeati, quem *Aculatum* dicunt. Gallia huic pisci, & potissimum Lutetia & Rothomagũ, Orphiæ nomẽ indidit, *Des Orphies*, Græcia *Zarganes*, Italia *Acusigole*, olim Bellone & Raphis vocabatur. Ea nobis alioqui rarò adferri consueuit, quia serò apparet & capitur. Grandior in Oceano euadit, quàm in Adriatico, vbi vix digiti crassitudinem excedit: Latinorum nonnulli à figura Aculeatum, non quòd acuminata sit, nominauerunt. Huius duæ obseruantur, vt mox dicam, species. Sesquipedales in Oceano capiuntur, duorum pollicum crassitudine, squamis tenuibus obseptas: tergoris partem præ tersitudine lucidam habentes, vt etiam veluti argenti repercussione in oculos vibrent. Viridem præ se ferunt aristam, hoc est, tergoris spondylos. Acus peculiares habet notas quæ Scombro & Thynno etiam conueniunt: Suprà enim & infrà ad caudam, septem pinnulas seu appendices à se inuicem distinctas habet, quæ deinceps ad caudam deferuntur. Pinnam sub ventre in medio corpore & supra tergus gerit: duas autem vtrinque ad latera, branchias vtrinque quaternas: Rostrum porrectius in exilitatem fastigiatum, tenue, crenatũ dentibus, fel iecori annexum. Fœtificat serò, & hyeme parit. Nostri recentibus tantùm vtuntur: contrà Illyrii, & qui orientis plagas incolunt, apud quos sale condiri, vt mox dicetur, solent.

DE ACV ALTERA MINORI.

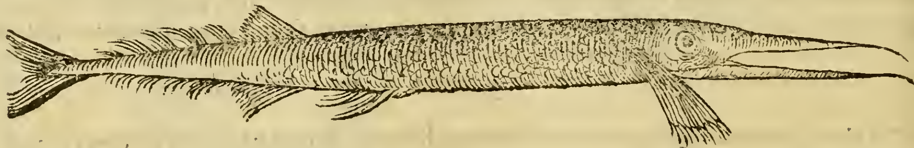
Est aliud genus magnitudine tantùm à priore differens, tenuibus etiam vestitum squamis, linguã exilem, & dentes molares obtusos in ore habẽs, nõ vt prædicta: brãchias quoque vtrinque qua-

tuor, septem etiam vt in maioribus supernè & infernè, & in cauda propendentes pinnulas, caudam bifurcam habet: nunquam digito crassior excrescere solet, nec pede longior euadere. In insula, nomine Lissa, olim Phana affatim capitur, qua indigenæ, cùm multa dolia sale condierint & impleuerint, nauigio indè transferunt, vt externis maximo quæstu diuendant: Est enim conditura admodum suauis. Siquidem sale inueterata, cruda cum pane edi solita est. vnicam tantùm amborum dedimus effigiem, vtputa quòd ambobus notæ eædem ferè conueniant, nec nisi magnitudine discrepent. De hoc pisce Oppianus etiam meminit isto versu,

Ambæ Sphyrænæ (inquit) longæ tenuésque Belonæ.

Etsi stomacho minimè gratam, malum procreare succum, & parum nutrire Xenocrates senserit: Diphilus tamen probum efficere sanguinem dixit, nostris maximè in deliciis apprime expetitum.

Ἀβλεννὴς, ῥαφὶς seu βελόνη, Græcis: Acus & Aculeata, Latinis: *Acuin*, Genuensibus: *Orphies*, Lutetiæ: *Aguilles*, Gallis: *Zarganes*, Vulgo Græcorum: *Agusigole*, Italis dicitur.

SPHYRAENAE DVAE.

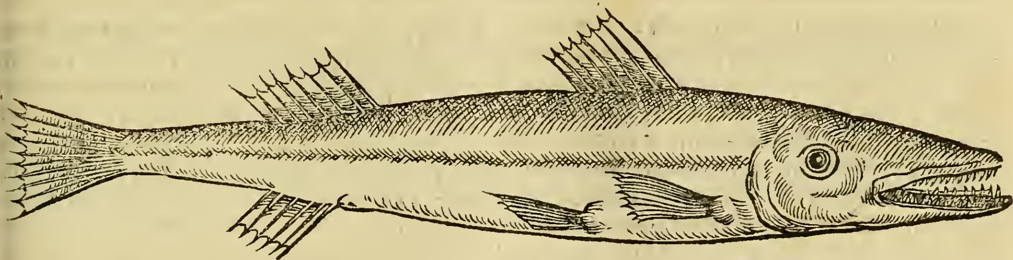
Sphyrænæ interdum Marluciorum modo exiccari ſolent. Venetiis rarò recentes videbis. In Gallia ex Oceano nunquam, quod ſciam: in Corcyra nihil frequentius videndum occurrit. Græcorum vulgus, quod ab Italis voces mutuatũ eſt, non Sphyrænas, ſed Lucios marinos, quod Gallicè *du Merluz* dici poſſet, nominat. Leſbi Mitilenis incolæ *Sphyrnã* pronuntiant: ſed Græci, qui in Aſia agũt, *Zarganes* dicunt: voce, inquam, falſa quæ Bellonæ piſci debetur. Sphyrænam Lucium marinum ideo in Græcia vulgò vocare ſolent, quòd Lucio fluuiatili perſimilis ſit: cùm tamen res eadem non ſit: nam Merlucius & Sphyræna differunt. Miror ego cur eam Athenienſes Ceſtram dixerint. Maſſilienſibus vulgò cognita eſt, apud quos *pes eſcomè* nominatur, quòd Scalmo multùm affinis ſit, id eſt vtrinque faſtigiata. Eſt autem Sphyræna oblongo corpore prædita, cuius duæ obſeruantur ſpecies, quæ inter ſe minimè diſſidere comperirentur, niſi vetuſtas indicio eſſet: Siquidem harum altera Trachurum ſiue Surum colore refert, atque eodem modo ſub ventre albicat: Altera autẽ ſeneſcens Mormyri laterales picturas colore aſſequitur. Lineam habent vtrinque ad latera, vt in Lupo dictum eſt, quæ à branchiis rectà ad caudam fertur. Squamis lente multò minoribus obſepiuntur. Capita habent oblonga in mucronem deſinentia. Oculos latos, cæſios, dentes in maxillis oblongos, alioqui raros, vt fluuiatilis Lucius. Hoc eis peculiare eſſe deprehenditur, quòd inferiores eorum maxillæ in Pelamidis modũ ſuperiorem magnitudine vincant. Brãchias vtrinque quatuor habent. Eorũ pinnæ mihi pro corporis magnitudine breues eſſe videntur. Supremum dorſi cacumen illarũ duabus pinnis præditum eſſe comperio, quarum anterior quinis ariſtis ſeu aculeis vallata eſt: caudam bifurcam habent: Linguam autem ſcabram, & denticulis exaſperatam, ad cuius radicem meatus rectà ad cor

perducitur.Cor porrò oblongum, ſub quadam veſicula alba incluſum,quæ multis piſcibus pro auriculis cordis ſubſtituta eſt. Hepar ſub diaphragmate ſtomachum ambiens, eum in gyrum palpat. Pylorus à ſtomacho conſurgit, tam multiplici apophyſum ſeu cæcorum cæſarie intertextus, vt penitus ſtomachum contegant,quos nemo numerare poſſet. Fel ab hepatis lobo dextro latere in folle oblongo dependet: reliqua inteſtina adnumerari poſſunt. Natura huic follem vento plenum,ne ad imum ſideret,donauit,oblõgum,anteriori parte bifidum,vtrinque in acumen exeuntẽ: Spina dorſi raris vertebris coagmentatur.Sunt qui Sphyrænã Oxyrinchum vocari debere credant, vtputa quòd roſtrum eius videant acuminatum. Sed cùm de Lucio fluuiatili agemus, iſta fuſius perſequemur. De Sphyræna Oppianus iſtis verſiculis ita canit,

Si Sphyræna ſinu retis claudatur in amplo,
Latum perquirit laqueum,quo lubrica terga
Serpentum in morem labatur retibus amplis.

Theodorus Gaza, Ariſtotelis interpres,Sphyrænam Malleolum conuertit, aliter quàm Plinius,qui hanc Sudim hoc modo nominat. Sunt præterea(inquit)à nullo autore nominati, Sudis Latinè appellata,à Græcis Sphyræna,roſtro ſimilis nomine, magnitudine inter ampliſſimos rarus,ſed tamen non degener.

Σφύραινα, Græcis: Sudis, Plinio, vel, vt Gaſa vertit, Malleolus: Italo & Græco vulgo, *Lucʒo marino*: *Sphyrnam*, Mitilenis: *Zarganes*, Aſiaticis: *Pes eſcomé*, Maſſilienſibus.

De minoribus piſcibus ouiparis, ſpinoſis, & ſquama contectis, in pelagios, litorales, & ſaxatiles diuiſis, & primùm de pelagiis. Caput XIIII.

Quemadmodum ſaxatiles piſces ad ſaxa & ſcopulos refugiunt, & litorales ad litus paſcuntur: ſic pelagii toto viuunt Oceano. Huiuſmodi iam permultos inter Cetaceos tradidimus. Nunc autem reliquum eſt, vt minores dicantur, in quibus Halecula, Chalcis, Harengus, Mullus, Dentalis, Syna-

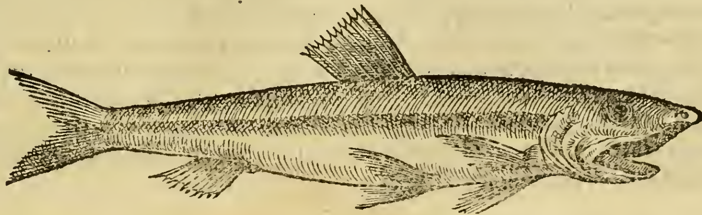
gris,Pelamis,Mormyrus, Erithrynus, Salpa,Trachurus,Aurata, Hirundo, Miluus, Cernua,Orphus, Scōbrus,Colias,Lacertus,Myſtus marinus, Coccix triplex, Lyra,Cephalus,& Mugil numerabuntur.

HALECVLA SEV HALEC.

Piſces,quos Galli & Hiſpani *Anchoy* dixerunt, Veneti *Sardonos* nominarunt,ad Chalcidum differentiam,quos illi Sardellas vocant : ſed Romani pro Sardonis Sardas intelligunt : Tractus litorum Liguriæ incolæ, *Cueuri,Cueunari*,vel *Cueuneuri* appellitant, ſicque Genuenſes : Romanum vulgus *Aliczi* nominare mauult,quaſi Haleces diceret.Incrementi minuti piſces ſunt Haleculæ,ſed in ſalſuris cæteris omnibus meliores euadunt:vt earũ Muria,in ſapore,inferior Garo nō ſit. Sui generis piſcis eſſe vel ex hoc probari poteſt,quod Columella inter piſces annumerat,qui ſunt incremẽti parui:Digito enim raro longiores & craſſiores euadere comperiuntur . Et quemadmodum Harengus Celerinum refert : ſic quoque Halecula Sardinam . Is prorſus ſquamis caret , & branchias exteriores latas gerit: Spurcitiis,cœno & arena veſcitur.Et quemadmodum Anates & Anſeres roſtris cœnum commouẽt, & eo ſeſe exaturant : ſic etiam Haleces , quæ cum Sardinis ſæpenumero capi ſolent ,arenis & ſpurcitiis exaturati comperiuntur . Si tu Haleculam interiicias inter oculi aciem & ſolem, omnino eam tranſparere videbis,dempta tamen linea argentea, quæ vertebras ſpinæ comitatur, quæ ſanguinem continet.Exiguam in ſummo tergore habet pinnam: Cauda ei bifurca eſt,corpore magis tereti prædita,quàm lato.Pinnis lateralibus,ſi bene memini,caret.Caput magnum ei eſt.Hoc habet mirabile, quòd dum oſcitat,amplum os aperit,vt ſerpentis potius os,quàm piſcis appareat.Hinc meritò Græci olim Licoſtomos,ſiue os lupinum nuncupauerunt . Alii nonnulli Lupum ſimpliciter dixerunt. Linguam nullam habere,nec linguæ rudimentum creditur . Solent præcindi Halecularum capita,

antequam ſaliantur. Nam gnari piſcatores ſciunt tãtam ineſſe amaritudinem in felle eius, vt id vnã cũ capite auferãt. Quo fit vt ferè ſemper ſine capitibus in doliolis cõditæ nobis deferãtur. Salitæ, crudæ ſemper eduntur. Hyeme vtplurimùm à fine Decembris vſque ad quadrageſimam (quo tempore etiam Sardæ) capiuntur. Enixius hoc ſtudui, vt ex longioribus & craſſioribus nanciſcerer: ſed nunquam palmi lõgitudinem pertingere, & pollicis craſſitudinem aſſequi comperi. Argẽteo colore micant, tergore verò ad ceruleum accedẽte. Multi hos falſò fel in capite gerere credũt: Habẽt enim id inteſtinis annexum, quod hoc modo auferũt. Altera manus caput trahit, vt cum ea manu viſcera, quibus fel hæret, eximãtur: tamen recẽtes Haleculas frixas in ſartagine cum oleo vel butyro, vel in craticula aſſatas, vnà cum viſceribus optimi ſaporis eſſe deprehendi. Viſcera habet nigerrima, ſed Peritoneum albiſſimum, contra quem ſalpa: Stomachum pallidum, oblongúmque. Apophyſes non habet in duodeno plures quàm viginti. Fel per longitudinem inteſtinorum protenſum ita confuſum, vt minimè ſit conſpicuum.

Halecula, Latinis: *Anchoy*, Gallis & Hiſpanis: *Cueuneuri*, Genuenſibus: *Cueuri*, incolis portuum De le Specie & Veneris: *Sardoni*, Venetis: *Aliczi*, Romanis.

CHALCIDES SEV SARDINAE.

Galli, qui ad mare Oceanum siti sunt, nullum piscem agnoscunt, qui Sardinæ nomine vocetur, quòd nullus apud eos piscis sit, qui Gallicè *Sardina* dicatur, nisi aliunde salsus adferatur. Mutant enim nomen *Sardinis* Galli, & *Celerinos* vocant. Sed nõnihil interest discriminis in magnitudine, quod quidem mox indicabimus. Celerini maris sunt Oceani alũni, Sardinæ Mediterranei. Quemadmodũ autem Boops & Mena, Erithrynus & Phagrus, Sparus & Aurata, Cantarus & Melanurus, Bulbus seu Blennus & Scorpena, Flesus & Quadratulus, Barbula & Limanda, Rhombus & Fleteletus, maximam habent inter se similitudinem: sic Celerinus cum Harengo ita æquiparantur, vt nisi exactè inspiciãtur, non dignosci possint. Quòd si quispiam Celerinos idem cum Sardinis esse mihi non credat, imprimis eum intelligere oportet, Celerinum tam popularem esse in Gallia piscem, quàm Sardinam in Mediterraneo mari. Celerinus siue Sardina paulò Harengo minor est, squamis intectus latiusculis, leuiter superficiei corporis vti in Mullo hærentibus, & facilè decidentibus & transparentibus. Pellis quæ subest, omni argento lucidior esse solet: Harengus verò magis compresso corpore constat. Ambo ora aperiunt grandia, Dentium rudimentis carentia, linguam habentes conspicuam. Celerinorum branchiæ variæ annulos describunt. Circinati enim sunt in circuli formam interna parte multum serrata, quibus cibos secernunt in mari, eo modo quo anates & anseres suis rostris serratis in cœno. Ex quo planè liquet, Celerinum spurcitiis maris vesci & arena, non autem piscibus vel præda. Imbecilla enim labia & maxillas nullis dentibus horrentes habet. Dum autem irritũ mare est, & procellis compulsum, tunc in modum nubis per mare nunc huc, nunc illuc circunferri solent. Quam rem cùm non ignoraret Oppianus, hæc scripsit,

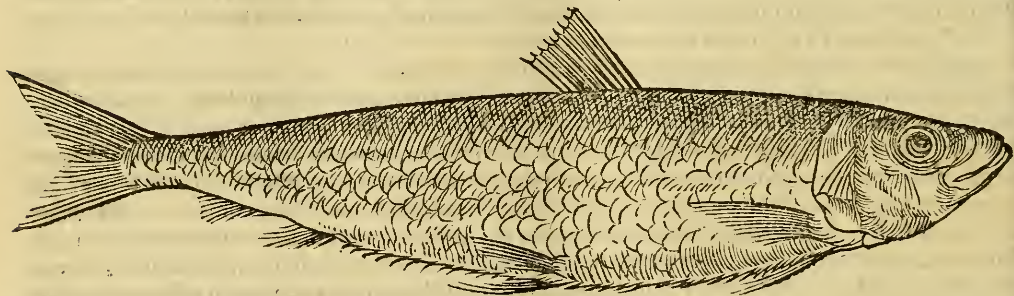
Chalcides & Triſſæ paſſim Abramideſque feruntur,
Atque cateruatim percurrunt æquoris vndas,
Et curuis habitant ſcopulis,& littora viſunt,
Alternántque imas Ponti,currúntque per æquor,
Hoſpitium mutant ſemper,pontóque vagantur.

Stomachum talibus,quibus dixi,ſpurcitiis ſemper plenum habent . Circa pylorum innumeræ ſunt Apophyſes,vt facilè ſexaginta connumeres. A pyloro reliqua inteſtina vſque ad rectũ deſcendunt. Hepar verò habet in duos lobos partitum,fel hepati annexum . Cùm deſierint amplius videri Celerini,Harengi nobis adferuntur.de quibus tempeſtiuum eſt vt differatur.

Harengi mihi de genere Chalcidum eſſe videtur,quos in Mediterraneo mari etiamnum capi planum faciam.Etenim Carniſpriuii tẽpore,cùm Romæ agerẽ,hos in foro vulgò ferri cõſpicatus ſum: non tamen illic Harengi nominabãtur,ſed Sardoni : promiſcuè enim nulla habita differẽtiæ ratione vnà cum Sardinis vẽdi ſolent,vt ſic commixti,Sardoni vulgò vocentur. Sardinã vel Sardellã maris Mediterranei,eundem eſſe piſcem quẽ Celerinũ Oceani, nemo dubitare poteſt, cuius natura ea eſt, vt paulò magis in mari Oceano,quàm in Mediterraneo excreſcat . Ne verò mihi ipſi quiſpiã impoſuiſſe credat,cùm dico quotidie Romæ Harẽgum videri,& Celerinum eũdem cum Sardina vel Sardella eſſe , hoc mihi adiiciendum operepretium fuit , quòd omnes diligenter obſeruaui , & ariſtas,quas ſub ventre in linea recta habent, numeraui , ſed Celerino aſperiorem, quàm Harengo deprehendi.Lineam itaque in his aſperam tranſuerſis ariſtis obfirmatam cernito,qualẽ Lechia & Liparis habent,ſed multò valentiorem, Harẽgo debiliorem,cuiũs latera nullis teguntur ſquamis . Celerinis verò contrà,aſperiores ſunt hamuli,qui inter duas ſquamas coarctantur.Harengus præterea corpore eſt multò Celerino ſiue Sardono latiore præditus,ad Liparem piſcẽ magis accedens.Vterq;

lineam ſub ventre triginta quinque vncinulis aſperulam habet. Gallia nihil iſto piſce vulgarius nouit, nec commodius aliquid, quo homines ſua ieiunia exaturent. Iconem Harengi adpoſui: nam tanta eſt illius cum Sardella ſiue Celerino affinitas, vt ex pictura vix poſſint diſcerni.

Härengus, Gallis & Anglis: *Sardonus*, Romanis: genus aliquod Chalcidum.

MVLLVS SIVE TRIGLA.

Trigla iis potissimùm,qui mari abluuntur,notissima esse solet, longius tamen in Mediterraneis ferri,si cum pipere in pasta incocta condiatur . Parisienses vulgò *Rougetos barbatos* , vel *Surmuletos* appellitant, ad aliorum piscium discrimen , quos Mulli Geneatis nomine , id est imberbis illis venire solet. Veneti à barbis *Barbonos*, Burdegalenses & Baionæ *Barbarinos* dicunt. Trigla ideo à Græcis dictus est hic piscis,quòd ter anno pariat,quod Oppianus versiculo isto testatur,

Accipiunt Triglæ trino cognomina partu.

Latini Mullos ex eo dixerunt,quòd quum coloris sint rubri,Mullorum colorem,quod Calceamenti genus apud Romanos erat,referunt. Eius rubedinem testatur hoc versu Ouidius,

Squalus tenui suffusus sanguine Mullus.

Perpaucos admodum pisces noui,qui Triglæ naturam sortiantur. Nam is nec linguæ,nec dentibus os communitum habet:squamis Mullus latiusculis contectus est,sed quæ leui contactu auferantur: tamen vbi ablatæ sunt,rutilus color multò pulchrior in cute apparebit. Tota piscis moles rubet quidem,sed veluti versicoloribus lituris notata rubris & luteis , & in quibusdam purpureis cõperitur. Mulli vtplurimùm non excedunt palmum, neque binis libris grauiores fiunt,quod iam ab omnibus antiquis testatum est . Ideo persæpe mullum bilibrem dixerunt, tametsi Mulli trilibris Horatius & Seneca quadrilibris meminerint : hoc tamen portentum arbitror, quemadmodum & quæ à Licinio Mutiano è mari rubro apud Plinium produntur.

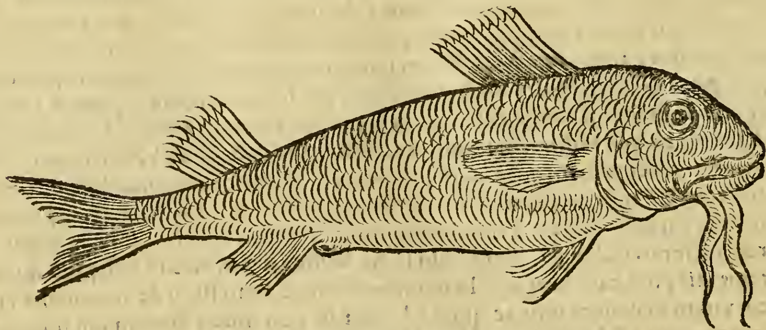
Mullus Scarũ propemodu referret,ni Scarus paulò latior esset:ventrem ferè planũ habet:ideo non falli creduntur qui trilaterales triglas censuerunt. Caudã habet bifurcam,idcirco laterũ pinnas veluti

in acutum tendentes. Pinnas duas in tergore gerit, quarum anterior ceruici multum vicina est. Altera verò non longè à cauda distat: duas præterea sub ventre gerit, alteram inter anum & caudam. Oculos erui magnitudine: Barbis duabus sub mento seu cirris albis, mollibus, flexilibúsque, veluti Mystus barbatur. Stomachum forma rotundum: œsophagum habet gracile, oblongum & tenue. Integras deglutit Chamulas, Telinas, Mitulos, Pectines & Conchulas passerum modo, quas in stomacho conficit. Hepar in latere sinistro situm habet. Felle non est admodum grādi præditus. Cæcis siue appendicibus pluribus communitus est. Veneti Triglas, apud quos affatim capiūtur, incoquunt, & in succo acido & piperato immergunt: Sciunt enim eas dura carne constare, vt tali modo diu incorruptas seruent: Siquidem hac ratione conditas per vrbem vendentes circūferunt. Aëtius eadem quæ Galenus de Mullo habet: Ex pelagiis piscibus (inquiunt) est Mullus, æstimationem apud homines reperit, tanquam excellenter in cibo iucundus sit. Habet autē duriorem omnibus pelagiis generis carnem, non pinguem, sed friabilem: & propterea magis quàm alii pisces nutrit, vbi probè cōcoquitur. Quidam iecur eius & caput voluptatis gratia magnifaciunt. Hic quoque pelagicis piscibus annumeratur, inquit Galenus. Celebratur autem apud homines, tanquā voluptate cibos reliquos superet. Omnium ferme aliorum carnem habet durissimam, & valde friabilem: quod idem, ac si dicas nihil in eo esse lentoris neque pinguedinis. Nutrit certè, cum probè confectus fuerit, omnibus aliis piscibus copiosius. Diximus autem antea, quòd cibus durior, ac crassiorum partium, & (vt sic dicam) terrestris, alimentum corpori præstat copiosius, quàm humidior ac mollior, præsertim quando præter id, substantiam habet corpori alendo accommodatam ac familiarem, quæ substantia voluptate indicatur. Nam alimenta quæ tota substantia ab alendis animalibus sunt aliena, ea autem non prorsus, aut insuauiter manduntur. Ex familiaribus verò quemadmodum humidius minus nutrit: ita coquitur facilius ac distribuitur. Ergo Mulli caro iucunda quidem est, vt quæ alimentū est hominum na-

turæ accommodum. Et quanquam aliis piſcibus ſit durior, mandi tamen quotidie poteſt, propterea quòd friabilis eſt,& pinguedinis expers cum quadam acrimonia.Nam pinguia & lenta cibaria,ſtatim vt ſumpta fuerunt,celeriter implent,& appetentiam euertunt.Præterea,quod maius eſt,complu ribus deinceps diebus ipſorum eſum non ſuſtinemus. Verùm Mulli hepar à guloſis propter voluptatem ſummopere expetitur.Quidam verò ipſum per ſe mandere volunt,ſed Garelæum,quod vocant,in vaſe cum pauxillo vini præparantes,& in eo viſcus ipſum tantiſper comminuunt,quod totum ſimul ex ipſo & humidis præparatis ſuccus vnus fiat ſimplex ad ſenſum & ſimilaris, in quo Mulli carnes intinctas mandunt.At mihi profectò nequaquam tantæ ſuauitatis eſſe videtur: neque tantam corpori vtilitatem adferre,vt tantopere ſit concupiſcendũ,vti nec ipſum caput. Quanquam guloſi hoc quoque laudant,ac ſecundas poſt iecur ferre prædicant. Cæterum intelligere nequeo,cur permulti grandiſſimos Mullos emptitent:cùm nec adeò ſuaui ſint carne,vt minores:nec ad coquendum faciles,vt quæ dura admodum eſt. Ob eam igitur cauſam,cùm quendam aliquãdo interrogaſſem,qui ingenti pecunia prægrandes Mullos emerat,quòd illos tantopere expeteret, reſpondit ſe primùm propter hepar illos tanti emiſſe,tum autem & propter caput. Verùm hactenus de Mullis hæc dixiſſe,huic ſermoni,in quo vtilitatem inquirere inſtituimus,ſatis fuerit. Porrò optimi Mulli fiunt, vt alii etiam omnes piſces,tum propter mare purum,cùm propter alimenta. Nam qui cancellos vorant,& grauiter olent,& inſuaues ſunt,& ad coquẽdum difficiles,& mali ſucci:hos porrò dignoſces, ſi prius quidem,quàm veſcare,ventrẽ reſecueris. Inter veſcẽdum verò ipſe ſtatim guſtus ac olfactus iudiciũ adferet.Hactenus Galenus. Item alibi ſic de Mullo ſcribit,Mulli verò quod dura eorũ caro ſit,& ab excrementis pura,non ſunt ad ſaliendum accõmodi. Item libro de attenuante victu ita habet, Qui autem vitam in maiore otio,ac quietè degunt,iis non modò ab eiuſmodi ſuum eſu eſt temperandum,verumetiam à ſylueſtribus : Abundè enim fuerit eis auibus montanis veſci, & piſcibus

ſaxatilibus , vtputa Iulide, Fuca, Merula, Turdo, Scaro, & in ſumma,omnibus quæ habent carnem mollem,ſimul ac friabilem. Mullorum friabilis quidem eſt,non tamen mollis . Item paulò pòſt habet, Quum igitur ſaxatiles deſunt, Aſellos,Mullos,& alios eiuſdem generis pelagicos poſſumus exhibere, & eos potiſſimùm qui cum ſinapi manduntur : cuius generis eſt Scorpius . Plura alia apud Plinium de hoc piſce leges,quæ breuitatis gratia prætermiſi.

Τρίγλις,vel Τρίγλη, Græcis:Mullus,Latinis:*Barboni*,Venetis:*Rougets barbets*,& *Surmulets*,Gallis:*Barbarins*,Burdegalenſibus.

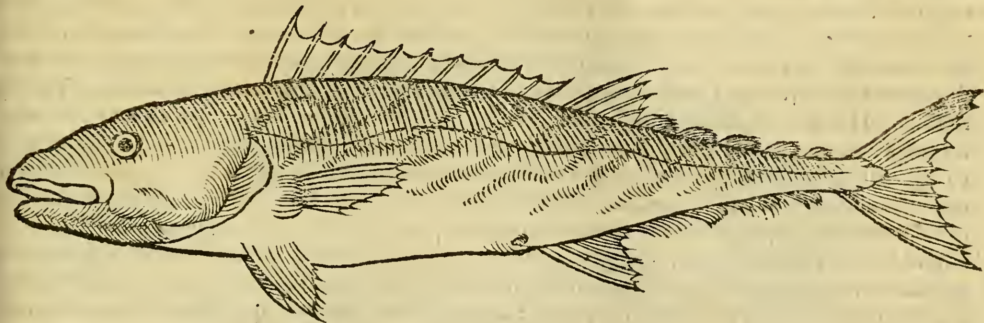
PELAMIS.

Pelamidem, Scombrum, Thynnum, & Orcinum, paruos, si rectè obserues, nusquam eos quidem ex suo genere desciscere, atque in aliud transire comperies. Quamobrem multùm mihi absurdum videretur affirmare, Pelamides ex paruis Thynnis originem ducere. Tota piscis moles argenteo colore micat: squamis integitur tenuissimis: caudam lunatam habet: lineam ad latera nigram, quæ corpus per medium vtrinque intersecat, à superiori branchiæ angulo rectà ad caudam protensam. Pinnas vtrinque ad branchias vnam, duas sub ventre: quarum quæ tergoris fastigium occupat, ea continua est, vt in Sargo ac Sparo: & præter has, quintam aliã ab ano ad caudã protensam. Branchiarũ (quæ vtrinque quaternæ numerantur) spineum tegumẽtum multùm illi est carnosum: cuius generis est vtraque maxilla, præsertim inferior: dẽtes in ordinẽ dispositi, atq; in serræ modum incisi. Lingua aliquantulũ lata, sed oblonga & aspera, branchiis inhærens, quarum quæ capiti magis vicinæ sunt, ipsi carni confusæ apparent. Oculos in Melanuri modum grandes ac varios habet: cor triangulare ac spongiosum, in cuius pericardio carunculam inuolutam cernes, quæ leui calamo inflata distenditur. Hepar pallidum, in duos oblongos lobos diffissum, ventriculum vndecunque fulciens. Pelamis omnibus promiscuè pisciculis vescitur, Anguillis, Gobionibus, Caridibus, Salpis: quamobrem apophyses illi ex Pyloro prodeunt ferè innumeræ, quæ eius ventriculum fibris omnis generis contextum ambiunt. Lienem habet gracilem, per ventrem extensum, quatuor digitos longum, intestinis inhærentem. Fel luteum, folliculo gracili è dextro hepatis lòbo dependens, bis reflexum, vt in Marina Tinca dicetur, spleni vicinum: quod si extenderis, octo digitos longum comperies. Vulua Pelamidibus fœminis (vt in aliis piscibus) est bicornis. Pelamides (ait Galenus) sale con-

ditæ, laudatiſſimis ſalſamentis non cedunt: vnde paſſim vſitato nomine ſalſamentum Sardicum appellatur. Poſt Sardas autem ac Pelamides, Myli, qui ex Ponto afferuntur, plurimùm laudari ſolẽt in condimentis. Ego verò, vt Galeni eodem loco mentem interpreter, Pelamides cum Thynnis aliquando contuli, eundémque ambobus habitum figurámque deprehendi: pinnas, caudam, ac tergoris appendices vtrique perſimiles, eadémque forma tornatos. Verumetiam Pelamidem cum grandi Scombro ſiquando conferas, vtriſque eoſdem pinnarum ordines, & corpus eodem pacto efformatum eſſe conſpicies. Sic quoque Colia cum Scombro, & Scomber cum Lacerto conueniunt. Pelamidum capturam docens Oppianus, ſit ait,

Lino circundant tenui, & maris æquora verrunt,
Et contis quatiunt vndas, ſtrepitúmque refundunt
Pelamides ſonitu pauidæ, ſubitóque tumultu
Concuſſæ, celeres ad pendula retia currunt.

Πηλαμὺς, Græcis: Pelamis, Latinis: Palamida, Maſſilienſibus & Italis.

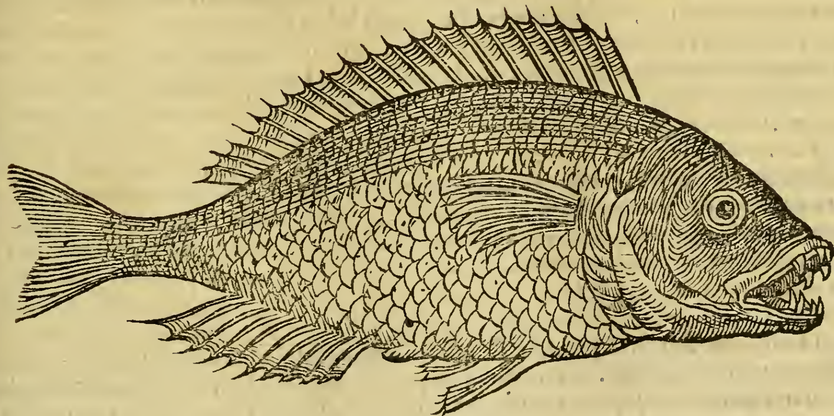
DENTALIS SEV DENTEX.

A dentibus caninis atque exertis (quales habet Cinædus) ſuam Dentalis deſumpſit appellationẽ, Synodontes Ouidio mutuata à Græcis nomenclatione dictus, noſtro litori admodum rarus, aut eo nomine ignotus, de quo ſic Oppianus,

Denticem Boces, Hippuros fallit Iulus.

Piscis est latus, ferè circinnatus, & veluti planus, in tantam plerunque magnitudinem excrescens vt sex libras pendeat. Communium tamen pondus; trium aut quatuor librarum esse solet. Dentex Columellæ pelagius piscis esse censetur, qui & arenoso gurgite optimè pascitur. Pinnam gerit in tergore continuam, viginti spinulis seu aristis refertam, quæ ad caudam desinit: ac rursus aliam ab vmbilico versus caudam protensam, præter eas quæ vtrinque ad branchias feruntur, ac rursum duas alias quæ illi sub ventre sunt. Cæterum bifurca est eius caudæ pinna. Denticis caput in acumen fastigiatum est: oculi vt Melanurus prægrandes, squamæ latæ, branchiæ vtrinque quatuor. Venæ in lateribus seu lineæ octo, rectæ, varii coloris, id est, ex leui rufo nigricantes, atque in fuscum elanguescentes. Ea autem linea quæ piscibus vtrinque in lateribus data est, Dentici non multùm arcuata comperitur: linguam mollem habet: Dentes in superiore maxilla quinque, in inferiore octo, exertos omnes, reliquum maxillarum denticulis deinceps serratum est. Illyrii atque Epirotæ Dētales (quos plurimos circa Quadragesimam capiunt) in caudam ac caput diuidunt, & cum squamis, ex aceto & sale addito croco incoquunt, inde gelu conficiunt: quod quum iam incoctum est, doliolis condūt & fretum traiicientes, ad Anconam & alias vrbes deferunt: atque hoc pacto tres & quatuor integros menses illæsos seruant, quos deinde publicè diuendant. Dentici magna est cum Aurata similitudo sed mox discrimen comperies, si quidem exteriores branchias spinosas esse perceperis: præterea te gumentum perpetuò Dentali rubet, neque ciliā habet aurea. Genuinam & antiquam vbique retine appellationem. Grandis & adultus frequentior quàm paruus, ita vt mihi pusillos Dentales rarò vi disse contigerit.

Συνόδους, Græcis: Dentex & Dentalis, Latinis: Massiliensibus, Vn Denté: Italis, Dentale.

SYNAGRIS.

Synagridem vulgus Græcum optimis notis à Synodonte distinguit: Dentex enim magis recurtoest corpore. Synagris Cyprini in modum, veluti circino ita circunductus, vt pro longitudine ac

latitudine magis craſſus appareat. Caput vtrinque compreſſum habet, pro ſua craſſitudine planum ac latum, oculos quemadmodum in ſerpentibus elatos: tergus aciei oculorum ſubiectum, quod huc atque illuc ſiquando commoueat, varios colores edit. Caput habet veluti aureum, & lineas verſicolores complures per ſquamas, quarum nonnullæ cæruleæ ſunt, aliæ aureæ, deinde ſubnigræ, mox virides, vel his coloribus commixtæ. Verùm ea quidem linea quæ latera interſecat, eo modo non variat: nigra enim eſt: Proinde ſquamis contegitur corui, rotundioribus & latioribus, ſed tenuioribus. Caudam gerit admodum bifurcam, & pinnas laterum valde in acutum deſinentes, arundinis alæ in modum oblongas. Pinnam aliam in tergore continuam gerit, vicenis ariſtis communitam, quarum quæ capiti finitimæ ſunt, firmiores atque acutiores conſpiciuntur. Vmbilici pinna denis ariſtis cõſtat: quarum duæ priores, aliis fortiores comperiuntur. Narium foramina circa oculorum fontes illi ſunt peruia. Dentes canini, vt Synodontis, in ſuperiori & inferiori maxilla, quorum quatuor præcipui aliis longiores eminent. Quum autem maxillas coniungit, dentes pyxidatim in alterutrã coëunt: linguam exerit albam, oblongam, & modicè compreſſam. Cor habet ſub branchiis anguloſum, diaphragmate interſeptum: Hepar pallidum, in duos lobos diuiſum, quorum dexter ſiniſtro maior eſt, ſub quo fel includitur, duos digitos lõgum, gracili veſicula incluſum. Lutea ſunt eius inteſtina, præter rectum quod inter cætera candicat. Stomachus quoque illi eſt oblongus, per ventrem protenſus, ex cuius ſumma parte proptèr Œſophagum tres tantùm appendices ſiue apophyſes numerantur. Lienem, vt Iuniperi bacca, orbicularem habet, à ſtomacho dependentem, firmis venis alligatum: Vuluam vtrinque bicornem, per longitudinem ſpinæ exporrectam, ouis innumeris refertam. Synagrides circa Corcyram (quo in loco nomen antiquum apud vulgum retinent) calamis decipi conſpexi: raròenim naſſis decipiuntur, ſæpius tamen euerriculis. Synagridibus veſicæ ventoſæ (quæ piſcibus datæ ſunt ne immergantur) geniculo interceptæ comperiuntur: quod cæteris piſcibus marinis, aut

ſaltem paucis,minimè accidit.Quum itaque Synagris Latinũ nomen non habeat,non eſt quòd eum
Denticis nomine ob confuſionem appellemus.

MORMYLVS.

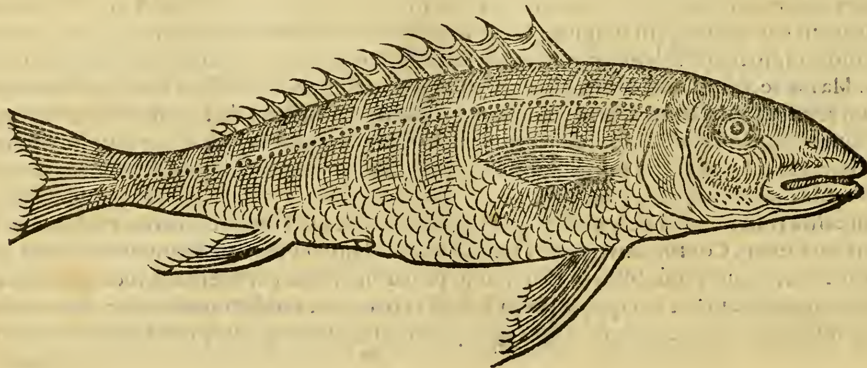
Veteres à marmoreis maculis & eiuſdem albedine Mormyro aut Mormylo nomen indiderunt,
quam appellationem vulgus adhuc retinere comperio:nam & Byzantini Mormyrum nominant,de
quo ſic Oppianus,

Tæniæ imbelles,& picto Mormylus ore.

Mormyrem vocat Ouidius,Theodorus Gaza vertit Mormurum,cuius eadem ferè eſſet cum Melanu-
ro corporis compoſitio,niſi longior eſſet,& denis lineis tranſuerſis ſuggillaretur.Melanurus præter-
ea oculos multò maiores habet:caput,vt Erythrinus:corporis autem conſtructio aliquantum ad for-
mam Mænæ accedit.Totus Mormylus lacteo, aut, ſi mauis,argēteo colore nitet,ſed eius caput potiſ-
ſimum refulget : Melanuri autem color magis opacus eſt . Labia habet carnoſa , ſquamis pellucidis
ac tenuibus conueſtitur . Salpa & Mormylus pictorum epitheton obtinuerunt : hoc tamen inter
ſe diſtant,quòd Salpa rectis pingatur lineis luteis : Mormylus verò, duodecim ſubnigris tranſuerſis
ſuper albiſſimum corpus in cinereum opacum declinantibus : labium ſuperius in modum tubi,ve-
luti in calua inſertum habet:dentes exiguos,exertos,in maxilla ſuperiori deinceps diſpoſitos : in in-
feriori non item . Continuam tergoris pinnam duodecim aculeis communitam oſtendit poſteriori
parte inermem.Eius cauda bifurca eſt:laterum pinnæ in acutum deſinentes.Linea quæ latera interſe-
cat, ab angulo branchiæ incipit,& (vt in Boope) arcuata ad caudam perducitur . Huius oculi parui
ſunt,paulò altius ad ceruicem ſiti:caput quoque longiuſculum.Si quiſpiam rictum eius contemple-

tur, officula duo vtrinque protendi conſpiciet, & linguam albam ac breuem. Cor illi ſitum eſt inter anteriores pinnas, trigonum: Peritoneum nigerrimum, vt Salpa: Hepar vtcunque magnum, ſtomachum ambiens. Pylorus (quod miror) ſine apophyſibus comperitur. Tres habet inteſtinorum reuolutiones. Lienem in latere ſiniſtro exiguum, nigrum. Conchas, Telinas, Channas, Carides, & omnis generis piſciculos edit: quod idem Trigla facit: ſed Trigla (vt iam diximus) integras deglutit: caret enim dentibus.

Μορμύλος, Mormyrus, vel Mormylus, vel Mormur: aliis Mirma: vulgo, *Mormoro*.

ERYTHRINVS, SIVE RVBELLIO.

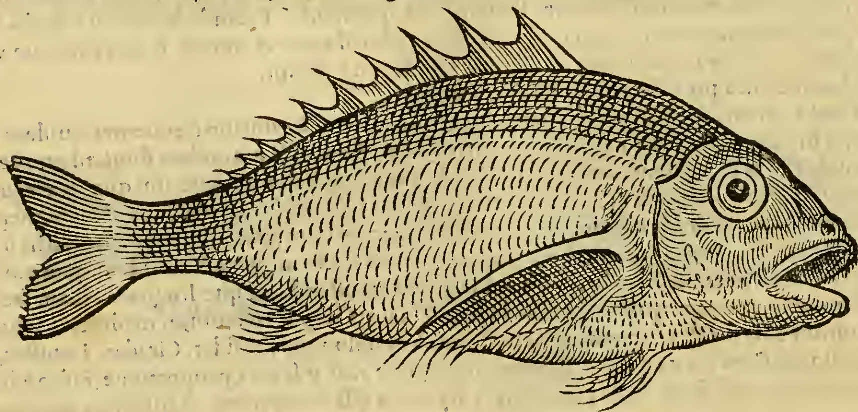
Erythrinus Græcis à colore rufo & à rubro, Rubellio Latinis appellatur: alii Rubeonem vocant: qui, quòd Phagro similis esse (dempta magnitudine) videatur, ob id vulgo Gallico *Pageau* nominari cœpit, vel quòd impuberes nobilium pueri principibus seruientes *Paggi* dicantur. Massilienses enim Pagium intelligũt, ad discrimen Pagri, quem etiam *Pagre* nominant: Veneti Arborem: Græcum vulgus, mutatis literis, Lethrinum: Romani Fragolinum appellant. Proinde Erythrini rubedo lãguet, neque (quòd ad eius formam attinet) vt Mulus, teres est, sed latus vt Aurata. Rubet equidem vt Mulus: sed rubedo ambobus non conuenit. De qua Ouidius ita cecinit,

Orphus, cæruleáque rubens Erythrinus in vnda.

Pager Erythrino maior est: cætera satis inter se conueniunt. Erythrino frequentes quidem insunt squamæ, & firmiter inter se coniũctæ: caput vtrinque planum, ad Auramidem fluuiatilem accedens: caudam habet bifurcam, latam: pinnas oblongas, in cuspidem abeuntes: quarum quæ in tergore magis exporrecta est, ea continua esse conspicitur, in quam spinulæ seu aculei duodecim numerantur. Oculos habet latos, quorum iris pupillam ambiens, argenteus apparet: pupilla autem illis nigerrima est, nares patulæ, dentes exerti ac prominentes, supernè octo atque infra totidem, quorum molares multùm obtusi sunt. Rictum oris non valde grandem ostendit, in quo linguam albam facilè cõspicies, branchias vtrinque quatuor: cor, eruo paulò maius: Hepar lacteum, in mediocres lobos partitum, quorum pars sinistra longior exit, cui stomachus oblongus subsidet. Cicadas, Locustas, Carides, Pisciculos & Cancros vænatur. Splenem non habet aliis piscibus proportione respondentem: paulò enim maior esse solet. Ouis plenus circa Aprilem esse comperitur. Aristoteles pelagium esse

dixit:in quo genere marem non reperiri affirmat, quòd omnes qui capiuntur,oua in vtero ferre cõperiantur.Erythrinus ſapore iucundo eſt,& alimentum præbet copioſum.In cibo ſiſtere aluum, Venerem tamen concitare creditur. Plinius ait Rubellionem in vino putrefactum, iis, qui biberint, tædium vini adferre.

Ἐρυθρῖνος, Græcis:Rubellio & Rubeo,Latinis: *Pageau*,Maſſilienſibus:Gallis,*Vn Paget:* Venetis,*Arboro:*Vulgo Græco,*Lethrinari* vel *Lethrini.*

SALPA.

Nimium falluntur qui Salpas Germanorum *Stocfisch* esse autumant. Sui autem erroris ansam ex Plinio arripuerunt, qui eam nusquam percoqui posse, nisi ferula verberatam, prædicauit. Inter cæteros pisces non est alius qui suam constantius retinuerit antiquam appellationem: siquidem vulgo Græco, Italico & Gallico nihil de priore nomenclatura immutauit: Massilienses tamen Sopi pronuntiant. Oppianus,

Salpæ habitant variis distincti tergora guttis.

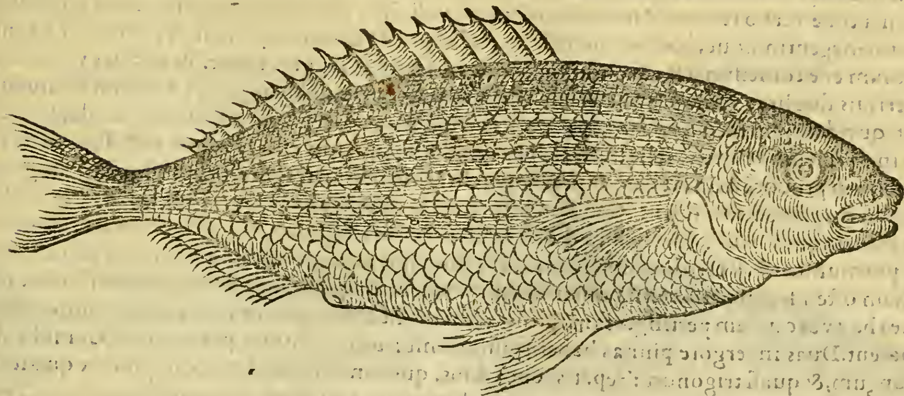
Romani hanc vulgò non Salpam, sed Sarbam vocāt. Piscium nullus est colore pulchrior, quāquam admodum sit vilis. vnde Ouidius,

Atque immunda chromis meritò vilissima Salpa.

Salpas turmatim vidimus ab imo gurgite ad litus marinū ferri, ac deinde algis herbisque marinis pastas, in mare celerrimè demergi. Piscis huius moles rarò excedit duas libras: est enim mediocris crassitudinis, oblōgus, & latus. Squamas aliorum piscium more gerit, latas & varii coloris: pinnā vtrinque ad branchias vnam, duas sub ventre: aliam in tergore continuam, transflucidam, duodecim aculeis præmunitam: Lineam vtrinque in lateribus habet nigram, ac rursus nouem alias rectas coloris lutei, quæ piscem miro artificio, melino colore depingunt. Caudam habet bifurcam, & circa anum pinnam vnam, duobus tantùm aculeis fortibus communitam: caput vt Auratæ tornatum: dentes in labiis firmos: in superiore maxilla sedecim, in inferiore octodecim: Os pro corporis mole paruum, nec labia infarcta, vt in aliis piscibus: Oculos melinos, pupillam nigram: Peritoneum omni nigredine nigrius. Cor pericardio inclusum, triangulare, suo septo ab inferiore ventre separatum: Stoma-

chum oblongum, per ventrem extensum, latum quidem, vt Scari, & ferè semper herbis plenum: Pylorus, stomacho coniunctus, quatuor tantùm apophyses habet, qui stomachum circundant. Hepar illi est valde magnum vt Scaro, sed magis ad colorem cinereum inclinans, in tres lobos partitum. Vesiculam fellis oblongam habet, in dextro hepatis lobo positam. Branchias vtrinque quaternas, sed eas quidem geminas: quamobrem branchias in Salpa sexdecim numerari posse dixeris. Lingua Salpæ est mediocris, vulua vsque ad diaphragma extensa, ouis referta, bicornis. Capitur in Illyria omnibus anni temporibus. Spinas (quas pro costis vtrinque decem habet) falcatas gerit, ad spinam latas, sed ad ventrem mucronatas. Spina autem Salpæ, quatuor & viginti vertebris cõstat, per quam nerui insignes ad latera protenduntur: qui ex duabus primis vertebris originem ducentes, etiam ad pinnas deferuntur. Cæterum Salpa Scari modo in opsonium apparatur: Carnem habet mollem, fungis quodammodo respondentem, paucas spinulas. Si quis eius squamas auferat, eidem lineæ rectæ, luteæ, in cute apparere videbuntur, quæ in squamis iam apparuerant. Ideo ipsa colorum varietas nõ in squamis, sed in cute existere facilè comprobatur, vt iam in Mulo & Rubellione diximus.

Σάλπη, Græcis & Latinis: *Sarba*, Romanis: *Sopi*, Massiliensibus.

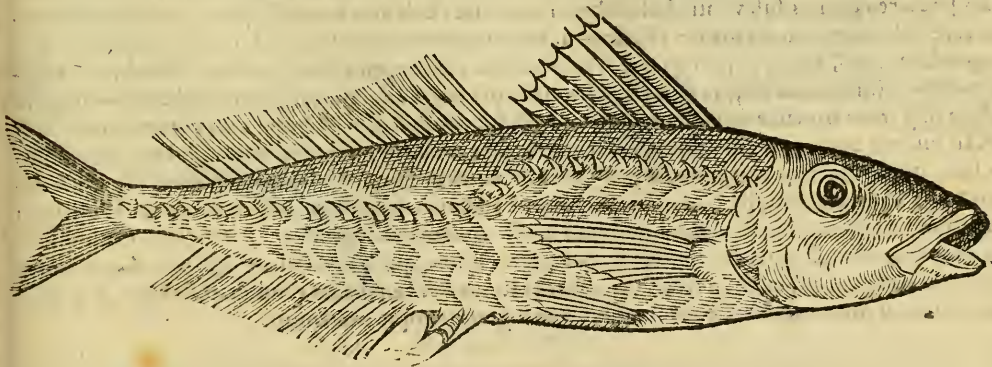
TRACHVRVS.

Romanum vulgus non Trachurum, sed Suuarum vocat, quem Veneti *Vn Suro*: Massilienses autem maiorem huius generis piscem Suueram, minorem verò *un Egau*, vel *un coquin* appellát. Genuen-

ſes *un Sou* vel *Surelle* nominant.De hoc piſce nuſquam dubitatum fuit:quandoquidem vſqueadeò inſignibus notis præditus eſt,vt facilè vbique cognoſcatur.Reflexos enim verſus caudam quadragenos vtrinque habet vncinos,vnde nomen illi inditum.Trachuris Genuenſes vaſa viminea implēt, quibus (maximè verno ieiunio) Mediolanenſes ac Laodicēſes, aliíque Longobardi, mari remotiores veſcuntur:Argentinóſque,à colore quem ſale conditi præ ſe ferunt,appellant. Trachuros de genere lacertorum eſſe confeſſum eſt : Scombróſque colore,figura,& ſapore referre. Branchias vt Harengus & Celerinus duplices vtrinque quaternas,atque in ore crenatas habent.Os vt Scombri admodū grande,in quo dentium loco quædam apparet ſcabrities:magnos(vt Melanurus)oculos : dorſum ex cyaneo in cæruleum relucens.reliquum corpus quod ſine ſquamis eſt,argentum terſiſſimum de coloris principatu prouocare,imò etiam ſuperare poteſt. Vndantes in tergore habent lituras. Mugilem aliquando magnitudine æquant . Caudam bifurcam & oblongam gerunt, pinnas laterum valde faſtigiatas,vtrinque vnam ad branchias & ſub ventre. Ea autem pinna, quæ eſt vicina ano, duobus aculeis præmunita eſt.Porrò lineam vtrinque tabellis aſperulam per latera à branchiis ad caudam productam oſtendit,quæ etiam illi nomen dedit : vnde illum quadrangularem caudam habere dixeris. Linea hæc vbi caudam pertingere incipit,in arcum reflectitur, quo in loco tabellæ multò aſperiores apparent.Duas in tergore pinnas habet,ſpinis nō multum rigentibus præmunitas:Cor ſubrubrum, oblongum,& quaſi trigonum:Hepatis lobos duos, quorum ſiniſter dextro longior,ex quo fel dependet:vuluam ouis vndecunque refertam: veſiculam vento turgidam, ſpinæ incumbentem. Τράχουρον eundem & Σαῦρον,à nonnullis vocari proditum eſt. Quæ appellationes mihi lacertum quærenti exhibuerunt negotium:nam quum vulgare nomen id ſignificare videatur,facilè credidi,ex Græco Sauro , qui Latinis Lacertus dicitur , vulgus in Italia *Surum* effeciſſe . Quum autem Oppianum diuerſo carmine Trachurum à Sauro diſtinxiſſe animaduerterem, credidi diuerſum à Trachuro eſſe debere:

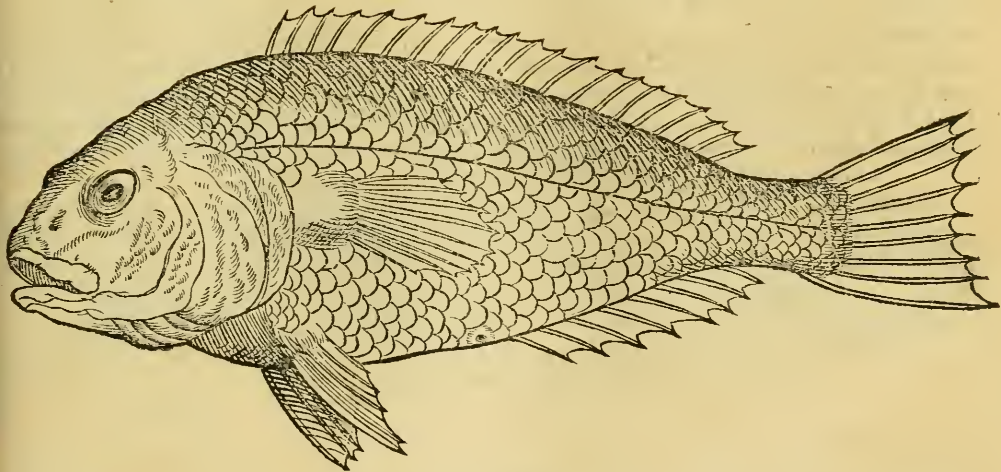
de quo in Lacerto post Scombrum fusius. Trachurum Galenus & Aëtius ægrè confici putauerunt: neque enim hoc pisce, nisi salito, Græci, Itali, atque adeò Galli vescuntur. Sed Gallis nullũ peculiare nomen habuit: hi enim quũ Trachurum Scombris esse persimilem animaduerterent, Spuriũ Scombrum nominarunt, *Maquereau bastard*.

Τράχουρος, Græcis: *Suro*, Venetis: *Vn Suuereau*, Massiliensibus: *Vn Sou*, Genuensibus: *Maquereau bastard*, Rothomagensibus & Parisinis.

AVRATA.

Aurata mari mediterraneo cognita, Gallis tamen ignota (nihil enim habet cum Dorada Massiliēsium commune, de qua in Anthiis dictum est) Oppiano à fuluis superciliis Chrysophrys appellatur. In Dētalis longitudinem ac latitudinem excrescit. Pinnam gerit in tergore continuam, quatuor & viginti aristis munitam, quarum duodecim anteriores in mucronem desinunt. Reliquum pinnæ obtusum est. Porrò duos fert aculeos in alia pinna quæ ano vicina est, Sargi aculeis imbecilliores. Duas præterea pinnas sub ventre habet, & vtrinque circa brāchias vnam: lineam super oculis vtrinque ferè obliquam, aureo nitore micantem, vnde Græcis nomen habet. Est & in Aurata peculiaris quædam nota, quam tu percipies, vbi est linea illa arcuata, quæ latera vtrinque diuidit, & ad brāchias desinit: inibi enim magna quædā vtrinque litura nigra suggillatur. Dentes habet albos, optimo ordine in gyrum maxillæ dispositos, oblongos & subrotundos, vt Sargus: non autem latos vt Scarus. In interna autem maxillæ parte, multos præterea molares vt Sargus habet, sed in Sargo latiores sunt, quibus plerique in annulis pro gemmis vtuntur: siquidem peroptimè eos lapides referunt, quos Gallico vocabulo *Crapaudinas* dicimus. Caudam habet latam, bifurcam, & penè lunatam: branchias vtrinque quatuor: labra admodum crassa: squamas latiusculas, vt Dentalis. Pelagius piscis est, partim saxosis, partim arenosis locis degens: Litora quoque sequitur. Fuscina sæpenumero capitur interdiu, atque etiam noctu dormiens, vt lupus. Carnem habet candidam, solidam, & quæ bonum procreat succum, abundéque nutrit, facilè digeritur atque excernitur.

HIRVNDO.

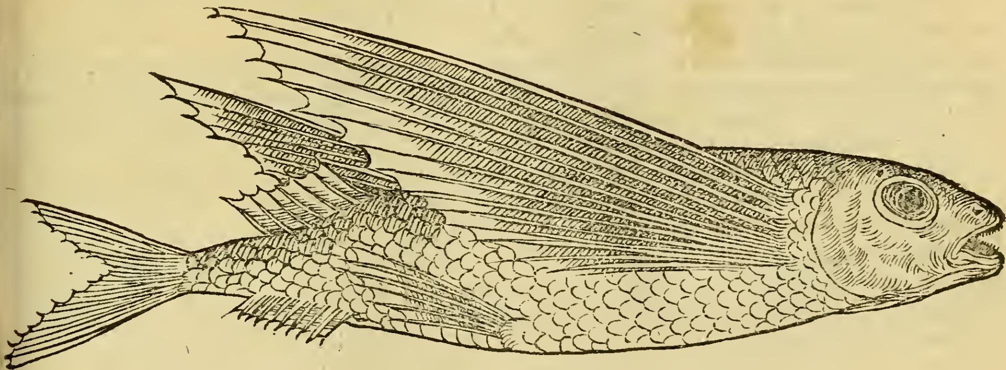
Nullis horret aculeis Hirundo, quaternis admodum grandibus alis in lateribus prædita: Grandi

est vt Cephalus capite, oculis magnis,ore non ita amplo, nullísque dentibus referto : ceruice plana: Vnicam fert in tergore pinnam,caudæ vicinam:lineam,quam alii pisces in lateribus sursum habēt, illa deorsum sub pinna gerit, quod nulli præterea pisci accidere memini. Hæc enim linea piscem in partes æquales minimè intersecat : nam quæ ad ventrem spectat,ea minor est : quæ verò ad tergus maior.Cephalum ferè magnitudine æquat,iisdémque contegitur squamis.Caudam bifurcam & latam habet, in qua peculiarem obseruare notam poteris, quòd inferior pars,superiori latior sit. Præterea, si pinnas laterum ad caudam conuertas ,eas totum corpus longitudine præcellere videbis Squamas habet latas,nigras pinnas,caput & reliquum corpus ad Harengum accedit.Oppianus,

Lolligo,miluúsque rapax,& mitis hirundo.

Volat(inquit Plinius)hirundo sanè perquam similis volucri hirundini.Nobis alioqui rarior,neque adeò cognita,nisi propter naturæ miraculum(quòd tam grandes alas habeat) homines eam siccam asseruarent,& in domibus suspenderent.

Χελιδὼν, Græcis: Hirundo, Latinis: *Arondelle de mer*, Gallis: *Landola*, Massiliensibus.

MILVVS.

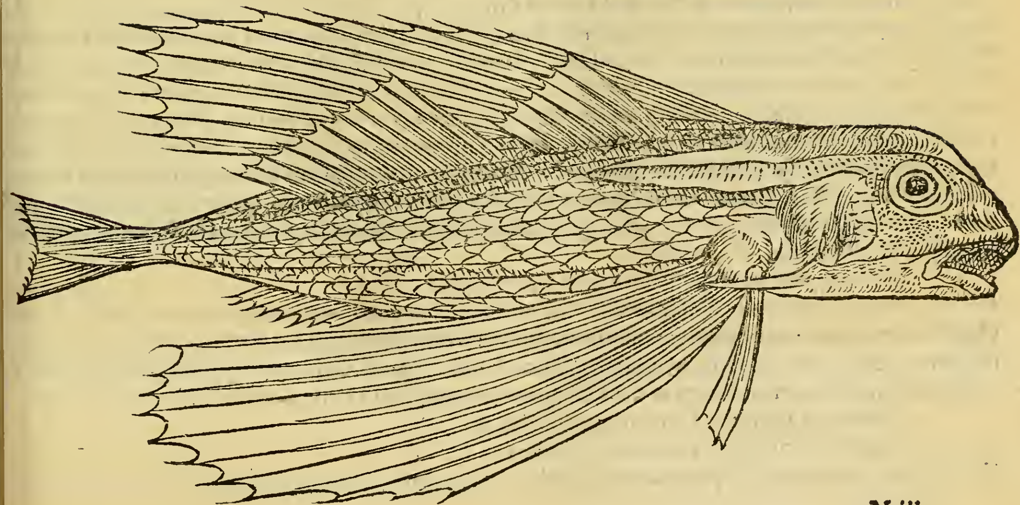
Milui pisces Massiliæ cognoscuntur, sed falsò vulgari nomine Landolæ appellantur: quũ id nomen potius hirundini debeatur. Venetiis raròin foro piscario adferri vidimus: Romæ verò tam populares sunt, vt ferè pro nihilo habeantur: vulgus *Nibium* vocat. Est autem vulgari eorum lingua *Nibus*, idem quod Miluus. Multi contendunt eum vocari debere hirundinem, sed quum ferat minaces

aculeos,& pinnas ſpinis munitas,non video quòd rectè ita eſſe poſſit. Sunt qui piſcem,quem Veneti Lucernam vocant,Miluum eſſe credant:de quo,ſuo poſtea loco. Nullum ſcio piſcem (dempta hirundine)cuius alæ maiores ſint,quàm Milui:volatu enim opus habuit,vnde Oppianus,

Quúmque timent magnum venientem è marmore piſcem,
Hos nanti ſimiles dices,ſimiléſque volanti.

Ita enim in ſublime efferuntur Milui, dum ab alio piſce in mari percuſſi ſunt, vt alati eſſe videantur. Horum tria genera obſeruari ſolent. Proinde tereti corpore Miluus eſt,ſeſſilibus ſquamis vndique contectus,vt in ſerpentibus dicemus. Pinnas vtrinque ad latera habet, ſed tam longas, vt palmum excedant, latas verò totidem, quæ corpus ipſum longitudine ſuperant. Poſſet Miluus totus à ſuis pinnis circũduci, ex quarum latitudine non miror, ſi aliquando perculſus metu in aërem ſe efferat. Si quis Milui ventrem,caudam & cutem obſeruet,in vtroque latere duos ſquamarum ordines (aſperarum ferè,vt in Trachuro)videbit,quas pro maximo robore habet: quibus fit, vt ea parte ferè quadrangularis appareat. Roſtrum illi eſt ſimum & recuruum. Oculi magni atque elati. Caput oſſeum,in quo ſunt aculei quatuor,ad caudam ſpectantes. Cucullam habet oſſeam,cuius duo ſuperiores aculei,nequaquam mouentur:inferiores verò attolli ac deprimi poſſunt. Lituris in tergore notatur ex cyaneo virentibus: dentibus caret. Lienem habet oblongum, ſubrubrum. Miluago (inquit Plinius) quoties cernitur extra aquam volitans,tempeſtates mutari, Trebius Niger eſt author.

Ἱέραξ, vel ἴχθυνος, Græcis: Miluus, Latinis.

ORPHVS.

Nullus eſt marinus piſcis, qui Cernuæ nomine poſſit appellari: neque video quòd ille piſcis (quem vulgus Romanum & Neapolitanum *Cernam* vocant) cum eo conueniat, quem Græci Orphum nominant: quo magis miror, cur paſſim qui Orphus legitur apud bonos authores Græcos, Cernuam Latinè conuertant, quum nullus ſit inter Latinos authores antiquos qui vnquam pro piſce marino Cernuam Latinè pronuntiauerit aut intellexerit. Tametſi Romanum vulgus Merulas, & quos Genua *Canadellas* vocat, *Cernas* appellet, & Cernæ vox triuialis in ore piſcatorum percipiatur, vnde alii Chanam, alii Percam marinam, Cernuam vocant: tamen Cernæ vox eis inconſtans eſſe ſolet. Quamobrem quum nullus ex Latinis authoribus antiquis fidem faciat, quòd Orphus Cernua vocari debeat: mihi viſum eſt Orphi potius, quàm Cernuæ appellationem retinẽdam eſſe. Eſt autem Cernua, piſcis fluuiatilis, quem ſuo loco pingemus ac deſcribemus. Legitur quidem Cernuus in verſione Oppiani Latina,

Cernuus in ſcopulo ponti, quem verberat vnda.

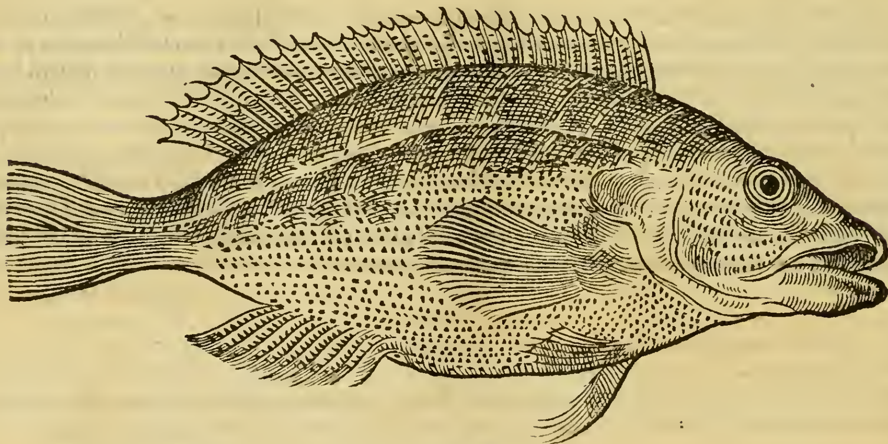
Sed hoc loco non de Cernua piſce intellexiſſe videtur, vt ex carminibus Græcis conſtat. De Orpho Oppianus tanquam pelagio piſce meminit. Vulgus Græcorum multa ei nomina imponit. Sed quia in litore Gallico videri non ſolet, nomen Gallicum non inuenit. Orphus (inquit Ariſtoteles) breui ex paruo inſignem magnitudinem accipit. Orphum (ait Oppianus) Trigla capit. De hoc ſic Ouidius,

Cantharus ingratus ſucco, tum concolor illi
Orphus, cæruleáque rubens Erythrinus in vnda.

Nam piſcis, quem nunc *Rophum* Græcum vulgus vocat, rubet, quanquam etiam aliorum colorum

ideri poſſit. Cretenſes *Cheludam*, alii *Acheludam*, plerique *Petropſaro* nominant. Magis compreſſus ſt quàm teres, hoc eſt, plus in latum, quàm in longum effuſus, vt Phycis. Os habet paruum vt Canharus, ſquamas, quibus cõtegitur, aſperas, corpori firmiter inhærentes, ita vt vix poſſit deſquamari. 'innæ tergoris, laterum, ventris & caudæ, variis coloribus inſignes ſpectantur. Pinnam aliam in ergore cõtinuam, decem aculeis munitam habet: Caudam minimè bifurcam, item laterum pinnas & ventris obtuſas. Labra, vt Scarus, carnoſa: dentes quoque Scaro perſimiles, minores tamen, branhias vtrinque quatuor. A media ſui corporis parte ſecundum dorſum liuet ac nigricat, albicat ſub 'entre. Caput eſt illi penè rubeum, vt Channæ: herbis veſcitur, vt Salpa & Sparus. Maculam in radie caudæ, vt Melanurus, nigram gerit. Piſcis hic lautiores Græcorum epulas honorare ſolet, apud quos ſiue frigatur, ſiue elixetur, aut aſſetur, ſemper eſt magno in pretio. Orphi vox apud Galenum aſſim legitur, ſed Latini Cernuam conuertunt: quum tamen (vt iam dixi) Cernua pro piſce marino nuſquam legatur. verùm hoc ex Theodoro manauit, ex quo demiror interpretes Galeni, Aëtii, Pauli, & aliorum, Cernuam exprimere maluiſſe, quàm Orphum.

Orphus, Græcis & Latinis: *Cheluda*, & *Acheluda*, Vulgo Græco, & *Petropsaro*.

SCOMBRVS.

Scombros per omnia maria affatim capi solere, vel hoc argumentum esse potest, quòd vbique

cognoſcantur.Itali nomen Latinum retinent. Galli *Macareos*, hoc eſt lenones vocant,quòd verno tépore eos piſces,qui noſtro vulgo Virgines vocantur, ſtatim ſubſequi ſoleant. Scombrum Genuenſes *Vn Oreol*,Maſſilienſes, *Vn Horreau*, Angli *Macrel* appellant,qui in Oceano tanta craſſitudine proficit,vt pari cum Pelamidibus magnitudine plerunque euadat. Noſtri Scombrum ſupra craterem leuibus ſubmiſſis prunis exaſſant,atque ilico ſapidum reddũt:ſed eum prius fœniculo viridi circumuoluunt,vt vim ignis obtundant.Scombris Angli inteſtina exerũt, & capita auferũt, reliquum multa deinde aqua elixant, ſic piſcem reddunt exuccum & inſulſum. Magnus eſt in Propontide & tota Græcia ſalitorum prouẽtus.Mirabar cur vulgus Græcum minores Scombros Colias vocaret,quum tamen Iceſius author antiquus,Scombros,minores quàm Colias eſſe dixerit.Garum ex Scombris & Coliis apud Byzantinos fieri ſolet : quanquam nihil vetat ex quouis alio piſce garum fieri poſſe,vt poſtea dicetur . Ac quòd multus ſit etiam apud exteras regiones Scombrorum prouentus, inde eſt colligendum,quòd Scombrariam inſulam apud Strabonem à Scombris dictam comperias : verùm horum quidem captura multùm eſt diuerſa in Oceano,ab ea quæ in Ponto,Propontide, Helleſponto,Mediterraneo & Adriatico mari eſſe ſolet.Oppianus Scombrorum Ponti capturam ita deſcribit,

Inſulſos capiunt Scombros,Thynnóſque furentes,
Quum vident alios Scombri curuamine velis
Clauſos,&c.

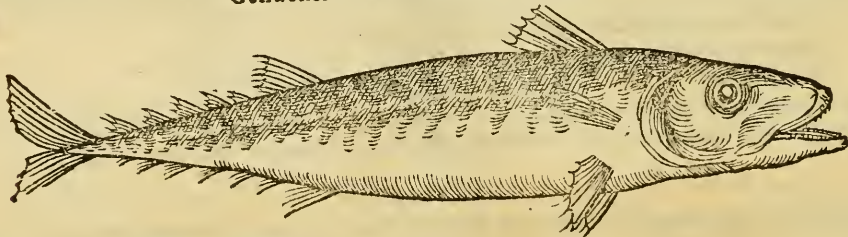
Cæterùm Scombri iconem hîc non appoſui : quòd ſequens Coliæ pictura cum Scombro omnino conueniat:neque Scombrum fuſius deſcripſi,quòd plura de hoc in Colia mox dicturi ſimus.

COLIAS.

Colias Græcis,ab aue eiuſdem nominis(quam noſtri vocant *Vn Gay*) dicta eſt ; quòd eius latera

Coliæ auis modo, multis coloribus variegata conspiciantur. Porrò Lemnii, minores Scombros vulgò Colias nominant, quemadmodum & Tassi, Samothraces & Imbri. Verùm quid inter Scombrum & Coliam intersit, nihil aliud obseruari posse puto, quàm quòd Colias magis paruus sit, quo præcipuè salito vti solent: Scomber verò paulò maior. Aiebant autem quidam Lemnii indigenæ (dum ab eis sciscitarer, quid Colias esset) Coliam idem cum Scombro non esse: sed quum nullam viderem notam, qua vtrunque distinguere possem, totam in magnitudine posui differentiam. Massilia *Cogniol* nominat. Dixerim itaque libenter Coliam piscem Scombrorum pusillorum generis esse, modò vulgi calculis adstipuler: Icesio tamen in hoc refragor, qui Scombrum Colia minorem affirmat. Tu Scombri pusilli iconem cernito.

Σκόμβρος μικρὸς, quem ego *κολίαν* antiquorum esse puto: vulgus enim Græcum nunc *κόλιον* nominat. Gallicum vulgus *Maquereau*: Angli *Macrel*: Genuenses *Oreol*: Massilienses *Horreau*.

LACERTVS.

Dictum eſt paulò antè, quum de Trachuro ageremus, Græcorum atque Italorum vulgus, Surũ, detorto à Sauro, id eſt Lacerto nomine, Trachurum appellare. Quinetiam Genuenſes quoddã Scõbri genus vulgò Lacertum vocant, cuius tergus multò magis, quàm aliis Scombris viret, & venter eſt variegatus, quem re vera Coliam eſſe Scombrini corporis paruitate liquet. Cæterùm quòd ad Lacertum attinet, ego equidem genus piſciculorum cum Galeno & Philotimo eſſe cenſuerim, non autem ſpeciem. Conſtituit enim ille tertio alimentorum Lacertos inter piſces mediæ carnis inter duram & mollem, aitque facilè eos in ventriculo confici poſſe. Fatebor quidem picturam cuiuſdam piſciculi oſtendiſſe mihi Romæ agenti Dominum Amſterdamum, cuius caput veluti lacertæ terreſtris eſſet, inſignibus dentibus præditum: ex quo contendebat Lacertum piſcem vocari debere. Verùm eius quidem generis non eſt, de quo antiquiſſimi authores intèllexerint. Vnde etiam illud Oppiani,

Atque lacertorum gentes, quæ putrida paſcunt
Inter cœnoſas voluentes corpora ſordes
Saurides, Scepani, &c.

MYSTVS MARINVS.

Myſtum marinum piſcatores quidã Veneti, quum ſemel inter cæteros cæpiſſent, oborta eſt, me præſente, inter eos de ipſius nomenclatura contentio: horum enim quidam propter grandia labra

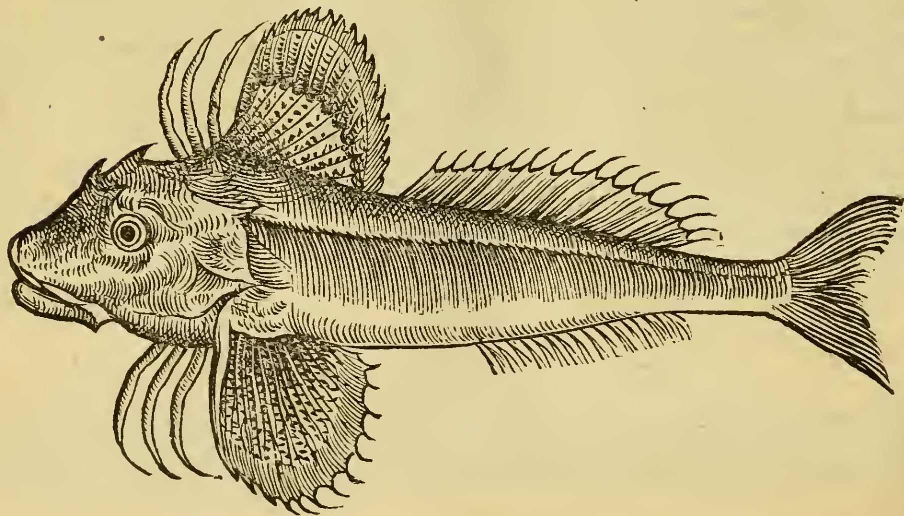
& barbulas his adhærentes, Porceletam (genus quoddam Sturionis) esse contendebant: alii, propter lineas transuersas, quas in lateribus gerit, Mormyrum vocabant. Tandem autem lis eorum dirempta est, quum ego Mystum illis esse disserui: etenim quemadmodum marinus Lucius, sic Mystus etiam marinus fluuiatilem refert. Proinde Mystus argenteo colore nitet: corpus habet oblongum in Mormyri modum, denis vtrinque lineis transuersis nigricantibus delibutum: venter illi dorso candidior est, ac magis tersus: cauda bifurca, sed pinnæ laterales, Frago breuiores & latiores. Verùm quæ in tergore est, decem crassioribus ac breuioribus spinis constat, quàm Cantharus: quæ verò ab ano ad caudam fertur, ea duobus tantùm aculeis obfirmatur. Cæterùm oblongo est capite, vt Sphyræna, aut fluuiatilis Mystus: Oculis non valde magnis, quorum irides aurei sunt: labris prominulis, mollibus, crassis, Sturionì similibus, sola antrorsum, pro dentibus, scabritie exasperatis. Cirrhi autem tenui membrana maxillæ inferiori coniunguntur. Molares quidem habet dentes in oris posteriore parte sursum ac deorsum abditos, ordine multiplici dispositos, albos, paruos, breues: branchias vtrinque quaternas. Sapida est illi supra modum caro, mollis, alba, friabilis, spinulis haud valde referta. Squamæ cuti fortiter inhærent, quæ multò maiores quàm in fluuiatili sunt. Proinde stomachus Mysto est oblongus, in quo arenam, Conchulas, Tellinas, Pectines ac Mitulos comperies: nullas præterea apophyses in eius pyloro videbis.

COCCYX, SIVE CVCVLVS.

Nihil est Cuculo pisce in piscariis Gallicis frequentius, cuius corporis compages & habitus ad Callionymum accedit, & Miluo quodammodo est similis. Grandibus est pinnis præditus. quamobrem Oppianus Cuculum celerem cognominauit. Cuculum rufum esse, Numenius est author, vnde

nostris à rubedine *Rougetus* dicitur. Pseusippus tradit Mulo esse similem. vnde nonnulli Trigolam à similitudine appellant, vt iam in Trigla diximus. Corio contegitur membraneo, squamis carente, nisi hæ sint admodum subtiles, atque in dorso minus quàm in ventre. Duos habet ordines asperitatum in tergore, veluti squamas in seinuicem incumbentes, inter quas duæ pinnæ tergoris continentur: quarum, quæ capiti vicina est, nonis obfirmatur aculeis: altera ad caudam obtusa sine aculeo exporrigitur. verumetiam vnam iterum vtrinque ad latera habet: ac pro pinnis anteriôribus, cirrhos hinc atque inde ternos, spineos, qui in aliis piscibus non visuntur: branchias vtrinq; quatuor: Caput osseum, rugis exasperatum, in quo aculeum vtrinque vnum (vt in dracone marino dicetur) circa branchias exertum reperias. Dentibus caret, quorum loco aspera tantùm habet labia: Carnem habet duram, friabilem, albam: quapropter à Romanis Caponis nomine appellatur. Tellinas, Chamas, Conchulas, Cancros, Vrsos, Astacos, Locustas, & id genus crustatula edere solet, quibus eius stomachus dum secatur, distentus esse cõperitur. Diphilus Cuculũ cum Miluo contulit. Ait enim Miluum durioris esse carnis quàm Cuculum: reliqua huic per totum ferè similis est.

Κόκκυξ, Græcis: Cuculus, Latinis: *Rouges*, Gallis: Lucerna, Venetis.

COCCYX ALTER.

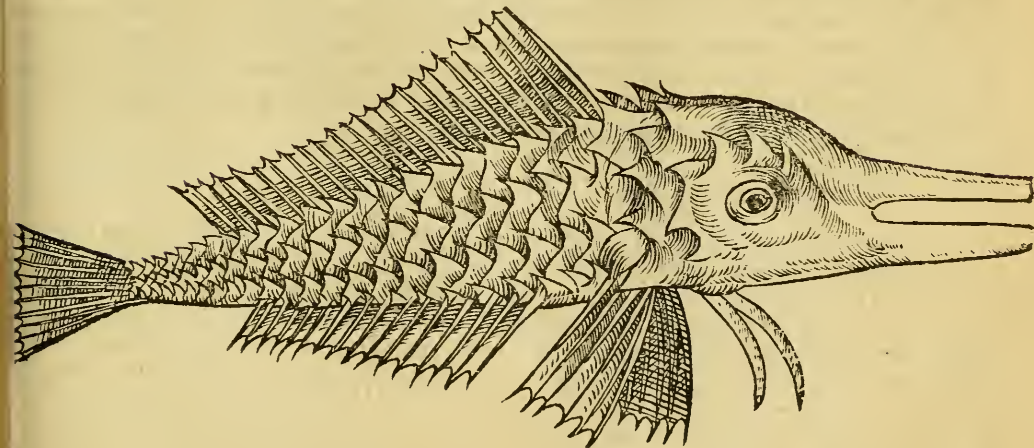
Coccyx alter,quem à grunnitu noſtri, atque adeò Angli *Gournautum* vel *Grandinum* vocant, Cuculorum generis eſt , Rothomagenſes *Tumbam* appellare ſolent:hic quidem ſuperiore Cuculo multò maior euadit , ac nigriori cute contegitur : quanquam etiam fuſcæ cuiuſdam rubedinis ſit particeps.Latas habet pinnas ad latera,ceruleas,quas vtrinque per medium ferè corpus expandit, miluinis breuiores:Duas præterea in tergore.Corpore eſt craſſiore ac recurto,ventréque grandiore,Genuenſes *Orgam* vel *Organum* vocant : alii Caniſtrum, *Vn Coſano* . Hoc in ſumma præcipuè intereſt inter vtrunque Cuculum (præter magnitudinem) quòd Cuculus primi generis pinnas vbique ferat rubras:alterius verò notæ,de quo ſermo eſt,ceruleas. Vtrunque noſtri in deliciis habent, primum tamen præferunt.

LYRA.

Lyra Cuculorum(ni fallor) generis, à prominentibus furculis oſſeis dicta , inter eos piſces numeratur,qui vocales eſſe creduntur . Quis autem piſces vocis expertes eſſe ignorat ? Sed vocis loco quoſdam veluti ſtridores ac ſonos nonnulli exprimunt,qui facilè noſtris auribus percipi poſſunt, vt Lyra, Chromis,& alii permulti,quos ob id priſci exiſtimauerunt eſſe vocales: Græcis *ἰχθύες φωνοῦντες* dicuntur,quorum ſimiles in Aorno Arcadiæ fluuio eſſe traduntur,ab incolis *ποικιλίαι* vocati. Ego verò(inquit Pauſanias)hos piſces,quum caperentur,aliquando me vidiſſe memini : vocem autem, quamuis vel ad veſperum apud fluuium expectaſſem (quo maximè tempore vociferari creduntur)

nunquam equidem audiui. Cæterùm Maſſilienſes Lyram *Malarmat* vocant : Genuenſes, *Peſce armato*: Romani à biſurcato roſtro, *Peſce forca*. Squamas non habet, ſed earum loco oſſeorum vallo bene munitur: ex quo Characem eſſe coniiciebam: vnde Maſſilienſium cognomen. Piſci aûtem exſiccato oſſea illa dura integra permanent, vnde à quibuſdam Holoſteos nominari poſſe contenditur. Porrò Lyræ pauca carne conſtant: quamobrem niſi paulò maiores edi non ſolent. Hoc ſanè à Cuculo differunt, quòd Cuculus ternos habeat vtrinque in lateribus Cirrhos craſſos: Lyræ tãtùm duos. Labrum inferius multis cirrhis barbatũ, neque continuã habent tergoris pinnã, ſed duas. Quòd ad reliquum attinet, hepar pallidum gerunt, in tres lobos diſtinctum, quorum vtrinque eſt vnus, tertius ſtomacho incumbit: Inteſtina qualia in Exoceto comperiuntur, niſi quòd rectum inteſtinũ habent anguſtiſſimum.

Λύρα, Græcis ac Latinis: Romanorum vulgo, *Pesce forca*: Massiliensibus & Genuensibus, *Malarmat*, vel *Mararmat*, quasi maris armatum dicerent.

CVCVLVS ALIVS.

Eſt & alius piſcis Romæ tritiſſimus, quem piſcatores *Griczo* vel *Riczo* vocant: hic ſquamis obducitur craſſiſſimis, & tangenti aſperulis, velut in Galeorum pellibus videmus. Rougetum Gallicum, atque etiam Grundinum, capite, pinnis, cauda, & toto corporis habitu refert, vnde piſcatores plerique caponem nominant. Hirta ſquamarum cõgerie horret: duos habet aculeos in pinna, ad caudam ſpectantes, vt Draco. Roſtrum vrinque oſſiculis duobus prominentibus communitum eſt, multò quàm in Grundine ſeu Gournauto longioribus. Rubet vt Cuculus & Lyra: Lyræque ferè ſimilis eſſet, niſi aculeis illis, minacibus & roſtro bifurcato careret.

CEPHALVS, SEV MVGIL.

Etſi permulta authores Cephalorum genera tradiderint, tamen vna tantùm ſpecies vulgò nobis eſt cognita, quam Galli (etymo fortaſſis à Mugile deducto, quem Maſſilienſes *Vn Muge* appellant) vocant *Vn Mulet*. Græcum vulgus Cephalum maiorem (ex quo Botarghæ fiunt) Coclano vocat. Veneti *Vna Ceuola*. Ariſtoteles primùm Cephalum, deinde Chelon, poſtea Sargum, poſtremò Mixum nominauit. Padi accolæ Cephalos grandes *Miesine* vocant, voce ad Mixium aliquantulum accedẽte. Stœchadarum vulgus *Vergado*: Maſſilienſes *Calug*. Quanquam autem Cephalus multas habeat ſpecies, tamen marinorum duæ tantùm eſſe creduntur, Cephalum ſcilicet & Ieiunum. Qui ad oras Padi agunt, eos variis nominibus pro magnitudine appellant: Caneſtrellos enim minimos, quos in caniſtris ferre ſolent, Græcum vulgus Gillaros nominat. Alios quoque Baſtardos, medios inte

maiores & minores. Alios Letreganos cæteris paulò latiores. Boseguas alios, mediam magnitudinē inter Letreganum & Miesine sortitos. Sed quum omnes peculiari differentia ab vna specie nō multùm alieni sint, ausim proferre Ausonium eundem Capitonem vocauisse: cuius hæc sunt carmina,

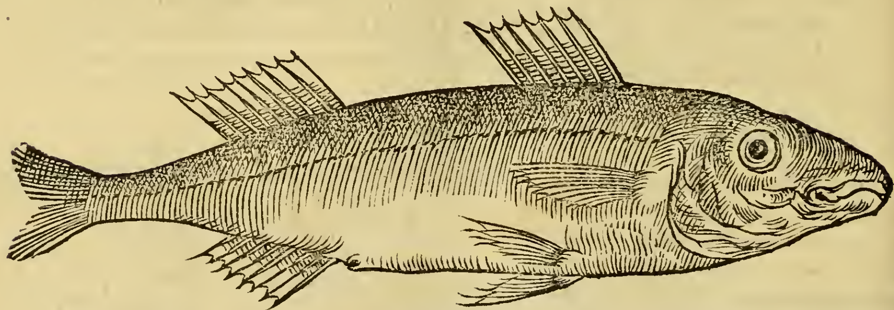
Squameus herbosas Capito inter lucet arenas,
Viscere præ teneris fartim congestus aristis,
Nec duraturus post bina trichoria mensis.

Oppianus de Mugile,

In pelagi populis, norit qui pascua, solum
Ingenio mitem Cephalum, iustúmque vocabit.

Non gaudet saxosis, sed maritimis paludibus, & fluuiorum ostiis, vbi copia influit dulcis aquæ: acutissimè audit, tamen interdum dormiens fuscina capitur. Ventriculum habet auium modo carnosum: ex cuius altera parte plures exeunt appendices. Optima eorum Mugilum caro (inquit Galenus) qui in puro mari viuunt, præsertim si ventorum flatibus agitetur. Inter cæteros pisces Cephalus maximè vtranque aquam perfert, marinam scilicet & dulcem: & hanc habet naturam, vt aduerso flumine natans quàm longissimè à mari discedat.

Κεστρεῦς, Græcis: Latinis, Mugil & Capito: *Mulet*, Gallis: *Cephalo*, Italis.

De Piſcibus litoralibus. CAP. XV.

Litorales dici poſſunt piſces, qui in ſcopulis ad litus viuũt: cutémque glabriorem habẽt, quã
vt ſquamoſi eſſe credi poſſint. Huius generis ſunt Aphritides & Aphiæ. nam Aphidii qui non na
dicuntur, eius generis ſunt, è quibus puſilli naſcuntur. à Gobiis vel Gobionibus Cobites, & qui e
Atherina procreantur. Aphritides & Aphri dicuntur, qui in foſſulis ad litora relinquũtur. Sic è Tr

gla quoddam Apuæ genus Trigliten Dorion cognominauit. Sibotes ſeu Ribotis, Engraulis, Corachidia, Voiadia, Tiphlimidia, & Membradæ, quas aliqui Phalericas Apuas vocant, ſiue Aphias, ex horum piſcium ſaxatilium ſunt genere, piſcibus (vt ait quidã) iam grandibus aptiſſima præda. Vnde etiam piſces in ſuum genus ſæuire, neque ſuis quidem parcere creduntur. Quod tamen cetaceis minimè accidere cognitum eſt. Cæterùm litoralibus addemus Draconem, Callionymum, Blennum, Exocetum, Mænam, Sinnagridem, Bocem, Gobium, Paganellum, Atherinam & Lauaronum.

APHRITIDES, SEV APHIAE.

Inter Aphritides & Aphias nihil præter ſolius nominis diſcrimen eſt. *Nonnatos* vel *Nonnados* vulgus Genuenſe nominat, quaſi non adhuc prouectos dicere vellet. quorum duæ ſunt inſigniores differentiæ: peculiari autem nomine alii ab albedine Biancheti, alii à rubedine Roſſeti, & Romæ *Peſci nuoui* appellantur. Omnium quos aqua producit piſcium minimi. Sunt qui ſui generis eſſe aſſeuerent, non autem alterius progeniem: & quòd maiores euadere non poſſint, hoc argumentum adferunt, quòd omni tempore anni piſcari ſoleant, ferantúrque eiuſdem perpetuò magnitudinis in foro, quod tamen falſum eſſe comperi. Multi enim horum piſcium ter, quater, & quinquies eodem anno pariunt, vt Triſſa, Trigla, Cyprinus: ac, ſi quis attentius aduertat, inter eos annumerabit etiam Gobios, Mænas, Cephalos, Sargos, Sparos, & id genus piſces, quos ideo ſeorſim deſcribere propriis capitibus operæpretium fuit. De Aphritidibus & Aphiis ſic Oppianus ad finem libri primi,

Aphritides imbelle genus non ſanguine natæ,
Spuma naſcuntur, de ſpuma nomina ſumunt:

Hos densos coetus Aphias dixere priores,
Engraules etiam perhibent hos nomine dictas:
Piscibus expositæ cunctis gratissima præda.

MEMBRADA APHIA.

Massiliensium vulgus Membradas Meletas vocat: Rothomagenses, & qui in litore Oceani (vbi Sequana in mare ingreditur) obuersantur, appellant *Vn Crado*, Genuensium vulgus *Arachìa*. Membradam autem nihil aliud esse quàm Chrissæ fœturam, ab authoribus traditum est, vnáque cum spinis edi solere. Hos pisces ad litora Mediterranei maris incolæ sale condiunt & adseruant: in Oceani autem litore, piscationi inseruiunt, vile vescentibus edulium. Membrades & Trichides, Archestrati, Engrauli, Encrasilochi, & (vt ait Ælianus) Zycostomi, pisciúmque id genus cæteri, quibus vnà cum spinis vescimur, flatuosum atque humidum præstant alimentum.

COBITIS, EPSETVS, ET TRIGLITES, APHIAE.

Qui Venetis in piscaria diuenduntur pisciculi, quos vulgus *Marsionos* vocat, hi sanè sunt Græcorum Cobites & Epseti: sic enim Dorion huiusmodi litorales pisciculos nominauit, quos omnes ex Atherinis pisciculis procreari censet, qui in fossulis relinquuntur, Nilo recedente. Ego verò à Gobiis nasci putauerim, & vulgo nostro vocari *Menuise*. Terentius minutos pisciculos nominauit.

Trigliten quoque Dorion vocauit pisciculum omni anni tempore ferè apparentem. Siquidem quũ Trigla ter anno pariat, Triglites Aphiæ genus semper apparere potest. Hi sunt pisciculi Aphri-

tides, quos Genuenses Rossetos nominãt. Nam qui pisciculus Icesio Cibotis dicitur, is est quẽ etiam Ligures bianchetum ab albo colore vocant. Sunt enim (inquit Icesius) in Aphiarum genere quidam albi & admodum tenues ac spumei, quos Cibotides nonnulli appellant.

APHIARVM RELIQVAE SPECIES.

Pisciculorum minimorum (inquit Oribasius) genera quædam sale afferuantur, quæ vnà cum acrioribus oleribus eduntur. Horum alia vocantur *κορακίδια*, alia *βωείδια*, alia *κόλλια*, alia *τυφλινίδια*, omnia stomacho infesta, aluum citant, nec facilè concoquuntur. Proinde Aphiæ omnes, grandiori capite constant, oculos habent elatos & nigros, vnde ex Apollodoro proditum est, meretriculas quasdam Aphias fuisse cognominatas, quasi Apuas: quòd minutulæ forent albáque, atque oculis grandioribus: Alioqui Apuas (authore Chrysippo) Athenis ob affluentiam nimiam dictitabãt esse mendicorum opsonium.

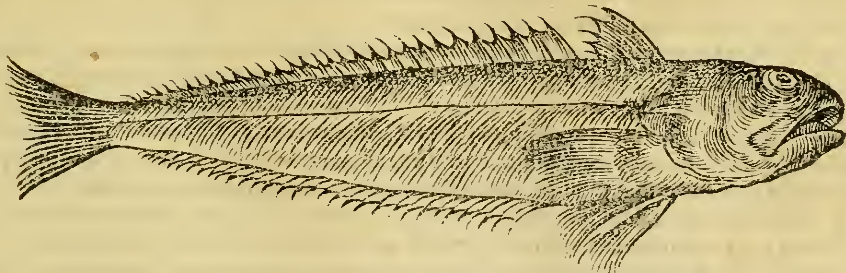
DRACO MARINVS.

Litoralis est marinus Draco, à iam descripto serpẽte longè diuersus, omni mari familiaris. Gallis *Viua* aut *Viuio* dictus, quòd præter aliorũ piscium naturam, captus diu extra aquam viuat, Angli *Viuer* nominant. Massilienses Plinianam vocem sequuti, *Vne Areigne*, quasi Araneum dicere maluerint: Genuenses Traginam nomine à Dracena corrupto vocauerunt. Pelagius etiam est piscis æquè ac litoralis. Demissis in profundum lineis setis, multus capitur inter insulas Ægæi maris. Sed hoc piscatores diligenter obseruãt, ne captum dracon ẽ manu cõtrectent: eiúsque caput lapide conterũt:

deinde hamum ab ore auferunt. Draco enim si nudus contingatur, aculeo venenato totam manum perimit, nisi promptissimè occurratur: febrem ac delirium protinus excitans, ac totum brachium inflammans. Cuius adhuc viuentis punctura formidabilior est, quàm demortui. Nam etiã à demortuis inflictum vulnus multùm nocet. Aiunt autem ad id, remedium esse, si ab eodem aculeo iterum atque iterum vulnus pungas. Oblongus est piscis, forma pugionis modo compressa: vnde à quibusdam Gallicè *Poignastre* vocatur. Non habet squamas, aut saltem exiliores quàm sint terrestrium: dentibus est breuibus, crebris & tenuissimis: os vt Draco serpens dentibus communitum habet. Oculis grandibus præditus est, branchiis vtrinque quatuor simplicissimis, & pinnis vt Callionymus vel Exocetus. Duas fert in tergore pinnas, quarum anterior capiti vicina nigra est, quaternis horrens aculeis. Ea autem pinna quæ subsequitur, lõgior apparet, & per dorsum porrigitur ad caudã, quam valde latam habet, nec adeò bifurcam. Inferior pinna vsque ad anum excurrit. In spineo exteriori tegmine vtrinque ad branchias aculeum habet ad caudam spectantem, translucidum osseum longum. Obliquas in tergore ostendit maculas, multorũ quidem colorũ, sed fuluæ reliquas vincũt. cor illi rubrum est, seminis cicerculæ figura: hepatis lobi duo, quorum maior in sinistrum tendit, cui subest folliculus fellis. Lien à fundo stomachi dependet subnigrum. Stomachus sursum reflectitur: ex cuius pyloro sex apophyses prodeunt, quibus intestina in orbem obuoluuntur, atque alia tanquam in alia ita reflectuntur, vt longitudinis nihil sit in recto. Vuluam autem habet bicornem, paruam. De hoc Dracone sic Oppianus,

Cantibus & bibula mulli pascuntur arena,
Auratæ fuluæ splendoris nomine dictæ,
Et Symii & glauci & densato dente Dracones.

Δράκων, Græcis: Araneus & Draco, Latinis: *Viua*, Gallis & Anglis: *Stragma*, Venetis: Genuensibus, *Traigne*: Massiliensibus, *Poignastre*.

CALLIONYMVS, SIVE VRANOSCOPVS.

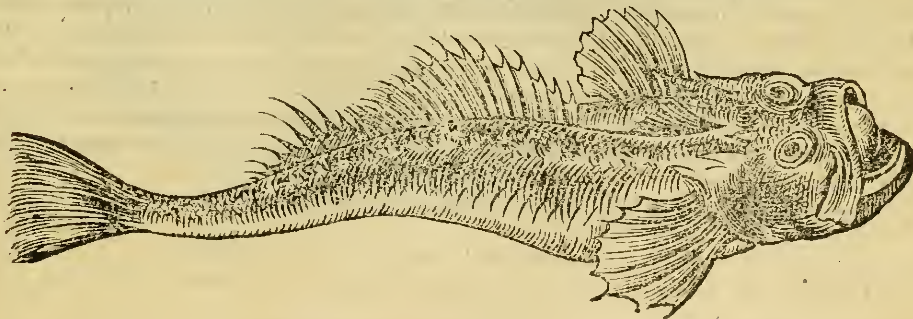
Vulgaris est Callionymus piscis, Aristoteli inter litorales adscriptus, multis nominibus pro variis nationibus appellatus: Græcis enim à nominis pulchritudine Callionymus, & ab oculorum situ qui cælum suspiciunt, Vranoscopus dictus est. Romani Missorem vocant. Genuenses *Vn Prete* vel *Preue*, Veneti *Bec in cauo*: Massilienses *Rascassa bianca*, quasi album Scorpionem dicerent. aliud vulgus voce obscœna *Tapecon* nominat. Aliis etiam *Responsadoux* dicitur, Oppianus Hemerocitam vocauit,

Stultitia excellit cunctis ferus Hemerocita:
Est pecus ignauum, capitis cui vertice summo
Sunt inuersa supra radiantia lumina rictus:
Est inter medios oculos, lucésque profundo
Conterit in somno solidas prostratus arena.

Adeò viuax est piscis, vt si hunc internis omnibus priuaueris, nihilominus moueatur. Pinnas molles atque obtusas habet, transluci das duas in tergore, quarum ea, quæ capiti vicina est, vespertilionis alæ similis esse videtur. Est enim nigra velut in Scorpione marino & Dracone. Pinnam caudæ latam habet, ceruicem quasi compressam, in cuius superficie parui oculi positi sunt, atque interstitium, id quod est inter oculos, cōcauum apparet, nec alium reperias quem magis Silonem iudices. Siquidem is non, vt alii pisces, os antè gerit, sed valde supra caput habet, vnde Veneti supradictum nomen ei indiderunt. Inferiorem maxillam ita sursum retractam habet, vt inter oculos iuncta esse appareat. Oris hiatus, quum id expādit, tam grandis est, vt velut in ipsa ceruice infarctum tubulum habere videatur. Ambæ spineæ exteriores branchiæ, vtrinque ad caudam spectantes, aculeo in extremis præmunitæ inueniuntur. Squamis caret: Cinereus totus in tergore conspicitur, supinus verò candicat. Branchias vtrinque quaternas habet. Cor pericardio inclusum, erui magnitudine. Voracissimus est, quapropter stomacho est amplissimo, villis omnis generis prædito ac bene confirmato. Hepate vero pallido, stomacho incumbenti, cuius pars maior sinistrum occupat latus. Vesicula fellis in formam lachrymæ rotunda sub dextro hepatis lobo conspicitur, nucis auellanæ magnitudine: humorémque continet oleosum, ad ocularia medicamenta accommodatum. Porrò lienem habet lentis magnitudine, planum & orbicularem, rubrum, stomachi parti sinistræ incumbentem: Apophyses multas in pyloro, intestina nodis intersepta, quæ propriis nominibus distingui possunt,

ter tantùm circunflexa, antequam ad rectum perueniant. Firmum habet Œsophagum, vt etiam pisciculos aristis tergoris bene munitos deuoret: cuiusmodi sunt parui Scorpiones ac Dracones: proinde ieiunus piscis contrahitur, satur dilatatur. Vuluam bicornem habet ouis plerunque refertam: secundùm spinam vsque ad septum protensam: Carnem, qualis est Draconis marini. Etsi autem Romani Missorem vocent hunc piscem, Missoris tamen vox ad eum pisciculum etiam pertinet, quem nos *Chabotum*, Itali *Botulum* vocant: is enim Callionymo quodammodo respondet. Cæterùm Gallica huius appellatio alteri etiam conuenit, quem nonnulli Halesurion vocauerunt, de quo in Genitali marino suo loco disseremus.

Callionymus & Vranoscopus, Græcis: *Messor*, Romanis: *Preue* vel *Prete* Genuensibus: *Bec in cauo*, Venetis: *Responsoux*, *Rascassa bianca & Tappecon*, Massiliensibus.

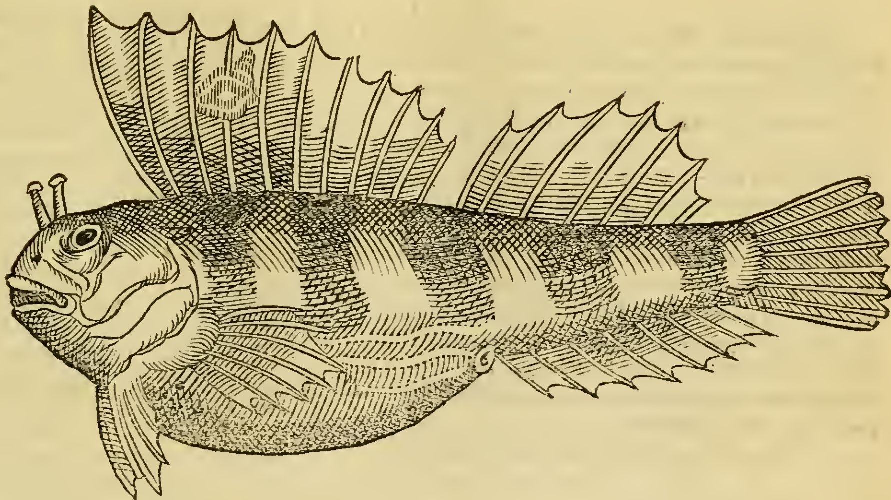

BLENNVS, VEL CAEPOLA.

Blennum ab ignauia dictum puto. Corcyrenses & Zacynthii Cæpolam à cepæ similitudine vocant. Est autem ea magnitudine, quæ paruam Scorpenam non excedat. Grandi capite, spiculis vallato, turgido ventre, rarius quàm alii pisces sagenis capi consueuit. Scorpenam colore refert, atque ita flauus est vt cæpa. Duas pinnas ad dorsum habet: latam præterea vtrinque vnam ad latera, & sub ventre geminam. Magnos exerit oculos & nigros. Ore est maximo ac deformi vt Scorpius. Superius labrum ipsi capiti, veluti tubus quidam, infixum est. Dentes ei vsqueadeò tenues sunt, vt eius maxilla potius exasperata, quàm denticulata esse videatur. Squamis integitur leui contactu decidentibus. Voracissimus est vt Callionymus. Linguam habet albam ac conspicuam: Squillis, Apuis & pisciculis vescitur, quos latens in algis captat. Cor habet laxum, hepar album. Tota huius pisciculi moles quadrantalem non excedit longitudinem. Crassitudo eius (vt cæpa) mediocris esse consueuit. Hunc nisi multo sale condieris, nullius erit saporis: quamobrem Græcorum pauperiorum cibus esse solet. Corio contegitur vt Callionymus, Coccyx & Miluus. Quosdam audiui qui hunc Boacam perperàm vocarent. Blennorum cinis (inquit Plinius) cum Ruta, vesicæ vitia & calculos sanat, quum de diæta cardiacis obseruanda loquitur: bulbi cuiusdam piscis litoralis meminit, qui fortassis ad Cæpolam accedit. Oppianus,

Smarides Blenni cum Scaris Boces vtrique.

Βλεννὸς, Græcis: Cæpola vulgo Græcorum.

EXOCETVS, SIVE ADONIS.

Exocetum ab ἔξω καὶ κοίτη quidam (nescio quàm commodè ac propriè) dictum esse putant, quòd in siccum exeat. Vulgus Constantinopolitanum Clinon vocat. Genuenses *Vna Bauecqua*: Massilienses *Vn Gabot* vel *Gauot*. Romani cum aliis minutis piscibus confundunt, modò Ceruam, modò Missorem appellantes Frequentissimus est Oceano, neque quispiam est qui indigenis Oceani congrorum piscationi magis faueat quàm Exocetus. Nam quũ vrticis plurimum delectetur, atque vrticæ circa litora inter cautes hæreant, ille mari profundius mergi recusat. quamobrem recedente mari sub petris & foraminibus aqua refertis contineri mauult. Agricolæ autem loca saxosa adeuntes, antequam æstus reciprocetur, lapides dimouent, vt inter scopulos, in quibus delitescunt, Adonides captent, & hamos quos chordis alligant, inescent, quibus ita ad cautem ligatis aduentantes cum æstu Congros ac Galeos illuc capere possint. Exoceti sub lapidibus vel in cauis cautium quiescentes, in rupibus Bononiæ penè innumeri reperiuntur: quos si quispiam manu imprudẽs attrectauerit, sentiet horum dentibus magnam feriendi vim inesse. Indigenæ Comasci vulpem vocant, *Vna folpe* pronuntiantes. Exocetus species habet plures, quarum vna cristata est, Massiliæ frequens, primo aspectu aliquatenus Gobium referens: cute enim glabra obducitur. Firmos dẽtes vt Scarus habet. Colore est subrufo vt Scorpæna, multis aliis coloribus cõfuso. Totus piscis (vt Anguilla) lubricus est, & sine aliqua squama ac spina, præterquam Spondylorum. hinc vulgus Græciæ *Glinos* nominauit. Non excedit crassitudinem quam pollex & Index amplecti possint. Continuam habet tergoris pinnam, ac nescio quid supra oculos, quod veluti à pellis laxitate procedit. Cæterùm laterũ pinnæ reliquorum piscium formam non seruant: nam hæ veluti inuersæ conspiciuntur. Pinnas, quæ illi sub vẽtre sunt,

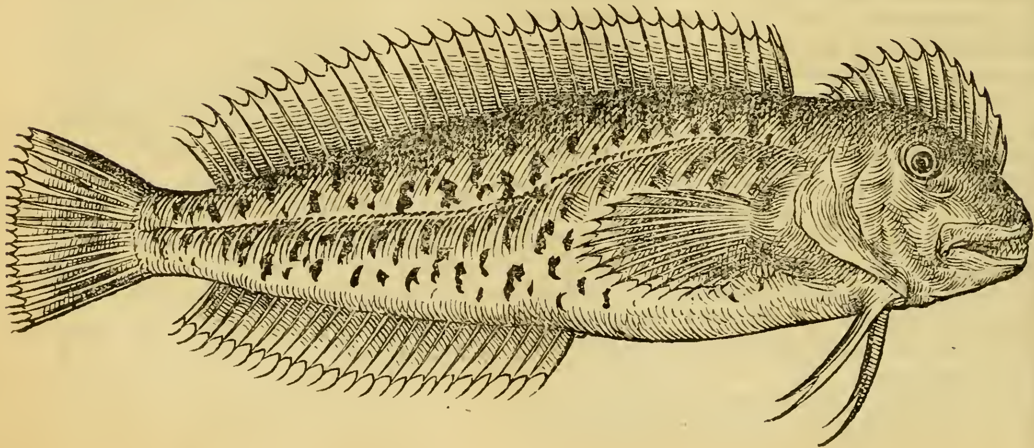
duobus tantùm cirrhis radiatas habet: Dentes ordine dispositos, Sparo frequentiores & numerosiores, maxillis firmiter insertos. Interanea ad Scarum accedunt. Cristati porrò Exoceti caput ad Chamæleonem accedit, in cuius cacumine pinnam videas Galli cristam prorsus referentem. Caudæ pinnam & laterum rotundam habet, duas præterea sub sterno: alteram in tergore, continuam, admodũ latam, quemadmodum & ea quæ illi sub cauda est. Dentibus anterioribus acutissimis præditus est, quales sunt canini nostri. Cute integitur laxa, multis coloribus, vt draco, variegata, vt primo aspectu Draconem esse iudices. Viuax supramodũ esse comperitur: triduũ enim vel quatriduum absque aqua viuit. Chamas quoque conficit & conchylia, atque interdum vrticas pascitur. Branchias tectas habet, & paruo foramine peruias: sed & detectæ vtrinque quatuor numerantur.

Tertium Exoceti genus, etsi Byzantinis piscatoribus non alio quàm Glini nomine pernoscatur, ac nonnullis Chelidonius appelletur: tamen à Glino ac cristato Exoceto hoc differt, quòd rarò sex digitorum longitudinem, & duorum pollicum crassitudinem excedat. Squamis caret: lituras per tergus melinas, cyaneas ac fuluas habet, & continuam tergoris pinnam, mollem: caudæ autem latam, vti & laterum, omnes varii coloris. Branchias contectas vt Muræna, quam notam quum ego semel piscatoribus ostendissem, id eos coegit proferre aliud quiddam à Glino esse. Spinea branchia exterior, vt in Dracone marino, duobus aculeis obfirmatur: sed ab eo dissidet, quòd quilibet aculeus duobus serratis denticulis sursum repandis & aduncis fulcitur. Caput multis coloribus polymitum habet, os grande, inferiorem maxillam latam & planam, dentes Glino priori aliquantum minores. Is dum sciditur, branchias non ostendit integras, sed rudimenta coloris paulò magis rubri, quàm in Muræna. Oppianus,

Est inter scopulos ponti, quos abluit vnda
Piscis ab Actæis quondam cantatus Adonis.

Multi Exocetum dicunt, quòd prosilit vndis
In littus sicca ponens tellure cubile.

Ἀδώνις, vel Ἐξώκοιτον, Græcis: Exocetus, Latinis: *Baueca*, Genuensibus: *Volpe* vel *Folpe*, Comasci indigenis: *Gauot*, Massiliensibus: *Glinon*, Constantinopolitanis: *Missor*, Romanis, sed falsó.

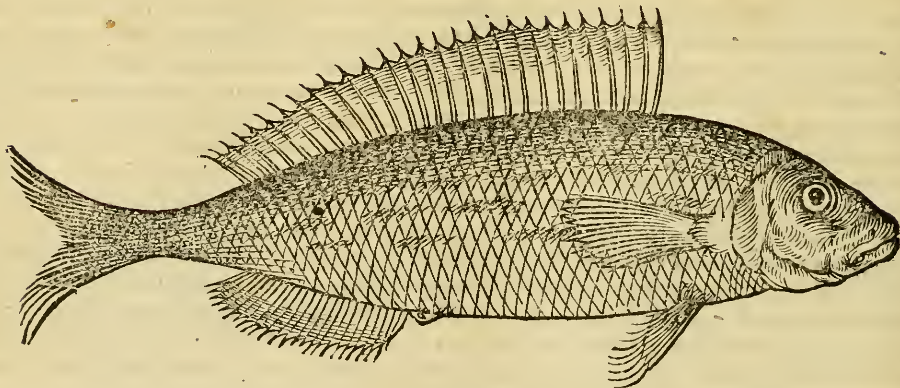

MAENA.

Herbosis litoribus gaudent Mænæ, quæ & Μαινίδες Græcis dictæ sunt, gregales quidem, & raro (quod sciam) in Oceano capi consuetæ: Massilienses *Mendolas*, Veneti *Menolas* vocant. Lituris vtrinq; notantur, Smaridibus, Boopis & Giris persimiles, nisi paulo latiores ac breuiores cernerentur, & squamis Smaride tenuioribus contegerentur, breuiorique essent capite. Lineam in lateribus rectam habent, quæ in Smaride arcuata est, rarissimeque palmum excedens. Porro Mænarum in colore differentias obseruaui duas: aliæ enim luteo, aliæ lituris cyaneis aut asureis conspersæ sunt. Pinnæ tergoris, laterum, & caudæ transparent, & maculatæ sunt: quæ vero dorso incumbit, ea duodecim aculeis riget, posterior obtusa est. Os si Mæna clausum contineat, minimum quidem apparet: sed dum hiat, rictum magnum ostendit: cuius superius labrum tubi in modum, vt in harengo infractum est. Oculos habet rotundos, quorum iris subruber est. Maxillæ asperitatem quandam dentium vice præ se ferunt. Mæna si desquametur, albissima atque argentea spectabitur, sed tergus liuore quodam sub oculis in purpureum gemmante depingitur. Eius hepar fungosum ex lacteo pallescit: sub cuius lobo dextro fel luteum oblongo vasculo includitur. Splen illi est in sinistro latere nigrum, stomachus oblongus. Omnium piscium fœcundissima, post brumam parit, quo tempore melior esse solet. Forma rotundior fœminæ, porrectior & latior mari. Ouidius,

Fœcundumque genus Mænæ.

Μαῖνα aut Μαινὶς, Græcis: Mæna, Latinis: *Mendola*, Massiliensibus: *Menola*, Venetis.

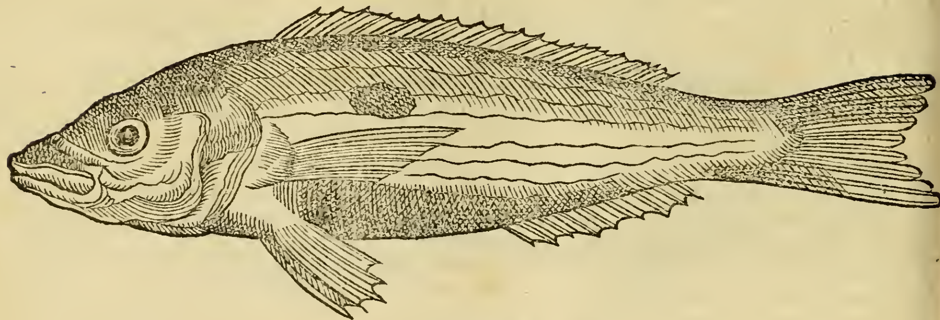

SMARIS SEV CERVS QVEM GIRVLVM VOCANT.

Litoralis quoq; est Smaris, Græcis & Ouidio dicta, squamis paulò quàm Mæna latioribus. Lineã à capite ad caudã habet arcuatã. Corpore est penè tereti & minori quàm Mæna, sex digitos lon-

go.Color ex cyaneo hilari in argenteum micat,tergore obſcuriore , ventre candidiore. Vnicam in dorſo pinnam & caudam bifurcam gerit . Pinnas habet in lateribus acutas, ſub ventre geminam. Græcos apud Anconā vidi,qui Giros ſalitos coēmentes Maridas vulgò vocarent. Eſt tamen in Smaride peculiaris nota,qua à ſui ſimilibus dignoſci poterit . Nam cùm os aperit,labia exerit, tanquam ex tubo pyxidatim infarcto.Græcos vulgò eoſdem piſces vocare Smarides audiui, quos Veneti vulgò Girolos nominant . Tametſi Smaris, Boca,& Mæna diuerſi piſces ſint, ſimillimáſque notas habeāt,quibus ab inuicem diſtingui poſſunt.Boca enim lituris caret,quibus Smaris prædita eſt.Smaris quoque aſperiores fert ſquamas:lineáſque rectas,ſerie quadam in lateribus diſpoſitas, quales in Mæna cernimus:ſed Mæna nullo ſeruato ordine confuſas.Vulgus Romanorum Smaridem, Spigarum nominat,ad differentiam Spigolæ,id eſt,Labracis.Sunt qui non Spigarum, ſed Rotonetum dicere malint,affinitate decepti : nam vox illa ei piſci debetur, quem ego Boopem vocaui. Maſſilienſium vulgus ab antiqua voce Latina aliquantulum deflectens, pro Giris *Giarets* pronuntiat. Tantam habet Boca cum Smaride affinitatem,vt diſcriminis palàm nihil penè intercedat,quàm in capite.Boca enim roſtrum habet quaſi reciſum:Girus verò ſiue Smaris longiuſculum. Cæterum Bocæ corpore ſunt rotundiore , vnde Rotoneti Romanis vocantur. Girulorum aliud genus eſt album , & ad Mænas magis accedens : vnde vulgus Maſſilienſium, *Iaretos blancos* vocare ſolet. Giruli Cerri ſeu Mænæ planiores ſunt,quàm Boopes,quanquam ambo tereti ſint corpore.Dioſcorides Smaridi proprium caput adſcripſit,eiúſque multa medicamenta connumerat,quem ſequuti Galenus,Paulus & Aëtius,eadem ferè habent.Smaris colorem non aliter,quàm Mæna mutat.

Σμαρὶς Græcis, *Marida* vulgo Græcorum, *Spigaro* Romanis, *Girolo* Venetis, *Giaret* Maſſilienſibus.

BOCES VEL BOOPES.

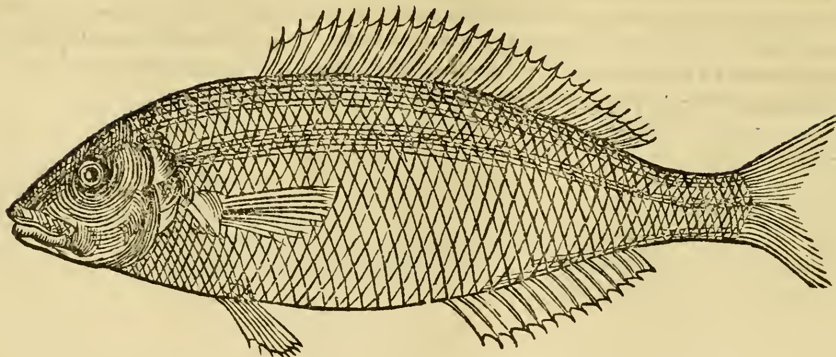
Boces vel Boopes Maſſilienſium vulgus Bogas, vt & Romanum vocat: apud quos multùm frequentes ſunt, Venetiis non item. Duæ huius piſcis cognoſcuntur differentiæ: ſi quidem earum altera minor eſt, & perpetuò parua, altera paulò maior. Boces à mænis ita diſtinguere poteris, quòd Mæn

videas latiori esse corporis compage, nigriore colore, & vtrinque lituram vnam habere. Boca perpetuò parua est, & pro sua magnitudine crassiori constat capite, corpore magis tereti. Boces & Mænæ seu Gerres eandem corporis constitutionem, hoc est, pinnas, squamas & capita habent. Boopes nulla litura variantur, sed ambo tereti corpore præditi sunt. Giruli autem seu Smarides magis nigricant, & lituris variegantur. Boces teretiores sunt, Giruli magis plani. Bocum color hilari ac quodammodo aureo fulgore nitet, vt tergora colore ad aurum inclinante micare credas. Oppianus,

Denticem Boces, Hippuros fallit Iulus.

Box, vt Athenæo placet, dictus est ἀπὸ τῆς βοῆς. Piscis est paruus, oculos pro corporis ratione grãdes habens, adeò vt Aristophanes Bizantinus non βόακα aut βῶκα, sed βόωπα, ab oculorum magnitudine potius appellandum esse dixerit, quasi bouinos haberet oculos. Gregalis est & litoralis piscis, herbosis gaudens. Duos habet in capite calculos, non prorsus rotundos, vt in passeribus, sed oblongos, vt in merlangis. Boces multis modis conditæ carnipriuii tempore diuenduntur, potissimùm Anconæ, more Illyrico, ex gelu consetuatæ, aliæ sale inueteratæ vnà cum girulis, id est, Smaridibus. Colorem aureum etiam sale conditæ, retinent.

Βὼξ vel βόωψ, Græcis: *Boga*, Romanis & Maſſilienſibus.

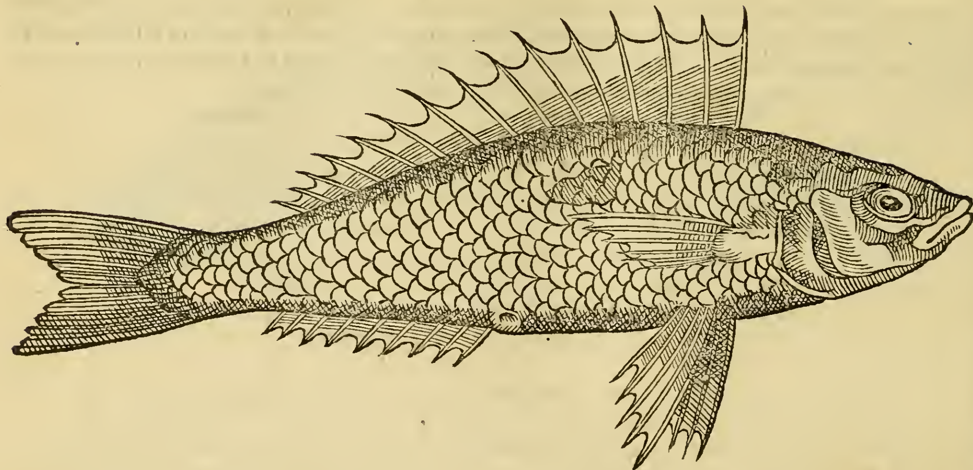

ALTERA BOCA BOPGYRVS OVIDIO DICTA.

Qui piſciculus litoralis *Bogue & Reneau* Maſſilienſibus dicitur, is Genuenſibus *Ruello* vocari ſolet. Coloris eſt eiuſdem cum Erythrino piſce, dentibus, pinnis ac capite conſimilibus, ſed reliquo corpore differunt. Nam Box vulgarē bocam refert, eodémque circino tornata eſſet, niſi magis ad Ery-

thrinum accederet. Verùm linea quæ corpus Erythrini interſecat, per medium vtrinque arcuata eſt. In hoc autem recta prætenditur, neque Erythrini gibbam habet. Dentes præterea anteriores breues & acutos oſtendit, ſed tam ſuperiores quàm inferiores molares ſunt, vt Sargo, quod etiam Pagro & Erythrino accidit. Hanc quoque peculiarem notam inſignem habet, quòd eius branchiarum exterior ſpina ad radices nigra eſt. Nihil vetat quominus eum eſſe piſcem aſſeramus, quem Ouidius Bopgyrum vocauit, in ſcopulis viuentem. Maſſilienſes à Boopa & Gyro, id eſt, Smaride, idem ei nomen indiderunt, ac Bopgyrum, quaſi dicas Bocem Smaridem, appellarunt.

Bopgyrus Plinio, *Bogue Reneau*, Massiliensibus.

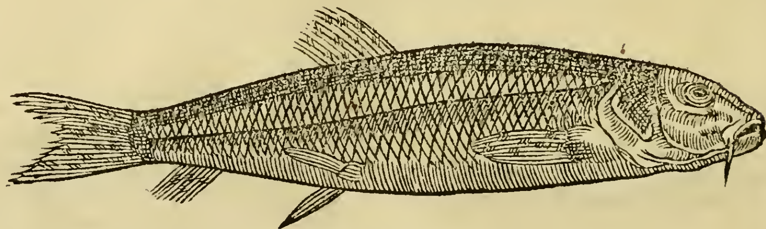

GOBIVS AVT GOBIO MARINVS NIGER.

Gobiones marini Venetis *Goi*,Genuensibus *Guigiones*,Romanis *Missori* vocantur : quãquam *Missoris* vox ad plærosque alios pisces transferatur. Incolæ vrbis *de le specie*, & qui Portum Veneris ac Genuam inhabitant Zozeros nominant.Eminentes ac turgentes supra caput oculos gerunt,cornea tunica,alba, &,vt serpentibus,dura obductos : aduersus aquarum impetum, aut vt sursum facilius (quẽadmodum Vranoscopus)cernãt:vix excedunt duorum pollicum crassitiem,aut palmi longitudinem. Rarò enim pedales & brachiales euadunt. Cæterùm gobio marinus (de quo hîc tantùm est sermo) etsi lubricus est, tamen squamis integitur hirtis, pinnámque habet vnam in tergore, continuam,mollem,& sine aculeis : Branchias vtrinque quatuor, latas atque obtusas : ac præter has sub ventre etiam duas,sed ea quæ caudam constituit,rotunda est. Dentes præterea exerit paruos, tenues & subrubros. Porrò gobionum corpus teres est,paucis spinis refertum: color varius:etenim qui gobiones circa algas versantur,ad viridẽ inclinant,alii ad cinereũ colorẽ accedũt,nonnulli albicant,alii ex fuluo in nigrum degenerant:omnes grandiore sunt capite, & lata ceruice. Ac, quod ad internas eius piscis partes attinet,peritoneum gobionibus foris albũ est,intus nigerrimũ:Hepar dextro lateri magis incumbit, pallidum,de quo fel dependet, veluti ianthinum : intestina multis circunuolutionibus inflectuntur. Stomachus illi est oblongus,pylorus multis apophysibus præditus:vulua vndecunque ouis referta. Gobio (inquit Galenus) litoralis est piscis, ex eorum numero qui parui perpetuò permanent. Præstantissimus autem ad voluptatem,coctionem, distributionem, & succi bonitatem est is qui in arenosis litoribus aut saxosis promontoriis viuit. Non autem æquè est iucundus, neque boni succi, neque ad coquendum facilis, qui in fluuiorum ostiis aut stagnis maritimis

versatur. Plura apud Dioscoridem.

Κωβιὸς, Græcis: Gobio aut Gobius, Latinis: *Gau*, Venetis: *Guigion*, vel *Zozero*, Genuensibus: Gallis, *Gouion de mer*.

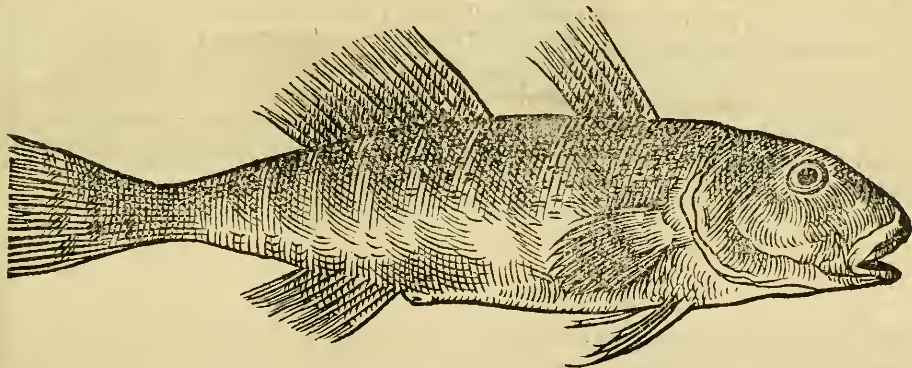

GOBIVS ALBVS.

Gobius albus qui etiam marinus est, à priore multùm differt. Veneti *Paganellum* nominant: Icesio magis quàm niger commendatus. Cute integitur scabriore, neque vnquam ita adolescit, crassioréque est capite. Ac, quod ad insigne vtriusque discrimen attinet, aduertendum est Gobios vnicam in tergore pinnam gerere: Paganellos geminam. Præterea vt Paganelli saxatiles sunt: sic magis ad rufum colorem vergunt, teneriorémque habent carnem, vt Diocles prodidit. Gobii (Diphilus ait) Per-

cis simile præstant alimentum : qui verò ex iis parui sunt & candidi, teneram habent carnem, miniméque virus olent. Gobionem saxatilem κῶϑον vocant: De quo plura in fluuiatili dicemus.

Gobio albus, *Paganellus* Venetis dictus.

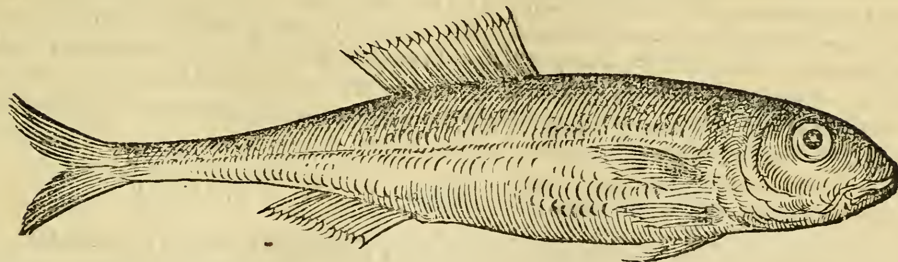

ATHERINA.

Atherinam Græcum vulgus, Romanum Latharinum vocat : quanquam eorum nonnulli cum

alio pifce confundant,quem Lauarolum nominant,de quo poftea dicetur. Veneti Angoellam,Maffilienfes *Sencle*, Genuenfes *Quennaro* appellant. Pifciculus eft rarò digiti craffitudinem excedens, neque extenfo digito longior:Argentei coloris,tranflucente corpore, & quod foli obiectum, vt vitrum tranfpareat:lineámque oftendit internè obfcuram,rectam,à capite ad caudam,à fanguine qui in fpina diffunditur,prouenientem.Oculis eft grandibus,lingua candida,pinnam vtrinque in lateribus,& geminam alteram fub ventre habet,quæ pifcem in partes æquales fecat:ac præterea tenuem aliam,& paruam fert in medio tergore pinnulam.Cæterum cor gerit vt femen Oxalidis triquetrum & oblongum,pericardio perbellè inclufum:branchias vtrinque quatuor: coftas item vtrinque decē omni capillamento tenuiores: vertebras adeò exiles,vt vix ab acie oculi perfpicaciffima difcernantur.Atherinæ Vranofcoporum,Scorpionum, Blennorum, & pifcium aliorum præda.Apud multos funt maximi prouentus,éftque pifcis fui generis delicatiffimus: cuius apud quofdam quæftuofiffima pifcatio fieri folet.

Ἀθερίνη Græcis, Atherina Latinis, *Latharina* Romanis, *Angoella* Venetis, *Quennaro* Genuensibus.

LAVARONVS.

Alium pisciculum Atherinæ simillimum Romanum vulgus agnoscit, quem *Lauaronum* vel *Lauonum*, Massilienses *Cabassonum*, Genuenses *Capassonum*, à capitis magnitudine vocant, magnámque habet cum fluuiatili Lauareto affinitatem, de quo postea suo loco dicturi sumus. Eiusdem pretii Romæ Lauoroni esse solent cum Atherina: illúcque cum Sardinis & Alecis mixtim ferri consueuerũt. Grandiore sunt capite quàm Atherinæ, magis recurto ac compressiore ad ventrem corpore, & pau-

lò latiore tranſparent vt Atherinæ, maximámque habent cum iis affinitatem. Squamis multis integuntur, quæ detectæ argenteũ colorẽ præ ſe ferre vidẽtur. Duas in tergore gerunt pinnulas, vtrinque ad latera vnã. Dentibus carent vt harengus: cor exiguum, oblongum, triquetrum habent: Hepar pallidũ, cui ſtomachus ſubeſt, piſciculis & caridibus paruis nonnunquam refertus: inteſtina ad anũ tribus circunuolutionibus reflectuntur: Fel ob eius exiguitatẽ conſpicuũ non habet: ſpinas quoque fert nullas: Carnẽ albiſſimam & leuiſſimã: calculos duos in capite gerit, Seſamo minores: Squamas paulò quàm Atherina latiores & numeroſiores. Proinde cũ berula Romæ frequens edi ſoleat, & vulgo *Lauarona* dicatur: ac circa hãc frequens piſciculus, de quo hîc ſermo eſt, reperiri ſoleat: merito Lauaronum ab herbæ ſibi peculiaris nomine dixerunt: alioqui nullum occurrit mihi nomen antiquũ quo ego hunc piſcem exprimere poſſim.

De piſcibus ſaxatilibus, CAP. XVI.

Pelagiorum piſcium quicunque non apud litora tantùm, ſed inter ſaxa & ſcopulos agunt, hi Græcis *πετραῖοι*, Latinis ſaxatiles appellantur. Maximus eſt horum numerus: Omnes ſpectatæ pulchritudinis, inter quos principem locum obtinet Scarus, ſecundum quem Sparus, Sargus, Cittarus, Scorpio, Scorpena, Pagrus ſiue Sageus & Phagori⁹, Lepras quæ & Pſigros, Iulis, Phycis, Turd⁹, Merula, Picus, & Cynædus à nobis deſcribentur. Hi igitur piſces quum inter ſcopulos & ſaxa viuant, ab aliis qui toto pelago & litoribus obuerſantur hoc differunt, quòd tantùm inter nuda ſaxa vitam traducant: quales ſunt qui Oppiano Myli vocantur. Galenus libro de attenuante victu inter ſaxatiles piſces enumerat, Iulidas, Fucas, Merulas, Turdos, Scaros. Idem de alimentis, Scarum (inquit) Merulã, Turdum, Iulidem, Fucam, Percam à locis, in quibus verſari comperiuntur, piſces ſaxatiles appel-

lantur. Non enim in lacubus aut arenoſis, aut terris litoralibus, ſed in petroſis promontoriis deliteſcere ac párere conſueuerunt. Inter quos Scarus ſuauitate excellere creditur, ſecundum hunc Merulæ & Turdi: Tertio loco Iulides, Fucæ ac Percæ. Porrò (inquit) alimētum quod ex iis ſumitur, non modò ad coquendum eſt facile, ſed hominum etiam corporibus ſaluberrimum. Aëtius petroſos piſces ac ſaxatiles appellat, degentes vbi petræ ſunt, & litora ſaxoſa. Sed ad particularem horum deſcriptionem veniendum eſt.

SCARVS.

Scarus, litoralis piſcis, ſaxatilium longè delicatiſſimus Galeno, cautibus aſperis atque herboſis ſcopulis gaudet: nullus in Propontide, Ponto & Helleſponto, in Creta plurimus: quem paululùm exaſſant, deinde ſale inſpergunt, vt diutius incorruptus ſeruari poſſit. Habet vtrinque appendices tranſuerſas atque eminentes ad caudæ latera, quas in nullo præterea piſce vnquā conſpexi. Corpus Scari ex liuido rubet vt mulus. Squamis contegitur latis & tranſlucidis. Caudam & pinnas habet obtuſas vt coruus: branchias duplices, vtrinque quaternas. Vulgus Creticum in hodiernum diem antiquam appellationem retinuit. Phycidem marinam quodammodo refert: Siquidem planum nō habet corpus, nec prorſus oblongum. Caput vtrinque compreſſum vt mulus: dentibus eſt obtuſis, quorum inciſorii noſtris ſunt perſimiles, quibus herbas quæ ſaxis inhærent, detruncat: rictum non valde magnum edit. Scari turmatim ſe conferunt ad pabulum, redeúntque diſtento ſtomacho. Phaſeolos & piſa, vt Sardinæ betas, plurimùm expetunt: vnde Cretenſium vulgus Phaſeolis *Scaro notano-* nomen indiderunt, quorum folia naſſis immiſſa, ad Scarorum piſcationem mari ſubmergunt: alioqui calamis & hamis vix deciperentur. Corporis Scari moles vix vnquā maior eſt, quàm quæ polli-

ce & indice comprehendi poſſit, neque raro eſt ſpitame longior. Mirum eſt Ariſtotelem Scarũ protuliſſe carniuorum, quoſdam etiam ſcripſiſſe Scaros nonnunquam marinis leporibus veſci, quamobrem iis non ſine magna præcautione vtendum eſſe (præſertim ſi recentes fuerint) eorúmque interanea choleram excitare. Proinde Scarus vnicam habet in tergore pinnam, tenuibus aculeis aſperam: ſub ventre autem quatuor, ad ventriculi cuſtodiam, qui delicatis ac ſapidioribus herbis refertus, à piſcatoribus expeti ſolet. Cuius rei cauſſa ventriculum & hepar (quod alioqui prægrande illi natura ferè abſque vllo felle præbuit) vnà cum fæcibus, addito ſale atque aceto, conterunt, pulmentum inde cibis idoneum conficientes. Inſipidus enim eſt Scarus, niſi cum ſuis fæcibus edatur: Vnde Epicharmum dixiſſe aiunt, ne deorum quidem cibis Scari fæces eiiciendas eſſe. Hoc autem edulio compotores Græci quaterni, interdum ſeni in lectulis ſedentes poſt frequẽtes panis taleas intinctas, octonas plerunque vini maluatici amphoras epotant. Scarus (inquit Columella) totius Aſiæ & Græciæ litoribus Sicilia tenus frequentiſſimus nunquam in Liguſticum, nec per Gallias enauit ad Ibericum mare: vnde hoc etiam mirum fuit, Scaros è mari Carpathio aduectos Optatum, claſſis Claudii Tiberii Cæſaris præfectum, inter Hoſtienſem & Campaniæ oram, paſſim ſtrauiſſe. Varro Scarum in piſcinis dulcibus ſeruari prodidit: Apud antiquos (inquit Plinius) nobiliſſimus habitus Acipenſer: ſed Scaro datur hodie principatus, vt qui ſui generis cæteros ſuauitate præſtet. Dicitur ruminare Scarus, atque ob hoc Ruminalis appellatus eſt.

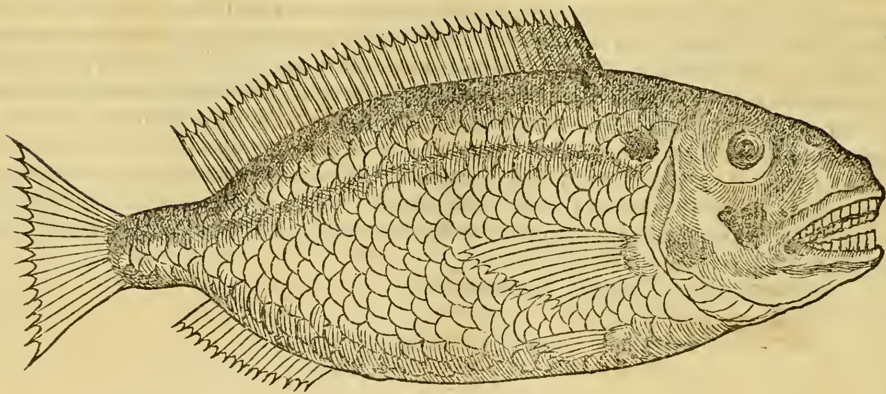
SPARVS.

Tametſi Romæ Spari quotidie ex mari in forum piſcarium adferantur, tamen piſcatorum nemo piſcem hũc Spari nomine agnoſcit. Promiſcuè autem cum Auratis & Sargis diuendi ſolet. Car-

linotum vel *Carlinum* vocant : Genuenſes magis ad primum etimum accedentes (vt & incolæ Portus Veneris) *Sparlum* dicunt. Spari autem à Sargis ſolo colore diſtinguuntur. Sparus enim ex auro reful-get,ac lituram in cauda habet, vt Sargus:ſed os habet multùm diſſimile. Proinde Sargus veluti cir-cinnato dorſo apparet, Sparus verò protenſo,& capite ad Mormyrum accedente. Ambobus perito-neũm nigricat,vt Salpæ:Sparo tamen magis albicat. Branchias ambo eaſdem habent, vt etiam dẽ-tes inciſorios:ſed caninos,ad latera,vt Dentalis. Sparus præterea girum qui eſt ſupra pupillam lu-teum habet:ſquamis contegitur latiuſculis, quanquam eædem ambobus & eodem numero ſpinas & pinnam in tergore ferant. Sparus tres habet aculeos ſub ſpina quæ eſt vicina ano. Cordis figura Sparo & Sargo eadem:triquetrum enim eſt,ſed Sargo minus & paulò pallidius : lienẽ quoque Spa-rus habet rubrum,gracilem, oblongum,rectum,in dextro latere ſitum : Sargus verò ſubnigrum & ferè circinnatum. Ambo marinos culices, pediculos, & œſtrum venantur : ſtomachum vterque pi-ſcis oblongum habet. Inteſtina etiam vtrique ſimilia eſſent, niſi Sparus candidiora & pinguiora oſtenderet. Ouidius,

Et ſuper aurata Sparulus ceruice refulgens.

Sparus Græcis & Latinis, *Carlinotus* Romanis, *Sparlus* Genuenſibus & incolis Portus Veneris.

SARGVS.

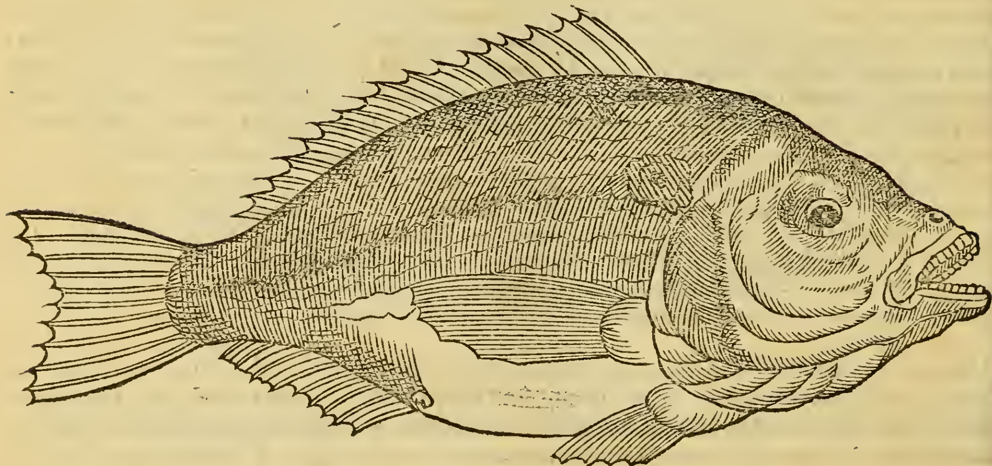
Sargi nomen antiquum Maſſilienſes ac Genuenſes adhuc hodie retinent *Vn Sarg*, Romani *Sargo ne*, Veneti *Vn Sargo* vocant. Oceano Gallico ignotus piſcis: mari rubro & Nilo peculiaris: è quibus lo

cis vſque in montem Sinai ad eius regionis incolas magno commodo ac pretio deferri ſolet. Notas cum Sparo peculiares habet: ambo enim tenuibus ſquamis contecti ſunt, planóque ſunt corpore. Linea ambobus à branchiis arcuata vtrinque per medium corpus deducitur. Pinnam continuam in tergore gerunt, caudam bifurcam, in extremo, vt Melanurus, nigram. Verùm pinna, quam Scarus ad anum habet, vnico, vt coruus, armatur aculeo. Branchiarum exterius tegumentum ſpineum, nigrũ eſt. Oculos habet cæſios: dentibus exertis præditus eſt, ordine diſpoſitis in ſuperiore & inferiore maxilla, numero octonis, humanos ipſa effigie referentibus. Oris rictum mediocrem, pinnas in acutũ deſinentes. Sargi dum recenter ex aqua prodeunt, tranſuerſis lineis, vt Mormilus, ſunt inſignes: vnde apud Athenæum Sargus & Melanurus πολύγραμμοί τε καὶ μελανόγραμμοι dicuntur. Hæ autem lineæ minus ſunt demortuis conſpicuæ: Vnde Ouidius,

Inſignis Sargúſque notis, inſignis & alis,
Et ſignis veluti palis horrentia terga
Occulit. Oppianus,
Polypus & Sargus ſaxiferus accola duri
Hic domus eſt Sargis, hæc ſtatio læta Scienis.
Vxores Sargi multas & Merulus ardens
Ducunt.

Eſt & alius piſcis fluuiatilis ex genere mugilum, cui etiã Sargo nomen eſt, ſed hic de marino tantùm ſermo eſt: fluuiatilem ſuo loco deſcribemus. Cæterum Marinus Sargus Mulum ſeu Triglã ſemper comitatur. Nam cœnum eo fodiente paſcitur, & imbecilliores piſces, ne illuc adnatent, vterque arcere ſolet.

Σαργος Græcis, Sargus Latinis, *Sarg* Massiliensibus, *Sargone* Romanis.

CITHARVS SEV CANTHARVS.

Citharus piſcis Lutetiæ ex Oceano tritiſſimus,à cuius vulgo *Bremma* marina, dum Abramidem nominare conatur, appellari ſolet. Maſſilienſes *Cantenam*, Genuenſes *Cannam*, alii *Daphanum*, *Dephanum* vel *Tephanum* vocant. Citharum autem ſiue Cantharum minimè ex hoc dictum puto, quòd Canthari vaſis exprimat effigiem,aut quòd Cantharo,id eſt,ſcarabeo(ſic enim Theodorus vocat) ſimilis ſit,vel quòd cantare ſciat: ſed potius (vt ait Apollodorus) quòd Apollini ſacer ſit,vt & mulus Proſerpinæ,Bocoas Mercurio,Catulus Libero patri,Apua Veneri, Neptuno quoque Pompilus. Citharus in Melanuri formam circinnatus eſt : ſquamis integitur ex Indico ſplendentibus : vnde Romano vulgo *Zaphile* dictus. Os habet paruum, inferiorem maxillam latam,in qua breues ſunt dentes, confuſo ordine diſpoſiti:labrum ſuperius,veluti in calua infarctum : caudam bifurcam , cuius ſuperior pars longior eſt,quàm inferior:Supercilia nigricantia, atque oculos cæſios,quorum pupilla nigra eſt,in ambitu palſida:lineam arcuatam,vtrinque in lateribus cyaneam.Gregalis eſt:rarò enim ſolus capitur.Veſcitur herbis,carne,pane & caſeo,ex nauibus in mare proiectis . Capitur naſſis, hamo & ſagenis . Branchias habet vtrinque quaternas : quarum ſuprema ſpinea ſiue oſſea flexilis eſt. Pinna tergoris duodecim aculeis rigentibus eſt communita:cui quæ vicina eſt,tribus tantùm vncinis obfirmatur.Video porrò Sargum,Melanurum,Auratam, Sparum,Synodontem,Dentalem eodē ferè circino tornatos eſſe,vt vix ab oculatiſſimo atque aſſuetiſſimo diſtingui poſſint. Ego verò in foro piſcario Londinenſi memini me vidiſſe Cantharos quoſdam lineis albicantibus variegatos,alios cyaneis , alios ex luteo nigricantibus, rectis quidem, ſed non ita conſpicuis, vt in Salpæ tergore videas.Zenocrates hunc piſcem inter grati ſaporis & boni ſucci edulia, qui& abundè nutriant , faci-

léque in corpus digerantur,& aluum modicè cieant,connumerat. Quod ad Citharos attinet(inquit Galenus) Phylotimum vehementer miror:his enim cùm Rhombus sit multùm absimilis,carnem tamen habet ipsis molliorem : est etiam asellis longè inferior. Quidam frixis citharis in sartagine vescuntur: alii verò ipsos exassant, aut in patinis condiunt : quæ apparandi ratio,cruditates prouocat. Ad coquendum autem sunt præstantissimi,qui albo iure condiuntur ad hunc modum.

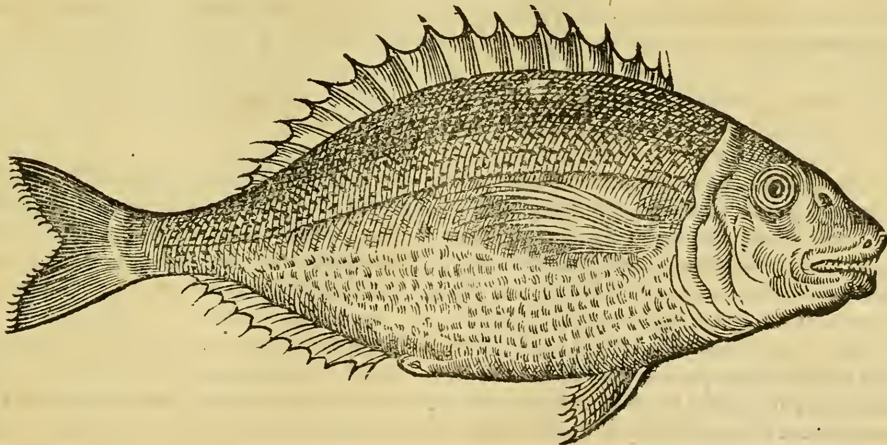
Iuris albi quo condiebantur Saxatiles pisces,descriptio ex Galeno, Plinio,& Dioscoride.

Copiosam aquam vbi pisces incoquere voles,primùm iniicito,deinde olei quod satis est adfundito,cum pauco anethi & porri:ac cùm pisces semicocti fuerint,salis tantum inspergito, quoad totum ius salsum nondum appareat. Hæc præparatio vel ægrotis ipsis est accommoda : quibus verò inculpata est sanitas,hos primùm in sartagine frigito, secundo loco super craticula assato:his deinde oleum,garúmque cum pauco vino condimentum esto.Frixis verò plus vini garíque addere conuenit,minus olei. Hæc Galenus.

Ius album, ait Plinius, è scorpionibus, Iulide & saxatilibus virus non resipientibus coqui debet,cum anetho, Apio,Coriandro, Porro, additis oleo & sale & olere marino.

Retentum(inquit Dioscorides)piscium ius,modò per se,modò ex vino potum,aluum subducit, priuatim ad hunc vsum:Conficiatur è Phycidibus,Scorpionibus,Iulide,Percis,& recentibus aliis saxatilibus,nec virus respuentibus,simpliciter cum aqua,oleo & anetho.

Κάνθαρος Græcis, Cantharus Latinis, *Tauua* Genuensibus, *Zaphile* Romanis, *Bremme de mer* Gallis, *Cautena* Massiliensibus.

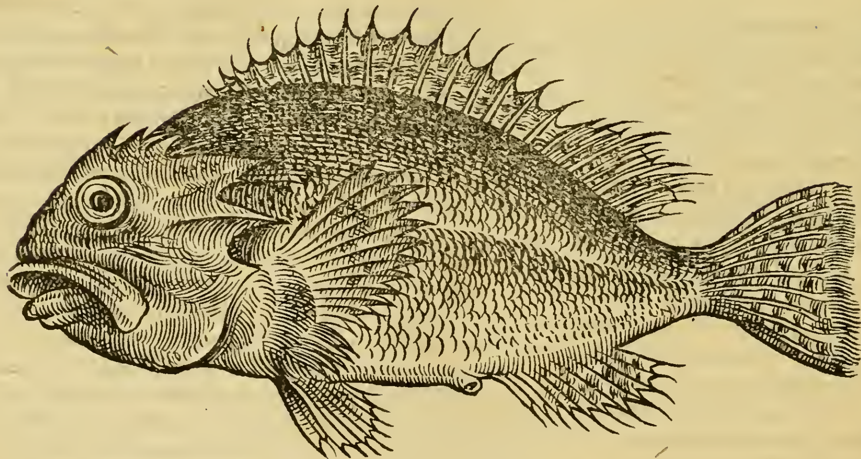

SCORPIO MARINVS ET SCORPAENA.

Scorpio noſtro Oceano infrequens, Mediterraneo multùm familiaris, vbique ſuum nomen retinet: Græcum tamen vulgus *Scorpidi* pronuntiat, ad Scorpænæ differentiam, quam *Scorpinam* nominare ſolet. Pelagius & ſaxatilis eſt piſcis, ſed Scorpæna paluſtris & cœnoſa. Scorpionem Maſſilienſes Scorpænam vocãt, Genuenſes Scorpium, ad diſcrimen Scorpænæ, quam *Straſinam* dicunt, Maſſilienſes verò *una Raſqueſſa*. Ea quidem cineritia eſt: Scorpius autem rufus, & multò maior, atque appendices ſuper oculis, vt Glinos ſeu Exocetus habet. Tam Scorpius quàm Scorpæna pinnam in tergore continuam duodecim aculeis munitam gerunt, reliquum pinnæ obtuſum. Caput habent admodum grande, aculeis acutis præmunitum: pinnas vtrinque ad branchias admodum latas: Os, dẽticulis confuſis, vt in Lampuga, munitum. Omnino Scorpio vincit Scorpænam: caput enim huic eſt paulò maiuſculum, reliquum corporis in acutum tendit. Squamis tegitur adeò tenuibus, vt his carere videatur: oculos habet in grãdi capite exertos vt bufo: brãchias ſuperiores plurimùm ſpinoſas, ſpiculis aliis verſus caudam, aliis in girum armatas. Vterque piſcis admodum viuax eſt: nam exenteratus, & corde carens, mouere tamen (Orphi modo) non deſinit. Grandes ſupramodum in mari circa Eubœam capiuntur. Oris rictum tam vaſtum aperiunt, vt caput alterius piſcis, quod ſuum æquet, facilè admittere poſſint. Maxillas autem in eo rictu ſic dilatãt, vt in tubis videmus: dum enim os claudunt, ſtatim poſtea recondunt. Eſt illis quoddam linguæ rudimentum potius, quàm vt abſolutam eſſe dicas. Pinnam proximè ad anum exporrectam habent, tribus aculeis aſperam. Caudam ferè circinnatam, reliquas pinnas rotundas: nam piſces, quibus cauda eſt biſurca, his quoque pinnæ in acutum tendunt. Scorpius & Scorpæna, oſſicula quatuor vncinis vallata in ingreſſu faucium ha-

bent, quibus cibum, quem venati ſunt, in ſtomachum iniiciant. Cor illis valde paruum eſt, cui veſicula alba ac flatu turgida incumbit, quæ,vt quidam pulmo,vacua contrahitur. Diaphragmate præditi ſunt:Hepar oſtendunt album,in quinque veluti lobos diſtinctum: quorum ſiniſter reliquis maior,fel oblongo folliculo incluſum continet: ventrem ſatis grandem:lienem rubicundum,in oppoſito fellis latere ſitum:Pilorum nouem appendicibus aut apophyſibus ſuffultum: inteſtina pauca,quæ binis tantùm giris inflectuntur. Tota horum piſcium ſpina vertibulis vigintiquatuor conſtat:calculum in capite gerunt. Caridibus, Aphiis,Sparulis, Gobionibus, & omnis generis piſcibus paruis veſcuntur. Athenæus Scorpium & Scorpænam & colore & ſucco differre tradit. C. Plinius Medicus epilepticos in cibo Merulis,Turdis aut Scorpionibus iuuari ſcribit: Diſentericos quoque Scorpænam cumino & aceto conditam iuuare. Nos autem Scorpænæ iconem hîc nõ deſcripſimus, quamobrem tu Scorpione contentus eris.

Σκόρπιος Græcis, Scorpius Latinis, *Scorpedi* vulgo Græco.

PAGRVS SEV PHAGRVS.

Pagros quum ex Oceano nonnunquam viderimus, miror quòd Galli propria horum appellatione careant Fecit hoc sanè affinitas quam hic piscis habet cum Bremma fluuiatili, qui Latinorũ & Græcorum est Cantharus : vnde non Galli solùm, sed & Angli quoque Cantharum & Pagrum (quanquam falsò:plurimùm enim inter se diffident, vt mox dicetur)Bremmam fluuiatilem appellauerũt. Vulgus Græcum antiquam vocem imitatum, *Fangro* dixit:Itali *Vn frago*:est enim is Fragi colore, sed paulò magis diluto: vnde Ouidius Pagrum rutilum facit, vt & fuluum Synodontem. Solitarius ac carniuorus piscis est, modò pelagius, modò litoralis, in saxorum cauernis degens. Est & alius fluuiatilis marino inferior:cuius generis refert Ælianus in Ægypto aduentum Nili præcurrere, ac paludum inundationem prænuntiare. Pagrus extuberat vsque ad magnitudinem Sargi:caput tamen habet crassius, pupillam nigram ac iridem in eius ambitu, coloris aurei. Superiorem maxillã cum labio in tubi modum ceruici veluti infarctam, neque cranio inhærentem, quam (dum oscitat) exerit, postea verò contrahit. Foramina duo vtrinque ad oculorum fontes habet:dentes acutos, quorum quatuor anteriores, tenues quidem & parùm falcati, caninos referrent, nisi breues & veluti serrati essent, quos vtrinque alii tenuiores subsequuntur: ac postremò molares duplici ordine dispositi, rotundi, obtusi, sed inferiores superioribus breuiores: éstque illi quoddam in ore veluti exiguum linguæ rudimentum: Squamas gerit rotundas, tenues, &, vt mulus, latas. Caudam bifurcam, atque ob id pinnas in acutum desinentes. Cæterum Pagrus non magnitudine tantùm ac crassitie Cantharo persimilis est, sed ipsis etiam dentibus ab Erithrino diffidet. quod Venetiis aliàs patritio Danieli Barbaro me ostendisse memini. Præterea ore Pagri ac faucibus adapertis, totam eius partem internam

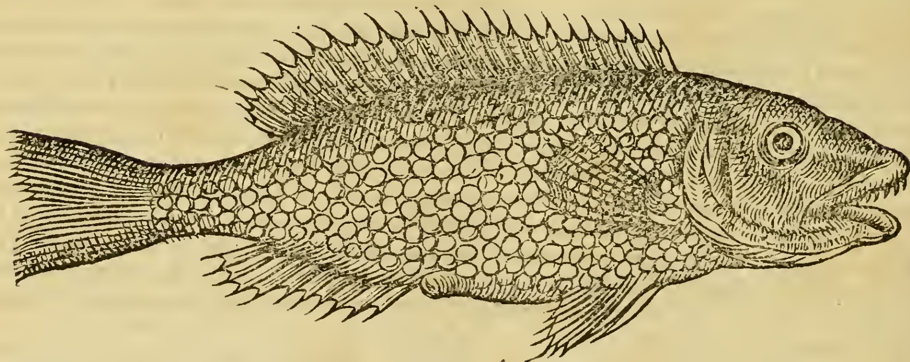
ruberrimam & ferè ſanguineam contemplari poteris. Argenteam inter oculos vtrinque habet oſſiculorum maculam, oculóſque admodum grandes. Peculiaris quoque illi eſt litura vtrinque nigra, lata in lateribus circa ceruicem, vbi linea eſt quæ piſcium corpora interſecat, qua maximè à cæteris atq; Erithrino piſcibus diſtinguitur: ea nonnihil nigricantis habet coloris, tactúque aſpera perſentitur. Continuam præterea in tergore pinnam, rubram, duodecim aculeis communitá oſtendit. Galenus Pagrum inter duræ carnis piſces annumerauit. Verùm quum Pagrus multò Erithrino maior extuberet, volui Pagellum cum eiuſdem magnitudinis Erithrino componere. Magna enim eſt inter hos piſces ſimilitudo, ſed Pagellus craſſiori corpore conſtat, Erithrinus tenuiori. Tergoris pinna Pagello craſſior, Erithrino minor. Caput Pagello breuius, Erithrino longius: Pagello pupilla oculi cryſtallina, iris rubet, Erithrino iris albet, & pupilla nigreſcit. Pagelli pinnæ & cauda craſſæ, Erithrino tenuiores. Pagrus recurtus piſcis, vt Sargus: Erithrinus magis eſt protenſus vt Aurata.

LEPRAS.

Saxatiles quidam piſces ab Oceano in mediterraneis deferri ſolent, Leprades, Merulæ, Turdi, Phycides, & id genus cæteri: quibus varia (ob antiquæ vocis defectum) nomina imponere ſolent: alii enim *des Roſſes*: alii (vt Armorici) Gallinas marinas vocant. Nihil iſtius piſcis colorum varietate pulchrius. Vix autem palmo longior in mari Adriatico excreſcere ſolet, cùm pedē & amplius in Oceano excedere comperiatur. Proinde Lepradi nomen è reipſa probè inditum eſt, quòd eaſdem ſugillationes habeat, quæ in pſora vel lepra laborantibus viſuntur: quamobrem Numenius etiam *Ψόρον* appellauit. Caudam & pinnas, quas vtrinque ad branchias & ſub ventre habet, eodem modo rotundas eſſe videmus. Continuā tergoris pinnam gerit, ſedecim aculeis munitā, atque aliam ſub ventre

ano vicinam. Multiplici colorum respersu distinctus est: omnésque pinnas transparentes habet, leues, molles, luteo, rubro, ceruleo, viridi, & aliis coloribus maculatas: totum dénique corpus tã exactè polymitum, vt maculas nunc cancellatas, nunc rectas, nunc in obliquum sparsas, in ipso pisce comperias: quanquã omnes ferè squamas, ad oram rubore suffusas habeat. Cæterum os habet paruũ, dentes albos, acutos, Cynædo breuiores & obtusiores: maxillam superiorem tubi in modum cranio infarctam, vt penè duo labia carnosa esse credas. Squamas exerit latas, linguam albam, pene solutam. Spinea pinnula exterior branchiarum carnosa est. Linea quæ piscibus vtrinque latera diuidit, nequaquam in hoc pisce recta procedit, sed à superiori branchiæ angulo arcuata secundum tergus deducta est: mox vbi tergoris pinna desinit, illuc quidem linea reflectitur, & quidem arcuatur: deinde rectà per mediam caudam defertur. Caput ipsum non ita multis coloribus cancellatum est, sed lineas hinc inde diductas, ex cæruleo, viridi ac rubro mixtas ostendit. Oculos habet paruos, rotũdos, quorũ pupilla nigra est: iris verò aëri similis, quem si quando in girũ contorqueat, cyaneum, deinde aureum, postremò argenteũ circulum in crystallini coloris fulgorẽ referre conspicies. Quòd autẽ ad internas eius partes attinet, peritoneum illi cõspicies esse album: Cor exactè triquetrum: Hepar ex pallido lacteum, ad sinistram magis protensum, tribus constitutum lobis, sed vno tantùm longo & duobus breuibus, multis venulis rubicundis circunductum: Lienem planum, oblongum, minoris digiti magnitudine rubrum: fellis autem vesicula duos digitos longa est. Est omnium ferè eius intestinorum eadem capacitas, vt propriè in eo stomachus videri non possit. semel tantùm à stomacho ad anum reuoluuntur, multísque obducuntur omentis, ac multa pinguedine perfunduntur. Lactes habet copiosas, vuluam vtrinque bicornem. Eius est naturæ Lelepris, vt etiam omnes saxatiles deuoret, nihílque in stomachum demittat, quod non antè optimè dentibus attriuerit.

Ψόρος καὶ Λεπρὰς Græcis, Lelepris Latinis, *Vieille* Gallis, *Poulle de mer*, Armoricis, aliis *Rosse*.

IVLIS.

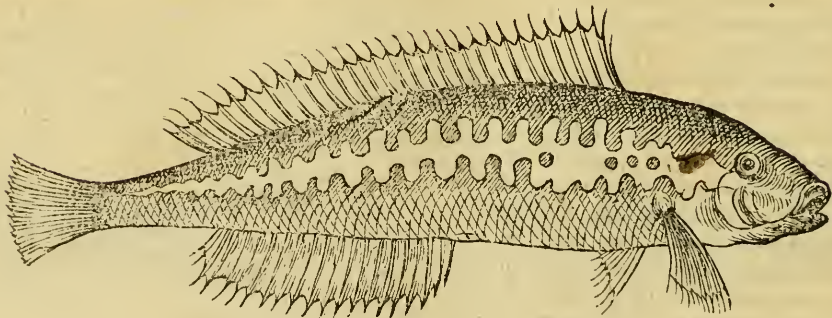
Pulchriorem piſcem Iulide mare non habet: quamobrem hunc Veneti & Maſſilienſes *Donſellam* & *Domiſellam* vocant. Genuenſes *una Zigurella*, hoc eſt, puellam, nominant. Vulgus Græcum non Iuli-

dem, ſed *Illecam*, vel *Iglecquam* pronuntiat, Rhodium *Afdelles*. Nonnulli etiam *Zillo* malunt pronuntiare. Vulgaris eſt admodum piſciculus: cuius Oppianus ita meminit,

Ore venenato ſic lædunt ſtigmate paruo
Iulides has homines, qui findunt æquora vaſta.

Et quanquam cum Phycidibus & Iecorinis (quas Lambenas vocant) magnam habeant ſimilitudinem: vulgus tamen hos piſces ab inuicem peroptimè diſtinguere nouit. Non vna eſt Iulidum ſpecies: euariant enim colore, ſed ſemper reuertuntur ad ſuas notas, quibus ab inuicem diſcernuntur. Iulis vix excedit palmum longitudine. Habet enim corpus gracile & oblongum vt Sphiræna: cuius craſſitudo rarò excedit, quantùm pollex cum indice capere poſſit. Tanta eſt colorum in huius tergore varietas, vt in eo Iridem depictum vtrinque videas. Squamis enim contegitur tenuiſſimis multorum colorum, ſuper quibus ductæ lineæ rectæ, cæruleæ, virides, melinæ, rubræ ac fuſcæ apparent. Pinnam in tergore continuam, ac reliquas totius corporis, vt & rotũdam caudam, habet omnes verſicolores. Verùm linea quæ vtrinque corpus intercipit, haud rectà fertur, ſed ad caudam aliquantulum incuruatur. Oculos habet paruos, pupillam nigram, horúmque rubentem iridem. Dentes oſtendit albos, acutos, aduncos, vt veſpertilio, multò plures in inferiore maxilla, quàm in ſuperiore: labia quoque craſſa. Rarò quidem retibus, calamis & hamo frequentius capitur: ſingularis inter ſaxa degit. Quamobrem Galeno & Dioſcoridi meritò inter generoſos ſaxatiles, & qui mollem ac friabilem habent carnem, annumeratur.

Ιουλίς Græcis, Iulis Latinis, *Donsella* Venetis, *Zigarella* Maſſilienſibus & Genuenſibus, *Iglicqua* vulgo Græco, Cretico *Aſdelles*, Rhodiis *Zillo*.

PHYCIS.

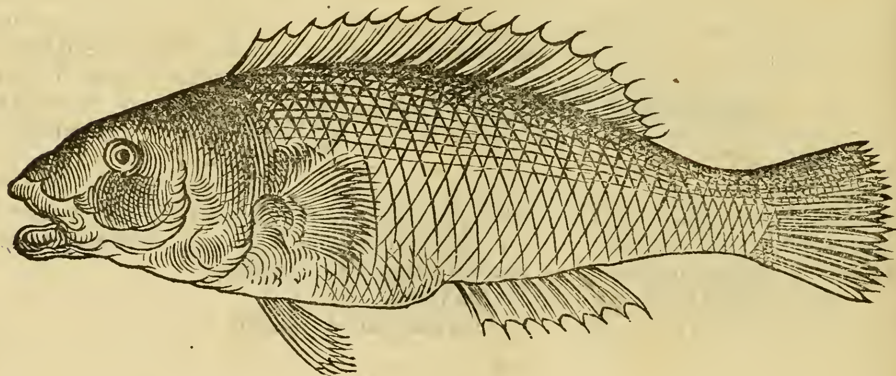
Phycis Maſſilienſibus *Roquau*, multorum etiam colorum eſt piſcis, fluuiatili Tincæ perſimilis Hunc Veneti promiſcuè Lambenam, Genuéſes Lagionum, Romani vt plurimùm Merlinum vocāt Nam id genus omne piſcium coloratorum, nomine Pſitaci, Pauonis, Turdi vel Merulæ illis (mi

nus tamen rectè) vocari consueuit. Græca vox est Lambena, sed ad exprimēdum eum piscem vulgaris. Memini me vidisse quasdam Phycides omnino fuscas, alias rubentes, alias virides, nonnullas mistis coloribus varias. Omnes pinnam tergoris (vt Sparus) continuam gerunt, duodecim aculeis munitam: ac rursus ad branchiarum latera vtrinque vnam habent, & sub ventre duas. quarum singulæ squamis teguntur latis, firmis, sæpe vliginosis. Dentes illis in ore pares non sunt: nā in superiori maxilla vtrinque ad latus dentem vnum tantùm, aut ad summum duos connumerabis: In inferiore autem maxilla multò plures, omnes quidem oblongos, albos & acutos: sed retrò in maxillis multos molares habent. Cæterùm Phycidum color externus quanquam euariet: interanea tamen perpetuò eadem in omnibus mihi apparuerunt. Voraces pisces sunt Phuscæ, quamobrem grandi atque amplo sunt stomacho præditæ. Omnibus est lacteum hepar, ad sinistram magis extensum. Fel tamen lateri dextro incumbit, oblongo folliculo inclusum, colore subluteum. Gregales non sunt, vt neque Iulides. Labia habent crassa & carnosa: versantur in scopulis. Molli carne præditæ sunt & dulci: quæque nisi multo sale & aceto condiātur, gustui minus placebūt, neque friabiles erūt. Cuius rei Dioscorides & Galenus in capite de iure piscium meminerunt. Ouidius,

Atque auium dulces nidos imitata sub vndis.

Solus enim hic piscis in alga nidificare, atque in nido parere, traditur.

Φύκος Græcis, Phuca vel Phycis Latinis, *Pauo* vel *Merlo* Romanis, *Lagionus* Genuensibus, *Roquau* Massiliensibus, *Lambena* Venetis, *Lampina* vulgo Græco.

TVRDVS.

Varia auium nomina piscibus indiderunt Græci pro colorum, quibus ipsas referrent, varieta

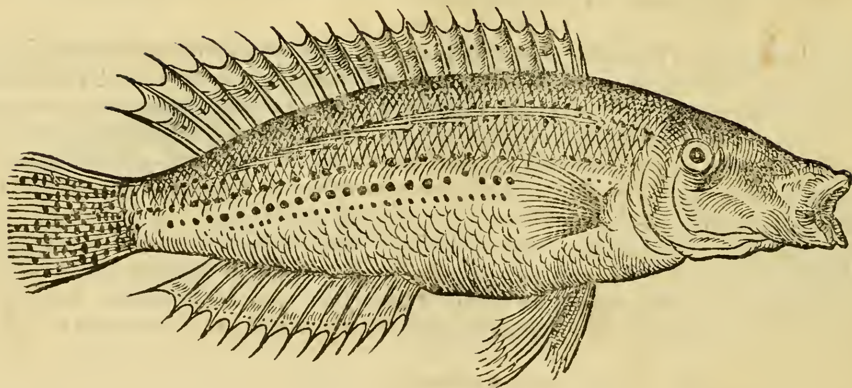
te, vtque hoc pacto singulos rectius distinguere possent. Parum enim, aut ferè nihil Turdus piscis à Turdō aue distat: de quo sic Oppianus,

Iulides & Percæ, Canni, Turdíque virentes. Et Ouidius,

Tum viridis squamis paruo saxatilis ore.

Sed est in vulgari Turdo magna hallucinatio: à qua tibi magnopere cauendũ est. Neque enim Glaucus piscis (quem Massilienses falsò Vmbrinam, Veneti Turdum nominant) verus Turdus marinus dici debet. Vndantes enim in tergore ac transuersas lineas gerit, & coruum duabus, quas in tergore & circum sub mento gerit, pinnis refert. Sed qui inter Genuensium Lagionos peculiariter Turdus dicitur: certè is quidem meritò Turd⁹ est, ex eo potissimùm vocatus; quòd cùm eius color ex rufo in melinum vergat, ad viridem tamen inclinet. Squamas habet tenues & frequentes, geminantibus in medio punctis nigris, rubris, & aliis per totum corpus distinctas: Pinnam in tergore continuã, mollem, & vt cardui folium laciniatam, neruis octo bene fultam: Caudam longiusculam & subrotundam. Os aspectu paruum: quod tamen dum aperit, grandem ostendit capacitatem. Lingua ei alba est. maxillas habet dentium loco asperas atque horrentes. Primo aspectu Phycidem, hoc est tincam fluuiatilem refert. Pinna quæ huic ab ano ad caudam protenditur, tribus aculeis obfirmata est. Quæ autem sub ventre sunt, forti vtrinque aculeo rigent. Locustas, Garides, Sparos, Crãgines, Sargos adhuc paruos venatur. Stomachum habet figura oblongum, per ventrem extẽsum, pylorum permultis apophysibus obsessum: intestina nodis distincta, & ter vt tuba quædam reuoluta. Carne constat molli & laxa, aliàs tamen sapida. Hepatis lobos habet vtrinque æqualiter dispositos. Plinio medico lib. 5. cap. 13, Cyclas appellari mihi visus est, quem ait pleureticis maximè cõuenire. Est enim piscis molli carne & naturà humidus & digestibilis, inquit, quem & Ptisanam marinam vocant.

Κίχλα Græcis, Turdus Latinis.

MERVLA.

Vulgaris Merulæ (quæ Græcis κόσσυφος dicitur) nomenclatura multò constantior, quàm Tur
esse videtur. Nam piscatores maris Ligustici, Adriatici, & nostri quoque, hoc est Mediterranei, a

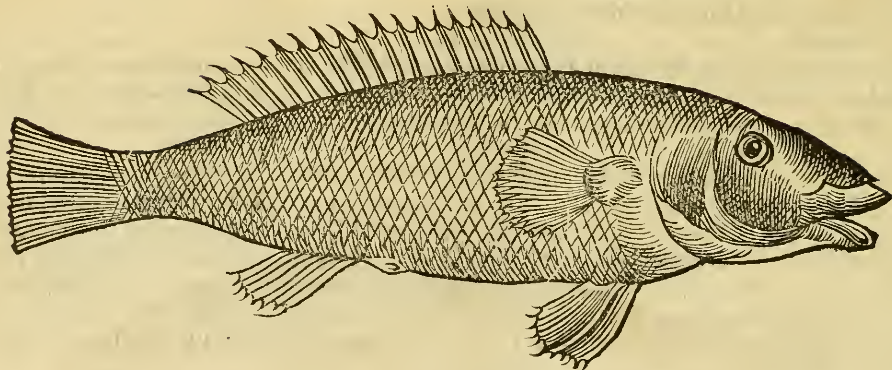
vnum, Merulam agnoſcunt, quam cum Phycidibus etiam confundunt. Romani tamen inter cæteros vnum ſibi conſtituerunt piſcem, quem proprio nomine *Merlo* nominarunt, ſæpe etiam Canadellas, Canadellas & Phycides Merulæ nomine vocant. Oppianus,

Vxores Sargi multas & Merulus ardens
Ducunt.

Merulam Itali æquè atque Phycidem Tincam marinam vocant: vnicum non ſeruat colorem. Latiores habet, quàm Turdus, ſquamas, pinnam in tergore multis ſtipatam ariſtis. Quæ autē illi ſunt ad latera & ſub vētre, hæ aculeo muniuntur, vt Turdus: Caudam nō habet bifurcam. Cæterum hoc vnum mihi in Merulæ anatome dignum occurrit: quòd cùm hepar habeat album in duos grandes lobos partitum: fel tamen exerit tenui vaſculo incluſum, & reuolutionibus duplicatum, cuius longitudo eſt ſeſquipedalis, quod nuſquam niſi in hoc piſce obſeruaui. Quanquam Ariſtoteles Hamiā recenſeat veſiculam fellis habere, ſuo inteſtino pari proceſſu annexam: ſæpe etiam replicatam, reductámq; aliquatenus. Proinde Merula vertebras dorſi habet valde craſſas. Plinius medicus piſcē aſpratilem vocat. Idem, Dandi ſunt (inquit) piſces Merulæ, Turdi aut Scorpiones epilepticis. Idem de diæta diſtemperantiæ hepatis, Merulam, Coſſyphum & Ceredam offerendos eſſe iis, qui hepate ſunt calidiore, recenſet: ſed ego eum pro Coſſypho Turdum puto intellexiſſe, alioqui Merula & Coſſyphus idem ſunt. Ouidius,

Auratis Muræna notis, merulǽque virentes.

Κόσσυφος Græcis, Merula Latinis, *Merlo* Italis.

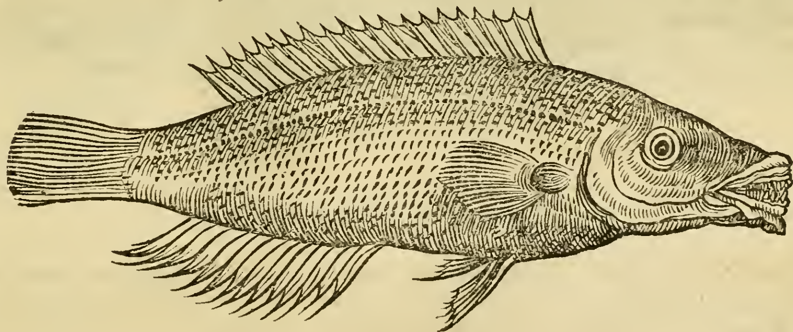
PICVS PISCIS.

Inter ſaxatiles piſces, quos Maſſilia *Roquaux* vocat, vnus eſt colorem habens varium, ad Cynedũ propius accedens, qui vulgò *Vn Pic*, vocatur. Sed quum multa in eo non obſeruauerim, paucula hæc dixiſſe ſatiſſuerit. Frequens inter ſaxatiles piſces Maſſiliæ reperitur.

CYNEDVS.

Cynedus à caninis dentibus, Ariſtoteli ἀλφηστὴς & ἀλφηστικὸς, fului aut rutuli coloris piſcis nominatur, qui etiam Maſſilienſibus *Vn Sanut*. Saxatilis eſt, cuius color, vt reliquis ſaxatilibus, euariat. Peculiaribus quoque notis ab aliis diſtinguitur. Vt plurimùm enim totus lutei ſiue cerei coloris eſt, quibuſdam tamen ſui corporis partibus admixtum rutilum colorem habens. Præterea ſquamas in gyrum crenatas gerit, quæ multa ſcabritie horrent. Nullus ſaxatilis tam firmos dentes habet, à quibus nomen ei inditum fuiſſe puto. Hos in maxillis oſtendit bono ordine diſpoſitos, oblongos & acutos, vt piſcis dentes eſſe minimè dixeris, ſed alterius cuiuſpiam carniuori terreſtris.

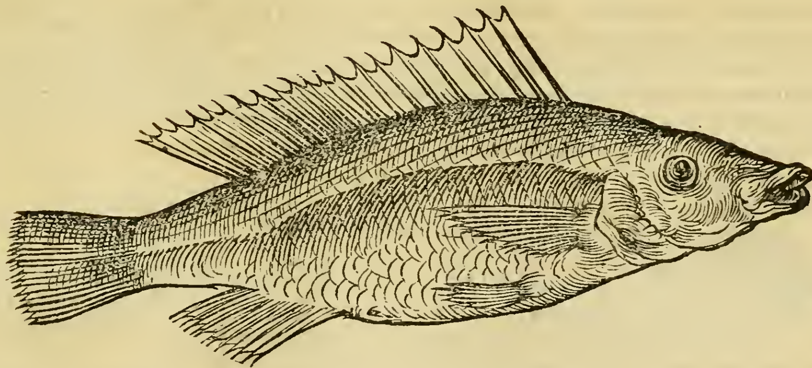
Αλφηστὴς & ἀλφηστικὸς Græcis, Cynedis vel Cynedus Latinis, *Vn Sanut* Maſſilienſibus.

CANADELLA.

Liguſtico mari cognitiſſima Canadella, elegantem ac varium habet colorem, bona tamen ex parte purpureum: neque vnquam ad eam magnitudinem extuberat, ad quam alii piſces ſaxatiles. *Sachetum* Veneti vocant, qui dum viuus capitur, ſpinoſum quiddam è branchiis vibrat, quo manus contrectantium ferit. Labiis eſt magnis vt Cynedus, ſed dentibus ab hoc & à Phycide longè diſſimilibus: quorum quum anteriores acutos, & ferè caninos habeat, poſteriores tamen obtuſos oſtendit. Pinnam dorſi continuam, & (vt in Scorpione marino) crenatam: reliquas branchiarũ pinnas vtrinque luteas: qui color etſi vt in aliis ſaxatilibus vt plurimùm euariet, eadem tamen corporis moles, eadem forma huic permanet. Squamas habet lituris viridibus, cinereis, rubris, & interdum caſtanei coloris variegatas, atque extremam branchiam (quæ illi oſſea eſt) crenatam vt lupus. Roſtro eſt acutiore quàm Lambena: optimúmque, vt reliqui piſces ſaxatiles, alimentum præbet.

Canadella Illyriis & Liguribus, *Sacheto* Venetis.

HEPATVS SIVE IECORINVS.

Hepatis color ac magnitudo Hepato pisci nomen dedit Græcis ac Latinis. vocatur etiam à colore rutilo & subobscuro λεβίας. Vulgus Venetorum *Sachetum*, vt etiam Canadellam indifferenti nomine appellat: solo enim colore (qui paulò magis in Hepato fuscus est) inter se differunt. Eius dentes

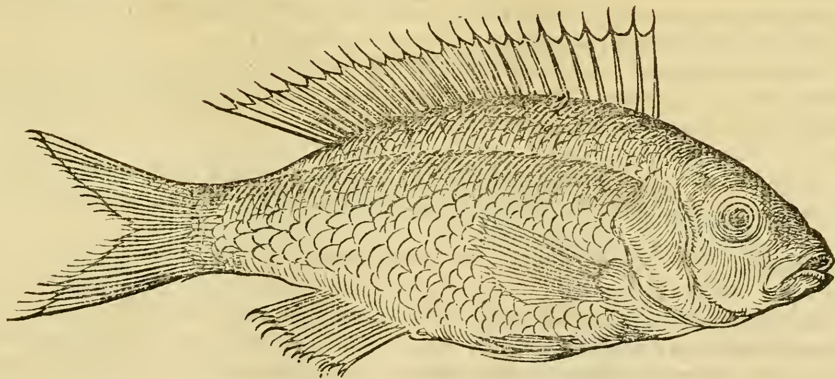
obtusiores sunt quàm Phycidis, & pectinatim coëunt, vt in Cynedo: squamis integitur asperis, colore cum Phagro aut Erythrino simili. Calamis vt plurimùm decipi solet: rarò enim euerriculis capitur. Huic pisci Galenus carnem inter duritiem ac mollitiem mediocrem esse docet. Saxatilis est, vt Diocles prodidit, & in cauernis latitat in alto mari. Calculos in capite gerit vt Saxatiles omnes.

Sunt quædam deiectamenta marina algis adnata ac vegetantia, quæ aliquando Sagenis in piscationibus irretiuntur: tantam similitudinem cum cocto animalium Hepate habentia, vt omnino Hepatis lobum referant. Quæ si naribus admoueris, tetrum admodum fœtidúmque odorem percipies, imò ipsis spongiis recentibus fœtidiora comperiuntur.

CASTAGNOLA, PECVLIARIS Massiliensium pisciculus.

Castagnola à colore corticis castaneæ vulgo Genuensium, Massiliensium, & incolarum Portus Veneris dicta. Grandem pro sua magnitudine habet in tergore pinnam, caudam longam & bifurcã, pinnam vtrinque ad branchias vnam, & duas sub ventre. Squamis contegitur latis. Corporis figuram in Cyprini modum circinnatam habet. Branchias vtrinque ternas, quarta dempta quæ clauiculæ ipsi corpori iungitur. Hepate est vnius tantùm lobi, stomacho incumbentis, vt in Delphino diximus. Stomachum rotundum habet & duodenum, sine apophysibus inhærentem ieiuno: colon admodum gracile, ter tantùm cum aliis intestinis obuolutum. Vere & æstate copiosissimus capi solet: nihili tamen à piscatoribus fit: est enim popularis.

Castagnola, vel Castaneus piscis.

CHANNVS.

Channum Græcis dictum volunt, quòd is piscis moriens, perpetuò hiet, ac rictum edat: vnde etiam Latinis hiatula dicta. Massilienses, apud quos plurimus est, *Serranos* vel *Serratanos* vocant, Ge-

nuenſes *Bolaſſos*, incolæ Portus Veneris *Barquetas*. Tanta eſt huius piſcis cum Orpho, Hepato & Perca marina (cum qua publicè diuendi ſolet) ſimilitudo, vt piſcem penè eundem eſſe credas: ſed Percæ marinæ Channis ſunt maiores, lineiſque latis, tranſuerſis ex rufo nigricantibus tergora diſtincta habent. Channi autem promiſcuè tranſuerſas & rectas lineas ferunt. Oppianus,

-Phagrus Channi ſeducitur eſca. Ouidius,

Concipiens Channæ gemino fraudata parente.

Græcorum vulgus *Channo* vocat. Piſcem iſtum irretitum non capiunt, ſed calamo fallunt ex hamo, & maximè ſi carcinis pro eſca vtantur: eos enim appetunt auidiſſimé. Channa calculos in capite gerit, vt Perca, Scorpio, Cephalus & Vmbrina. Omnes porrò Channos oua ferre ac fœminas dici poſſe Ariſtoteles tertio de generatione animalium ait. partim enim receptacula habent ſeminis genitalis, partim vuluas. Carnem habent mollem & tenellam, Perca tamen duriorem.

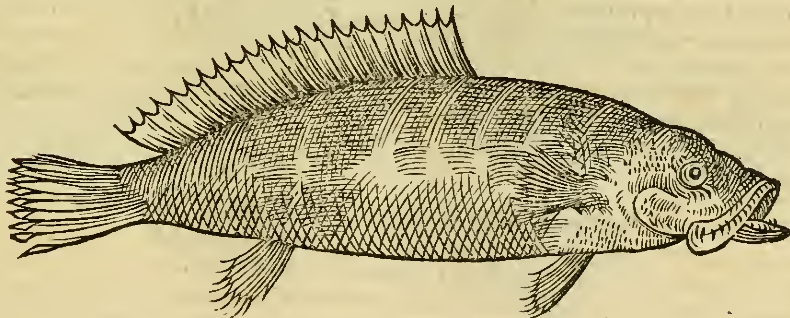
PERCA MARINA.

Perca marina à fluuiatili non ſolùm corpore, ſed etiam pinnis maximè differt. Marina enim continuam ac ſolam in tergore pinnam habet, cùm tamen fluuiatilis duas in dorſo ferat. Simillima eſt Channæ, ſed craſſiori corporis compage conſtat. Nullam (quod ſciam) ex Oceano vſquã vidi: Maſſiliæ tamen frequentiſſima eſt. Ac, quod ad coloris vtriuſque Percæ diſſidẽtiam attinet, hoc præcipuè animaduertendum eſt, marinam Percam ex colore veluti ſanguineo nigricare: tranſuerſas habere in lateribus zonas, latas, à dorſo productas, & pinnam in tergore continuam. Cæterum nunquam maior, quàm fluuiatilis, excreſcere conſueuit. Dentes lupi modo paruos habet: ſquamis tegitur aſperrimis: branchias habet vtrinque quaternas, eáſque duplices nouiſſima excepta. Viuax eſt

Callyonimi modo: linguam non habet manifeſtam, ſed quatuor oſſicula in faucibus aſpera, quibus viuorum piſciculorum cibum (guloſa enim eſt ac carniuora) in ſtomachum demittit. Oppianus,

-piſcator promptus in æquor
Demittit Percas, & Niliacos coracinos.

Πέρκη vel πέρκις Græcis, Perca Latinis, Italis & cæteris *une Perche*.

MELANVRVS.

Melanurus à nigris in cauda maculis Græcis appellatus, Venetis *Ochia*, Genuenſibus *Oia*, Maſ-

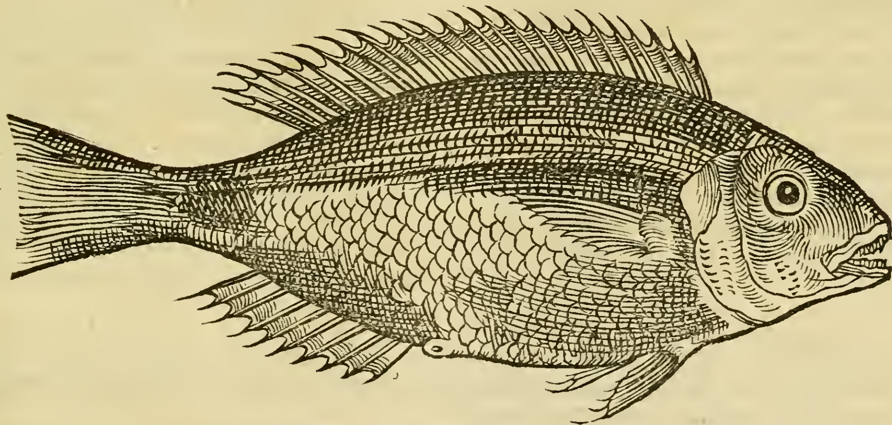
ſilienſibus *Oblada*,& circa Niceam *Auguyara* vel *Oyata*,ab oculorum magnitudine,in Oceano Gallico perrar⁹,in Adriatico ac Mediterraneo frequentiſſimus eſt.Sunt Maſſiliæ qui *Oilladigam* vocare malint. Vulgus Romanũ ab inſignibus oculis *Ochiatam* nominauit, ad diſcrimen Torpedinis oculatæ, quam *Ochiatellam* appellant.Piſcis hic latitudine, longitudine & corporis circino cum Dentali, Sargo,Aurata & Sparo conuenit.Oppianus,

Haud facili paruus Melanurus fallitur arte.

Longè diuerſus eſt à Melandrino,de quo etiam paulò pòſt:gerit enim Melanurus latas ſquamas,atque vnicam in tergore pinnam, éſtque gregalis & ſaxatilis. Dentes habet robuſtos, colorem vt Sargus:branchias vtrinque quatuor,aculeos in pinnis, quales Cantharo eſſe videmus. Craſſitudine ac magnitudine eſt mediocri, neque amplius quàm vnam & ſeſquilibram vel duas ad ſummum pendet.Saxatilis eſt Melanurus(inquit Ariſtoteles)& prope litora in locis arenoſis, alga paſcitur,Coracino perſimilis.Ouidius,

Quin laude inſignis caudæ Melanurus,&c.

Μελάνουρος Græcis, Melanurus & Oculata Latinis, *Ochia* Venetis, *Oia* Genuensibus, *Auguiata* incolis Portus Veneris, *Oblada* & *Oilladiga* Massiliensibus.

De piſcibus amnicis & lacuſtribus, CAP. XVII.

Amnicorum vel lacuſtrium appellatio ad eos tantùm piſces pertinet, qui in lacubus aut amnibus viuere cogũtur,nec inde facilè egredi poſſunt. Multorum enim piſcium proprium eſt,vt in eodem tractu inuicem minimè permiſceantur,neque ex vno loco in alium facilè commigrẽt,aut ſuos limites excedant.Cuius rei exemplum eſt lacus Conius in Macedonia,in cuius margine tam copioſi Lipares capiuntur,vt ex eis nauigia impleant:verùm ſi vltrà proceſſeris,ne vnum quidem reperies. Quemadmodum autem varia flumina ac lacus,diuerſos ac peculiares piſces alunt ac procreant: ſic diuerſis eos nominibus vocari oportuit. Ac quod marinorum piſcium nomina tam varia,quàm fluuiatilium aut lacuſtrium reperiãtur:hoc ideo factum eſt,quòd tam frequentes vbique non ſunt marini atque lacuſtres. Proinde amnicorum ac lacuſtrium claſſis ſunt,Cyprinus, Carpio, vterque Salmo,Solmonulus ſiue Sario,Salar ſiue Trutta,Thymalus,Lauaretus,Vmbra & Vmbla:item Vmblonus,Epelanus,Cernua,Perca,Lucius,Orchis,Myſtus ſiue Barbus,Agonus,Barbota, Saraquus,Liparis,Pulcella,Pleſtia,Alauſa,Claria,Aper,Leuciſcus,Squalus, Sargonus,Cephalus, Abramis, Alburnus,Soẽta, Varinus,Phoxinus,Tinca,Bubulca,Andromis,Spinarella,Scylla,Parus.

Tales quoque Sequana ſibi familiares habet,ac producit, quos vulgus Gallicum vocat *Vaudoiſes, Eſpelans,Barbeaux,Carpes,Gouions, Bremmes,Gardons, Haſeaux, Brochets,Eſcreuiſſes, Anguilles, Cheneſnes ou Chemineaux,Mulets,Tanches,Aloſes,Truittes, Saulmons,Beccars, Pucelles,Loches, Ables,Roſſes,Lamproyes,Perches, Mouſniers ou Chabots,Barbottes ou Marmottes,Grenoilles & Tortues.*

Mediolanenſium etiam lingua totidem piſces agnoſcit,ex aqua dulci profectos:apud quos *Barbari* vel *Barbati* grandes,parui autem *Balbeti* reperiuntur: ſic etiam *Tenche, Luczi, Agoni* magni ex Benac

lacu: *Agoni* mediocres ex lacu Lemano: *Agoni* minimi ex Comensi lacu: Bottæ & Treissæ ex Tycino: Carpani ex lacu Benaco & Comensi. Truttæ trium lacuum, quarũ quæ ex Luganensi lacu omnium minimæ sunt: Stregiæ quoque ex Ticino. Proinde reperiuntur etiam *Teniere, Vaironi, Freguereuli, Veelli, Botte, Scazconi, Oradigue, Pigne, Fioride, Cauerzati, Persechc, Perseguette, Arborelli, Bartoni* aut *Grisoni* (quos aiunt felle carere, sunt autem nostri Gobii) *Lampredotte, Anguille, Souette, Scardene, Stregie, Porcelette, Rane, Zedole, Scaueidini*, & plærique alii.

Anglorum autem pisces ex Tamesi & aliis Britanniæ fluminibus hisce nominibus agnoscũtur, *Creny, Pilzrel, Troutte, Barbel, Perlze, Cheuin, Schemelt, Vmbers, Bremme, Roches, Daces, Tenche, Ruff, Schriemp, Prans, Gogyn, Bleus, Carpe, Lochys, Menoys, Culse, Eils, Lampres, Schafolings, Fausen, Griggs, Pollards, Mullet, Basse.*

Ferrarienses item ex Pado hos vulgò pisces agnoscunt, & ita nominant, *Gobetti*, quasi gibberosos vocent, qui Cyprinis minores sunt, quos Roma *Borsolos* vocat. Item *Grascie, Squalle, Trutte, Raseguettele, Raine* seu *Carpane, Gou, Varoe, Stirioni, Ladeni, Porcelette, Copese, Streggie, Cauedani, Barbuli, Souette, Chieppe, Tinche, Scardole, Galane, &* *Lucci.* De quibus nunc seorsim differendum est, atque à primo exordiendum.

CYPRINVS.

Inter amnicos pisces antiqui Cyprinum optimè descripserunt: Galli *Carpam* (quæ ex Sequana & Arari laudatissima esse solet) Placentini *Carpanum*, Ferrarienses (vt & multi accolæ Padi) *Carpenam*, Veneti *Rainam*. Romani *Burbarum*, Græci (qui Turcis inseruiunt) corruptè *Sasan*. Strymonis amnis accolæ *Grindi* vocant. Sed Ætoli antiquam Cyprini nomenclaturam retinent, *Kyprinos* enim adhuc vocant. Proinde ne Carpam cum Carpione confundas, imprimis tibi cauendum est: differunt enim inter se plurimũm: habent quoque Padi accolæ ad Comascum, piscem marinum Cyprino persimi-

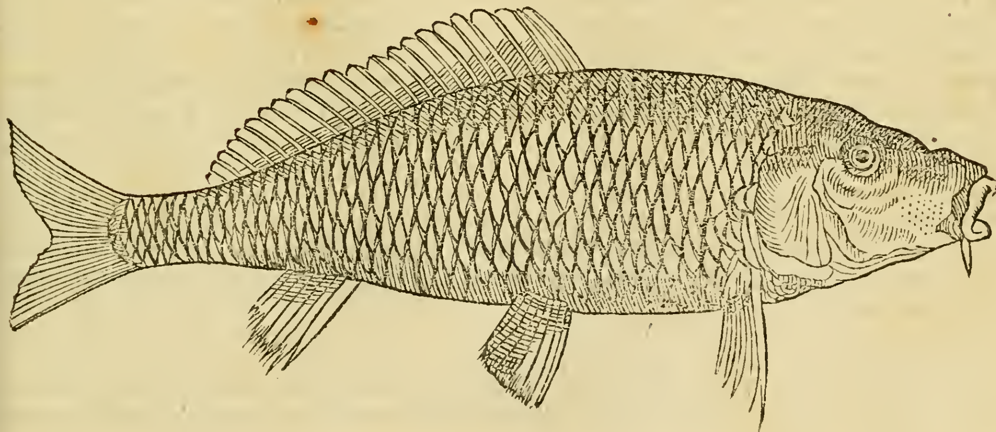
lem, cui vnica eſt in tergore pinna, atque vtrinque in lateribus ad branchias vna, duæ ſub ventre, piſcem Scarpam vocant: de quo iam in Coracino dictum eſt: de Cyprino ſic Oppianus,

Scombri, Cyprini, ſtabulantur littora iuxta. Ac paulò pòſt,

In pelago fœtus quinos edit Cyparinus.

Fluuiatilis & lacuſtris eſt, & (vt Dorion author eſt) gregalis ac carniuorus, cuius latera vtrinque latiore carne turgent. Squamarum quoque rotundarum ſerie tam firmiter vallatur, vt meritò Lapidotus appellari poſſit: lapidum enim ictus facilè repellunt eius ſquamæ. Communis Cyprinorum longitudo ſeſquipedalis eſſe ſolet: at bipedalem menſuram excedere rarũ eſt. Proinde Cyprinum fluuiatilem, palatum ita carnoſum ac molle habere ſcribit Ariſtoteles, vt niſi diligenter inſpexeris, lingua eſſe videatur. Vada petit cùm parturit. Poſt Glanum (ait Ariſtoteles) tardiſſimè augentur Cyprinorum oua: augentur tamen quæ mares cuſtodiunt ad milii magnitudinem: Sopitur quandoque Cyprinus tonitruo magno, vt Glanus, ſed lenius. Cæterum ex Cyprinorum ouis Cauiarium rubrum fieri ſolet, Iudæis dicatum: nigro enim (quod ex Sturionum ouis conficitur) eis ex lege eſt interdictum. Quapropter qui ad Capham vrbem ad Tanaim ſiti ſunt, magnũ ex rubro Cauiario lucrum conſequuntur. Cyprini duobus aculeis armantur, altero in tergoris pinna, altero in ea quæ ab ano ad caudam eſt poſito. Pinnas habet duas, vnam vtrinque prope brãchias. Branchias quoque vtrinque quaternas, eáſque duplices, nouiſſima excepta habet, dentes in ore non habet, ſed tantùm in ingreſſu faucium.

Κύπρινος Græcis, Cyprinus Latinis, *Carpe* Gallis, *Carpena* Farrarienſibus & Padi incolis, *Raina* Venetis, *Burbarus* Romanis, *Grinadi* Strymonis accolis, *Saſan* Græcis, qui Turcis ſeruiunt, Ætolis *Kiprinos*.

CARPIO.

Carpio non ita magnus piſcis, Benaci lacus alumnus, lautioribus Italorum menſis plurimũm expeti ſolet. Quamobrem illi certis, quibus frequens atque edulis eſt, anni temporibus, captum ſagenis piſcatoriis, rarò autem hamo, piſcinis ad litus includunt: quem haud diutiſſimè adſeruant, ne nimium macilentus ac deterior euadat: frixus enim & ſalitus, atque interdum aromatibus conſperſus, longius circunferri ac per vrbes Italiæ diuendi ſolet. Sed & Genuenſes ad huius rei imitationẽ, vulgarem ſuam *Carpionatam* conficiunt, atque in multa loca per verna ieiunia transferũt. Ea autem pleriſque bonorũ ac ſaxatiliũ piſciũ generibus in ſartagine feruenti oleo incoctis conſtat. Trachuros enim Athernas, Sargos, Sparos, Erythrinas, Bocas, Mænas, Pagros, Auratas, & huius generis permultos prius frixos, ac modico ſale inſperſos, & in caniſtris cancellatim diſpoſitos, laurfolio, myrtho ac lauro intertexunt, Romani nunc fricturam, nunc *Peſce de Sfollia* nominant, atque hos eſſe piſces exiſtimo, quos Plinius medicus Viſcellatos vocauit. De piſcibus (inquit) aſpratilibus viſcellatum cum aniſo conditum aut pipere modico dabis. Item lib. 5. cap. 24, Dabis Echinos, Pectines, Pipiones & piſces viſcellatos. Puto quidem eum fiſcellatos, quaſi fiſcella vel vimine concluſos atque aſſeruatos intelligere voluiſſe. Vulgare autem Carpionis nomen inde tractum eſſe autumant, quod pionem (id enim erat antiquum piſcis nomen) carius quàm putaret, aut etiam par eſſet, ſupputanti hoſpiti cuidam, gratioſo ſcommate quidam aduena reſponderit, carum pionem ediſſe ſe potius quàm pionem. Eſt autẽ truttarum generis piſcis, ſed teretius illi eſt corpus, barbi ſiue myſti in modum, carniuorus & phryganii edax. Quamobrẽ oblongis dentibus non in maxillis modò, ſed & in palato & ſuper ipſa lingua præditus eſt. Squamas habet tenues, lituras in tergore ſubruffas ac ni-

gras. Ventrem candidum atque argenteum, tergus subnigrum. Vnicam ac breuem pinnam, secundum dorsum extensam atque eminentem carunculam iuxta caudam: obscuram in lateribus lineã, in quibus nullæ sunt pinnæ, sed ipsarum quoddam veluti rudimentum sub ventre ad branchias. Huius piscis corpus aliquantulum falcatum est, neque pedẽ excedere vnquã est visum: cætera Troctam refert: nam squamarum & pinnarum seriem eandem esse in vtroque facilè conspicies, capite tamen est longiore.

SALMO VEL SVLMO.

Salmonem cetaceum piscem dicere poteris, si quidem ad eius solam magnitudinem aduertas: vt plurimùm enim cubitorum lõgitudinem, crurísque crassitudinẽ æquat: squamis tamen est pro corporis ratione admodum tenuibus: quæ maculis per totam cutem conspersæ, orbiculos rufos ac luteos referunt. Miror piscem hunc vulgo tantopere cognitum Græco nomine carere. Paruam in medio tergore pinnulam habet, & ab ano sub cauda rursus aliam carneam ac pinguem. Caudæ autem pinna subrotunda est: porrò quatuor aliarum pinnularum, quas sub ventre gerit, duæ sub branchiis positæ sunt, aliæ ventri incumbunt, ei oppositæ, quam in dorso sitam esse diximus. Lineã vtrinque in lateribus rectà à branchiis ad caudam deductam habet. Pinnulas luteis & rubris maculis, vt reliquum corpus distinctas. Dentium illi (præter aliorum fluuialium morem) sunt quatuor ordines in palato, vt serpenti Cerasto: lingua quoque dentibus hamatis exasperata, exertósque ostendit maxillæ inferioris dentes, plures quidem quàm superioris: branchias ad radices linguæ vtrinque quaternas: stomachum in longitudinem protensum, pro tanto corpore valde angustum: hepatis vnicum tantùm lobum pallidum, stomacho assidentem, ad sinistram inclinatum, de quo fellis vesicula ex viridi

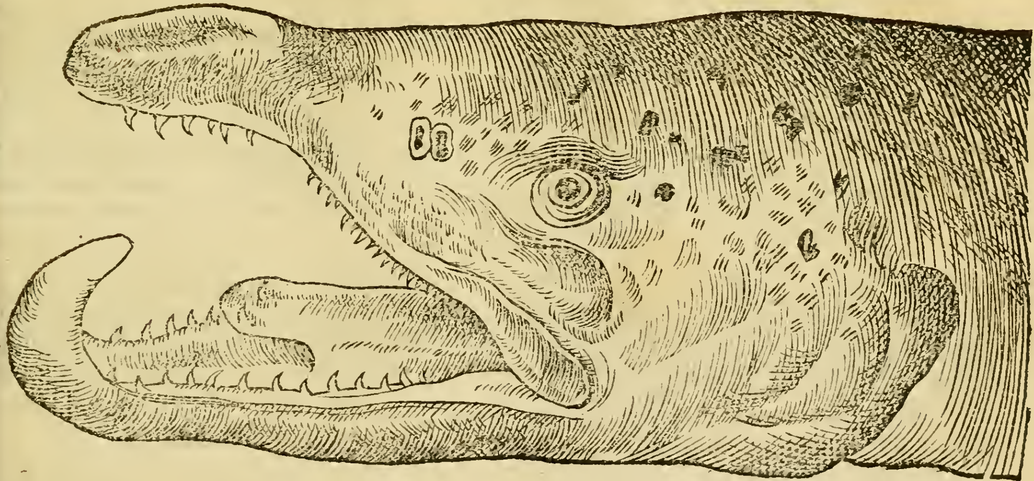
in nigrum abiens, dependet:lienem atrum veluti ſanguine ſuffuſum,apophyſes in pyloro penè innumeras.Auſonius,

Nec te puniceo rutilantem viſcere Salmo Tranſierim.

Magnus eſt in Sequanæ ac Lygeris oſtiis, in quibus è mari exiliens cum Aloſis repurgatur, ac delicatior fit.Maior ad Tameſim Britannicum, qui Londinum alluit:ſed illi Salmonem in longum per medium,nos commodius in tranſuerſum diſſecamus atque apparamus.Salitum quoque oleo atque aceto conſperſum gratiſſimo ſapore comedimus.Recens per hyemem ac verna ieiunia ſaccaro ac cinamomo conditus & cariophylo pertuſus, ditiorum menſas honorare ſolet.

Eſt & alius prægrandis Salmo (fœminam eſſe autumant) quem vulgus Gallicum ab eius ore prægrandi *Beccard* vocare ſolet. Alii à ferendis ouis *Bortiere*. Differt is à mare Salmone, quòd labrum inferius in hami modum aduncum habeat.In ſuperiore enim labro foramen eſt ad palatum tendens, in quod hamus maxillæ inferioris ſe recipit,pyxidatímque in tubi modum inſinuatur.Crebrioribus quàm Sulmo mas, iíſque ſubrubris ac rufis orbiculis in cute variegatur, atque in Lepradis modum multis coloribus ſuggillatur.Linguam habet truttarum more albam, multíſque denticulis obſeptã: cuius radices in quaternas vtrinque branchias finduntur: palatum quatuor dentium ordinibus inſignitum:Oculos cæſios,rotundos:ad quorum fontes paulò inferius vtrinque duo inſunt foramina ad olfactum.Pinnæ laterum tergoris & caudæ cum mare conueniunt. Vnà capi ſolent,atque eodem modo in fluuiis & in mari verſari. Cæterùm Salmonis fœminæ capitis & oris iconem tantùm hîc adpoſuimus:reliqua enim notiora eſſe puto,quàm vt ad oculum oſtendi debeant.

Caput Salmonis fœminæ.

SARIO VVLGO GALLICO
Trutta Salmonata.

Eſt & in Truttis (de quibus mox agemus) conſpicua quædam differentia. Etenim qui huius generis piſcium duos vel tres pedes excedunt, variiſque ac rubris lituris conſperſi apparent, regales vel Francæ dicuntur: quas ſi cum paruis Salmonibus conferas, nihil diſcriminis intereſſe comperies, præter purpureas maculas, quas in lateribus tam copioſas non habent Sulmones. Eſt ergo Salmonata trutta, quidpiam medium inter Salmonem & vulgarem truttam, quam nõ ineptè Sarionem Auſonius appellaſſe videtur,

Téque inter geminas ſpecies neutrumque & vtrumque
Qui necdum Salmo, nec iam Salar ambiguúſque
Amborum medio Sario intercepte ſub æuo.

Itaque Scarionem hoc eſſe interpretor, quòd Gallicè *Truitte Saulmonnee* nuncupamus. Truttis quidem grandior eſt, & copioſioribus maculis conſperſus, Salmone autem minor: ſed cuius caput ad Salmonem accedit, eandémque carunculam carneam, eandem caudam, eaſdémque pinnas ac ſquamas habet, ſed pluribus lituris conſperſas. Porrò internam Sarionis anatomem ſequenti, qui de Trutta eſt, capite videbis.

SALAR GALLORVM TRVTTA.

Diuerſa eſt Æliani Trocta ab ea Trutta quã mox deſcripturi ſumus. Eſt enim Trutta piſcis flu-

uiatilis, Trocta vero marinus. Trutta præterea eos riuos ſubit, qui magno impetu feruntur: vnde ſæpius miratus ſum (cùm alpes conſcenderem) etiam in ipſis fere montium Saneſii & Iuniperorum iugis, Truttas in torrentibus ab indigenis capi ſolere: nam eos piſces aduerſos amnes ſcandere vel è præruptiſſimis magno impetu decidentibus aquis delabi perſæpe viſum eſt: quibus in locis rarò pedales fiunt, atque illuc caſtigatiores ad eſum fieri, & ægrotorum corpora magis ſana, ob agitationem atque exercitationem reddere creduntur. At, quæ ſtagnantibus aquis ac quieſcentibus fluuiis degunt, in maiorem vaſtitatem extuberant: porrò Saxatilium piſcium claſſis eſt Trutta: habéntque Truttæ ferè omnes peculiarem appendicem ſiue apophyſim iuxta caudam, quam eandém Salmones vtrique, Sariones, Vmbræ, Lauareti, Carpiones, Epelangi, Thymali, Emblones, Humblæ, & quidã alii habere conſpiciuntur: pinnæ ſunt illis ad latera frequentiſſimis maculis conſperſæ, nunc ſubluteis, nunc ſubliuidis, ſed rarioribus quàm in Sarione, frequentius tamen purpureis, quas Auſonius etiam ei tribuit hoc verſu,

Purpureíſque ſalar ſtellatus tergora guttis.

Quòd autem Trutta multigena ſit, id quidem ex ſtellis ſtatui vix poteſt: Nam diuerſi amnes eiuſdem generis piſces diuerſo modo pictos habẽt. Ex Rilla enim flumine Neuſtriæ, Truttas variis notis pictas videas, aliis atque aliis multùm diuerſas, rametſi in eodem tractu cæperis. Quod & in aliarum quoque regionum piſcibus obſeruari poteſt. Trutta magnam non fert in ſummo tergore pinnam, ſed iiſdem maculis, quibus corpus, conſperſam. Pinnas duas ſub ventre ſuperiori tergoris oppoſitas, & duas ad radices branchiarum. vnam iterum verſus caudam, proximè ad anum. Squamis integitur tenuibus: lineáque multùm conſpicua, à branchiis per latera medium corpus interſecat: oculos habet rubentes. linguam dentibus numero ſenis vncinatam, & oris rictum dentibus bene munitum, vt quinque horum ordines in ſuperiori parte palati facilè dinumerare poſſis: branchias

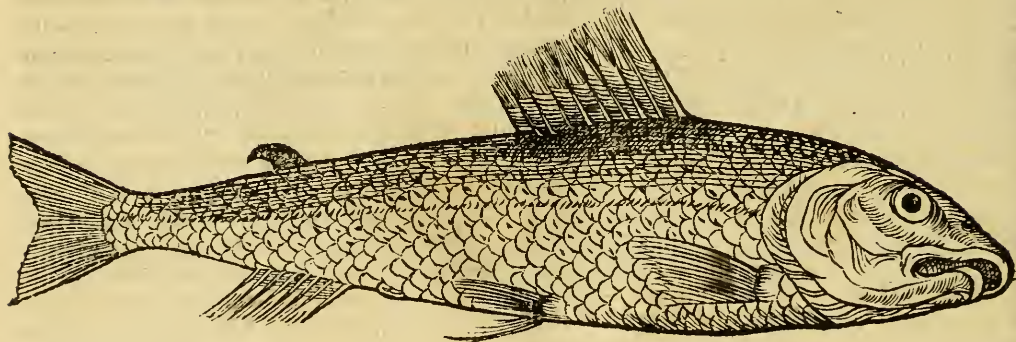
vtrinque quaternas:Cor illi eſt trigonum,grandis ſtomachus. Phryganiis,deiectamẽtíſque veſcitur. Pylorus tam multis apophyſibus obſeſſus eſt, vt eas dinumerare non poſſis:tamen expertus vltra centum ineſſe comperies. Hepar habet pallidum & ſine lobis. Inteſtina ter tantùm reflectuntur. Aruernos,Burgundiones ac Picardos aut Belgas,adde etiam Gebennenſes honorat,à quibus ad nos adfertur,magníſque habetur in deliciis.

THYMALVS.

In Ambra fluuio Italiæ Melignanum octo à Mediolano ſtadiis alluente,Thymalum piſcem capiunt,in qua maior non euadit,quàm qui ſeſquilibram ad ſummum pendeat. Truttacei generis eſt, apprimè delicatus, quem vulgus Themerum vocat: atque hunc auri arenulis ac ramentis in Ada flumine veſci autumat. Omnes eius pinnæ atque ipſum corpus quodammodo truttam referũt. Latera lituris nigris ac frequentibus ſuggillata, vt Carpio. Lineas rectas in ſquamis vt Myſtus habet. Caput in acutum tendens vt in Stregis vel Souettis dicetur. Pupillam oculi minus rotundam:branchias valde ſimplices, vtrinque quatuor. Linea quæ eius latera ſecat, à ſuperiori branchiæ angulo ſpineo oritur,& rectà ad caudam prætenditur. Linguam oſtendit albam:dentibus caret,imò ne vllis quidem ipſorum rudimentis præditus eſt. Pedis longitudinem nõ excedit, nec trium digitorum latitudinem. Mediocris magnitudinis Myſtum refert. Pinnas habet ſubflauas,ventrem pallidum: tergus ex liuido in opacum tendens, branchias vt Harengus vel Sardina, ſolidioribus barbulis obſeptas: quæ etiam ad fauces circa orificium Œſophagi aſperitatibus horrent, vncinatíſque oſſiculis conſtant, vt in piſcibus marinis dictum eſt, quibus cibum recipit, quem in ſtomachum demittat: multa pinguedine omnia eius inteſtina obuoluũntur. Cor tam exiguum habet, vt ne quidem cor ei

inesse credatur. vnicus est hepati lobus, statim vbi gula finit stomachum amplectens, in quo exiguũ fellis rudimentum vix apparet. Vescitur non auro (vt plerique putant) sed (vt approbat Ælianus) insectis aquatilibus, deiectamẽtis, millepedibus, pediculis, caridibus, pulicibus aquaticis ac terrestribus: ego scarabeum terrestrem aliàs in eius ventriculi fundo reperi. Apophyses plures ex pyloro dependent, à quo statim sequitur intestinum vnum gracile, rotundum, quod ad rectum tendit, in quo excrementa recipiuntur, & ad anũ deferuntur. Lien ei tã magnus ferè est, quàm hepar: quod in nullo alio pisce vnquam videram: oblongus, rubra pinguedine mixtus. Folliculum verò piscium natationi accommodatum plenum perpetuò vidi in hoc pisce, ac per spinam delatum. Thymalum (inquit Ælianus) Ticinus fluuius Italiæ procreat: qui ad cubiti magnitudinem accedit, & Lupi & Mugilis communem & mediam speciem similitudinémque gerit. Eius capitis odor non indignam admirationem habet. Tanta enim suauitate flagrat, vt etiam si piscem non cernas, gratissimam tamen apibus herbam (à qua nomen traxit) odorare putes. Hæc ille. Proinde Thymali adipem incolæ diligenter adseruant, quem auribus esse salutarem aiunt: quod etiam Gillius notauerat.

Θύμαλος Græcis, Thymalus Latinis, *Themero* & *Thymara* Mediolanensibus.

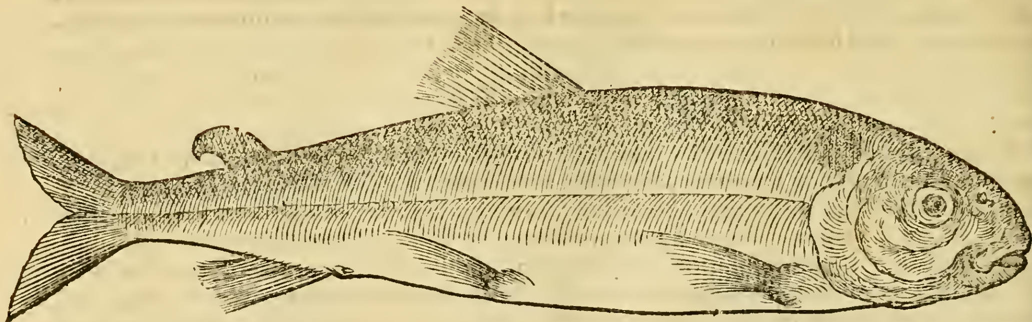

LAVARETVS.

Truttacei generis ac saporis est Lauaretus, ex lacubus *du bourget, d'Aiguebelette,* & Lemano ad nos adferri solitus, nostris principibus in magnis deliciis habitus: vnde regiorum œconomorum chartæ frequentem Lauaretum descriptum habent. Piscis Lugduni satis cognitus, Vmbræ simillimus, nisi simus esset, dentibúsque omnino careret: Bisulam tamen vulgarem magis refert. sed Lauaretus nú-

quam pedem excedit,neque crassior est eo, quod pollex & index capere possunt. Capite est oblongo,squamis tenuibus,albis,atque,vt in Trutta,paruis.Exiguam in tergore gerit pinnam,duas ad vẽtris latera vtrinque circa branchias,ac totidem sub ventre ei oppositas,quæ tergoris fastigium occupat. Aliam quoque paruam in eo interstitio,quod est inter caudam & anum, quæ omnes nigricantes apparent.Linea à supercilio subrubra per latera ad caudam protensa insignis est : cauda bifurca, pinnísque ad extrema nigris,fimbriatis ac laciniatis.ventre est laxo ac prægrandi vt Trutta.Hoc itẽ à cæteris piscibus differt,quòd nare est recurta,atque(vt in harengis ac Lochiis)officulis quibusdam prominentibus insigni, labris nullum dentium rudimentum ostendentibus : appendice glabra ac carnosa caudæ insidenti,in Vmbræ modum.Neque tamen dentibus caret:officula enim ad eius fauces atque Œsophagi ingressum vtrinque conspiciuntur, senis hinc inde denticulis, vt in Themolo, communita. Branchiæ illi sunt vtrinque quaternæ ac simplicissimæ : quarum extrema, quæ capiti inhæret,reliquis sanè minor est:nullis in lateribus maculis est insignitus, totúmque huius piscis corpus dempto tergore argenteum est. Verumetiam si ad eius internas partes aduertas, costas quinque & triginta vtrinq; cõnumerabis: cernésque illi cor esse pallidũ ac trigonũ,pericardio inclusum: hepar album, vnius tantùm lobi, vt in Exoceto & Delphino : in cuius latere dextro fellis vesicula adsuta est.Lien à sinistris apophysibus & stomacho incumbit. Intestina nullas habent reuolutiones. nam gula vsque ad vẽtriculi fundum deducitur,qui per piscis longitudinẽ delatus,ac sursum quidẽ reflexus, duodenũ parit adenibus suffultum, in cuius gibbo innumeræ apophyses spectantur : ex quibus vena oritur,per quam sanguis defertur ad hepar.à pyloro sequitur aliud intestinum, quod nullis anfractibus circunductum,rectà ad anum tẽdit.Vuluam vtrinque bicornem habet, tenuibus ouis conspicuam.Cætera in congeneribus piscibus describentur.

Lauaretus.

VMBRA FLVVIATILIS.

Vmbra Allobrogibus noſtris valde cognita ac familiaris, *Vne Vmbre*, delicatiſſimi ſaporis piſcis ac nutrimenti peroptimi, Truttarum ac Lauaretorum generis, auro veſci credita in fluminum ac lacuum verticibus degens, pedem non excedit. Squamas habet tenues, ventrem elatiuſculum, caput quàm Trutta, oblongius. tota ſub ventre argentea, dorſum terſiſſimum habet, ex liuido opacum.

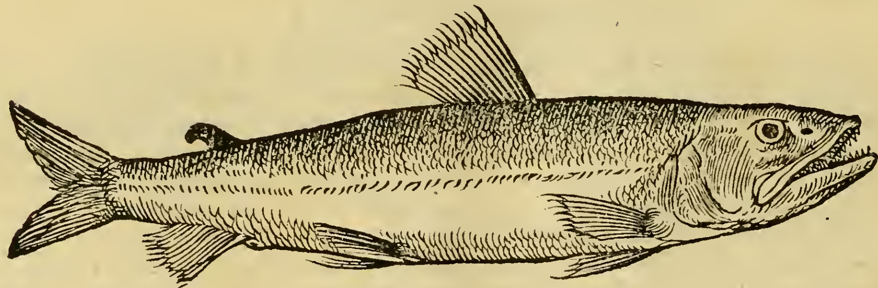
Caudam bifurcam, tenuem in tergore pinnam, quaternas ſub ventre: duas priores non in lateribus (vt quibuſdam aliis) ſed multùm inferius ad ventrem ſub branchiis, carunculam ſupra caudam, vt in Truttis & Salmonibus diximus. Lacus, quem Allobroges vulgo *d'Aiguebelette* nuncupare ſolent, affatim Vmbras promit. Fel Vmbræ paulò amarius ſentitur, quàm Lauareti. Eius autem iconem non appoſui, quòd ad Vmblam proximè accedat.

VMBLA VEL HVMBLA.

Diuerſa eſt ab Vmbra, quæ etiam litera mutata, Vmbla vulgò dicitur, eadémque huius piſcis eſſet cum Truttis figura, niſi gracilitate, longitudine ac colore ab his diſſideret. Eorundem lacuum eſt incola quorum & Vmbra. Nullis ſuggillatur lituris, quibus tamen vterque Salmo, Trutta, Sario & Carpio variantur. Colore eſt magis argenteo, quàm Vmbra. Vnica eſt & parua eius tergoris pinna: branchiam habet iuxta ventrem vtrinque vnam: duas ſub ventre huic oppoſitas, omnes ſine aculeis. Vltimæ piſcem in duas æquales partes interſecant: ſed pars quæ ad caput vergit, paulò longior eſt. Eius cutis adeò glabra eſt, vt ſquamis carere videatur. Tergus præ multo liuore opacum apparet: venter præ albedine vti argẽtum micat. Eam apophyſim etiam habet carnoſam ſupra caudã, quam Vmbræ, Lauareti, Salmones, Sariones, Thymali, Carpiones, Epelangi & Truttæ habent: quaternis prædita eſt dentiũ ordinibus in palato, ſerpentiũ more. Linguam oſtendit aduncis in gyrum dentibus, crenatis, exertis, & hamatis ſenis, vel eò pluribus communitam, præter quos maxilla etiam inferior paruulis aliis exertis & parum falcatis in ambitum vallatur: branchias habet vtrinque quatuor. Latera eius virgula recta ſecantur vtrinque per medium corpus, parum repanda verſus ventrem, quam à capite ad caudam vſque protenſam habet. Carniuorus eſt piſcis quiſquiliis & phry-

ganiis pisciculis, caridib⁹, & huiusmodi spurcitiis vescitur. Pinguis apud Allobroges capitur, ac pastitio includitur: tantíque fit, quanti ditiorum bursa æstimare potest. porrò interna eius anatome cũ Trutta omnino conuenit.

Vmbla seu Humbla.

EPELANVS.

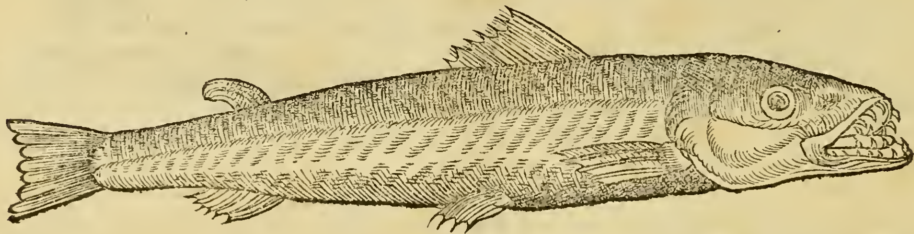
Saxatilis est Epelanus noster, vel hoc nomine præter saporem delicatissimum commendatus, quòd violam gratissimè redoleat: quamobrem quidam hunc piscem Violam posse vocari censent,

argumento Æliani, qui ab odore thymi Thymalũ nominatum putat. Cæterũ Epelanus, Sequanæ litorũ alumnus, partim marina, partim fluuiatili gaudet aqua. Neustricis Caudebeccanis vberrimus, cuius maior prouentus est circa vindemias: quanquam etiam toto anni tempore capiatur, sed non est post vindemias ita delicatus. *Sabinelt* ab odore vel à pinguedine vulgus Anglorum (apud quos copiosissimus est) vocat. Tereti ac tenui est corporis compage, nonnunquam dimidium pedem æquante. Totus argenteus, transparétque modo Atherinæ. Truttam præter cætera dentibus refert. Quinetiam appendicem mollem habet ad caudam, quam Carpio, Themolus, Vmbra, Salmo, Trutta, Sario, Lauaretus & Vmbla gerunt. Oris rictu est amplo, dentibus (vt Vmbla) circunuallato: qui etiam linguam vsque ad fauces in gyrum reflexi obsepiunt. Cæterum glabro est corpore: vnde falsò quidam asellorum generis esse iudicarunt: capite ad Merlucium accedente: lingua quasi gemina, hoc est, in cuius radice posterior quædam appareat, in qua multò plures dentes sunt, quàm in anteriore. Pinnam in tergore fert paruam, totum piscem in æquales ferè partes diuidentẽ. Caudam quoque bifurcam, branchias vtrinque quaternas, decolores & violam olentes: Quatuor sub ventre pinnas profert, duas sub branchiis, alias huic oppositas, quas in tergore gerit. Transparenti est corpore, dempta linea nigra quæ spinæ internæ parti inhæret. Calculos habet in capite rotundos, albos, quósque facilè forinsecus propter piscis transparentiam per cranium videre potes, sub posteriore cerebri parte sitos, vbi medulla in cerebro desinit. Cor branchiis semicircularibus & fimbriatis est admodum vicinum, ac scutiforme: desinit quoque in angulos, rubrúmque est, cui molles ac sanguineæ subsunt carunculæ, quæ huic tanquam aures in terrestribus famulantur. Illæ enim mouentur cum corde, quod septo ab hepate dirimitur: vnius tantùm lobi, in longum demissi ad sinistrum latus. Stomachum desinentem in mucronem habet in V literam efformatum: lienem admodum rubrum, seminis Atriplicis in modum latum. Cúmque stomachi dextrum latus sursum vsque ad hepar

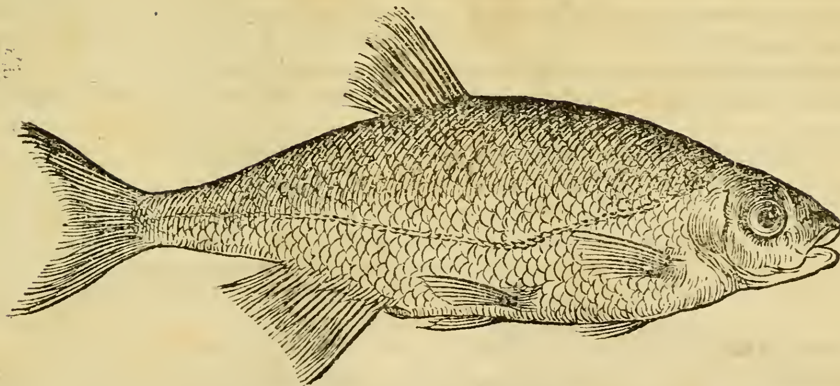
reflectit, illic geniculo intercipitur: vbi apophyses duas latas emittit, quæ veluti secundum ventrem constituuntur. Aliud post hunc subsequitur, quod nec pylorum, neque ieiunum, neque ileon commode nominare possis: siquidem sine anfractibus rectà ad anum procedit. Sed rectum geniculo intercipitur, éstque ruberrimum. Mesenterio nullam admixtam pinguedinem habet, quo stomachus & intestina obsidentur, vt nihil aliud in ventre quàm adipē esse dixeris. Caridibus, culicibus, aphiis, œstro, lendibus, millepedibus, pediculis, & eiusmodi deiectamentis vescitur.

Est & alius Epelanus fluuiatilis, altero crassior & breuior, cuius iconē deinde etiā cernere poteris.

Epelanus marinus Gallis, *Schinelt* Anglis, Viola quibusdam.

Epelanus fluuiatilis.

CERNVA.

Piscis quoque saxatilis est Cernua, Gallicis amnibus ignota, Britannis *Ruff* vel *Rouff* dicitur. Non est autem Perca marina aut Orphus (vt iam suprà contendimus) neque aliorum qu sp am est,

qui Cannam melius exanimem referat. Nam mortua hiat, & oris rictum apertum tenet. Etsi autẽ saxatilis est, plurimùm tamen habet viscosi lentoris squamis adiuncti. Gobium marinum (dum natat) hoc potissimum refert, quòd pinnas omnes laterum, caudæ & tergoris, multis transuersis lituris nigris, variegatas ostendat. Cæterum recens capta, hilari quadam ac subuirenti opacitate, ceu Pauonis torques, refulget. Imò verò extra aquam educta, ac suo humore detersa, aureo fulgore in cæruleũ abeunte insignis est. Percam plurimùm æmulatur, nisi transuersis lineamentis (quæ Percæ insunt) careret, oréque esset magis recurto: huius caput ad Sparum accedit, atque eosdem habet colores: oculos elatos, cæsios, admodum perspicuos & transparentes. Cernua hoc potissimùm signo dignoscitur, quòd spineum branchiarum tegumentum, crenatum vt in lupo, & sua rima luxatum habet. Vbi autem linea quæ piscium latera secat, ad branchias incipit, ibi aculeum ad caudam spectantem draconis marini modo videas. Sed & hoc à Perca dissidet, quòd Perca duas in tergore pinnas habeat, Cernua verò tantùm vnicam: nullísque dentibus, sed neque lingua manifesta prædita est: squamísque est quadrangulis, robustis, crenulis tenuibus in gyrũ incisis contecta, quæ piscẽ hunc scabrum admodum efficiunt, vnde Anglis nomen habet *Ruchl*: in quo etiam Cynedum & Paganellum imitatur. Rarus est apud Tamesin: plurimus autem in Ranello, quod Oxonium præterfluit. Nam is piscis apud Britannos Perca salubrior esse creditur: æstate tantùm capitur: latet enim per totam hyemem. Proinde à Cernua radiis solaribus obiecta, maculis nigris per dorsum distingui percipitur: at tota sub ventre candicat. Ad œsophagi ingressum in faucibus quatuor ossicula dẽtata, duo in suprema, duo in infima parte gerit, quibus cibum in stomachum demittit. Eius cor suo pericardio inclusum, & septo ab aliis visceribus seiunctum est: quod è corpore extractum Callyonimi, Scorpionis, Exoceti, Orphi, Cannæ, & multorum aliorum in morem diu mouere non desinit, atque in systole quidẽ exangue & contractum: in diastole autem multò sanguine madere atque expansum esse conspici-

tur. Huius porrò hepar ex pallido ruffeſcit, ſiniſtræ ſtomachi parti incumbens : à quo lobi duo exiles dextram regionem occupant, ac pylorum fouent . Interanea omnia Cernuæ peritoneo argentei coloris circuncluduntur. Vaſculum fellis tenui villo alligatum à ſima iocineris parte dependet, atq; è longo ſtomacho pylorus exit: cui tres tantùm apophyſes breues & albæ anneĉtũtur . Lienem inter ſpinam & ſtomachum maiorem in hoc piſce pro magnitudine eius quam in aliis vidimus , parum lunatum, venis, neruis, & arteriis ſanguineis ipſi ſtomacho alligatũ : Duodecim quoq; veluti vniones erui magnitudine carnoſos , tamen candidos, & calli duritiem habentes, in quibuſdam Cernuis conſpexi: quorum vnuſquiſque vermem incluſum, gracilem, oblongum, rotundum, ac teretem cõtineret qui ex venis meſeraicis dependerent inter colon & ileon, ad eos anfractus, in quibus lactes eſſe ſolent : nam etiam Lumbricos, Aſcarides in ſeſquiulnam longos aliquando comperimus . Cæterum Cernuæ rectum inteſtinum rubrum eſt, quod cæteris alioqui piſcibus pallidum apparere ſolet . Ego verò puto Acerinam Plinii Medici recentiorum Cernuam eſſe : quúmque Exocetum Romanis piſcatoribus ſemel oſtenderem, vt vulgare eius nomen ab iis ſiſcitarer, illi Cernam vocabant, quod tamen vocabulum etiam ad Percam fluuiatilem tranſferre ſolebant.

PERCA FLVVIATILIS.

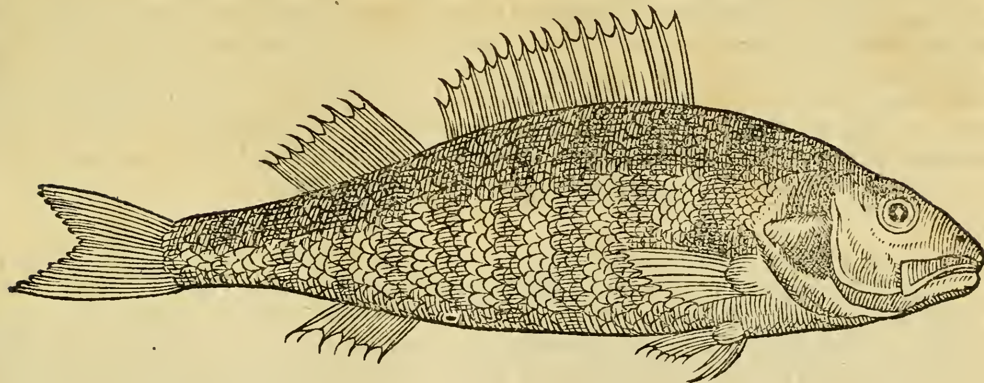
Percam Latini vocant, Galli *Vne Perche*, Hetruſci *Vna Perſega* , Angli *Perc*, Romanum vulgus Cernam. Parit fluuiatilis Perca (inquit Ariſtoteles) in fluuiorum & lacuum paludibus atque arundinetis. In partu emittunt ſuum fœtum continentem, eo quo ranæ modo. Auſonius,

Nec te delicias menſarum Perca ſilebo,

Amnigenas inter pisces dignande marinis.

Aridis squamis teguntur Percæ fluuiatiles : duas habent in tergore pinnas: marinæ vnicam ac continuam. Marmoris in modum transuersas fert in lateribus maculas, à tergore prodeuntes: branchias vtrinque quaternas, easque duplices: quod itē Aristoteles scripsit: Anterior tergoris pinna duodenis firmatur aristis aculeatis. Ea autem quæ ab ano versus caudam fertur, aculeo crenato vallatur. Duas in lateribus pinnas habet, vtrinque vnam, quasi in medio corpore: alias quoque duas sub medio vētre. Dentibus caret, sed habet labia denticulis horridula: caudam bifurcam. Huius piscis hepati non amplius quàm vnus lobus apparet. Duas in pyloro gerit apophyses, intestinorū reuolutiones paucas habet, fel coloris vitrei sub hepatis lobo maiore. Philotimus tertio de alimentis (inquit Galenus) Percas inter pisces molli carne præditos annumerauit, vt & Gobiones, Fucas & Iulias.

Πέρκη Græcis, Perca Latinis, *Perſega* Hetruſcis, *Vne Perche* Gallis.

ANGVILLA.

Anguillæ vbique ſatis cognitæ, ſerpentina ſpecies eſt: Cui non eſſe maſculinum fœmineúmue genus, neque hanc coire, nec oua parere vulgo creditum eſt: nullámque vnquam captam fuiſſe, quæ

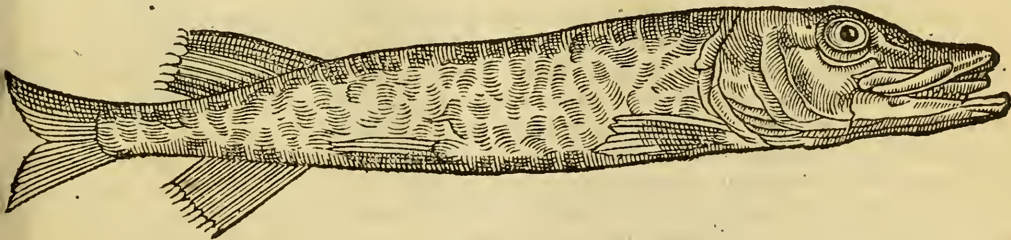
aut ſemen genitale,aut oua haberet.Meatus quoque vel ſemini vel vuluæ accommodatos nulla recisa oſtendere. Quanquã nonnulli tradant conuolutis ſibiinuicem anguillis,attritu corporum mutuo mucorem quendam in arenam limúmque diſtillare atque ita generari.Sed id certum eſt anguillas è fluuiis in mare deſcendere , & vtraque aqua gaudere ac perfrui , omnes lentum ac pituitoſum in corporibus ſuccum generare: marinam tamen gratioris eſſe ſaporis , qua ſalita plurimùm vtuntur Itali Adriatico vicini . In anguills nigrarum & albarum tantùm obſeruantur differentiæ. Nam quum marem quidam dicunt caput habere amplius atque oblongius,fœminam repandius: hæc nõ maris ac fœminæ differentia eſt,ſed generis. Etenim quæcũque ex iis ipſo aſpectu à cæteris differũt, eæ quidem fœminæ appellantur,atque in anguillarum genere præſtantiores ſunt.

LVCIVS.

Quantùm fallantur,qui Lucium Lupum eſſe putant,in Labrace ac Sphyræna diximus.Nam & Græci qui Venetis ſeruiunt, Sphyrænam Luczium marinum nominant:qui verò Turcis ſubiiciuntur,*Turcies* vocant.Minores Lucii in Anglia *Pilz*:cùm autem adoleuerint,*Lutz* vocantur. Gregalis nõ eſt Lucius:& quanquam nuper editus ſit: tamen nunquam niſi ſolus euagatur : ſolertis in comparando ſibi victu naturæ piſcis.ſiquidem ſtans contra fluentis aquæ raptum,quoties ranam vel aliud quidpiam delabi aut moueri aduertit, illuc ſeſe protinus emittit, atque eiaculatur in prædam:vnde Galli *Lanzon* vel *Lanceron* vocant.Alii ab eius ore prægrandi *Becquetum*:alii quòd oblongo ſit corpore vt veru , *Brochetum* dicunt. Angli pingues admodum Lucios habent ac magnos. Omnes autem Lucii tereti atque oblongo ſunt corpore,capite in acutũ protēſo,albo,ac liuido,aut etiam ſubnigro.Squamis paruis,hiatu grandi,dentibus caninis,longis & tranſparentibus , in gyrum per maxillas infle-

xis:branchiis vtrinque quaternis,cauda bifurca:quatuor ſub ventre pinnas habent, duas caudæ vicinas,quæ inter ſe mutuò opponuntur ad pinnarum teli effigiem. Hepar illis eſt pallidum,per ventrem ad latus ſtomachi porrectum:à cuius lobo fel porraceum in grandi vaſculo pendet:lien ſub reuolutione ſtomachi,ad quem fibra ex felle demittitur. Tres tantùm reuolutiones inteſtinorum habet, apophyſes nullas. Cor magis turbinatum, quàm trigonum. Cæterum inter Italicos & Gallicos hoc eſt diſcriminis,quòd Gallici in longum protenduntur, ſúntque delicatiores : Italici verò ventre ſunt prominente,& corporis veluti truncata mole atque in latum exporrecta.Cæterum an ſit Oxyrinchus Strabonis, quem Niliaci piſcatores ſacrum habent,id mihi controuerſum eſt.

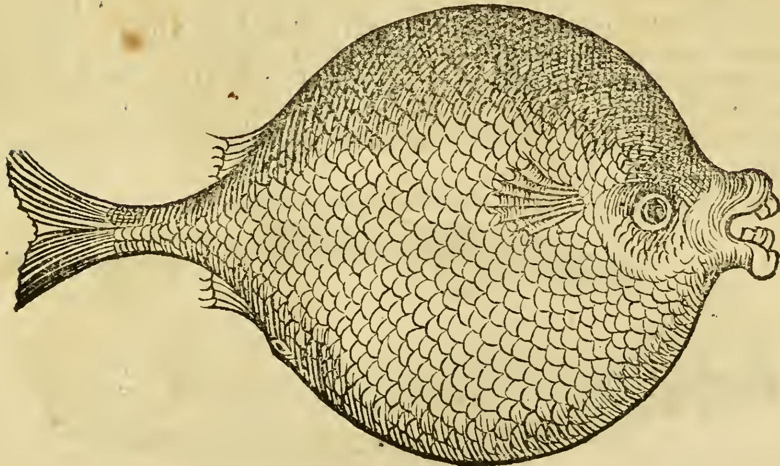
Lucius Latinis,*Brochet* vel *Becquet* Gallis.

ORCHIS VEL ORBIS.

Edulis nõ eſt piſcis, Ægyptiis ex Nilo familiaris, qui à teſtis forma Græcis ὄρχις dicitur: neque ad aliud amplius capi ſolet, quàm vt illi eius pellẽ tomẽto impleãt, & alienigenis diuẽdant. Capitur circa Saiticam præfecturam, vulgo *el Saet* dictam. Duo ſunt eius genera, ambo rotunda, corio duro contecta, vt lagenam imitari videantur: vnde Græcum vulgus *Flaſcopſarum*, id eſt, lagenam piſcem dixerunt. Piſcem rotundum apud Plinium legas, ſine ſquamis, totúmque capite conſtare, contectúmque duriſſima pelle: cuius notæ huic propemodum piſci cõueniunt, quem antiqui teſtem ob rotunditatem, alii verò orbem appellarunt. Venetum vulgus perperàm columbum nominauit.

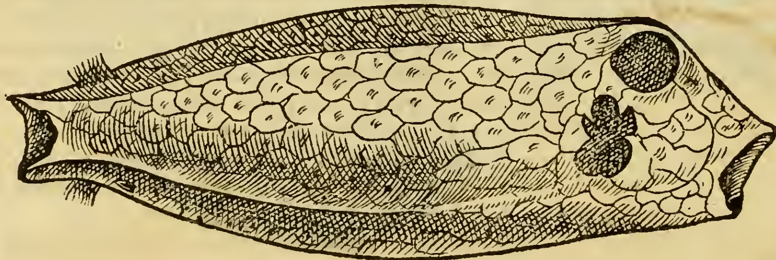
Orchis Græcis & Latinis, aliis Orbis, *Flascopsaro* vulgo Græcorum & Columbus.

ALIVS PISCIS NILOTICVS.

Vidimus quoque alterius piſcis Nilotici Sceleton haloſteon à circulatoribus circunferri, cuius forma ad pentagonum accederet, pedalis interdum longitudinis, quę cùm nacti eſſent incolæ, curabant ab interaneis protinus emũdari, deinde verò teſtam illam duram, qua contegitur, multos annos incorruptam ſeruabant, vt inde lucrum conſequerentur, quòd à negotiatoribus externis nouitatis gratia huiuſmodi piſcis emi ſit ſolitus. Cæterum dum viuus eſt, penicillum in cauda habet, & pinnas ſupra & infra caudam: ac rurſus pinnam aliam vtrinque: oculos albos, os paruum. Color eius lacteſcit, & velut in pallidum languet. Eius iconem proximè cernito. Cæterum eius nomen me hucuſque latuit.

Piſcis cuiuſdam Nilotici ſceletos.

ALIVS ITEM PISCIS NILOTICVS,
ἀνώνυμος, nisi Clariam Niloticam esse dicas.

Memphis pisces quidam edules circunferuntur è Nilo capti: quorũ nonnulli sunt insipidi, alii ita viles, vt à pauperibus tantùm edantur: quorum ex numero quendam obseruaui, cuius glabra pellis vt Anguillæ erat, Clariam, hoc est, Lotam Gallicam referentem: vnde Clariam Niloticam vocari posse credidi. Pedalis est longitudinis, brachiíque crassitiei. Caput Callyonimi habet, grande, carnosum: magnum inter oculos spatium, sesquidigiti mensura. Oculos emittit grandes, eodem ferè modo quo in Callyonimo sitos: quorum pupilla ex nigro fulua est: iris autem albet. Merlangum colore quodammodo refert: cirrhos duos semipedem longos ac molles gerit: vnde Barbatulam plerique in Ægypto vocant. Superius labrum paruos admodum dentes duobus ordinibus dispositos habet: inferna autem maxilla tantùm exasperata est. Linguam vix habet conspicuam: caudam latam & bifurcam: in qua forinsecus duæ sunt appendices corneæ, rotundæ, palmum longæ, quæ in nullo alio pisce cernuntur. Branchias ostẽdit vtrinque quatuor, sub quibus pinnas videas vtrinque oblõgas, singulari aculeo serrato munitas. Pinnas iterum alias sub ventre duas, ac rursus vnicam, continuam, in tergo carnosam, vno tantùm aculeo munitam. podicem longè à cauda: hepar in multos lobos partitum: stomachum oblongum: intestina paucis anfractibus reflexa. Cœno, spurcitiis & pisciculis vescitur. Folliculum, qui piscibus datur ad natãdum, faui in modum crebris foraminibus pertusum habet, vt corpus quoddam spongiosum videatur: oua edit paruula. Memini me vnum huius speciei piscem in litore proiectum circa Busirim vidisse, qui cubiti longitudinem excessisset.

MYSTVS, FLVVIATILIS BARBVS.

Mystus quoque frequenter in Nilo capitur. Sed quomodo Lucius Italicus à Gallico differt, sic

Nili Myſtus à noſtro diſſidet. Noſter enim Myſtus oblongus eſt,& quaſi teres: Niloticus verò craſſo & recurto eſt corpore: eiuſdem tamen coloris ſunt:& eo modo barbis quatuor ſeu Myſtacibus exornantur. Niloticus noſtrum Cyprinũ ipſa forma ferè æmulatur: ventrè enim habet expanſum. Tanta craſſitudine in Nilo proficit, vt eum Memphis libras viginti pendentem viderim: quo in loco Mythus vel Myſtus dicitur: vulgus Græcum *Muſtachato* pronuntiat. Eſt & aliud quiddam, quod Græci vocant *μυστικῆτον*, de quo in Balena diximus, oblongis aſſulis, cauda tenui. Latini muſculum vocãt. ſetas multas habet ſuillis ſimiles, caudæ equinæ proximas. Quidam volũt hoc in ore Balenæ contineri. Cæterum Myſtum prouectiorem Galli *Vn Barbeau*, minorem autem *Barbarin* vocant: Romæ Barbi Tiberini plurimùm laudantur. Vulgus Mediolanenſe iam adultos Barbos, Barbaros vocat: minores verò Balbetos, Angli *Barbel*. Quanquam etiam marinum Mullum Galli Barbatum appellant: de quo cum Trigla dictum eſt. Auſonius de Moſellanis piſcibus,

Túque per obliqui fauces vexate Sarani,
Qua bis terna fremunt ſcopuloſis oſtia pilis,
Cùm defluxiſti famæ melioris in amnem
Liberior, laxos exerces Barbe natatus:
Tu melior primore æuo, tibi contigit omni
Spirantum ex numero non illaudata ſenectus.

STRINSIAS SIVE BOTARISSAS.

Glanum piſcem refert, quem Inſubres & Taurini Botariſſam nominãt, dempta tamen magnitudine. ſunt enim tam propinqua ſimilitudine, vt eorum alterum maiorem, alterum verò minorem

dicere poſſimus. Huius piſcium generis alii in flumine capiuntur, alii in lacu. Qui autē ex Verbano, hoc eſt, maiori Italiæ lacu adferuntur, libras quatuor groſſas, id eſt, ſeptem libras cōmunes pendent. Qui verò in Ticino capiuntur, libram vnam groſſam, ſeu libras tres communes non excedūt: ideo hos Mediolanenſes paruos ad diſcrimen maiorum vocant. Colore præterea diſſident: Nam qui in flumine capiuntur, nigricant, & ſunt vnicolores: qui autem ex Verbano ſunt lacu, ex flauo in cinereum colorem vergunt, & fuluis maculis diſtinguuntur. Cùm autem ad Luganum lacum vētum eſt, pagorum incolæ nomen eis mutant, & *Strinczа* nominant. Nam quum aliis eius nomen à Botto qui Gobius eſt, componatur, Botoriſſæ dicūtur. Mediolanenſes pro bottis eos intelligunt, quos Romani *Miſſoros* nuncupant: quorum progenitos Veneti Marſionos appellant, adulti autem, Gobii albi dicūtur, vulgò *Paganelli*. A Lota ſiue Barbota fluuiatili, ſola etiam magnitudine differt: nam Botatriſſa Verbani, aut maioris lacus Barbota, duplo maior excreſcit, éſtque popularis Mediolanēſium cibus. Longitudinis ſemipedalis plerunque eſſe ſolet: craſſitudinis verò quantùm pollex cum indice ampleċtatur. Caput veluti compreſſum, craſſum & latiuſculum habet, reliquum corpus vt Anguilla lubricum. Anguillam quoque referret, niſi curto eſſet corpore. Duas præterea fert in tergore pinnas carnoſas, quarū anterior capiti vicina multò minor eſt, quàm ſecunda quæ in ſummo eſt, & ad caudam deſinit. Alias habet pinnas in lateribus molles & latas vt conger aut Anguilla: duas iterū ſub ventre minores, caudam latam & mollem: vnde mihi dubium eſt, piſcem hunc inter Gobiones minimè adſcribi debere. Sunt enim ſquamæ Gobioni & pinnæ ſpinoſæ. Cæterum colore luteo prædita eſt Botatriſſa, & cinereis ac fuluis maculis variegata: Chamelopardalis in modum ventrem grādem habet, & facilè putreſcentem. Nam & mollis & tenellus eſt piſcis, dulci carne & palato gratiſſima præditus. Mediolanenſes hunc piſcem cum cute, vt Græci Anguillas, frigunt: ſed friċtæ Botatriſſæ pellem in membranæ modum ſequacem & lentam habent.

CLARIA FLVVIATILIS.

Claria marina in Afellis iam defcripta eft:fluuiatilis autem,quam hìc adducimus, vilis eft pretii ac nominis.Cœnofa eft,vbique fatis frequens:vulgus Barbotam,non à barbis aut arunco nominat, fed ex hoc quod Galli barbotare,cœnum & limum roftro,anferum modo,commouere dicunt: Lugdunenfes Lottam nominant:funt qui Marmotum vocent. Itali *Botola*, alii Botum vel Botam.Anguillæ aut Congri modo glabram cutem habet,atque idem caput. Cirrho recto breuíque & fimplici in maxilla inferiori barbatur.Continuã in tergo pinnã gerit mollem,ad caudam(quæ illi rotũda eft) definentem.In nonnullis duas pinnas in tergo videas:quarum exigua eft quæ capiti magis eft vicina: fed & inter anum & caudam rurfus aliam pinnam gerit: vnam præterea vtrinque in lateribus circa branchias,quas vtrinque quaternas habet:duas verò fub ventre capiti multùm propinquas.Cæterum duos in inferiori maxilla habet denticulorum ordines,admodum paruos:atque in fuperiori maxilla totidem, vt nihil quàm afperitas in eis fentiatur: nam alios etiam in fornice palati gerit. Tergus & latera fuluum vel fubliuidum colorem habent: venter autem albicat. Semipedalem non excedit longitudinem.Hepar lobum oblongum ad finiftrum latus demittit, fub quo eft ftomachus. In pyloro apophyfes feu cæcos vigintiquinque connumerare potes:lienem quoque videas, neque dextro neque finiftro, fed in medio fpinæ ftomacho inhærentem. Anus eius propinquior eft capiti, quàmcaudæ. Inteftina pluribus quàm tribus inflexionibus non circunducuntur. Oua in bicorni vulua fert vtrinque permulta.

AGONVS.

Tres funt apud Infubres lacus, in quibus pifcem vulgari Mediolanenfium idiomate Agonum

nominatum capiunt, varium quidem eum: Larius enim lacus, qui hodie Comensis cognominatur, Agonos educat exiguos, ac magis populares, Sardis similes, dempto quòd ventre sunt latiore: neque aliò quàm Mediolanum transferũtur, aut saltem rarò Mantuam prætergrediuntur. Eos doliis muria conditos adseruant, quanquam etiam mediocriter sicci sine muria comperiantur. Verbanus lacus, quem lacum maiorem cognominant, multò maiores Agonos quàm Larius educat. Indigenæ vrbium, quæ ad eius litus sitæ sunt, *Aronan, Palenza, Cornobio, Locarna & Engudre* vocatos pisciculos magno prouentu capiunt, media magnitudine inter Larios, & eos ex lacu Luganæ, quos indigenæ vrbium nominant *Campignon & Buisson*. Benacus autem lacus magnitudine insignes agonos profert. Sed nec Verbani aut Benaci Agoni muria cõdiri solet vt minores. Est lac⁹ piscosus qui vocatur Grigole, Patauii finitimus, in conspectu montis Celisi non longè à Verona, ad cuius latera Adix amnis influit, Veronam præterlabens, fluitãtes sustinẽs insulas, vt Orcomenus, sphondylio feraces: in eo indigenæ pisciculos capiunt, quos Sardanellas vocãt: quorum magna piscatio post hyemem fieri solet (gregales enim sunt) quibus magna etiam dolia complent. Cæterum Agoni omnes squamas habent læui contactu decidentes, tenues, latas & transparentes: corpora argenteo colore nitentia, sed parum nigricant in tergo. Desquamati, supra argentum tersissimum refulgent. Oris rictum habent grandiusculum sine dentibus: pinnam in tergo simplicem, paruam, duas in lateribus sub branchiis, quarum omnium exterius tegumentum spineum in medio crenatũ est. Oculos valde grandes proferunt: caudam in penicilli modum discissam: vtrinque nonnunquam lituris duabus rotundis ac nigris, interdum pluribus suggillantur in tergo. Lineam sub ventre habent serratam, ad anum desinentem: quam si digito in aduersum confrices, cultri modo acutá percipias. Branchias habẽt vtrinque quatuor, interna parte veluti fimbriatas. quòd etiam Harẽgis, Celerinis, & id genus piscibus accidit. Cor vt semen Cicerculæ trigonũ inter anteriores pinnas sub branchiis occultatũ: Hepar subru-

brum ſiniſtro ſtomachi lateri & œſophago incubans, ipſúmque pylorum amplectens. Stomachi figura in conum turbinatur: à cuius ſuperiore parte pylorus exit, multis apophyſibus cæcis ac longis circundatus. Lien dextræ ſtomachi parti inhæret, ruber: à pyloro inteſtinum non reflectitur: ſed rectà ad anum tendit. Triginta ſub ventre oſſicula acuta, aſperam in hoc piſce lineam cõſtituentia, connumerare potes.

SARACHVS.

Sarachum Epirotæ (vulgus Albanenſes vocat) vt & Græci piſcem eundem nominãt, quem Mediolanenſes Agonum. Duo enim tréſue lacus ſunt in Epiro, in quibus Sarachi capiuntur: quos vbi ſale condierint, exiccauerint, & fumo infecerint, Venetias, Anconam, & aliò nauigiis tranſuehunt. Quorum eos maximè in pretio habere ſolent, quos *de la* Boiane huius nominis flumine ac lacu cognominant. Horum verò duæ comperiuntur ſpecies, alterũ minus, alterum autem Clupeæ ferè magnitudinis. Minores Sarachi quadrante longiores non ſunt, maiores pedalem implent longitudinẽ. Ambo eadem linea ſub ventre præditi ſunt, qua Clupea inſignita eſt. Sunt ex Græcis qui Sarachos vulgò Stauridas vocent.

TRICHIS, GALLIS PVLCHELLA.

Trichidem antiquorum, Virginis aut pulchellæ nomine Galli cognoſcũt, *Pucelle*: quòd veris initio, dum huius piſcis capturæ dant operam, ſine ouis vt plurimùm capiatur, vel quòd Scombros (quos illi etiam Lenones vocant) proximè ſubſequatur. Capitur in multis amnibus, ac præcipue

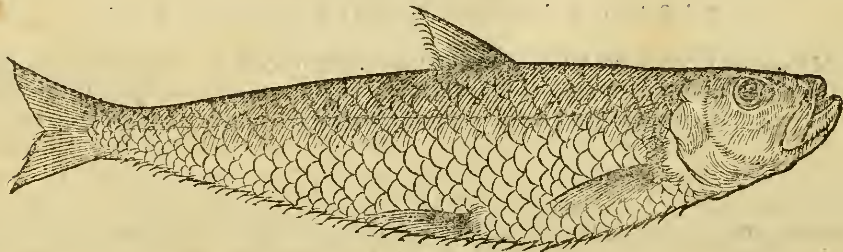
Ligeri,contra raptum fluminis.Anglia ex Tamesi *Schalde* vocat.Harengum grãdiorem vix vnquam excedit:aut siquando excesserit, appellationem mutat, ac tum quidem, adultæ Alausæ nomen accipit.Nonnulli Pulchellas ab Alausis diuidunt: quorum tamen sententia multis argumentis refelli potést.Quidam Galliæ tractus fictas aut *femctes* vocant, Andegaui *Conuersos*: & qui Baioniam incolunt,*des Gauttes*.Sed audi quantùm ab harengis diffideat:Harengi corpore & capite latiusculo præditi sunt, labro prominulo:Pulchellæ, oblongiusculo.Punctis harẽgus caret: Pulchella ternis atque interdum quaternis rotundioribus nigris in lateribus ac tergo vtrinque insignitur. Lineá præterea sub ventre vt Celerinus habet asperam, qua etiam Harengus caret. Sed Celerino hamuli rotundi sunt,& ferè sub squamis conditi:Pulchellæ verò foris eminent, quemadmodum in Trachuri caudæ lateribus.Trichias,vel(vt Aristoteli placet) Trichæas,cùm Pontum ingreditur, videtur quidem ac capitur:sed exiens nusquam adhuc conspectus est.

LIPARIS, MACEDONIAE PISCICVLVS.

Est in Macedonia lacus,quem vulgus Conium vel Limnum *Pischiac* nuncupare solet:in quo Liparides affatim capiuntur.quæ toto habitu Sardinam referrent, nisi ventrem magis in latitudinem distentum haberent. His meritò à pinguedine nomen est inditum, quòd vel leuiori ignis calori appositi pisciculi,toti ferè in pinguedinem resoluantur.Caput illis est vt harengis tornatum: labrum tantùm inferius asperitate leui denticulatum: laterum,ventris, tergi & caudæ pinnæ vt Sardinis esse solent:lineam quoque sub ventre asperam habent ac transuersam, quam piscatores circa anum secant,vt inde humor,qui in ventre continetur, effluat:deinde sale cõditas holosceno per oculos traiiciunt,atque ita diuendunt.Liparidum captura veris vigore vberior esse solet: sunt enim eo tempore

meliores. Leui contactu squamas exuunt: Cutem habent argéteam. Horum pisciculorum ex Conio pago multa scortomata Thessalonicam mittuntur, & ad Chrysitem (quam nunc Siderocapsan vocant) transmittunt: quas illic Harẽgum gustu æmulari, & ori gratissimas ac delicatissimas esse comperi. Liparis plerunque mixtim cum Lestya ferri consueuit: quæ quanquam multò minor sit, tamẽ eodem quo Lestya pretio venditur. Ea pars lacus Peschiaci, quæ Conium pagum alluit, Liparidibus tantùm scatet: quas eodem ferè modo quo Thrissas in palude Mæotide decipere solẽt, nempe cãtu & testarum concrepantium harmonia: ad quam saltantes accurrũt, atque incautæ retia subeunt. Macedones autem scientes Liparides turmatim vagari, retia circumponunt, earúmque examen quærunt: quod vbi inuenerint, lintribus obsident: deinde remis aquam quatientes eas terrẽt, quas pecudum modo, magno grege abigunt, persequuntúrque quousque in retia inciderint: mox omnes ad litus adducunt.

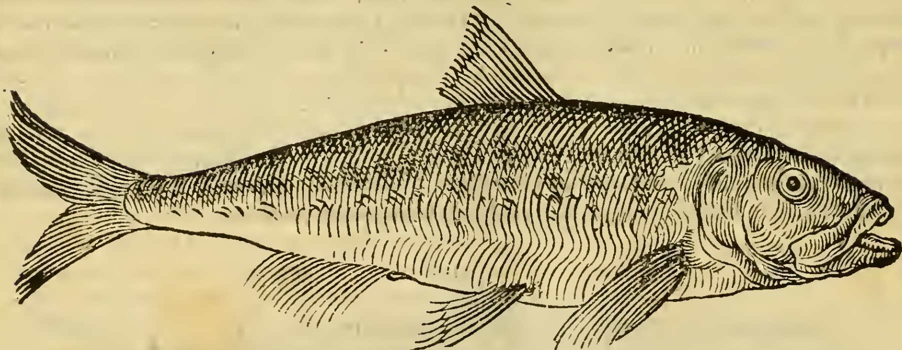
Liparis Græcis & Latinis.

CLVPEA, SEV ALOSA.

Alosa, Gallicè *Alose, Chiepa* Italis, *Lachia* Romanis, Latinis Clupea, in Abramidis modum tornata est, nisi corpore esset multò longiore ac crassiore. Lineam asperam, & veluti cultellato mucrone scindentem gerit: qua (vt Plinius tradit) Attilum ingentem Padi piscem exanimat. ea verò acutior est in pusillis piscibus. Permulti contendunt Alosam à Clupea longè diuersam esse. Grãdes porrò & adultæ Alosæ, Thrissæ etiam dicuntur, idque maximè cùm ad iustam magnitudinem peruenerint. Thrichides verò appellantur diminutiua voce, cùm nondum in perfectam molem excreuerint: tunc enim magis aristosæ percipiuntur. Nam Thrissæ pulpas habent carnosiores, minúsque aristis obseptas. Ascendentes flumina semper capiuntur, nusquam autem descendentes. Aristobolus author est Thrissas ascendere in Nilum, sicuti & Cestres absque Crocodilorum metu.

Θρίσσα Græcis, Clupea Latinis, Alosa Ausonio, *Leczia* Romanis, *Chiepa* Italis, *Alose* Gallis.

PLESTYA.

Strimonis amnis accolæ vilem admodum piscem agnoscunt, quem illi vulgò Plestyam nominant: qui & in Macedonia ad Pischiacum lacum plurimus est: quo in loco modò Platanes, modò

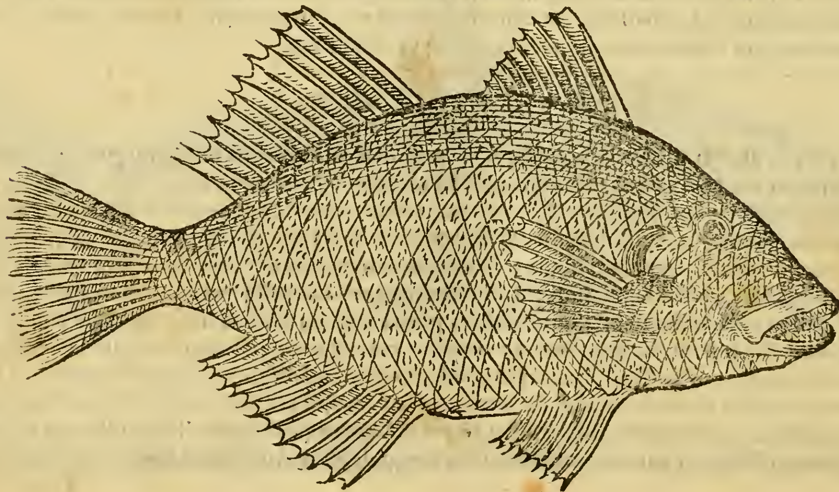
Plestya, modò Platognia vocatur. Latus piscis est, atque ea forma tornatus, qua Abramidem fluuiatilem conspexisti. Multis spinulis abundat, atque eodem modo holostheno transsuitur vt Liparis, & per paria diuenditur, muria optime maceratus. Frequentes squamas habet, rotundas ac tenues. Tergus eius nigricat, venter candicat. Os non aperit ita grande, quod etiam omnibus dentium rudimentis caret. Metallariis ad Chrysiten (quam Siderocapsan vocát) opportunus est in fodinis. Carne constat dura, stupacea, palato ingrata. Partem eam quæ ab ani pinnula ad caudam fertur, prominẽtem habet, corpus in Bremmæ fluuiatilis modum compressum.

DE APRO PISCE.

Capros Aristoteli, Plinio Caper, aliis Aper, piscis est quem amnis Achelous gignit, qui nonnunquam grũnire creditur. Eum primùm apud Epidaurum, quam nunc Ragousam vecchiam vocant, conspexi, Cyprini magnitudine. Hic aliorum piscium more branchias non habet detectas, quanquam quaternas intus conditas ferat, vt Exocetus & Muræna. Os paruum ostendit, in quo dentes albi, humanis æmuli, in gyrum siti sunt. Duas fert in tergo pinnas, quarum prior, fortibus aculeis obfirmatur, quibus audacter, si quos pisces oderit, aggreditur: pelle integitur dura atque aspera, qua ligna expoliri possunt. Squamis caret: Altera pinna tergoris vicenis neruis constat: Corpus habet circinnatum & planum: Lineas fert cancellatas in cute: Vnam vtrinque gerit in lateribus pinnam: Oculos sursum in capite sitos: Pinnam in cauda rotundam. In summa, piscis hic aliorum nõ seruat normam. Et quum Capriscus, quem in Trago pisce descripsi, affine nomen habeat cum Capro, cauendum est tamen ne nomenclatura Apri, Capri & Caprisci te decipiat. Illyrii piscium affinitate decepti, piscem istum *Chiergner* vocant: sed vox ea Sargo debetur. Aper enim Sargi modo corpus torna-

tum habet. Erit forsitan is quem Athenæus porculum fluuiatilem vocat: quem etiam ex Aristotele vocalem esse tradit.

Ποτάμιος χοῖρος Athenæo, κάπρος Aristoteli, Aper Latinis, Caper Plinio.

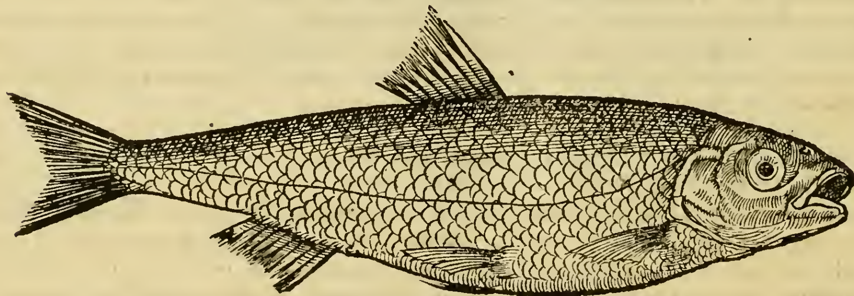

LEVCISCVS, HOC EST, ALBICILLA seu Albicula.

Leucifcus Icefio fpecies eft Mugilum: Parifienfes *Vne Vandoife*: Ligeris accolæ à mira velocitate, iaculum *Vn Dard*, Angli *Daces*, Lugdunenfes *Suiffam* vocant: quem optimè vt nos à Squalo diftingunt, Infubres Streiam, Vulgus Græcum Leucorinum vocant. Accolæ lacus Biftonii (cuius aqua partim dulcis, partim falfa eft) *Lilinguam*, Huius nondum prouecti pifcis, veris initio magnum numerum ca piunt, & modico fale confperfum atque exiccatum, Byzantium ferunt, vendúntque Maio, Iunio & Iulio menfibus. Corpore longiore & anguftiore eft quàm Streia. Hunc Romani pifcatores à Squalo non diftingunt: neque enim adeò exactè pifces fluuiatiles, vt Galli, internofcũt. Etenim Leucifcus afpectu multò hilarior eft quàm Squalus, minoribúfque fquamis contegitur: Albo colore nitet, & veluti inter fquamas ftriis rectis interftinguitur: Caudam bifurcam & pinnas albas profert, neque ita latas vt Squalus. Nulla habet dentium rudimenta: Linguam albam, branchias vtrinque quatuor. Squalus præterea Leucifco maior euadit. Porrò etiam Ablum fiue Alburnum fimillimum effe videbis Leucifco: tamẽ eft paulò craffiori corpore, & fquamis elatioribus, ac labro inferiore melius infarcto. Eft etiam nonnihil difcriminis in linea quæ vtrinque corpus interfecat. Siquidẽ Leucifco non tam arcuata eft, quàm Alburno: & Alburnus rotundiori corporis compage conftat, ad Cephalum magis accedente. Leucifcum enim Galenus cum fluuiatili Cephalo componit, ac de Mugilum genere effe ait: fuóque tempore Leucifcorum magnam copiam condiri folere, atque in magno haberi pretio. Horum capturam ex Epiri lacubus maiorem fieri diximus, quos Epirotica lingua Scouranicos vocat. Veneti his maximè vtuntur, quos ad fe nauigio adferri curant: eodémque

propè vocabulo vtentes Scourancas nominant. quæ cùm Leucorinis maiores ſint: ambo tamen piſces ſale conſperſi & fumo infecti atque exiccati, ad exteros mitti, vt noſtri Harengi ſoreti, conſueuerunt. Quanquam autem Leuciſci inter Mugiles adnumerentur, tamen ſtomachum non habent ita carnoſum, peritoneũ albiſſimum, cor trigonum, duos hepatis lobos pallidos, ſub quorum dextro fel continetur: Splenem rubrum. Sed & interſtitium, quod inter oculos Squali & Leuciſci intercedit, diſcrimen inter vtrunque diluet: minor enim in Leuciſco eſt capacitas, & calua rotundior.

Λευκίσκος Græcis, *Vandoiſe* vel *un Dard* Gallis, *Daces* Anglis, *Leucorini* vulgo Græco, *Lilinga* indigenis ad lacum Biſtonium, *Stregias* Inſubribus.

SVETA.

Sueta Ferrarienſis Leuciſco quàm Squalo magis ſimilis,ſemipedalis eſt,roſtro vel ore Lauareti, ſed ſubobtuſo, neque vt Squalo in gyrum grandi. Capite acuminato, cauda & branchiis vt Leuciſcus. Branchias enim habet paruas,tenuibus fibris conſtantes: ſub quibus mox in ingreſſu œſophagi ſeni vtrinque dentes comperiuntur,pyxidatim in ſeinuicem infixi, alioqui maxillæ huius piſcis omni dentium veſtigio ſunt deſtitutæ:ſquamiſque eſt paulò latioribus quàm Leuciſcus. Peritoneũ interna parte ei nigerrimum eſt,vt in Salpis : cor ſpõgioſum: inteſtina in multos anfractus circunuoluta : hepar in duos lobos diſciſſum : quorum ſiniſter longius progreditur,& ſtomachum fouet, quem ferè vſque ad anum comitatur. Lien lateri ſiniſtro ſtomachi incumbit. Fel ei eſt admodum grande. Cœno & ſpurcitiis veſcitur vt Sturio. Adamat flumina quæ magno impetu ex montibus deuoluuntur:ideo in Pauera flumine rapidiſſimo,quod quindecim à Bononia milliaribus,quatuor autem à Modena diſtat,& in Padum influit,affatim capiuntur.

SQVALVS.

Veneti & Romani Squalum vocant, quem piſcem Inſubres Cauedanum, Placentini & his finitimi *Cauezale*, Pariſienſes *Teſtardum*, alii *Vn Cheueſne*, Lugdunenſes *Vn Muſnier*, prouiſores aulici *Vn Vilain*,alii *Calliaſtro*,Cenomani & Andegauenſes *Vn Chouan*,vel *Vn Teſtard*,Angli *Chieuen* vel *Polards* appellant;quorum nominum bona pars à capite,quod craſſiuſculum hic piſcis habet, profecta eſt. Eũ nondum adultum *Gauetum* Romæ vocari audiui. In morem Cephali extuberat. Cùm autem Cepha-

lorum quatuor ſint genera (vt Iceſio placet) quorum omnium deterrimus eſt is qui Chelon ſiue Bacchus appellatur , nos nõ ſine ratione eum quarto Cephalorũ generi adſcribi debere exiſtimamus. Siquidem hic Cephalum capitis effigie, ipſóque adeò colore refert, atque omnium Cephalorum magis eſt inſuauis : vnde Villanum aut vilem aulici ichthiopolæ commodè nominarunt. De hoc meminit Auſonius, cùm de Thedone ſcribit,

Et nullo ſpinæ nociturus acumine Thedo.

Cæterum genuina Teſtardi appellatio, Gallica quidem eſt, ad Thedonẽ nonnihil alludẽs, ſed Cheuinæi magis Anglica eſt, ad maiores piſces huius generis pertinens . minores enim palmum non excedentes *Polards*: paulò autem maiores *Chius* vocant . Pedales enim ſunt, & perſæpe longiores, hoc à Mugilibus differentes, quòd Mugiles duas ferant in tergo pinnas, hi verò vnicam tantùm eo loci paruam, duas in lateribus, ac rurſus vtrinque vnam: duas rurſus ſub ventre, ſuperiori oppoſitas, caudam bifurcam . Leuciſco prorſus perſimilis eſſet , niſi ſquamis paulò latioribus contegeretur. Ceruicem & caluam quodammodo planam habet ~~vt~~ Mugil : patulas nares, inferius labrum admodum grande. Os dentibus vacuum : pupillam in medio oculi nigram, quarum iris lucida plurimùm apparet. Caueto autem ne pro Squalo Scarũ proferas. Eſt enim is idem qui & ſuprà Scatina dictus eſt.

SARGVS QVI ET CEPHALVS, ET GARDONVS.

Sani piſcis cognomen ſuo Gardono Galli tribuunt, quem Romani piſcatores , atque adeò reliquum Italorum vulgus Laſcam, Angli *Roſcies*, Placentini Agullam , Mediolanenſes Oladigam, alii Ocradigam vocant. Cùm itaque Gardonum iſtum vbique prouenire, & Cephalum Sargoni formam retinere videam, facilè quidem in eam ſententiam inclinaui, vt Gardonum ſeu Laſcam crederẽ Sar-

gonem Cephalum ab Aristotele vocatum esse. Nam quum duo potissimùm sint Mugilum marinorum genera, Cephalus & νήστης, id est ieiunus (vt Dorioni placet) reliquæ species fluuiatiles aut lacustres esse censentur : quo in numero sunt Sargones Cephali, latiore forma quàm alii prædit : vnde Sargi, vel (vt Theodoro placet) Sargones vocati sunt, nunquam ad Cyprini magnitudinem accedẽtes. Pinnulam tenuem vnicam in tergoris iugo, non autem longam (vt Cyprinus) gerunt : cætera vt Squalus. Sed est corpore compressiore, & magis recurto, pinnásque subrubras habet. Parui Gardoni pinnam caudæ longiorem exerunt, quàm Leucisci: & antequam in extremum pinnæ (quæ bifurcata est) desinant, rotundantur. Latiusculis squamis conteguntur, ipsóque capite magis ad Leuciscum quàm ad Squalum accedunt. Oblongius & paulò crassius habent corpus quàm Abramis, súntque tergore quàm Squali magis nigricante, & auri colorem referente. Porrò piscatoribus Romanis Reuillonorum vox paruos Gardonos exprimit : reliquos autem mixtim pisciculos frictaram vocant. In Ambra Melignanum alluente, plurimus est hic piscis, quem eò loci Oradigam vocant, Mediolanenses Oladigam, alibi Doradam, quòd in eo tractu huius caput aureo colore fulgeat. Sed & Perusinus Italiæ lacus, omnium longè delicatissimos huius generis pisces proferre solet.

ABRAMIS FLVVIALIS.

Abramidem Galli atque Angli Græcam dictionem secuti *Vne Bresme*, Placentini Arbolicam, Itali Scardolam siue Scardam, Veneti Russatam vocauerunt. Latior & planior est piscis quàm Lasca: cuius generis qui mediocri sunt magnitudine, Lutetiæ *Haseaux* nuncupantur. Mihi sanè Plestyæ (de quibus iam antè diximus) huius pisciũ notas habere videntur : quarũ color corporis albicat, & tota mole compressæ apparent. Oculorum pupilla non est vt in aliis nigra, sed veluti crystallina: iris ve-

rò albiſſima,ac tredecim ſquamarum ordines vtrinque in lateribus habent.

Eſt & alius piſcis Abramidi ſimillimus,paulò tamen minor ac vilior, quem Galli *Vne Roſſe* (quaſi vetulam Abramidem) Angli *Roche* vocant: húncque Abramidis Spurium eſſe autumãt.Is nigricat in tergore Gardonis modo:pinnas quoque rubras habet.Sed quum Abramidi id non accidat,meritò ab Abramide diuerſus eſſe iudicabitur. Corpus habet craſſiuſculum : caput quoque ad Gardonem potius,quàm ad Squalum accedens,leui rubore ſuffuſum:Squamas aſpectu triſtiore: viliſque eſt apud piſcatores ac vulgus pretii,carniſque inſulſæ.

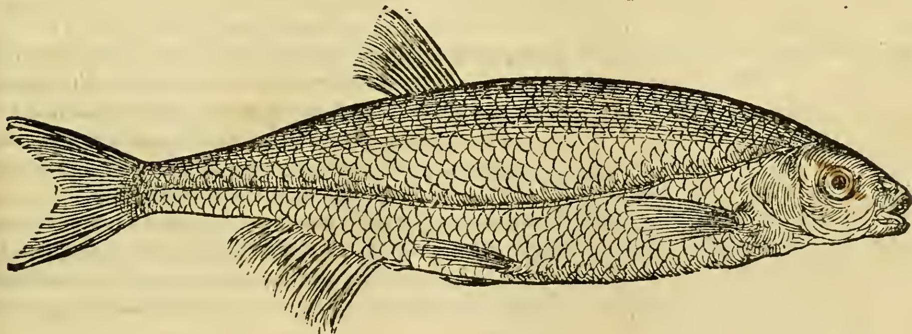
ALBVRNVS.

Gallica appellatio *Abli* ſeu *Ablette* quodammodo ad eum quem Auſonius Alburnum vocat, alludit.Hunc Placentini Arbolinum vel Arborinum,vt & Mediolanenſes, nominant. Ego circa Verſellas in amne Lagogna Ticinum influẽte *Scauardinum* à piſcatoribus audiui appellari:Angli *Bleis* nominant. Affatim in Pado capiuntur : à quibuſdam *Agulla* dicitur.Ferrarienſes non alia appellatione eum exprimunt,quàm *Peſquerel* vel Stregiæ:cùm tamen Stregia alibi ſit idem quod Leuciſcus. Argẽteis tegitur ſquamis,ac tenuibus: cuius tamen dorſum paululum opacatur. Sex digitos longus eſt: quam menſuram rarò excedit:ex Sequana Epelano eſt ſimillimus: víxque ad duorum digitorũ latitudinem extenditur.Lineam habet vtrinque arcuatam,quæ eius latera diuidit.Nare eſt parum reſima.Mihi negarunt piſcatores Mediolanẽſes Arborinum felle præditum eſſe:quod ex ipſa diſſectione poſtea comperi.Alburnum,vt reor,ab albedine vocauerunt,quemadmodum & Albicillum quem in Leuciſco iam deſcripſi. Auſonius,

Quis non & virides volgi ſolatia Tincas

Norit,& Alburnos prædam puerilibus hamis?

Alburnus Latinis, *Ablette ou Able* Gallis, Arborinus vel Arbolinus Placentinis & Mediolanensibus, *Scauerdin* Versellensibus, *Bleys* Anglis, *Agulla* accolis Padi, *Pesquerel* Ferrariensibus.

LOCHIA, PISCICVLVS.

Delicatissimus etiam est saxatilis pisciculus vbique frequentissimus, quem Galli *Vne Loche*, Me-

diolanenses *Vsel*, Placentini & Parmesani *Gousangle*, Locham Romani piscatores, alii Morellam vocant. quod postremum nostro Veroni fluuiatili magis debetur: Lodenses *Zedele*, Ferrarienses *Squatola* nominant. In Rifileio amne (finitimo vrbis Italiæ cui nomen est *Ciuita de Castella*) *Lopole* vocantur. Duo sunt horum genera: quorum quæ Gallis *Loche Franche* dicitur, palato quidem delicatior est: quæ verò cœnosum limosúmque tractum incolit, crasso & obeso corpore constans, atque ob id pinguis Lochia cognominatur: valetudinariis admodum perniciosa est. Cæterum Lochias quidam Galli nominare malunt *des Perces*, quòd cùm riuulorum indigenæ oblongo, tereti ac lubrico sint corpore, petras videantur perforare: Duos enim habent in branchiis aculeos, vtrinque vnum ad caudam spectantes, dentium cerastis longitudine, quibus sese impellunt, vt minima inter lapides foraminula subeant. Viuax est admodum pisciculus, minoris digiti crassitudinem non excedens. Pinguis verò Lochia, indicis digiti crassitudine est, quinque digitos longa, tota lituris seu punctis distincta: notásque in tergore & lateribus habet, nunc grandes, nunc paruas ac nigricantes, quibus ipsa etiam quodammodo pulla apparet: sed ventre est candido. Pinnam vtrinque vnam in lateribus gerit: item sub ventre duas: in tergore verò summo vnam admodum paruam, item sub cauda ad anum alterã. Pinna caudæ rotunda est: reliquæ omnes transparẽtes, obtusæ & latæ. Cirrhis quaternis, duobus (barbi modo) tanquã mystacibus insignis est. Os habet paruũ sub longo naso: ciúsque intestinum statim à stomacho (quem hepar fouet) recta per ventrem ad anum ducitur. Fel dextro hepatis lobo adsutũ: Lienem insignem, & rubrum habet. Cor sub branchiis, suo pericardio obuolutum. Oua singulari vesicula, vt aliis piscibus bicorni folliculo conclusa.

DE BOETA SEV GOBIO FLVVIATILI.

Pisciculum alium fluuiatilem Parisienses *Gouion*, Lugdunenses *Geifor*, Lodi accolæ *Grison* appel-

lant:qui aliquibus *Moline*, Placentinis *Varon*, Mediolanẽsibus *Vairon* dicitur. Etenim quem nos Gallicè *Veron* vocamus, illi *Esbrefon*, Hetrusci *Ionclium* appellant. Vulgus Italicum ad mare positum nullum agnoscit Gobionem fluuiatilem sub nomine Gobii, quod neque olim Latini & Græci, imò nusquam Gobionis fluuiatilis meminerunt prisci. Nam etsi è Gobionibus dixerint quosdam in fluuiorum ostiis aut paludibus victitare, tamen semper de marinis intellectum est. Fluuiatilis sic est vbiq; promiscuus, vt non alter frequentior piscis, aut magis plebeius occurrat. Itaque de illo Gobione agimus, quem Ausonius Barbis insignitum hoc carmine notauit,

Propexítque iubas imitatus Gobio Barbi.

De marino minimè intellexit: siquidem ille barbis caret. Porrò Gobii fluuiatiles retinent in popinis Gallicis claritatem, quam eis idem poëta tribuit,

Gobio non maior geminis sine pollice palmis
Præpinguis, teres, ouipara congestior aluo.

Romani pisciculorum minutorum nullum habent discrimen, omnésque mixtim conchulis exceptos diuendunt, & Morellos nominant. Porrò noster hic Gobius caluariis bubulis in aqua proiectis oblectatur, illícque degit: quod scientes Ligeris accolæ, boum caluarias studiosè adseruant, quibus in Ligerim immersis Gobios alliciunt, quò facilius eos postea capiant. Quemadmodum autem duo sunt in mari Gobiorum genera nominibus distincta, sic altera etiam est Gobii fluuiatilis species à superiore dissidens, de qua sequenti capite docebitur.

GOBIVS FLVVIATILIS ALTER.

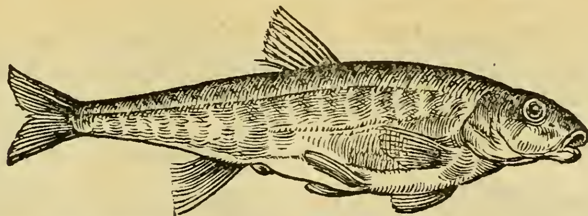
Multis cognominibus exprimitur alter fluuiatilis Gobio. Nam quòd grandi capite cõstet, Galli-

Chabotum dicunt, Romani Misoris nomine appellant. Quòd autem in riuis pistrinorũ aquaticorum versetur, Cenomani *Vn Musnier* appellauerunt, Mediolanenses *Vn Scatzot* & *Bot.* Hic enim est cui propriè vox Botoli adscribi debet, quo nomine eum Ferraria quoque vocare consueuit. Quemadmodum autem Paganellum marinum iam diximus plurimùm à Gobione diuersum esse: sic de hoc fluuiatili dicendum est. Communis autem Botorum appellatio alludit ad antiquam Boëtorum nomenclationem. Eos enim Aristoteles *βότιυς* appellat, quos in fluuiis sub saxis stabulari tradit. Capiũtur autem à nonnullis saxo percusso, sub quo latent: protinus autem exturbantur, vt qui audiant, & per strepitum tententur. Versellenses *Bouteiolum* vocant: rustici verò Paganellum.

PHOXINVS, QVI VVLGO VERONVS.

Pisciculum inter cæteros magis varium Galli *Veronum* vocant, Angli *Menoz*, Romani *Morelle*, Florentia à maculosa cute *Pardellum*, Mediolanenses *Esbreson*, alibi *Sanguinerol*, cuiusmodi ad oras Sesiæ Seruæ & Lenæ reperiuntur. Hûc etiam vulgò *Freguereul* & *Fregueu* vocare solent. Crediderim autẽ Fregaroli nomen huic inditum esse, quòd ferè semper ouis prægnans sit: atque ob id Phoxinum Aristotelis esse autumo, qui statim ferè, vbi natus est, ouis refertus esse vel absque coitu deprehenditur. Squamis caret, atque albus esset, nisi punctis nigris & tenuissimis lituris sugillaretur: ex quo eum Romæ Morellum vocant. Pinnæ laterum multùm ad vẽtrem tendunt: quarum radices quæ corpus pertingunt, rubro sunt colore suffusæ, inde Sanguinaria dicta. Nigricat quoque in tergoribus per interualla. Linea quæ latera vtrinque secat, arcuata quidẽ est, sed non tantùm quãtum Borfolis. Albicat sub ventre. Pariunt Phoxini (inquit Aristoteles) vt Percæ in arũdinetis, ac fluuiorũ & lacuum paludibus, quas *προλιμνάδας* vocant, quæ prope fiuuios & lacus stagnant.

Veronus Gallis, *Menoz* Anglis, *Morellæ* Romanis, *Pardillæ* Florentinis, *Esbreson* Mediolanensibus, *Sanguinerol* aliis Insubribus.

EPELANVS SEQVANAE.

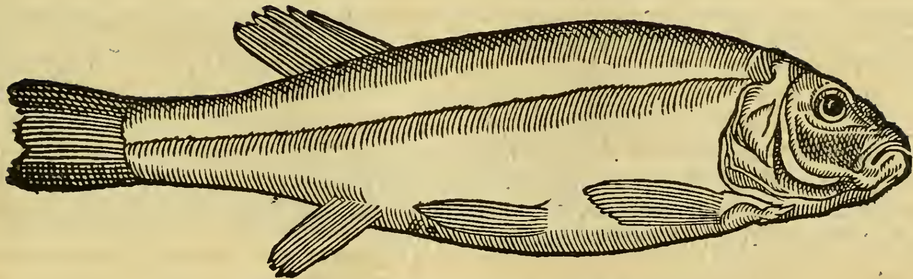
Epelanum Sequanicum Lutetiæ frequentem, quasi excellanum, à præstãtia qua cæteros sui generis pisciculos excedit, Ferrarienses *Borbolum* vocant, Alburno simillimum, atque hoc tãtùm ab eo dissidentem, quòd rufas radices pinnarum Gardonis & Veronis modo habet, ac lineam quæ latera eius secat, versus caudam admodum inflexam & velut arcuatam. Quinque digitorũ longitudinem, pollicis latitudinem interdum exuperat. Pisciculus est odoratus, de bonitate & principatu cũ aliis omnibus contendens. Rothomagenses *Ouellam* eo argumento nominant, quòd semper ouis prægnãs sit. Epelanum si suas squamas habentem conspicias, præ nimia albedinis tersitudine tibi refulgere

videbitur. Squamis autem exutus, tergus ostendit variis coloribus emicans in iridis aut arcus cælestis morem.

TINCA.

Tinca Italis & Latinis, Gallis *Tenche* dicitur. nam vbique suam appellationem constantissimè retinuit. Popularis est piscis ac cœnosus: qui quum vbique frequens sit, mirum est, quòd à priscis Romanis nullum nomen habuerit. Virides (inquit Ausonius) vulgi solatia Tincæ. Fullonem Aristotelis esse crediderim. Gregalis est Fullo (inquit ille) & partus tempore petit litora tranquilliora. Fullo autem dictus piscis, quòd eius decoctum detergendis lanæ sordibus inseruiat. Dorioni γναφεὺς vocatur: cuius decocto (inquit) macula omnis sordésue eluitur. quod nostri vulgi plerisque pro magno arcano habetur. Tinca Phycidi vsqueadeò similis est, vt vulgus Phycidē Tincam marinam vocet. Viridanti est squamarum colore, quas olida vligine obsessas habet, seu mucore lento viscosas: adeò tamen tenues, vt meritò iis carere dixeris. Singularem in tergore pinnam habet, eámque paruam: quaternas sub ventre, & caudam rotundam. Os nulla dentium asperitate communitū. Tergus & totum corpus diuerso modo fulgere comperies. In Tincarum porrò capitibus calculi duo admodum exigui reperiuntur.

Tinca Latinis, vulgò *Vne Tenche.*

BVBVLCA.

Sordidus admodum & vilis pisciculus Gallico vulgo è re ipsa *Bouuiera* nuncupatur: aliis *Peteuse*, etymologia à bombis obscœnis tracta. Piscis est Sequanæ alumnus, non tamen vsquequaque frequens, vt qui non semper appareat. Nam quomodo Verones pisciculi nusquam Augusto, Septembri & Octobri tibi, aut saltem rarò apparebunt: sic Bubulca serò in conspectum venit, plurima vere

capitur. Bremmam ac Castagnolam marinam toto habitu æmularetur, nisi corpore esset minimo: planus enim & latus est. Sed & argenteo nitore refulget, atque orbicularem magis habet formam, quàm in longitudinem protensam. Trium digitorum longitudinem non excedit, neque sesquidigitalem latitudinem. Soli obiecta, nigri nihil habere comperitur, quàm in linea quæ spinam comitatur ad caudam. Paruam in tergore gerit pinnulam, oculorum pupillam, omnem nigredinem superantem. Squamis tegitur magnis & latis. Carneũ quiddam, vt Cyprinus (quatenus paruum magno licet conferre) in fornice palati ostendit, branchias vtrinque quaternas simplices, ac sub ventre totidem: caudam bifurcam. Ore est paruo, dentibus vacuo. Pisciculos istos respui credo propter fellis magnitudinem, quòd vix possint exenterari, quin eorum fellis vesica disrumpatur: quo per totum corpus diffuso, plurimũ amari in vescendo sentiuntur: id autẽ sub hepatis lobo dextro coloris smaragdini, magnitudine pisi continetur. Folliculum vento plenum in vtero gestat geniculo interceptum. lienem stomacho inhærentem, rubrum atque orbicularem. Huius etiam intestina multis in gyrum reuolutionibus & anfractibus circunuoluta sunt.

ANDROMIS, VVLGO DROMILLA.

Lugdunenses detortis quibusdam ab Andromide literis Dromillam vulgò vocant, pisciculum quem æstate frequentem habent, hyeme raró. Plinius Medicus lib.5. cap.7, Pisces pingues Pelagici (inquit) epilepticis prohibentur. Dandi autem sunt Merulæ, Turdi, aut Scorpio aut Scardus: de fluuiatilibus edant eum qui dicitur Andromis. Quibus ex verbis intuli piscem húnc macra ac sicca, & ob id salubri carne constare: quò factum est vt Lugdunensium *Dromillam* cum Plinii Andromide cõtulerim.

SPINARELLA.

Spinarellam Galli *Vne Epinoche* vel *Epinarde*, Cenomani *Vne Rippe*, à similitudine seminis Spinachiæ quod refert, vocauerunt. Itali *Spinarolum* à spinis quas in tergore gerit, dixerunt, Lugdunenses *Vne Artiere*. Magna pars Italiæ *Stratzarigha* nominat: quòd quemadmodum *Stratze*, hoc est vilia linteamina, inutilis ac nullius ferè momenti sit. Duo eius genera obseruantur, vtrunque omnium pisciũ fluuiatilium minimum. Hi dum in aqua degunt, aculeos quidem habent depressos: quos si ex aqua productis piscibus vel leuiter cõtingas, protinus arrectos senties. Horum prouectior ternos in tergore, pusillus verò senos gerit, adeò erectos in educto pisce, vt nisi vi deprimi non possint. Alium quoque in lateribus habent, vtrinque vnum: sunt de Galeorum genere, de quibus iam suprà egimus, atque affatim in Nare fluuio, qui hodie Nexra dicitur, capiuntur, potissimùm antequam immisceatur Tiberi, ad vrbem quam Aorte vocant, paulò supra Otricolim: in qua etiam fricti, aliorum piscium modo, à plebe manduntur. Quo in loco quoties aqua paulò altius solito excreuerit, piscatores qui ad Velini lacus oras degunt (qui hodie Pedalucus dicitur) eò se conferunt, & tantam horum piscium multitudinẽ capiunt, vt ad vrbes Narnì, & alias circunstantes multa onera transferant. Nostri verò huiusmodi pisciculos ob tergoris & laterum spinarum tædiũ, respuunt. Sed de sanguine præditorum piscium historia hactenus.

Petri Bellonii Cenomani de aquatilibus liber ſecundus.

Exanguium differentiæ ac diuiſiones. CAP. I.

Anguine præditorum aquatilium ratio libro ſuperiore explicata eſt: ſupereſt vt de iis differamus, quæ Græcis ἄναιμα, nobis exanguia dicuntur. Horum alia dura quidẽ teſta operiuntur, quæ illi ὀστρακόδερμα, alia verò molli: quæ etiam μαλακόστρακα vocãt, atque alia rurſus inſecta, ſub quibus magna marinorum ac fluuiatilium phalanx continetur. Exanguiũ igitur molles à nobis deſcribentur ac depingẽtur primùm locuſtæ, cancri, & id genus cæteri. Secundum locum ſortientur qui duriorem teſtam habent: quorum fragili teſta cooperta, deinde verò duriore contecta exprimẽtur. Teſtaceorũ autem duriorũ alia quidẽ biualuia, Græcis δίθυρα: alia vniualuia, quæ & μονόθυρα dicuntur: quale eſt Turbinatum genus, quod στρομβοειδὲς & κοχλιῶδες dictum eſt. Quibus adiiciemus ancipitis naturæ animalia ζωόφυτα Græcis dicta, inter plantas & piſces ambigentia. Vltimo loco deiectamenta marina, nominibus etiam inſignibus prædita explicabuntur, quibus nonnunquam etiam veſci ſolemus. Sed à mollioribus eſt exordiendum.

De mollibus. CAP. II.

Mollia aquatilia à mollis carnis piſcibus medici diſtinguunt. Mollia nempe vocantur, quæ ne-

que squamas habent, nec cutem asperam aut testaceam, τὰ μαλακὰ & μαλακόδερμα Græcis dicta: cuius notæ sunt Polypus, Osmylus, Lollius, Lolligo, ac Sepia. Mollis autem carnis pisces Galeno dicũtur, qui facilius quàm alii cõficiuntur, quíque probè nutriunt, & quorum caro est mollior ac friabilior, cuiusmodi est saxatilium. Porrò sanguine carent mollia. Caput iis contrà quàm cæteris inter crura positum est: rostrum psittaco persimillimum, carnem fungosam pro lingua habent: Pedes omnibus octoni, dissimili modo positi. Sepiæ enim atque Lolligines pedes octo habent supra duos maiores, & dentes exiguos in acetabulis, reliquos sex nouissimos breues: Polypus autem longos, & medios quatuor habet maximos. Sepiæ & Lolligines, promuscides siue prætenturas habent, binas, prælongas, & asperas, quibus veluti anchoris innituntur, ac sese confirmant, ne maris æstu suis saxis exturbentur, vtque è longinquo cibum ori admoueant. at iis Polypi carent, pedésq; in eundẽ vsum commodos habent. Mollium genus in cruribus geminum habet acetabulorum ordinem, à capite ad extremos vsque cirrhos productum: præter vnum Polypi genus, quod Eledona vocant: is enim solus ex mollium numero simplicem acetabulorum ordinem tenet. Habent præterea oculos grandiusculos, quorum discrimen exigua quædam efficit cartilago. Fistulam ante aluum paulò supra caput sitam & branchias gerunt, qua mare transmittunt, suúmque atramentum effundunt. Pinnulam quoque habent circundantem alueum, vt natent, & se dirigant, quemadmodum pisces sua cauda penè cartilaginea, sed non omnia eodem modo. Natant mollia tum pedibus, tum pinnis: pedes autẽ vulgari nomine vocãtur, qui alioqui sunt veluti branchiæ, barbæue aut cirrhi: Græcis πλεκτάναι dicuntur, quibus adiunctum est caput. Mollia sensibus prædita esse omnibus constat. Nam & sepiæ & Polypi escarum odore alliciuntur, atque ita capiuntur. Neque eisdem saporibus delectantur: omnia præterea buccis inuicem admotis, mutuóque brachiorum complexu libidinem explent. sic enim ea coniungi necesse est, quòd natura exitum excrementi prope os inflexerit atque abdiderit.

POLYPVS VTERQVE.

Polypus à numero pedum (quibus octonis præditus est) appellatus: vnde vulgus Græcorum Octapodem nominat:Gallis *Vn Pourpre,* Massiliensibus *Secche poupe* dicitur. Acetabula in cirrhis plusquam octingenta habet, atque in quolibet cirrho plusquam centum : quæ in imo quidem maiora, deinceps verò minora fiunt,& quadam pellicula conteguntur, quæ horum dilatationis ac contractionis sunt caussa. In interna cirrhorum serie,ad radices,rostrum illi est nigrum in medio corneum ac durum,psittaci rostro simillimum,quo cuncta etiam durissima comminuit. Oculos habet (vt testacea)extrorsum sitos in ea colli parte,ad quam alligantur cirrhi,qui beneficio naturæ palpebra integi possunt: quo fit vt parui admodum appareant,nec quicquam eorum præter id,quod in iis est, pullum cōspiciatur. Quod autem vulgus in Polypo caput vocat, id verò interna parte turgidū est, multisque loculamentis concauum,eius nimirum alueo ac fistula. Quódque Polypus in varios colores se commutare dicitur:id quidem à molli eius pelle prouenit,quæ facilè glubi potest: cuius colorem nunc album,mox rufum, postea liuidum, mox variis coloribus distinctum videas. Pronus Polypus oculos ostendit:supinus verò,sua loculamenta: qua parte commodè dissectus,magis cartilagineus sentitur : atque in eius interaneis nescio quid turbinatum videas, quod cordis vel hepatis naturam habere dixeris. Verum id quidem protinus effluit & dissoluitur. Quod autem illi veluti cerebrum est,id quidem proportione magis quàm natura tale esse crediderim. Ab ore gula ei patet oblonga & angusta,in quandam ingluuiem amplissimam producta,cui adhæret ventriculus: à quo intestinum tenue(crassius tamen quàm gula)partem repetit superiorem, & iuxta os sursum tendit. Corneum quiddam vtrinque habet Polypus,in quo eius oua recluduntur:lucida quidem ea ac trã-

ſparentia. Flagella autem oſtendit quina atque interdum ſena. Ego verò cùm apud Epidaurum ſemel Muranas ſecarem, earum ventriculòs cirrhis polyporum refertos comperi. Saxorum cauernas incolunt, atque illic cancris & paguris victitant. Viſus eſt à nobis Polypus in portu Corcyræ nigræ, integram horam cum cancro decertaſſe. Continet humorem in ſe nō nigrum, vt in ſepiis, ſed ſubruſum, quem in metu per aquam ſpargit. Biennio non amplius viuit, éſtque tabi obnoxius: atque à partu protinus ſeneſcere, debilitaríque tam marem quàm fœminam referunt. Polypi ab eſca ſe facilè in ſublime efferri patiuntur: ſed vbi venerint ſurſum, & leuati extra aquam aërem ſenſerint, mox elabuntur. Quamobrem veteratores Polypos antiqui vocauerunt. Quoties autē nautæ Græci (apud quos magis eſt edulis) grandem Polypum ceperūt, antequam eum incoquant, per mediam horam diuerberant, atque ad lapidem frequentiſſimè atterunt: hoc modo facilius coqui poſſe affirmāt: alioqui Polypus etiamſi in mille fruſta cōſciſſus fuerit, tamen ſingula adhuc & colorem mutare & moueri videbuntur. Atque hic quidem magis eſt terreſtris.

Eſſe autem pelagium à ſuperiore diuerſum Ariſtoteles facilè comprobat. Quamobrem qui Polypus tibi mox proponetur, Ariſtotelis more terrenus ad diſcrimen pelagii nominabitur. Nam (vt ſcribit ille) terreni maiores ſunt quàm pelagii. Pelagius autem corpore exiguo varióque præditus eſt, ad cibum prorſus ineptus.

Πολύπους Græcis, Octopos vulgo Græco,
Pourpre Gallis.

BOLETENA, SIVE OZOLI, QVAM ET Osmylum vocant.

Alia eſt Polypi ſpecies vulgo vbique cognita. Itali *Moſcarolum* & *Moſcardinum* vocant, nonnulli *Muguetinum*. Editur Polypi modo, neque ab eo diſſidet, niſi quòd ad eam magnitudinem non extuberat. Tenuibus & oblongis præditus eſt cirrhis, & corpore minore, moſcum ſuauiter olente. Nihil eſt prorſus in pictura huius aut deſcriptione, quod non ſuperiori Polypo conueniat. Non deſunt qui hunc exiccent, vt fragrantiam veſtibus in arcis concilient. Plinius Ozænam dictam à graui capitis odore putat. Nimirum antiqui odorem, quem moſcus, aut quidpiam ſimile refert, naribus grauem eſſe putarunt. Murænæ hanc maximè conſectantur. Pollux & Ozænam & Oſmylian vocari tradit Polypi genus, quod inter caput & cirrhos, branchiáſue, fiſtulam gerit, qua tetrum odorem emittit: quòd Mænulas ſepioláſque venatur.

ELEDONA, ALTERA POLYPI SPECIES.

Eledona à Polypo terreno cirrhorum prolixitate diſtinguitur. Crura habet longa, & vnus ex mollium numero ſimplicem tantùm in brachiis acetabulorum ordinem oſtendit. cætera nanque omnia duplici (vt inquit Ariſtoteles) inſigniuntur.

SEPIA.

Vt Græci affatim Polypos, ſic Galli Sepias exiccant; vnde ab illis vugò *Seiches*, quaſi exiccatæ ap-

pellantur. Maior harum in Gallia est prouentus, quàm in Italia: Recentes autem nullius sunt in Oceano pretii. Massilienses, vt & Genuēses, *Sepi* nominant. Veneti & Romani prisco nomine Sepias vocare norunt. Fluctuant, cùm per senectutem deficiunt: ad quarū cadauera quoties piscatores aut nautæ Laros aues turmatim aduolantes conspiciunt, eò se conferunt: ac dum viuas vel mortuas extrahunt, hoc imprimis dant operam, ne atramentum (quod illæ viuæ dum se persequi sentiūt, effundunt) temerè diffluat. Bonum enim ex Sepia ius fieri posse negant absque hoc atramento. Proinde Sepia mutat colorem vt Polypus, aluóque est latiore. Cirrhos seu crura octona quidem habet, sed breuia: quamobrem repere Polyporum modo non potest, sed maiorem natandi vim habet. Ex horū autē medio duo alii teretes ac longiores egrediūtur, quibus tanquam promuscidibus vtitur: ac quicquid arripit, ori admouet. Venatur etiam suis illis prælongis prætenturis, non solùm paruos pisciculos, sed etiam mugiles: vt etiam maiores nonnunquam euincat. Quinetiam iis prætenturis quoties tempestates vrgent, ad saxa adhæret, ac veluti quibusdam anchoris confirmatur. Sepiæ biennium vt plurimùm non complent. His rostrum est aduncum veluti corneum, inter cirrhos situm, quo vel dura quæque conficiunt: vnde illud Oppiani,

Obuia non tenui lædit nos Sepia morsu. Item alibi,

Callida furtiuam meditatur Sepia prædam.

Inter marem & fœminam hoc interest, quòd fœmina intestina continet duo, mammarum in modū extuberantia: quibus omnino mas caret: qui etiam est varius magis quàm fœmina, dorsóque vt reliquis partibus asperioribus, ac quibusdam lineis intersectis, cauda quoque anteriore. fœminæ autem vulua ita articulata est, vt bifida conspiciatur: in qua vtrinque oua copiosa apparent candicantia, ac grandini similia. Atramentū in sepia infrà continetur ad aluum, quà maximè intestinum petere incipit superiora: meatúmque suum eadem obuolutum habet membrana qua intestinum: atque idem

foramen emittendi atramenti excrementique est: ea nempe fistula, quæ in supina eius parte posita est. Coëunt Sepiæ ora applicantes, & brachia inter se complectentes, natantésque in aduersum. Parit fœmina verno tempore, potissimùm inter algam & arundines, proxime solum aut in sicco, perseuerátque in emittendis ac ponendis ouis dies circiter quindecim. Cohærent autem ea inter se vuarum modo, neque sunt acinis grandiora. Mas enim humorem quendam mucosum emittit, cuius lentore tenaciter inter se cohærent, efficitúrque, vt quæ cãdida prius erãt atque exigua, mox atramento perfusa, nigra, maioráque reddantur. Cúmque intra decimum diem proles iam intus constitit, tum rupta oui membranula Sepiolæ excluduntur. Hebes quidem est Sepia, sed mollium astutissima: Tum enim reddit atramentum, atque aquam conspurcat, dum piscatores aduentare persentit: quod idem Polypo accidit. Porrò os illi datum est fungosum in supina parte, ne facilè immergatur. Aiunt Thryallida (id est lucernæ stupam) sepiæ atramento & æris ærugine intinctam, efficere vt circunstãtes partim iridis coloris, partim nigri videantur. Quam rem de solo etiam atramento fieri posse Anasilaus tradit. Præferuntur autem recentes Sepiæ Polypis. Aëtius Sepias ægrè concoqui scribit, & salsum humorem ac modicum continere: qui si tamen concoquatur, copiosum quidem alimentum, crassi tamen succi præbeat. Sepia (inquit Diphilus) elixa, tenera efficitur, ori grata, concoctu facilis, & aluum leuiter mouet. Condimentis acrioribus ob difficilem coctionem condiri solet, vinúmque post hanc vetus meracum ac tenue bibẽdum quidam scribunt. Sepiæ coctæ atramentum (inquit Dioscorides) ægrè concoquitur, & aluum mollit. Oua Sepiæ vrinam mouent, renúmque pituitas extrahunt.

Σηπία Græcis, Sepia Latinis, *Seiche* Gallis, *Sepi* Massiliensibus.

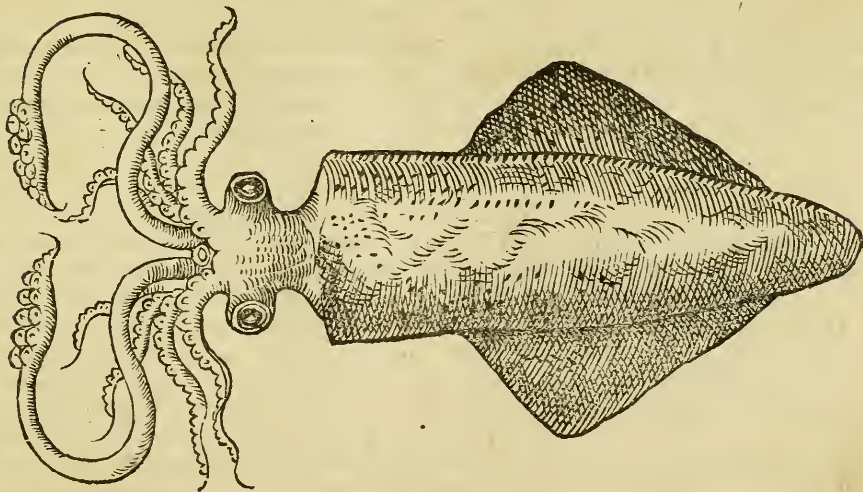
LOLLIGO.

Lolligo longiori, quàm Sepia, corpore prædita est, atque eodem modo mollis est. Pinnulam habet non adeò angustam, neque per totum alueum circumactam, sed de medio orsam. Gallis *Casseron* vocatur, Romanis, Venetis ac Neapolitanis *Calamaro*, quasi atramentarium dicere vellent. Genuensibus & Massiliensibus *Totena*: iis verò qui Baionam incolunt, *Cornet* vel *Corniche*. Octo cirrhos vt Sepia habet, multò quàm Polypus breuiores, Sepia tamen longiores. Atramentum nigrum còntinet Sepiæ modo. Grãdem quoque habet aluum & fistulam vt Sepia: gladium etiam in tergore, alteri tãtùm huius parti inhærentem. Duo crura siue duas proboscides longas exerit ex cirrhorum cõgerie, teretes, multis in extremo torulis seu acetabulis concauas, quibus cuncta quæ venatur, capit, & ori admouet: & ad saxa quibusdam veluti iactis anchoris cõfirmat. His etiã vtitur, quoties de more palpat, & pisciculos retinet: quibus maiores quoque nonnunquam euincit. Rostrum porrò illi est Psittaco simillimum. Lolligo diligenter, quicquid in stomachum demittit, rostro atterit. quocirca cũcta, quæ in eius stomacho percipiuntur, pulmenti faciem habent. Bina sunt illi ventris conceptacula, vt & aliis mollibus: sed alterum magis ingluuiem imitatur. Inter Lolliginem marem & fœminam hoc interest, quòd fœmina intestina contineat duo, quibus mas omnino caret. Coëunt ora applicãtes, & brachia inter se complectentes, pariúntque in alto. Sola enim ex mollium genere pelagia est Lolligo: consertúmque ac continuũ huic ouum quale Sepiis est: viuendi quoque spatium vt Sepiis breue. nam exceptis paucis, bimatum non complet. Inter eos pisces qui se extra aquam in aëre efferunt, Lolligo numeratur ab Oppiano his versibus,

Lolligo, miluúsque rapax, & mitis hirundo,
Cùm timeant magnum venientem è marmore piſcem,
Proſiliunt ponto ſcindentes aëra branchis.
Paulò pòſt,
Effugit horrendos piſces hominémque ſagacem — Lolligo.

Eſt autem, vt Diphilo placet, concoctu facilior quàm Sepia, atque ori magis grata: quanquam vterque vilis eſt piſcis apud omnes nationes.

Τεῦθις Græcis, Lolligo Latinis, *Totena* Massiliensibus, *Calamaro* Venetis, *Casseron* Gallis, *Cornetbs* vel *Cornichets* Baionensibus.

LOLLIVS.

Lollius, Romanis ac Venetis Totena dictus, ipsa quidem Lolligine maior est, vt cubitorum interdum quinque esse soleat, inquit Aristoteles. Exteriore quoque corporis nota aliquantulum à Lolligine discernitur. Pars enim Lollii, quæ exit in acutum, in Lolligine latior est. Quinetiam Pinnulæ totum Lollium ambiunt, iūctæ perpetuæque, quæ alioqui in Lolligine partē aliquam vacuam relinquūt. Minus autē accedit ad Polypum quàm Sepia: nam corpus ei oblongum est, cartilagineum, duabus pellibus obductum, gladium arctiorem & magis cartilaginosum in tergore continens, transducidum vitri modo, tenui theca inclusum, rostrum aquilinum, psittaci figura. Sed eodem modo atramentum, quo Sepia, emittit: & cirrhos octonos habet, breues tamen, in quibus totidem acetabula conspicies, quot in Sepiis. Ac præter illos octonos, duo quoque longa flagella seu promuscides multis in extremo acetabulis circunsessa videbis, quibus à longè cancros, vrsos, astacos, paguros, & omne pisciculorum genus arripit. Porrò Lollii acetabula, præter Sepiarum & Polyporum morē, tribus introrsum aculeis osseis robustis, in gyrum munita sunt: quibus veluti vncinis arripit quod cupit, vt non omnino sit tutum Lollium manu in ipso mari contrectare ac prehendere. Latas in gyrum diffundit pinnas: à cuius ore corneo gula prætenditur angusta, & vsque ad stomachum longa, quem habet amplissimum, atque adeò ingluuiem oblongam, quæ hunc præcedit. Quicquid exest, multùm antè comminuit ac mandit. Non secus natat, ac Polypus & Sepia, eiúsque caro eadem est quæ & Sepiæ vel Lolliginis, atque eodem modo cum suo atramento elixari ex aceto solet.

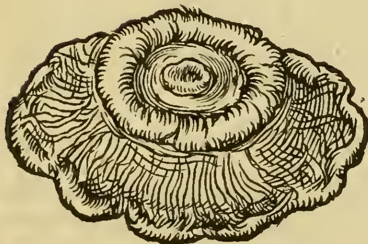
VRTICA MARINA.

Vrticam inter molles pisces ob hoc recensui, quòd mollium modo in obsoniis edatur, alioqui certum est ancipitem naturam habere, atque inter ζωόφυτα (quæ plantanimalia à Theodoro appel-

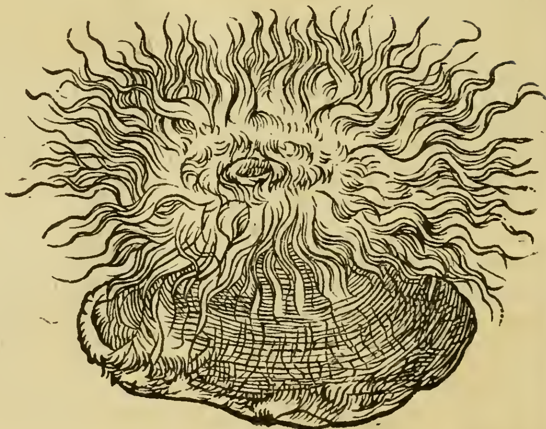
lantur)apud Aristotelem connumerari. Hanc Normanniæ littus obscœno vocabulo *Cul d'Asne* à cirrhorum cõtractione atque explicatione appellauit. Græcum vulgus quum terrestres vrticas *Zuchindas* vocet, marinas tamen Colycenas nominat, antiquum vocabulum imitatum, quo ipsas etiam marinas vrticas colycia vel coryphia vocitabant. Maris est potius deiectamentum, quàm vt magni fieri debeat. Plures eius obseruantur species. Quædam enim rubro colore suffusa est, altera magis cærulea, granulis in gyrum circũsessa. Vtraque marinũ tuber contracta refert, explicata cæsariem, totũ corpus rotundum ambientem. nam infinitis cirrhis antennarum papilionibus, aut Scarabei crassitudine constat. Contracta porrò Vrtica, orbicularis est aut teres: scopulis litoralibus (iis potissimùm marinis tractibus, qui ventorum impetum minus sentiunt) tam pertinaciter inhæret, vt nisi primo impetu diuellatur, vix postea nisi in frusta concisa dirimi possit, adeò suas trichas arctissimè contrahit. Certum est Vrticas, Cochlearum modo, in mari serpere ac moueri, sed id quidem parcius. Porrò vtriusque moles magnitudinem iuglandis raro exuperat. Cirrhos habet molles, duos digitos oblõgos, tenerrimos, gracillimos ac fragiles, insigni hac dote à natura præditos, vt quicquid attigerint, suis acetabulis retineant. Has Exoceti ac mulli auidissimè appetunt. Græcis edules sunt ob lentam ac copiosam mucilaginem, quam limacum modo emittunt. Quamobrem illi plurimas vrticas ligneo veru transfixas, & aliquantulũ assatas, primùm ex sale & aqua feruefaciũt: deinde farina cõspergũt, & ex oleo vel butyro in sartagine frigũt. Hibernis mensibus carne sunt constante atq; rigidiuscula: æstate autẽ deteriores sentiuntur. Vis quidẽ in his mordax, eundémque ferè quẽ terrestres vrticæ pruritũ excitant: alioqui stomacho & ventri (vt Diphilus author est) gratæ sunt. Aluũ atque vrinã cient, quæ præsertim scopulis perpetuò infixæ sunt, parciúsque nutriũt. Xenocrates tradit, has quidẽ gustui suaues, sed stomacho ingratas esse: verũ quæ passo aut vino mulso condiuntur, facilè concoqui, aluúmq; mouere, sed propter sequacẽ ac viscosum lẽtorẽ sæpius iteratas fastidire. Quapropter pauperum alimentum esse solet.

Ἀκαλήφη Græcis, Vrtica Romanis, *Colicena* vulgo Græcorum, *Cul d'asne*, Gallis.

Vrtica contracta.

Vrtica explicata.

De Cruſtatis locuſtarii generis, cauda præditis. CAP. III.

In exanguium claſſe cenſentur Cruſtata, quæ μαλακόστρακα Græcis ideo vocantur, quòd cruſta corticea, non autem ſquamis, teſta aut corio contegantur: tametſi Teſtudinum genera cruſta contegãtur penè oſſea: quæ quia ſanguine prædita ſunt, & amphibia, ideo ſeorſum ab iis quæ ſanguinem habent, in amphibiis dicta ſunt. Squillarum porrò genera, vt & cancrorum & locuſtarum, cruſta integuntur: quales ſunt Carabi leues, Aſtaci, Elephanti maiores & minores, Maia, Pagurus, Cancer, heracleoticus, fluuiatilis ac marinus: item Cancellus, Pinnophylax, Cammari, Carides, Gibbæ, Leones, Cicadæ, & huiuſmodi. Sed quoniã malacoſtraca diuiduntur in Cancrarium & Locuſtarium genus, primùm de Locuſtario dicendum occurrit. Cancrarium autem genus cauda carere conſpicitur, in quo à Locuſtario ac Squillis maximè differt. Porrò Cruſtata Galeno, Aëtio, atque aliis Græcis medicis intelliguntur, quæcunque tenui teſta, dura tamen veſtiuntur, quo maximè à teſtaceis differunt. Omnia quidem aiunt duræ carnis, difficilis coctionis, multi tamen eſſe alimenti.

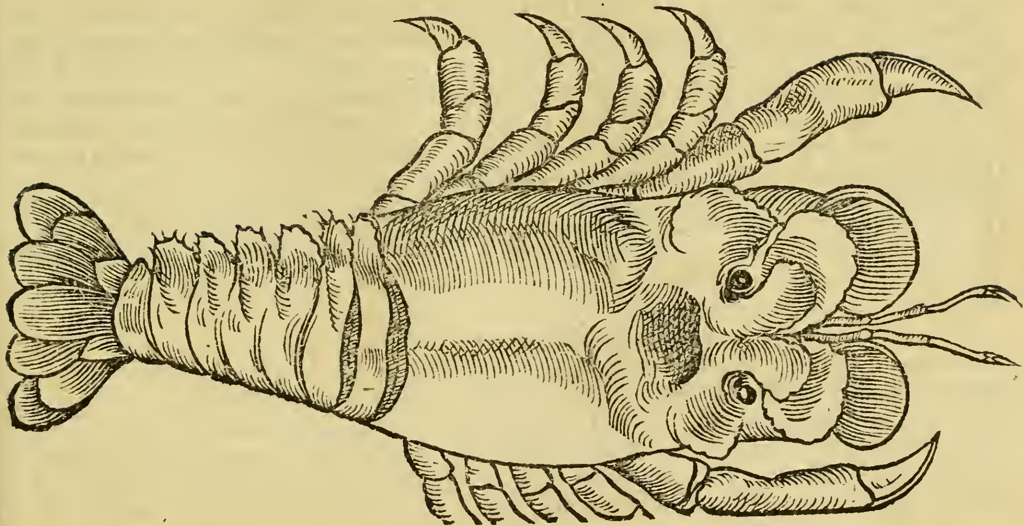
VRSA MAIOR ET MINOR.

Vrſa, Græcis ἄρκτος, aſperis ſaxoſíſque locis prouenit: ac locuſtarum modo forcipibus caret, eadémque eſt cum locuſtis magnitudine. Vulgus Siculum ac Neapolitanum *Maſſacaram* nominat. Terreſtris Vrſi in morem craſſo ac recurto eſt corpore, eiúſque colorem habet, vnde illi nomen. Proinde tabellis firmis fortibúſque loricata eſt, vt locuſta terreſtris, cubitalíſque nonnunquam eſt: antennas ad prætentandum iter non habet longas, ſed coloris cærulei, bifidas, atque vtrinque in lateribus

ante oculos duas,cornuum ſeu cirrhorum munere fungentes.Tota eius anterior pars vnico conſtat thorace,vulgus plaſtronum vocat.Quinos vtrinque pedes gerit,vnguibus robuſtis ac nigris munitos:falcatas tibias,articulationibus quinis interſeptas.Os præterea ſubtus habet, vt cæterum Locuſtarium & Cancrarium genus.Arcto(inquit Ariſtoteles)idem pariendi tempus natura ſtatuit,quod Locuſtis.quocirca per ver & hyemem, priuſquam oua excludat,cibo laudatur : cùm excluſerit, deterrima eſt.

Minor autem Arctos per omnia maiori reſpondet.Ligures Vrſetam appellant : craſſiore eſt quàm Sparnochius corpore,& forcipibus vt Vrſa caret . Prætenturis quoque bifidis prædita eſt , & roſtratum caput gerit.Cæterum eſt corpore robuſto & recurto: omnes denique notas cum maiore cõmunes oſtendit.Sed hic maioris tantùm Vrſæ iconem appoſui.

Ἄρκτος Græcis, Vrſa cruſtata Latinis, *Maſſacara* Italis.

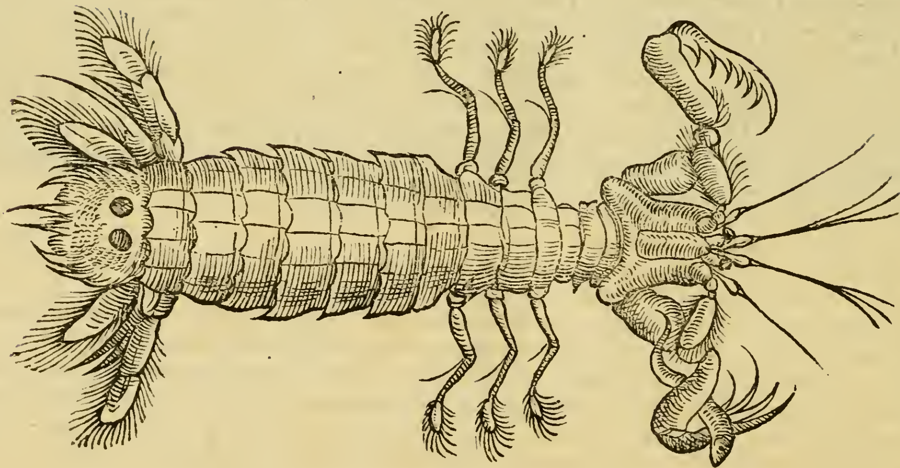

CICADA MARINA.

Eſt & Cicada Locuſtarii generis. Nam & caudam habet, & cruſta integitur, Maſſilienſes *Cigale de mar*, Romani & Genuenſes Cicadam marinam vocant. Quæ autem Venetiis cicadæ nomine diuenditur, ea quidem adulterina eſt. Tenuis eſt huius cruſta: cruda ita albicat, vt ferè tranſpareat. vnà cum piſciculis marinis ſæpe ſuo cortice contecta extrahitur, & ſimul cum Carpionatis, Bocis, Mænis & Trachuris, caniſtris inſeritur. Natura incredibili ferè artificio Cicadæ oblongum corpus decem tabellis affabre articulatis loricauit: quarum prima quæ caudam extremam conficit, pinnas in lateribus expandit. Cauda porrò duabus maculis phœniceis ſubrubris inſignita eſt, quæ duorum oculorum ſpeciem præ ſe ferunt, éſtque aculeata & crenata. Prima tabella à cauda incipiens verſus ſecũdam, tertiam, quartam, quintam & ſextam, pinnulis fimbriatis multiplicibus ſubtus munita eſt: quibus dum in mari natat, aquam percutit & corpus incitat. Tres tabellæ, quæ ſex prædictas ſubſequuntur, ternis vtrinque pedibus communitæ ſunt. ad ceruicis autem initium duo brachia maiora oriuntur, quibus cibum apprehenſum ori ſuggerit: ſed ea aliter quàm cancris vel locuſtis forpicantur. ſunt enim in longum exporrecta, atque in extremo grandioribus crenis ſuffulta, quibus quum cibum corripit, ex vno brachio ad aliam brachii articulationem tranſfert. Horum autem extrema velut in duritiem oſſeam abeunt, dentiſcalpiis conficiendis ob id expetita. Pars huius piſcis quæ capiti contigua eſt, in exile quiddam terminatur, & contrà quàm cauda ſe in latum diffundit. Extra aquam prorſus immobilis & imbecillis eſt. Aculeum vnum habet vtrinque ori præfixum vt phalangium & Scolopendra, quo mordicus cibum à pedibus ſuggeſtum continet, quem poſtea dentibus conficiat, & in ſtomachum detrudat. Dentes illi natura in oris lateribus protulit, vnico

vtrinque offi crenato,V literæ formam referente infixos. Cuius anterioris partis officium eſt ea incidere quæ mandit: poſterioris verò quæ crenas habet, conterere: Nam idem os, duos habet dentium ordines. Prætenturas duas in fronte breues, vrſinis ſimiles oſtendit, trifariam in extremo diffiſſas: ac rurſus duas alias in lateribus, prædictis breuiores. Oculos habet virides, exertos, quos non alueo vt Cancrarium vel locuſtarium genus condit: ſed ante hos pinnulas exporrigit eis ſimiles, quas in cauda gerit: ex quo multi decepti, caudam caput eſſe crediderunt. Strias rectas in tergore atque in capitis tabella ductas profert. Piſce diſſecto, dentes fortibus muſculis moueri conſpicientur, cerebrúmque adeò eſſe exiguum, vt vix ordei grani magnitudinem æquet, optici tamen ad oculos perduci apparent. Speuſippus (vt opinor) nympham vocauit Cicadam. Nam Aſtacum, Carabum, Cancrum, Pagurum, Nympham, & Arcton ſimiles eſſe dixit. Quanquam autem Cicadæ vtplurimùm ſuo nomine à piſcatoribus Romanis vocentur, tamen in earum applicatione Parnochiis abutuntur. Etenim Parnochiæ Cicadis ſapidiores ſunt, cariúſque diuenduntur.

Τέττιξ Græcis, Cicada Latinis, *Cigale de mar* Maſſilienſibus, Nympha Speuſippo.

LOCVSTA MARINA, SEV CARABVS.

Quanquam Aſtaci Oceano quidem multùm ſint populares, Locuſtæ tamen in eo maris tractu rariores eſſe ſolent. Has Maſſilienſes *Langouſtes*, Genuenſes *Alagouſtas* vocant. Locuſta ſiue Carabus & Vrſa tam maior quàm minor, nullos habent forcipes: quo nomine ab Aſtaco maximè differunt: Cruſta intectorum (inquit Ariſtoteles) primum genus Carabus, id eſt Locuſta: cui proximum alterũ eſt, quem Aſtacum vocant. Differt is à Locuſta brachiis, quæ denticulatis forcipibus protẽdit: atque etiam quibuſdam aliis diſcriminibus, quanquam non multis. Hæc ille. Proinde quod ad reliquas differentias attinet, Carabus & Maia hirto ſunt corpore: Vrſa verò, Aſtacus, Pagurus, Cicadáque læui. Et quemadmodum Maia à Paguro, ſic Carabus ab Aſtaco ipſa aſperitate diſſidet: tota enim corporis anterioris pars Carabi aculeis riget. Hinc crudele illud Tiberii Cæſaris facin9, Qui locuſta, apud Capreas, os piſcatori cuidam dilacerari iuſſit. Veſcuntur autem Locuſtæ piſciculis qui circa ſua cubilia, quæ in alto locis aſperis & cauernoſis conſtruunt, oberrare ſolent. Dentes primores binos habent magnos & concauos, in quibus humor continetur: atque inter hos quædam eſt caruncula, quoddam veluti linguæ rudimentum oſtendens. Gula quoque illis eſt ante ventrem exigua: Stomachum habent conſpicuum, in quo etiam dentes ineſſe conſpiciuntur. Mox à ventre inteſtinum rectà ad caudam finit. Meatus quoque à pectore dependens, ad excrementi oſtium pertinet: qui fœminis pro vulua, maribus pro genitalis ſeminis eſt receptaculo. Is in deſcriptæ carnis parte concaua, inteſtinum verò in deuexa apparet, vt media inter hos caro inſideat. Locuſtæ dum coeũt, fœmina caudam ſupinam exponit, cui mas ſuam applicat. Fœminæ item ſub aluo oua in rugas deponũt. Cornibus duobus, aſperis, longis, ſine prætenturis ante oculos longè proiectis palpant iter, more

Aſtaci,quibus alia minuta & leuiora ſubiacent:incedúntque ſua natura antè (cùm nihil metuūt) demiſſis in latera cornibus:at vbi metuunt, fugiunt retrò, longéque ſua cornua porrigunt. Natat Carabus pinnulis quas ſub cauda gerit, atque extrema etiam caudæ pinna, tum quaternis pedibus quos vtrinque habet. Anteriores autem pedes maiores in natatu non mouentur. Pinnas habet in cauda quinas: reliquum quoque caudæ corpus, quinis tabellis læuibus loricatur. Cor Locuſtæ ex nigro ruffeſcit. Conſultò quidem Locuſtas clibanis aliquando incoximus, atque hoc pacto ſapidiores eſſe perſpeximus, quàm quæ inferbuiſſent. Nam quouis modo aliter incoctæ, Mutim (id autem eſſe putant piſcis ſtercus) expuunt: cùm tamen ea Mutis totius piſcis pars ſapidior ſit. reliquæ enim pulpæ duriores ſunt, hæc verò fluida & mollis: vnde vulgare illud apud Prouinciales, *De la languſta, meglior la merda, que la gruſta*. Eſt autem reuera Mutis in oſtracodermis, ea humida ac mollis pars, ad quam tendit gula: eíque parti proportione reſpondet, quæ in ſanguineo genere hepar vel cor appellatur. Galenus locuſtas inter ſolidæ carnis piſces enumerat. Has porrò Simeon Sethus difficulter cōcoqui ſcribit, ſed admodum nutrire, & ſalſi humoris ſiccíque participes eſſe, ventrem cohibere: ferúntque (inquit) ſi eorum teſtæ combuſtæ bibantur cum meraco, renes calculoſos repurgare, multúmque arenoſi lotii educere.

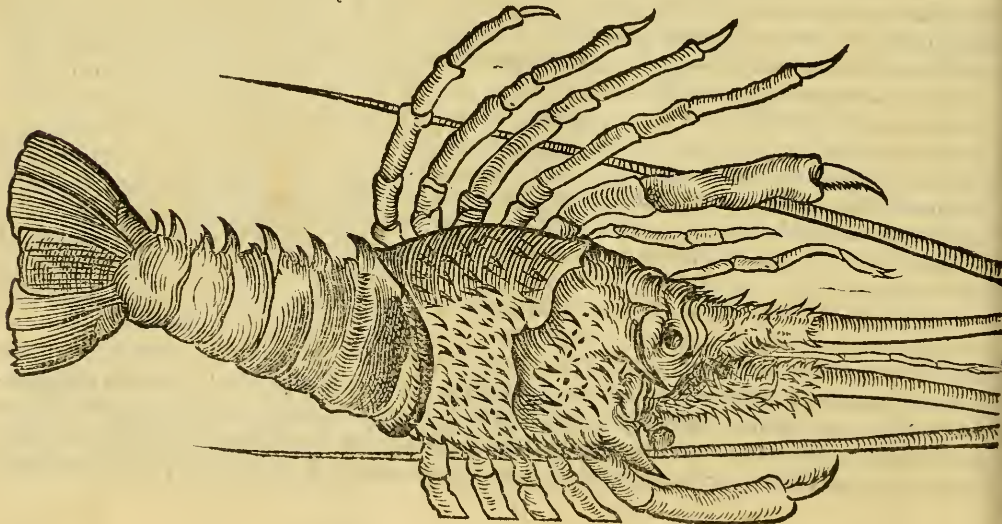
ASTACVS.

Aſtacum Galli *Vn homar*, Maſſilienſes *Vn Ligumbault*, Genuenſes *Lumbardo*, Veneti *Aſtaſe* vocant. Quinetiam Græcum vulgus antiquam Aſtaci appellationem adhuc retinuit. Conſtantinopolitani *Licζuda* vel *Lichuda* appellant. Sine humore longius è mari deferri nequit. quamobrem raro viuus Lutetiæ viſitur, putríſque eſt antequam eò perueniat, quemadmodū & omnia malacoſtraca. Aſta-

cus à Carabo non magnitudine tantùm (est enim ille grandior) sed & ipso etiam colore differt. Carabus enim tantummodò rubet, Astacus ex rubro fuluóque liuescit. Carabus blæsos atque acuminatos anteriores pedes habet, Vrsinæ marinæ modo: Astacus extentos, ac forcipibus dẽtatos, partémque mouentes superiorem adstringendo ad inferiorem. Cornua præterea ante oculos Astacus gemina habet, sed paulò quàm Carabus minora: quibus eodem modo iter prætendit, intus concaua: sub quibus alia quoque eodem numero minora latent ac tenuiora: super quæ oculi constituti sunt crassiusculi, non autem (vt Carabi) maiusculi. Læuem habet costam sine aculeis, præterquam anteriore parte, quo loco rostratam ostendit, ad robur in certamine. Dimicant enim Astaci inter se arietum more, cornua attollentes. Pedes vtrinque quatuor habent: quorum duo priores in extremo bifidi sunt ad incessum: alii duo natatui magis inseruiunt, quàm apprehensioni. Tabellas in cauda quinque videas: In collo autẽ deinceps, hoc est vsq; ad caudã pinnulas paulò magis hirsutas, quibus in natando commodè vtuntur. Astaci à bruma iam oua ferre incipiunt. Aristoteles ante Arcturum oua excludere, abigere iam cocta, atque absoluta ab Arcturo reddere scribit, esséque tum optimum Astacum, cùm grauidus est. Plinius medicus de disentericorum cibo pertractans, ac de calore nimio, ostracoderma & astagines optimi cibi esse tradit. Puto autem Astacos eum intellexisse. Simeon Sethus frigidos esse Astacos & humidos putat, & multùm nutrire, sed ventrem cohibere, víxque concoqui posse, præsertim magnos, paruos autem melius: & eorum caudas, quàm chelas (hoc est, crura) difficilius concoqui, crassiorísque succi esse: quapropter condimentis emendari, atque ægris apponi solere: quinetiam ab eorum esu vinum vetus & rubellum potare suadet. Mnesicheo assos elixis meliores esse placuit, & ideo clibano incoquendos. Non parum in eis salsi succi contineri, vt in testatis creditur, minus tamen quàm in illis. Nautæ salina ex Astacorum forcipibus fabrefaciunt, in quibus sal in piscatione deferre consueuerunt. Indigenæ, qui apud vicos & castella in riparia Genuæ agũt,

non *Ligumbantum* eum vt Massilienses, sed *Lupagam* nominant : id quod ab incolis portus Veneris acceptimus.

Ἄστακος Græcis, Astacus Latinis, *Haumar* Gallis, *Ligumbault* Massiliensibus, *Lombardo* Genuensibus, *Astase* Venetis, *Lupagaut* incolis Liguriæ.

CAMMARVS.

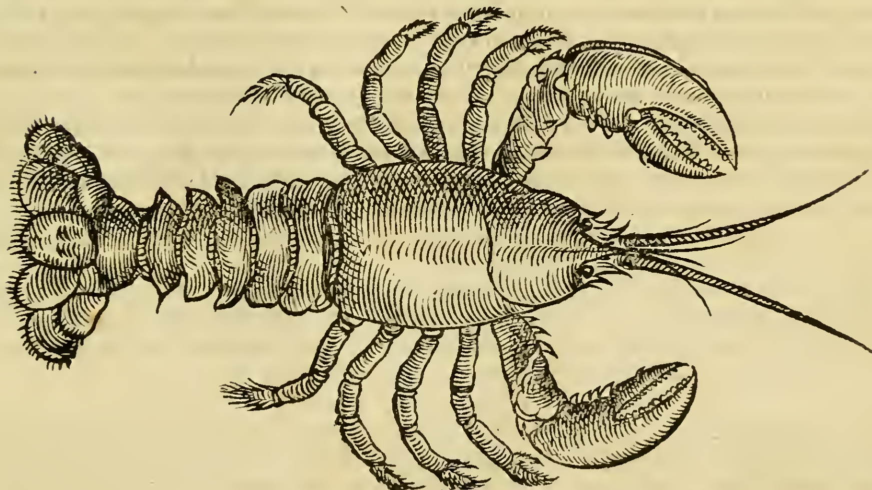
Cammarus vel Gammarus, Gallis *Escreuisse*, Romanis *Gammarella* & *Gambarus*, vulgo Græco *Caranis* vel *Caranidia*, à Caride nomine detorto appellatur: *Cammaro* seu *Gammaro* Padi accolis: apud quos rotundiore est, & magis crenato quàm nostri Sequanici corpore, cuius etiam pes sinister dextro crassior est. Verumetiam Gammaros pusillos, quidam fluuiatiles Astacos vocauerunt. Genus aliud est (inquit Aristoteles) quod magnitudine cancrum non excedit, facile Astacis simile. Ex quo apparet Aristotelem huic pisci nullum nomen proprium indidisse. Nam ipse eodem loco testatur, quosdam esse inter crustatos minutiores, nullis penè nominibus annotatos. Athenæus author est Gammarum Latinè dici genus quoddã Caridis, & καμμάροις vocat, squillarum quoddam genus. Plinius historicus Cammarum diuersum à Squilla facit, dum lib. 27. cap. 3. radicem modicam, Cammaro marino similem esse ait: quo loco cognomento marini adiecto, Squillam intelligere videtur: quod ex Dioscoridis Græca lectione capite de Aconito probatur: ῥίζας (inquit) ὥσπερ πλεκτάνας καρίδων μελαίνας, hoc est, radices nigrescunt in modum cirrhorũ Squillæ. Libro item 32. cap. 11. idem Plinius Cammarum enumerat cum sex & septuaginta piscium generibus, cùm tamen paulò pòst Squillam eodem capite pronuntiet, Astacíque appellationem lib. 9. cap. 31. habeat. Columella etiam Cammari vocem retinuit, quem inter animalia parui incrementi numerauit. Martialis,

Immodici tibi flaua tegunt chrysendeta Mulli:
Concolor in nostra Gammare lance rubes.

Labuntur qui Cammarum pro cancro fluuiatili assumunt. Siquidem cùm Cammarus (vt reliquum Squillarum genus) caudam habeat, Cancer esse non potest. Nullum enim Cancrorum genus cau-

dam habet. Cammarum ergo id esse constat, quod quidam fluuiatilem Astacum pusillum dixerunt. Nam quum de Locustario genere sit, tota facie Astacum referat, & cancri magnitudinem non excedat, meritò cõcluditur, Gallorum *Escreuisſam*, antiquorum Latinorum Cammarum esse. Nam eius bifurca brachia, duabus tantùm articulationibus intercipiuntur, quæ duo pedes vtrinque forficulis in extremo dẽticulati subsequũtur: reliqui quaterni non diffinduntur. Caudam quoque vt Cammarus quinis tabellis loricatam, pinnulásque in extremo quinas habet: ambobus idem ferendi & excludẽdi modus: iisdémque ambo cornibus, dentibus, rostris, mucronibus, tibiis, & externis partibus præditi sunt, quod idem de internis dicere par est. Porrò Cammari ventriculum, Mutis vndecunque ambit: multi falsò eius stercus esse credunt: ego verò eius hepar esse puto. Multorum ciborum capax est stomachus, tam miro artificio fabrefactus, vt etiam in eius fundo alterum os comperias suis maxillis ac dentibus refertum. Tot in lateribus branchias habet, quot pedes. Porrò vtrinque in cammaris spiraculum seu foramen sub cortice ad latera oris videas, per quod aquam ore acceptam referũt. Quidam porrò calculi in Cammari capite reperiuntur, quos Carciniæ nomine vocauerunt.

Cammarus Latinis, *Escreuisse* Gallis, *Gammarella* Romanis, *Caranis* vel *Caranidia* vulgo Græco, *Cammaro* seu *Gammaro* Padi accolis.

ELEPHANTVS, SEV LEO MARINVS.

Plinius Elephantum marinum ſic depinxit, vt eius delineatio Aſtaco planè conueniat. Inter marina (inquit) ſunt Elephanti Locuſtarum generis, nigri, pedibus biſulcis. Ego verò pro pedibus biſulcis quaternos intelligo, quos duo etiam brachia vtrinque ſubſequuntur. Addit præterea brachia duo binis articulis ſinguliſque forficulis denticulata, quæ in Aſtacis cernimus. Nam ſingula grandia Aſtaci brachia, binis articulis intercipiuntur, & denticulatis forpicibus biſulcis armata ſunt. Quamobrem ádultum Aſtacum à Latinis Elephantum etiam dictum fuiſſe crediderim: nam Aſtaci quantò maiores exeunt, eò nigriores euadunt. Quod autem ad Leonis appellationem attinet, coniiciendum eſt Græcos Aſtacis grandibus nomina immutaſſe, & Leones potius quàm Elephantos appellare maluiſſe. Nam & Ælianus eam deſcriptionem tribuit Leoni, quam Plinius Elephanto, qui Leonem marinum inter cruſtacea nobiliora complexus eſt. Genera cancrorum, inquit, Carabi, Aſtaci, Maiæ, Paguri, Heracleotici, Leones. Oppianus,

Τῶν ἤτοι κρυσεὶς τε λέων, βλοσυρή τε Ζύγαινα. quod ſic Lippius vertit,

Magno errore Leo, poſt hos horrenda Sygæna.

Ælianus Leoné marinum Locuſtæ ſimilitudinis eſſe ſcribit, ſed corpore magis tenui ac gracili: brachiáque habere tum maxima, tum Cancris ſimilia: & cæruleo colore eſſe, ſubnigríſque diſtingui maculis. Conſtat igitur Leonem eundem eſſe piſcem, quem Elephantum: ac plurimùm eos hallucinari, qui noſtras *Eſcreuiſſes* Leones eſſe putant.

SQVILLAE, GIBBAE MINORES.

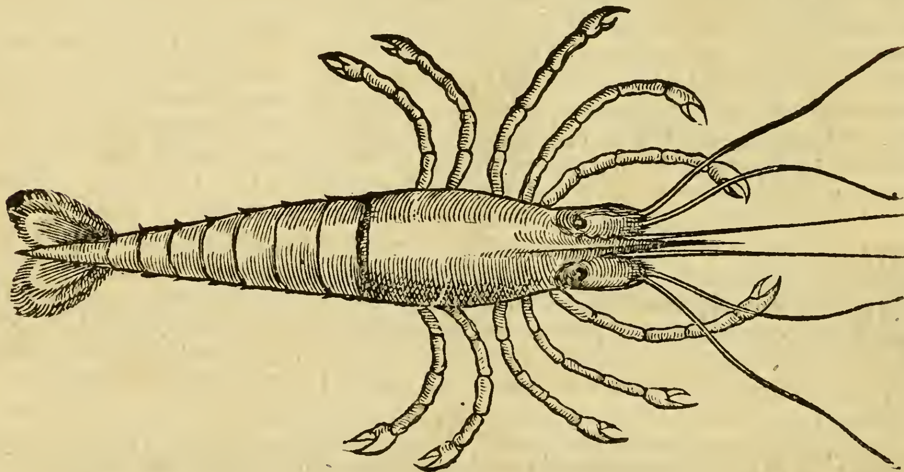
Locuſtarii generis ſunt Squillæ: quarũ etſi multæ reperiãtur ſpecies, minores tamen gibbæ, vulgari nomine minimè carẽt. Caridas Græcũ vulgus & *Caranidia* vocat: Romani à Gãbis, id eſt, tibiis, *Gambarellas*, quòd iis multiplicibus cõſtent. Armorici *des Saulterelles*: ſaliunt enim Locuſtarũ more. Maſſilieſes vulgò vetuſtatis veſtigia nonnihil retinẽtes, *Carambotos* vocãt, deducto à Caride nomine. Qui

verò Galli littus Oceani incolunt, etiã à saltatione nominãt *Cheurettes*, quasi capreolas dicãt. Parisienses corruptè *des Gueruettes*. Roihomagenses *Salicoquas* vel *Salcoquas* nominant: quarum quæ vaginis adhuc inclusæ sunt, *Bouquetæ*: iis autẽ exutæ, *des Creuettes* appellantur. Veneti vulgo *Squillas* appellant: quarum frontispicia rostris acutissimis prædita sunt. De his autem sic Oppianus,

Sunt Squillæ exiguæ: sunt paruo in corpore vires,
Et magnum & saturo præclarum labraca ventre
Interimunt astu: properat, gestítque teneri
Labrax pisciculus, qui paruo robore possunt
Non dare terga fugæ, non æquo occurrere Marte.
Occisæ occidunt hostem, perimúntque necantem,
Cùm Squillæ rictu piscis sorbentur aperto,
Turmatim in medium descendit turma palatum,
Et feriunt cornu, quod fronte insurgit acuto.

Senos ante frontẽ gerit valde tenues cirrhós, quibus Dioscorides aconiti radices in fibras minutas abeuntes cõparauit: Caudam contractã, in cuius extremo pinnæ sunt (vt in cæteris Locustis) quinæ: quarũ quæ medio loco posita est, serratã, spinosam, duram, atque in acutũ fastigiatam formam habet. quamobrẽ quaternas tantùm illi cõnumerauisse pinnas (vt in Crãgone dicetur) satis fuerit. Nõ sunt audiendi qui Squillarũ pedes forcipibus carere putãt: Oua pariũt ac procreãt vt Lacustæ: sunt enim illius interanea persimilia. Veneris desiderium mouent. Efficaces sunt peculiari quodam munere ad mulierum conceptus. Tritæ atque ex oxymelite potæ, lumbricos ac tineas eiiciunt. Harũ etiam puluerem aiunt ei particulæ impositã, in qua cuspis sagittæ vel spinæ infixa fuerit, physica quadã attractione eam educere. Quibusdã tractibus adeò grandes euadunt, vt palmum interdum excedant, atque has quidem esse aliis efficaciores credunt.

Καρὶς Græcis, Squilla Latinis, *Gambarella* Italis, *Saulterelles* Armoricis, *Cheruettes* Parisiēsibus, aliis *Cheurettes*: *Saillicocques* Rothomagensibus, *Caranidia* vulgo Græco.

SQVILLA FLVVIATILIS PARVA.

Squilla fluuiatilis, ſola magnitudine à marina diſcrepare videtur. Squillarũ genere (inquit Ariſtoteles) continẽtur gibbæ, Crangines & paruæ, quæ maiores nunquã effici poſſunt. Quibus verbis ego hanc fluuiatilem, paruam appellari puto: Quemadmodum enim Vrſa parua (quæ Vrſeta dicitur) cum maiori conuenit, vel Cancer marinus cum fluuiatili: ſic fluuiatilis Squilla cum marina etiã conferri poteſt. Flumina noſtra huiuſmodi delicias non alunt. Romani eam in venereis epulis ſingularem habent. quamobrem lautiores menſas honorarę ſolet: *Gambarellam* vulgò vocant, quam & *Gambarozolam* nonnulli malunt appellare: nomine fortaſſe à *Gambaro* (quæ noſtra eſt *Scarauiſſa*) detorto. Mos eſt eas viuas aſſeruare, túncque ſubfuluæ ſpectantur: nam coctæ ruffeſcunt. Longiſſimo à mari interuallo proueniunt: quod argumentum eſt eas originem à mari minimè traxiſſe: Squillis marinis multò minores ſunt: Tibiolas vtrinque quaternas, tenues, oblongas habent, in extremo forpicatas: Cirrhos anteriori parte quaternos, oblongos, tenui filo graciliores, quibus iter quoquouerſum prætendant, Latini prætenturas & antennas vocant. Pedes cùm vtrinque quaternos habeant, duos tamen priores parte anteriore exporrigunt: quibus non ad greſſum quidem, ſed magis ad corripiendum cibum vtuntur. Nam tribus poſterioribus tantùm incedunt. Pinnulis autem pluribus ſub cauda poſitis in natatu vtuntur: quarum quinque in eius extremo tranſuerſæ, earum corpus dirigunt. Harum autem media dura eſt, & gibbæ in modum ad oras crenata, vt reuera pinna dici non poſſit.

ALIA SQVILLA.

Eſt aliud Squillæ genus, gibba multò maius, vulgari piſcatorum Romanorum nominè *Parno-*

chia dicta. Sunt qui *Camerugiam* & *Sparnochiam* vocent. Insignibus notis à gibba differt. Nam vbi in gibbis multiplices cirrhi spectãtur (anteriori præcipuè parte) pedésq; omnes in extremo bisulci, Sparnochiæ duo oblongi tantùm cirrhi prominent, & vngues acuminatos more Locustæ habet. Marina, pollicis crassitudinem æquat, semipedem longa est, tibiis quàm gibba minoribus. Pinnulas multas vt Squilla sub cauda ad natandum habet, & eodem modo quaternas in extrema parte caudæ: quarũ ea quæ in medio sita est, si pinna esset, faceret vt quinque pinnæ, vt in Astacis & Carabis, numerarentur: sed spinea duritie prædita cernitur, ac crenis horridula est. Anteriori autem frontis parte quatuor cornua æquali ferè longitudine videas. In quibusdã verò locis adeò magnæ nascuntur Squillæ, vt propè Spithamen, hoc est, palmum excedant: quæ quidem sunt aliis efficaciores. Crustatorum omnium sapidiores sunt, quas suspicor Aristotelem κράγγονες, Theodorum Crangines vocasse. Sunt enim Crangones, Caridum siue Squillarum genus idẽ cum Romanis Parnochiis: de quibus sic Aristoteles: Squillis etiã gibbis (inquit) cauda & pinnæ quaternæ. Cranginis quoque lateri caudæ vtrinque pinnæ adnexæ sunt: quarum pinnarum media vtroque in genere spinulis horret: vnde perspicuum est, aliquid esse inter medias pinnas caudæ in Squillis, gibbis & Cranginibus, quòd spinulis horreat.

De crustatis Cancrariis, cauda carentibus. CAP. IIII.

Crustato Locustarii generi succedit Cancrarium, corpore rotundo præditum, caudáque minimè protensa, sed sub ventre reflexa: cùm tamen Locustis Squillísque oblongum corpus sit, & quasi teres. Cancrorum autem multiplex genus seorsim enumerãdum est, cùm diuersam habeat naturam. Hoc tamen omnes conueniunt, vt mares differant à suis fœminis magnitudine, crassitudine, & applica-

tili illa cauda siue operculo. id enim in fœmina amplius [illegible] ra,in quæ & oua abscondãt. Aliàs cauda hæc in cancris minimi est vsus:quandoquidem prope terram vitam agere cauernásque subire solent: nec plurimùm natant. Et qui ex iis pelagii sunt, pedes habent ad incessum tardiores:melius enim natant:ac quum Blæsi sint,& multùm arcuati,facile mouentur in latus:Et cùm cætera animalia vel binis vel quaternis ducibus pedibus incedant, Cancrarium tamen genus octonis regi solitum est:cúmque cætera crustacea auersa coëant, Cãcri tamẽ parte priore copulantur,sua opercula,loculósque rugosa illa ac mutua consertione copulantes. Latent quinis mensibus,crustámque veris initio mutant,quemadmodum Locustæ:molliores quidem perspicuè,sed duriores non item,vt Maiæ,quæ tunc quidem præ teneritate nõ satis ambulare possunt. Cancris,totius corporis aluens indiscretus est,cuius humor internus (mutim nominauimus) pallidus est. Cæterum quicquid aquei humoris ore exceperint, id sanè per meatus sub oculis positos euomunt atque emittunt. Quoties ergo aquam acceperint, vtroque tegumento os obturant, atque ita respuunt humorem.Gula illis post dentes breuis admodum est,atque in ventrem bisulcum protinus defertur:cuius ex medio intestinũ simplex ac tenue procedit,sub operculo exteriore desinens, quod caudæ loco habetur.Omni cãcrario generi brachia duo insunt forcipibus bisulca:sed qui subsequuntur octoni pedes vtrinque quatuor,forcipibus carent.

EQVES CANCER.

Amphibios esse constat cancros equites, quibus hoc natura præter sui generis alios singulari quodam munere tribuit,vt in maximis æstatis ardoribus,meridiano tẽpore agminatim è mari egrediantur, diémque sub Sole transigant, aut ad refrigerium, aut potius, ne à piscibus qui interdiu discurrunt, edantur: quos ego Memphi Hierosolymas proficiscens, fines Ægypti prætergressus, ex Mediterraneo litore sub vesperam mare repetere, atque inde circa meridiem insequentis

diei gregatim exilire obseruaui. Tanta autem velocitate ferebantur (vnde equitum nomen habent) vt ne vnum quidem cursu consequi vsquã potuerim. Sed hoc etiam mihi magis admirandum esse visum est, lacertam ex Ambrosia (sub qua delitescebat) exilientem, cancrum equitem, quem venaretur, cursus velocitate me conspiciente nusquam assequutam esse: adeò volare potius quàm currere videbatur eques. Genus est quoddam Cancrorum in litoribus Phœniciæ (inquit Aristoteles) tantæ velocitatis, vt vix à quoquam consequi possit: vnde ἱππεῖς, id est equites, appellarunt. iis nihil ferè intus propter inopiã est pabuli. Hippiæ vocantur (inquit Plinius) cursores Cancri, vti alii referunt, quòd longè latéque vagentur: modò circum litora errent, modò longius proficiscantur: Grande phalangium non excedunt: Corpus habent coloris subalbidi, punctis subrubris conspersum, & (vt Pagurus) tornatum: crura autem vt Maia. Soli obiecti toti pellucidi sunt, præterquam in ea corporis parte quæ interanea continet. Oculos grano phaseoli non habẽt maiores, quibus acutissimè cernunt. Oblongi quidem sunt, ac vitri modo lucidi, per medium fului. Tibiæ sunt illis leuibus villis obsessæ, vtrinque quinæ: quarum duæ anteriores, brachia sunt forpicata, quibus cuncta (Cancri modo) cõplectuntur: reliquæ graciles, vnguibus rectis atque oblongis vallatæ. Edules non esse rectè quidem docet Aristoteles, propter alimenti inopiam. adeò autem parui sunt, vt singuli sesquiscrupulum vix pendeant. De hoc sic Oppianus,

ἐν κείνῃ γὰρ ἔῃ καρκῖνοι εἰσὶν ἀλῆται. Quod ita reddit Lippius,

Errones cancri populis numerantur in istis.

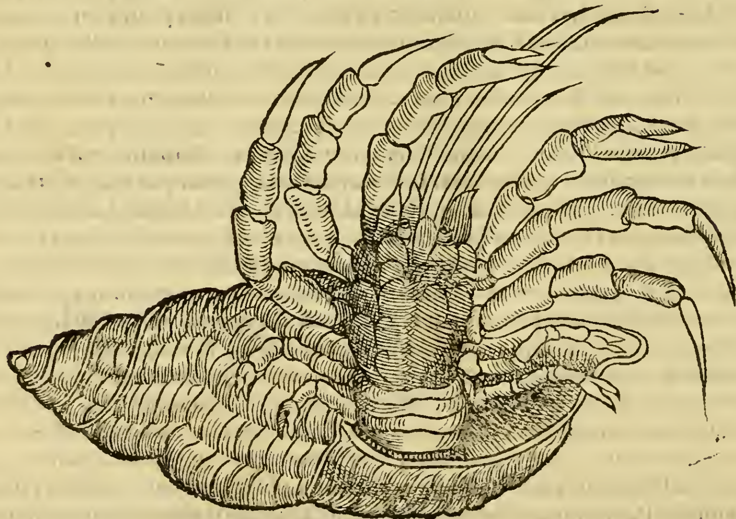
CANCELLVS.

Partim Locustarii est; partim etiam testacei generis cancellus, in quo non minore admiratione

dignus est, quàm eques. Nam quum oblongus sit, ac seorsim nasci solitus, tamen in vacuis aliorum exanguium testis vitam traducit, modò has, modò illas petens: atque vbi vnam conspurcauit, tum ad aliam se trãsfert. Nerites enim ingreditur aut Turbines, sæpe etiam Buccinas & Murices, atque adeò omne genus cochlearũ. Pomatiæ limacis molem raròexcedit. per littus graditur in sicco, suã testam ferens, viuitque multos dies sine aqua. Pedibus vtrinque ternis brachiatur villosis: quorum duo anteriores seu priores brachiis forcipibus bisulcis constant, quibus cibum ori admouet. Crusta dura pro cute vestitur, rubra, nunc cyaneo, nunc cæruleo, nunc fuluo, nunc rubro diluta. Duo illi pedes vtrinque, qui brachia subsequuntur, vnguibus in extremo oblongis & aduncis vallati sunt. Cirrhos antè quidem duos, rubros, sub oculis (Carabi modo) gerit: oculos instar Astaci elatos, quos porrigit ac contrahit, maculis albis distinctos. In summa, eius superior pars, Cancri refert effigiem, inferior autem turbinis, quam in cochlearum clauiculis inserit: cùm tamen Locustæ caudæ similis sit. Tabellis enim loricatur duris, sed obsequiosis: in quibus vtrinq; veluti pinnas duas habet. Extremum verò caudæ pinnulis tribus, vt & Cancri, præditum est. Dentes osseos vt Carabus habet, quibus escas comminuit. Cùm autem prædam venatur, totam anteriorem partem suo domicilio exerit, & tunc similis araneis apparet: sed partem capiti & pectori subditam vastiorẽ quàm Araneus ostẽdit. Ab ore œsophagus tenuis, vt filum ad stomachum protenditur. Intestina eius bis tantùm reuoluuntur: ac qui in eius stomacho viridis humor spectabatur, is in intestinis apparet candidus. Edulis non est, sed est ipse aliis piscibus gratissimum obsonium, Iulidibus, Channis, Orphis, Percis, & id genus saxatilibus. Quamobrem piscatores cancellos plurimùm appetunt, quos suis cochleis nudatos, ac viuos hamo impositos, suis calamis appendunt, hoc enim modo magnam saxatilium piscium capturam faciunt. Quod Oppianus multis versibus commodè explicat, quos hoc loco producere minimè opus esse videtur. Parua (inquit Galenus) sunt animalia, flauo colore, minimis Cancris similia,

quæ nulli comedunt. Horum enim prauum alimentum carnes corrumpit.

Καρκίνιον Græcis, Carcinion & Cancellus Latinis.

CANCER FLVVIATILIS.

Cancros fluuiatiles in Creta plurimos vidimus circa Colocasias, & in Atho Macedoniæ monte, atque adeò in Ciliciæ riuulis qui non longè ab Isso defluunt. In Gallia nullos vnquam cõspexi: Crudi comedi possunt. Numerosi circa Romam, ligonibus effossa scrobe, vel etiam trubla capiuntur: ac diebus quibus carni interdictum est, baioco (qui noster dimidius est assis) ditioribus diuenduntur, filo appensi ac traiecti (vnde Romani *Filsas* vocant) ne duris forcipibus alter alterius tibias amputet, ac mutuis vulneribus se conficiant. Amphibios esse cõstat: longius enim ab aqua secedunt: integrã tamen hebdomadam, atque interdum mensem extra aquã degunt. Cæterum vterque Cancer tã marinus quàm fluuiatilis eodem cognomento Romæ appellatur *Grancio* vel *Granzo*. Vterque, crassitudinem oui gallinacei rarò excedit. Fluuiatiles duriore testa, rotũdioréque & crassiore cõteguntur, viuidioresque ac delicatiores sunt quàm marini: Præterea tibiis asperioribus, & brachiis fortioribus ac rugosioribus præditi sunt. Ambobus forcipes sunt multùm crenati: sed marino frons nõ vsquequaque rotundatur: atque in gyrum crenas habet, quibus fluuiatilis caret. Marinus præterea liuidũ Loti corticis colorem refert, fluuiatilis ex rufo nigricat. Marino vngues extremam tibiarum articulationẽ faciunt. Fluuiatiles multas crenas in gyrum circa vngues habent. Proinde etiã marini leues sunt, & longiores tibias habẽt. Ambo in obliquũ ferũtur, crusta fragili inclusi, oculísq; sunt rigentibus. Fluuiatiles præterea in sexu differentiã habent. Nã fœminæ operculũ reflexũ subtus ferũt latiusculũ, sub quo oua per æstatẽ excludũt: maribus contrà angustũ est. Hoc autẽ vnũ generale est in Cãcrario & Locustario genere, vt dextrũ brachiũ sit illis sinistro forti⁹ ac crenati⁹. Edules omni tẽpore anni sunt fluuiatiles Cancri, sed æstate lõgè meliores, posteaquã durũ corticẽ exuerint. Luna itẽ plena vberiores, silente flaccidi sunt. Ælianus, Cãcros fluuiatiles etiã in Nilo reperiri tradit: Cũ autẽ Nilus (inquit) in

agros redundat, tum quidem circiter triginta antè diebus longius ab eo in loca eminentiora Aspides vnà cùm fœtibus demigrant: quod munus à natura acceperunt, tanti vt fluminis, támque operosi quotannis accessum ac recessum non modò non ignorent, sed ab eius etiam damno cauere sciant. Hoc idem facere norunt Testudines, Cancri & Crocodili. Proinde Castorem Dioscorides Cancris se explere tradit: sed id de fluuialibus intelligi oportere nemini dubiũ est. Etenim Castor in ripis fluminum versari magis est consuetus. Simeon Seth⁹, rectè admodũ fluuiatiles Paguros vocat, quos pulmonibus vlceratis mederi, sed vesicæ nocere scribit. Auicennas extenuatis valde conferre dicit, hoc est, hecticis, & lenta febre laborantibus: hos enim humidum, leue, ac modicè refrigerãs alimentum suggerere affirmat: præsertim (ait Galenus) si in aqua prius decocti magna ex parte salsuginem innatam exuerint. Multa ex cancris fluuiatilibus sumuntur medicamẽta, quæ tum à Dioscoride, tum à Galeno recensentur.

Καρκῖνος ποτάμιος Græcis, Cancer fluuiatilis Latinis, *Granzo* Romanis ac Venetis.

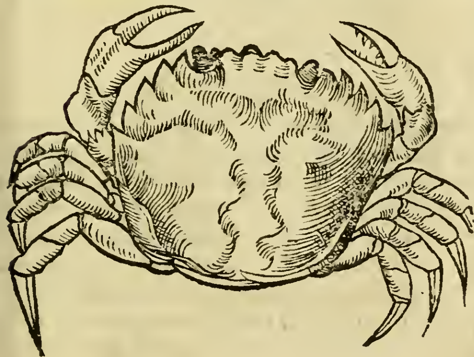

CANCER MARINVS.

Cancer marinus rotundo ac ferè cir-

cinnato corpore præditus eſt, anteriori parte crenis diuiſo, cruſtaceo tegmine conueſtito: cuius magnitudinem ad Pagurum, Maiam, Aſtacum & Locuſtam facilè contuleris. Maiores enim trium aut quatuor digitorum latitudinem non excedunt. Marinorum color certè maribus quidem rubentior, fœminis ex liuido in cyaneum tendit. Mares autem fœminas opprimere videtur, antequam ineant, atque inter ſe diutiſſimè dimicant, arietum more. Crura in ventrem reflectunt dum incedunt. Ea verò habent blæſa, vtrinque in latere quaterna, & duo brachia forpicata. Hepate rubro conſtant, guſtui dulciſſimo, quod Ariſtoteles mutim nominare videtur: habent porrò inteſtina multiplicib⁹ cirrhis obſeſſa: mouenturque horum partes ſolidiores albis muſculis agentibus, vt in Paguro docebimus. Tanta eſt marinorum cum fluuiatilibus cancris affinitas, vt vtrique ſimul mixti, vix niſi à perito, diſcerni poſſint. Sponte mortuus cancer prorſus abdicandus eſt, diúque extra aquam viuit. Veneti *Granceolum* (ad diſcrimẽ magni Paguri, quẽ *Granciporrum* vocãt) nominant. Cãcros autem à Paguris eiuſdem magnitudinis (cum quibus ſæpe ab ichthiopolis permiſcentur) ipſa glabritie primùm diſcernere oportet: Paguri prætereà tibias habent hirtas, & brachia grandibus forcipibus vallata,

Καρκῖνος θαλάττιος Græcis, Cancer Marinus Latinis, *Cancres* Gallis, *Granceol* Venetis, *Grancio* Romanis, *Grancella* Ferrarienſibus.

atque in nigrum colorem abeunt:in extremo liuent. Cancri omnino glabri sunt: quorum anterior corporis pars posteriore latior est.Ferrarienses, mares *Grancos*, fœminas *Crancellas* vocant, ac seorsim diuendunt. Dioscorides Cancros marinos eadem omnia posse quæ fluuiatiles, verùm ad omnia inferiores esse scribit.Cancri marini vel fluuiatiles(inquit Plinius Secundus)in cibo ex iure alliûm viridi cum ficu duplici,maium hydropicum auocant.

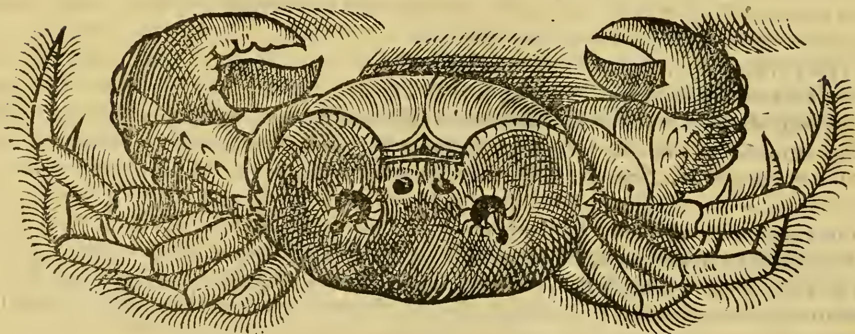
In Cancrorum marinorum genere,Veneti *mazanetas* nominant,Molecis similes: quorum alterum marem,alterum fœminā produnt.Mazanetas,fœminas esse volunt,Molecos verò mares, quos mollescere,ac vernationem exuere ferunt: contrà autem Mazanetas putant perenni contegi crusta, & nusquam decidere.Molecos quoque aut molecas aiunt,tum quidem torpescere,cùm cortice exuuntur:quo tempore pasta molliores aliquando sensimus.

PAGVRVS.

Pagurū Galli *Vn Chabre* vel *Vn Crape* nominăt. Græcia vbiq; hodie adhuc vulgò Paguri nomine cognoscit. Caue autem ne pro Paguro Pagrum dicas.Est enim Pagrus,piscis squamosus superiore libro descriptus,multùm à Paguro diuersus.Pagurum autem hūc Normanni à rubro vel rufo,quē eius testa præ se fert colore, *Vn Rousseau* appellant: alii quòd coctus in pastilli modum pulmentum ferat,*Vn Tourteau*,quasi pastillum dicant. Massilienses *Carbasse* & *Fagule*, Veneti *Granciporrum*, nomine fortasse composito, quasi Cancrum Pagurum dicerent. Sunt alii Galli Mediterranei maris incolæ, qui *Pagull* nomine à Paguro deriuato proferant. Respuit læues tractus, asperas cautes incolit, quas æstus maris in refluxu & reciprocatione siccas relinquit. Pagurus, vbi recessit mare, in arido relictus,ob metum crura contrahit, & torpentis modò immobilis quiescit. Crusta eius nouem in gyrū

crenis imbricis modo incisa est. Adolescit in caluæ humanæ magnitudinem, sed non ita orbiculatus euadit: cancris enim proportione respondet. Valida crusta integitur ac læui: crura blæsa, vtrinque quatuor habet, villis hirta, ternis articulationibus geniculata, in quibus vngues acuti oblongíque sunt, minimè bifidi. Brachia bisulca parte anteriori binis articulis intercepta, forcipibus crenatis munita, in extremo nigra, quibus quæ constringunt vt edant, etiam dura confringere possunt: nam in eis durities est penè ossea. Quamobrem ichthiopolæ captos Paguros arctè ligatos seruant, ne sibi inuicem crura abscindant. Color viuorum multò viuidior est quàm demortuorum. In viuis enim præ nimia rosei exhalatione tergora veluti subnigra apparent. Cæterà cocti (vt aliud omne cancrorum genus) mutant colorem. Caudam sub thorace reflexam habent, vnde hos caudarum expertes esse quidam coniiciunt. Branchias vtrinque in latere dispositas ostendunt, vt reliquum genus locustariũ, sub tergoris crusta, senis ordinibus ad tibiarum radices insertas. Multò latiores sunt quàm longi, vt ex Oceano in pedalem plerunque latitudinem abeant. Quidam mihi visus est in Anglia decem libras pendere. In eius ore tot cõperies naturæ secreta, tot adstantes appẽdices, tot pelliculas, vt coactus incredibile naturæ artificium necesse sit fatearis. Mutim (ea autem est hepar) habet dulcissimam, maxima ex parte subrubram, cum infinitis propè apophysibus, flauis, grandi stomacho adiacentibus. reliquæ partes internæ musculis albis constant, quibus externæ mouẽtur. Sethus, Carcini appellatione, Pagurum intellexit, Galenum secutus, Aëtium & Paulum. Salsi succi esse (minus tamen quàm ostracoderma) & ventrem sistere scribit. Inter lautissimos cibos hodie receptus est, quẽ tamen carnis & coctionis durioris Galenus asseuerat. Sed id (vt iam in Cancris dictũ est) de musculis potius quàm de Muti (qua potissimum parte constat) intelligendum esse puto.

Παγουρος Græcis, Pagurus Latinis, *Carbaſſe* Maſſilienſibus, *Chabre* vel *Crape* Oceano vicinis, *Granciporro* Venetis.

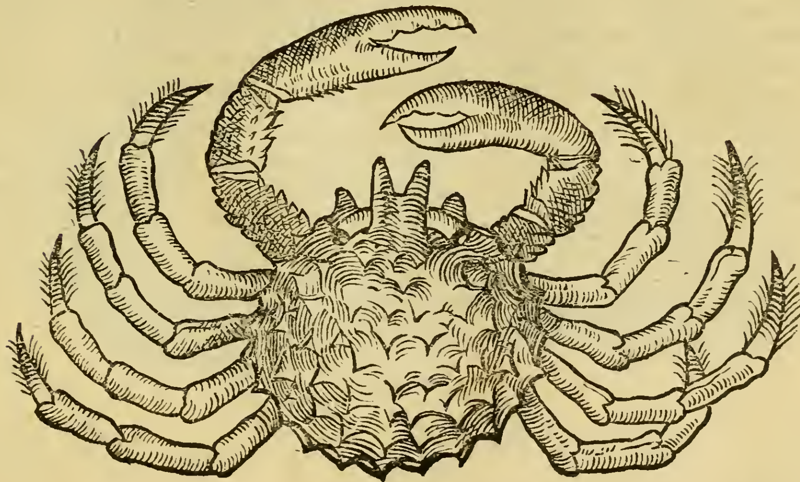
MAIA.

Maiam, ob ſimilitudinem quam cum Araneo habet, vulgus Gallicum *Iraigne de mer*, quaſi Araneum dicat, nominauit. Maſſilienſes ab aculeis infinitis, quibus in tergore more Locuſtæ horret, & villis quibus vndique eſt circunſeptus, *Vne Squinaude* (ad pectinem, ad quem linum attenuatur, allu-

dentes)vocant. Veneti ac Genuenses à speculis, in Maiarum corticibus eleganter inclusis, *Specchio*, hoc est speculum dicunt. Alii *Granceolas* vel *Cancreolas*: Romanum vulgus *Grancitellas*. Pelagius est piscis. Non enim vt Pagurus inter saxa, neque in sicco, minúsque temporis extra aquam degit. Hoc autem à Paguro differt, quòd Pagurus parte anteriore latus sit, Maia verò posteriore parte in latitudinem se diffundat, anteriore coarctetur, & angustior fiat, magis est præterea orbiculata quàm Pagurus. Crura quaternis articulis intercepta gerit, alta & exilia, forcipibus imbecillis dentata, quibus prædã ori applicat: corpus illi est tam graue, vt ad incessum ineptissima esse videatur, quamobrẽ in terra segnissima, in aquis velocissima est. Pedes quoque nõ habet forpicatos, sed vnguibus benè munitos, vtroque latere quaternos, quinis articulis interceptos. Cocta eodem modo, quo reliquũ crustaceum genus, rubet: sed viua aut liuet, aut virescit, aut rubore phœniceo aspersa est: quam si supinam contempleris, tria parte anteriore breuia specula ab ipsius crustæ tegmine continuata cernes, inter quæ prætenturæ duæ delitescunt. Tibias nõ habet leues vt Pagurus, sed multa scabritie exasperatas. Maia fœmina, operculum latiusculum habet, sub quo duo foramina membrana occlusa in ipsis posteriorum tibiarum radicibus collocata apparent. Quatuor præterea vtrinque semicirculis vtitur in natando, à quorum radicibus octoni prodeunt pinnati ramuli, quibus hærent oua in fœtis. Interanea cum Paguro aut Heracleotico Cancro conueniunt: quæ quicunque diligentius speculari cupiet, necesse est eum viuentis Maiæ testam superiorem detegere. Comperiet autem in capite, atque adeò ore ipso dentes extrinsecus duos osseos: in palato autem carunculam qua linguæ vice fungitur: præterea ante dentes bina denticulata officula, atque in eius ore cauitatem statim ante gulam, in qua quod rubrum continetur, habet multiplices flexus: eius vuluam esse puto. Ex hac enim oua prodire compertum est. Subsequitur cauitas satis capax, vacua quidẽ ea, dum ieiunus est piscis, vt vel os alterum, vel eius ventriculum esse dicas: cui etiam dentes adsunt (quemadmodum in Locusta) nume-

ro quaterni, inciſorii, & vnus molaris: à quibus gula incipit, in cuius ſummo epiglottidem manifeſtè videas. Ea autem ad apophyſes meatibus committitur adeò exilibus, vt vix appareant. & quemadmodum vulua adimplebat maiorem partem receſſuum, ſic apophyſes vbique per cauitates immittuntur, tenuibus tamen ligamentis adſtrictæ, & maximè muſculis. nec eſt aliud inteſtinum manifeſtum, quàm illud in quo deſinunt apophyſes, excrementi ſcilicet receptaculum. Eſt autem id teres, cæteris partibus incumbens, ad caudam vſque protenſum. Sed & veſicam vtrinque vnam in ipſa aluo robuſtam, magnam & membranoſam cernas: cuius exitus eſt per ea duo foramina quæ ſub operimento latent. Branchias habet vtrinque ſub teſta in lateribus numero ſenas: quæ certa membrana ab ipſo tegumento diſtinguuntur. aquam enim in ore acceptam per meatus qui ad radices crurum ſunt, egerit.

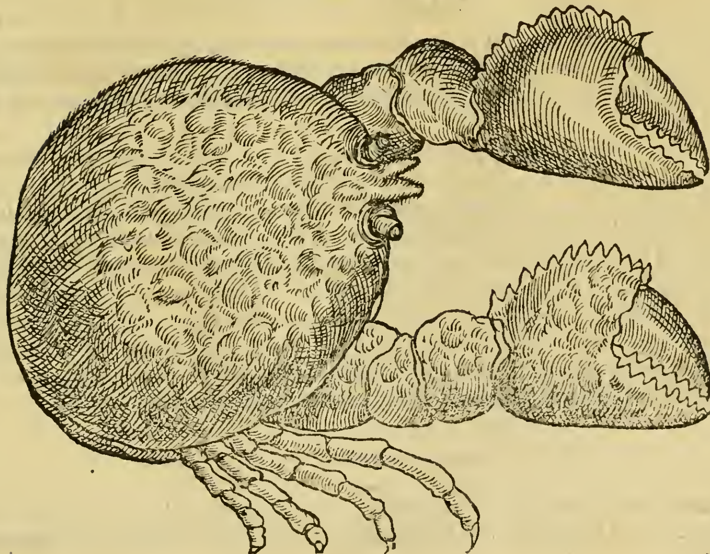
Maja Græcis, Maia Latinis, *Iraigne de mer* Gallis, *Squinada* Maſſilienſibus, *Specchio* Genuenſibus, *Granticella* Romanis.

HERACLEOTICVS CANCER.

Complures Heracleoticum Cancrum videntes, Gallum marinum ea tantùm ratione vocant, quòd eius brachia videāt in cristæ Galli modum tornata esse. Robustissimam crustam habet ac spissam. Plurimus in Siciliæ litore: quāquam & aliquando ad sacellum Adriani pontis Romæ in foro piscario vulgo diuendatur. Cancrorū genera (inquit Plinius) sunt Carabi, Astaci, Maiæ, Paguri, Heracleotici. Cancrorum (ait Aristoteles) maximum est, quas Maias appellant, & quos Heracleoticos vocant. Qui enim Heracleotici vocantur, crusta quoque firmiore muniuntur, vt Maiæ: & oculos habent paruo distantes interuallo. Sed crura illis breuiora sunt quàm Maiis. Heracleotici itaque cancri dorso non sunt aspero vt Maiæ, nec tam læui quàm Paguri: tamen idem est crustarum color. His tibiæ vtrinque sunt quaternæ, brachia duo admodum firma, binis articulis geniculata, forcipibus robustis bisulca, hispida, & bene armata. Horum enim pars superior, elatis crenis vallata est. Cùm autem Heracleas vrbes viderem adiacentes litori, vnam Ponti, alteram Propontidis, tum quidem facile mihi persuasi ab eis id cancri genus suam desumpsisse nomenclaturam: nisi tu à magnitudine ac robore potius dictum esse putes.

Ηρακλεωτικὸς καρκῖνος Græcis, Heracleoticus Cancer Latinis, vulgo Italo *Gallo de mare.*

PARVVS CARCINVS.

Paruum Carcinum aut Cancellum Græci μικρὸν καρκῖνον vocarunt, Romæ *Grancettum*. Nam admodum exiguus inter pisciculos reperitur, pedes extimos latiusculos habet, quibus ad natandum ceu pinnulis aut remis vtitur. Massilienses *Grittam* genuina voce nominant. Veneti ac Ferrarienses *Mazenetam*. Differt à Cancro marino nouissimis tantùm pedibus, quos habet latos, in quibus vngues anterioribus similes esse constat.

Pisciculos alios carcinis aliquo pacto similes Romani rustici frequenter cum Telinis & Conchulis (quas *Gongilas* vocant) diuendunt: qui tamen Carcinis multò maiores sunt: supini albicant, proni autem subcinericii sunt, punctísque frequentibus ac candidis in tergore variantur, Ophitæ modo. Nouissimos pedes in extremo latos habet, Cancellorum modo, quorum magnitudo pollice operiri potest: tamen viuaces admodum sunt. Eos quoties nautæ reperiunt, crudos edunt cum pane: sed Romæ coquuntur: gratiores tamen sunt crudi, nisi horum copia aluum conturbaret, ac plus æquo cieret. Genus istud nunquam grandescit. Quinos habet pedes, crassiores, forpicatos, crenatos ac robustissimos, in quibus bina numerantur crura. Singulares digiti quaternis constant articulationibus, nisi quis omnes complectatur: tunc enim sex comperiet. Caudæ id quoque rudimenti in eis est, quod omni Cancrario generi, eodémque modo subtus reflectitur.

De testa duriore contectis. CAP. V.

Testaceis duris, quæ Græci ὀστρακόδερμα vocarunt, substantia intus est carnea ac mollis: foris autem lapidea, quales sunt conchæ & ostrea. Quo in genere turbinatos exangues cōnumeramus, quos

ϛρομβοειδεῖς vocant,vt etiam biualuios & vniualuios, Græci διθύροις & μονοθύροις vocãt. Vniualuii autem singulari testa continentur,biualuii clausiles & reseratiles sunt,cuiusmodi sunt qui parte altera ligata,altera soluta constant,vt & concludi possint & aperiri. Est & in horum piscium exterioris testæ artificio magna varietas : commune tamen omnibus,vt eorum testa intus æqualis læuisque sit: crassitudine quoque differunt, ac tenuitate,tum totius,tum etiã partis.Aliis enim labra tenuia, aliis crassa.Nonnulli pectinatim diuisi,striatiue sunt,alii læues,alii scabri:Alii quum binis quidem conclusi sint valuulis,vtroque tamen latere conuexam habẽt formam . Testacea omnia aut immobilia sunt,aut parum omnino motus adepta:quæ autem mobilia sunt, ea plures partes habent,quàm immobilia:quanquam vtraque paucis constent partibus. Mouentur parte dextra , non ad clauiculam, sed in aduersum:cui generi peculiare est,vt testæ ea pars,quæ à capite remotissima habetur,in anfractum retorqueatur.Suum autem operculum omnia testacea iam ab ortu naturæ ostendunt : est autem hoc,crusta quædam prætenuis ac congenita qua concluditur eorum caro, atque ab iniuriis externis vindicatur.Omnia vel hoc argumento olfactu gustúque prædita esse constat,quòd eminus accedant ad eas escas,quarum odorem persenserint,quarúmque sapore plurimùm oblectãtur. Quinetiã testatis omnibus nescio quid inesse videas,vt & crustatis, quòd cordis illis sit loco: sed id eminus latet.Est autẽ in media carne disquirendũ,aut inter partes quæ cibum recipiunt,& quæ excrementũ emittunt,si fixa degunt:aut inter partem dextram & sinistram,siquidem incedãt. Vniuersum autem testatorum genus,plantæ simile respectu gradientium animalium est:in quo sexus discrimen nullũ omnino perspicuũ est. Vnum saltem ex his genus cochlearum coire perspicuũ est : sed an ortus earũ per coitum sit,nécne,nondũ satis exploratũ habetur. In summa fatendũ totum hoc animaliũ genus inter animalia & plantas ambiguũ esse,& velut in ambobus constitutũ generibus.Nã vt planta sexu maris & fœminæ caret,nec in altero generat, vt animal:nullum ex se fructum affert modo plantæ:

ſed conſiſtunt & generantur ex terrena & humida quadam concretione, celeríque incremento augentur. Quæ teſta intecta ſunt, tunc optima, cùm grauida. Sed quanquam teſta intecta grauida dicimus, tamen nullum eorum vel coitum vel partum videmus: verno tamen tempore atque autumno ouorum quædam rudimenta habere cernuntur, quo tempore cibis gratiora ſunt ac delicatiora. Caro non æquè omnium eſculenta eſt: & excrementum (quod papauer vocant) quibuſdam cibo idoneũ, aliis multò minus. Omnia ſalſum continent ſuccum: quo aluum quidem irritant, ſed ægrius (inquit Galenus) ob id concoquuntur.

NAVTILVS.

Nautilum vulgus Neapolitanum *Muſcardinum* & *Muſcarolum* nominat: quod etiam nomen Oſmylo commune eſt. Eius concha tribus fragmentis conſtare videtur: quorum latera vtrinque ceu carinæ iuncta apparent, ea vtplurimùm magnitudine, quam ambæ manus amplecti poſſunt: latitudine autem quantum pollex cum indice comprehendat. Omnes autem non excedũt craſſitudinem membranæ pergamenæ, ſtriiſque in oblongum ductis ad oras crenis laciniatæ ſunt, in formam rotundam abeuntes. foramen autem, per quod Nautilus alitur atque exit de concha, magnum eſt. Ea fragilis eſt, lactei coloris, lucida, admodum polita, omnino nauis rotundæ effigiem referens. Nauigat enim per maris ſumma, elatus de imo gurgite, effértque ſe teſta inuerſa, vt facilius aſcendere poſſit, & inani ſcapha enauiget, atque vbi inde emerſit, tum concham inuertit. Cæterum Nautili brachiis interiacet membranula, qualis eſt inter planipedum digitos: ſed hæc magis eſt tenuis, in telæ aranei modum, robuſta tamen, qua etiam aura inſpirante velificat. Cirrhis, quos vtrinque multos habet, pro gubernaculis vtitur, atque vbi metuit, tum cõcham protinus marino humore oppletam

demergit. De generatione, incrementóque huius piscis nihil adhuc exploratum habuit Aristoteles: non autumat tamen hunc ex coitu gigni, sed vt cæteras conchas prouenire : neque verò an concha solutus viuere possit Nautilus, certum adhuc habuit. Cæterum psittaci rostrum habet, suísque cirrhis Polypi modo graditur, atque eodem modo acetabulis sorbet.

Mutianus prodit in Propontide Concham sibi visam esse Acatii modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata. In hac condi Nauplium animal Sepiæ simile, ludendi societate sola, duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim vectorem demissis palmulis ferire vt remis: si verò flatus inuitent, easdem in vsum gubernari, porrigi, pandíque, concharum sinus auræ. Huius voluptatem esse vt ferat, illius vt regat: simúlque eandem descendere incluso sinu, fluctu hausto territam visu forte tristi.

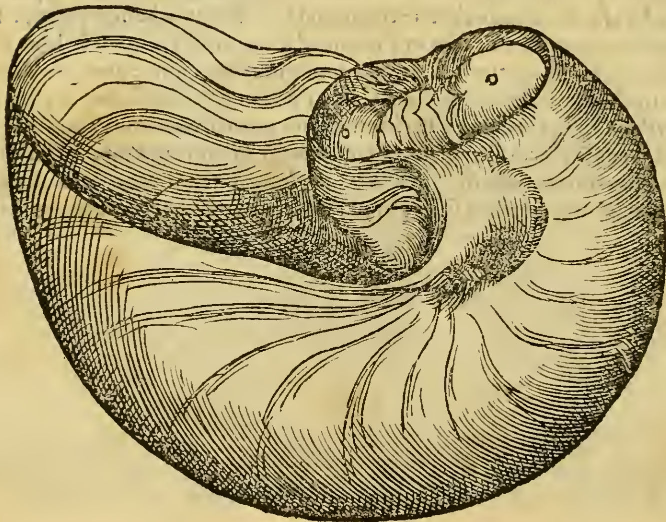
Ναυτίλος Græcis, Nautilus vel Nauticus Latinis, *Muscarolo* Neapolitanis.

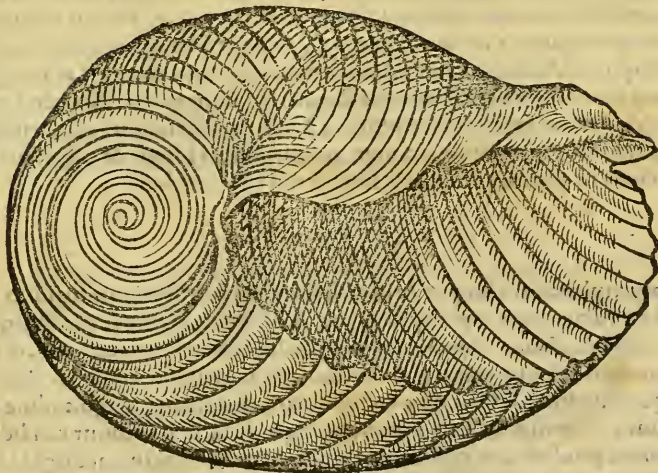
NAVTILVS ALTER.

Secundam Nautilis conchæ ſpeciem ab Ariſtotele traditam eſſe hanc puto, quam noſtri artifices in magno pretio ad vaſa ditioribus abacis accommoda conficienda habere ſolent. Porcellanam ob id vocant, quòd Muricis conchæ (de qua in Buccino differemus) formam habeat. Eam enim etiam Porcellanam nominãt, ex qua antiquis vaſa quæ murrhina dicebantur, fieri ſolebant: id enim mihi coniicere per vos licebit: quanquam alii à myrrhæ (quam Græci σμύρναν vocant) fragrantia dicta fuiſſe putent. Murrhinum igitur Nautilum hunc dicere poterimus. Huius amplitudo cum ſuperiore conuenit, ſed paulò magis eſt craſſus: prior præterea pectunculorum more ſtriatus eſt: hic omnino glaber, parte interna infinita habens interſtitia: vndecunque nitidius, ac mira colorum varietate ſplendens: ſubinde circunagentibus ſe in purpuram candorémque maculis, cuius effigiem proximè cernes.

Nautilus alter, vulgo Gallico *Coquille de pourcelene, ou grosse coquille de Nacre de perle.*

Tertia Nautili species ab Aristotele prodita.

ECHINVS.

Echinum, Gallicum vulgus à ſimilitudine tegminis caſtaneæ, vocauit *Chaſtaigne de mer*, quódque Erinacei terreſtris modo in orbem conglobatus & contractus, vndique aculeis circunualletur, Erinaceus etiam dictus eſt: quod nomen imitati quidam Oceani incolæ *Heriſſon de mer* appellarunt: Maſſilienſes à dulcedine ſaporis, Dulcinum *Vn Douſsin*, eúmque qui magis eſt albus ac pelagius, addito cognomento, *Douſsin raſcas* nominarunt. Genuenſes *Zinzin*, Itali *Riccio marino*. Nomen antiquum retinet in Græcia. Verum Echinorum ſpecies deſcripturus, Ariſtotelicam ſecutus authoritatem, ab iis qui ſunt edendo, inchoandum eſſe putaui. Nam nigri, minuti, ſpinis longis & calycibus exiguis præditi, nullius ſunt ponderis in popinis: de quibus ſingulatim eſt dicendum.

ECHINOMETRA.

Genera Echinorum plura ſunt (inquit Ariſtoteles) quarto de hiſtoria animalium. Primum quod cibo idoneum eſt: in quo quæ oua appellant, magna eſculentáque ſemper conſiſtunt, tum in maiore, tum in minore corpore. Nam nouelli adhuc, paruíque plurimis conſtant, & maximè pleniluniis, diebúſque tepidis redduntur pleniores. Secundum ac tertium Spatagi & Briſſi, quæ genera pelagia ſunt, raráque inuentu. Adhæc quæ Echinometra appellatur, magnitudine omnes ſuperat. Idem quarto de natura animalium, Circa Toronem (inquit) echini naſcuntur candidi, & teſta & ſpina, & ouo augeri forma productiore quàm cæteri ſoliti. Spina iis parua, nec rigida, ſed obtuſa. Hactenus ille. Plinius autem 31. libro: Ex his (inquit) Echinometræ appellantur, quorum ſpinæ

longiſſimæ,calyces minimi.Ego verò Ariſtotelis ſententiam ſecutus, Echinometras cæteros echinos calycis magnitudine ſuperare affeuero,minimíſque aculeis eſſe præditos,breuibus & obtuſis interceptos ſpiculis,colore ad extrema albicantibus,ad radices liuentibus,& ex purpureo nitentibus.Horum autem teſta cinerea eſt, pugni aut oui anſerini magnitudine, rapi modo in vaſtitatem extuberans:vt quò antiquiores euadant,eò maiores reddantur,parte prona planæ, ſupina autem rotundæ. Pelagiæ magis ſunt Echinometræ . quòd autem reliquis maiores ſunt, ideo cæteris anteponuntur. Longuriis lõgioribus nautæ multò egẽt magis,quàm in aliis echinis:Siquidem Echinometræ altiori gurgite merguntur:quas in inſulis maris Ægei tanta craſſitudine profeciſſe contemplatus ſum, vt ad craſſitudinem binorum pugnorum extuberauiſſe viderim:rariuſculè quàm alii echini capi conſueuerunt,ſed quò maiores ſunt,eò delicatiores exiſtimantur.

DE ALIIS ECHINIS EDVLIBVS.

Ab Echinometris,qui echini ſunt edules,maiores quidem aculeos habent:craſſitię autem minores ſunt,víxque grandis gallinæ ouum magnitudine excedunt . Diuerſa in his colorum varietas, & mutatio multiplex.Alii enim omnino nigri,alii albi,quidam vitrei,alii ruffi,aut flaui , alii gemmarum nitore conſpiciuntur:quidam ſunt cyanei,alii purpura ſplendent,ſubinde circumagentibus ſe igniculis micantibus ad aculeos,ſcintillæ modo.Hos autem piſcatores venantur hoc pacto:Manum ferream conto longiore alligant,vel tridentem,cuius incurui ſint dentes.hanc manum Echinis ſubmouent,vt eos ab imo in ſublime attollant, qui ſuis promuſcidibus ſeſe ita ſtabiliunt, vt plerunque piſcatores teſtam prius atterant, quàm inde integros diuellere poſſint . Semper autem crudi eduntur:ouis quæ eius teſtæ inhærent,in modum ſtellæ radiantibus,ac quinque ordinibus diſtinctis, di-

gito vel pane attritis atque diuulsis, vt liberius absorberi possint, emũdata aqua ac stercoribus, quibus (vt ostrea) interdum scatet. Ea autem oua gustui dulcia sentiuntur, ceu Ricini pulpa, quibusdã echinis pallida, aliis flaua, aliis autem rubentia. Quòd autem ad eorum anatomicam descriptionem attinet: sciendum est edules echinos in orbem conglobatos, ac spiculorum serie armatos esse. Os parte prona, in medio corpore terram versus inclinatum habere: in cuius ambitu quina ossicula bene disposita dentium officio funguntur: prona autem parte plani sunt, breuissimósque aculeos ac promuscides numerosas habent. Supina rotundiorem ostendunt testam perforatam, in qua quidam est meatus ad excrementi exitum: quod, vt muribus, cylindreum est, lapidosum ac terreum, quibusdam veluti spiculis intertextum. Promuscides autem Echinorum edulium linguis Cicadarum vel muscarum similes sunt, stellarum & pudendorum marinorum modo, eásque tam crebras habent, vt dinumerari nequeant, quibus vndique circunsepti adhærescunt: extrorsum autem non apparent: concidunt enim in seipsos contracti. Spinis constant paulò quàm Echinometræ longioribus.

DE MINORI ECHINO.

Genus Echinorum aliud est (inquit Aristoteles) minutum, pelagium, spinis grandibus, longis, prædurísque modo penè lapidis, gigni in alto gurgite solitum, quo nonnulli ad distillationes vrinæ vtuntur. Vulgus tum Italicum, tum Gallicum, atque etiam Græcum *Vn Iudæo* vocat, quòd perpetuò nigrescat, sordescat, & gustus ingrati percipiatur. Passim reperitur: quod aliter Brissis & Spatagis euenit ex philosophi sententia. Hic porrò minimus Echinus reliqua genera spinarum longitudine superat: neque colorem vt illa varium habet: testam iuglande maiorem non promit, éstque reliquis omnibus viuidior. Nam si supinum ponas, mox suas spinas deprimit, & se in pronam partem con-

uertit. Plures habet quàm alii proboſcides: idcirco citius repit, firmiúſque hæret. Oua nõ fert vt alii, ſed ſanguineum quiddam nigrum ſaniei ſimile, quo manus cruentat atque inficit. Dentes itidem in verticilli modum habet quinos, circulari ordine diſpoſitos, vt & cæteri, quibus algas, ſaxa, & conchyliorum teſtas arrodit. In interna eius parte multos neruos annexos cernas: ex quo indigenæ coaceruatam dentium congeriem ita cum neruis exiccari ſinunt, vt annuli vice ad ſignandum panem vtantur: refert enim quinquefolium, vel quidpiam ſimile affabrè delineatum. Ventrem in quinque partes diſtinctum habent, perinde acſi plures illis ventres eſſent membrana quadã obducti. Ab oris autem verticillo ventres illi teſtæ quoque appenſi ad foramen excremẽti coëunt, ſed diſiunctiſunt, & quaſi interuentu liminum diſcriminantur. Totidem promuſcides habent Echini, quot in teſtis foraminulis pertuſi apparent: ſunt enim vltra ſex millia in quolibet echino.

Echinum vidimus in rubri maris litore, inter fontes amaros, & vrbem quam vocant *el Tor*, prona parte planum, ſuperiore gibbum, ſemipedem latum, minus quàm alii rotundum, paucioribúſque, ac minus frequentibus aculeis aut ſpiculis præditum: cuius os in terram conuerſum eſſet, ſuper quo excrementorum exitus appareret.

Cæterum, vt de omnibus echinis rurſus in genere dicamus, multis verbis ius echinorum Galenus, Paulus, Aëtius & Plinius Secundus commendant: quo vocabulo aquam internam eſſe intelligendam puto: nam niſi recentes & crudi non ſunt edendo. Manducandus eſt echinus (inquit Plinius medicus, ex interuallo phreneticis & epilepticis. Aptus eſt ſtomacho, & vrinam mouet. Melancholicorum quoque cibus eſt idoneus. Dioſcorides autem ſcribit, iis, quibus atra bilis ſtomachum infeſtare ſolet, piſces in aquis petroſis degentes, & erinaceos recentes conuenire. Echini marini (inquit Aëtius) ex vino mulſo & garo præſumpti ventrem leuiter ſubducunt. Referuntur autem inter edulia modici alimenti. Cibos auerſantibus appetentiam excitant, veſicam expurgant, vrinam la-

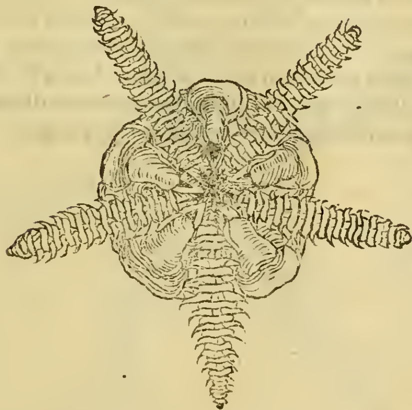
xant:quod & Galenus libro de attenuante victu,& item Dioſcorides confirmant. Fruſtrà traditum eſt Echinos ſæuitiam maris præſagire. Nam quum tam multis proboſcidibus muniti ſint, à fluctu minimè volutari poſſunt:neque ſpinas(vt creditum eſt)atterunt.Echini cum ſpinis ſuis contuſi,calculos ſanant.modiis ſingulis hemina bibitur,donec proſit,& aliàs in cibis ad hoc proficiunt.Totum Echini corpus vſtum,cinerem facit extergentis digerentíſque facultatis: quo nonnulli ad excreſcētem in vlceribus carnem,& ad ſordida vlcera vtuntur.

STELLAE MARINAE EDVLES.

Stellarum forma(inquit Ariſtoteles)iis quæ pinguntur ſimilis eſt: paruam admodum carnem intus habēt:extra autem ſunt callo duriore. De iis autem hîc agimus,quarum caro brachiis incluſa rubra vel lutea edulis eſt : quarum permultas in litore Epiri tantæ magnitudinis cepimus , vt ſeſquipedem latæ eſſent, & ad trium digitorum latitudinem earum brachia extēderentur,neque grādi galero integi poſſent. Crudis ſtellis non idem omnibus color ineſt: aliæ enim cæſio colore præditæ ſunt,aliæ cinereo,aliæ autem alterius ſunt coloris:quæ quidem ſupramodum leui contactu confringuntur. Sed ſi coquantur, abeunt in calli duritiem,& rubræ euadunt.Proinde Stellas natura iiſdem armaturis,hoc eſt,promuſcidibus,muniuit,quibus Pudendum & Erinaceum.Quòd ſi à quoquam extra aquam obſeruētur,omnino immobiles apparebūt . Sed ſi eas quiſpiam in aquam immergat, & ſupinas inſtrauerit , tunc promuſcides acetabula in extremo pluſquam quinque millia exerere cernet,atque in pronam partem moueri.Os etiam verſus terram vt Echini habent,in medio radiorum ſitum : & quanquam in gyrum quinque dentes oſtendant , tamen conchyliorum genera cum ſuis teſtis, Telinas,Chamas,Conchulas,Mytulos integros deuorant . Vagantur in mari vt Polypi,

brachia diducendo, nunc antè gradiendo, nunc in orbem cõuoluendo, & ſuctu acetabulorum, echini modo, lapidibus adhærent. Senſu tactus eas non vacare comperiet, qui manum ferream conto infixam ad eas attollendas immerſerit. Ab hac enim contactas plenius moueri & fugam tentare experietur. Superiori radiorum parte, id eſt, ſupina ſeptenos ſpiculorum obtuſorum ordines in vnoquoque brachio habent, in longitudine autem duos & viginti, quo fit vt tota parte ſupina horreãt, & quinque cirrhis ſtellæ modo radientur: concháſque ſemel aggreſſæ, exugunt. Oppianus,

Stella marina edulis.

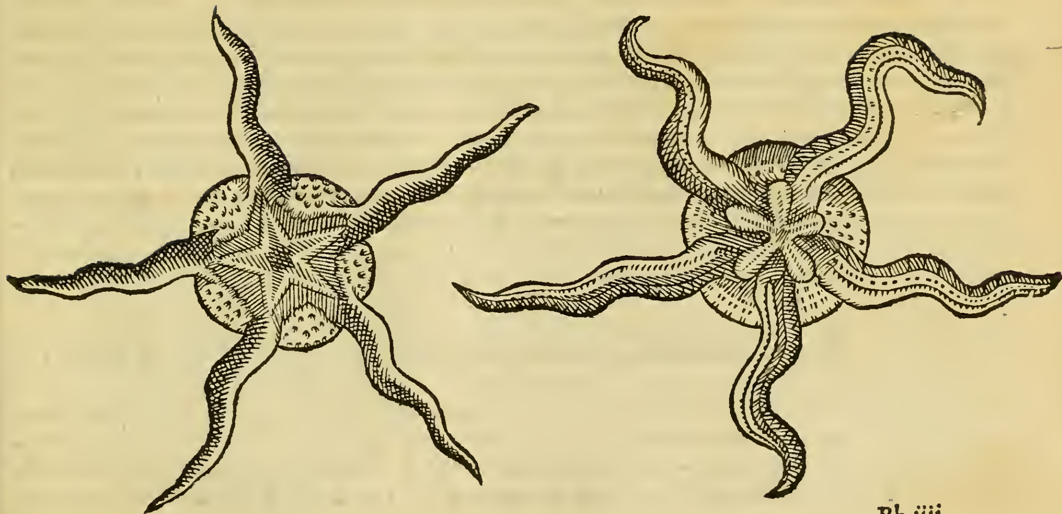

Sic ſtruit inſidias teſtis, ſic ſubdola fraudes
Stella marina parat: ſed nullo adiuta lapillo
Nititur, & pedibus ſcabris diſiungit hiantes.

ALIAE STELLAE NON EDVLES.

Sunt & alia multa Stellarum genera : quarum nonnullas vidimus in brachia duodecim extendi, aliàs in quatuor tantum. Sunt quædam quibus tantum tria ſunt, aliis autem ſena, nõnullis etiam octona : ſed hæc omnia deiectamenta marina ſunt. In multis præterea cirrhos teretes eſſe & oblongos conſpicies, in quibus melius formam Solis, qua pingitur, aſſequi putaueris, quàm Stellæ. Aliis brachia videntur quadrangula, aliis admodum plana : quarum omnium iam octo ſpecies ſeorſim obſeruaui. Caue autem ne vocum affinitate decipiaris : eſt enim piſcis nomine Stellæ vulgò à Romanis vocatus, Lopidæ ſimilis de genere Anthiarum : de quo iam ſuperius egimus, nullo pacto ad exangues has ſtellas accedens. Quamobrem hoc etiam te diligenter animaduertere cupio.

Stella Solis potius effigiem referens, non edulis.

De testa duriore contectis, biualuiis, ostreis, in vado solutis maioribus & minoribus, & aliis scopulis infixis. CAP. VI.

In testatorum exanguiũ numero biualues censentur, quibus interna pars carnea est, nihil durum habens, foris autem solida, quales sunt conchæ, ostrea, & id genus, gemina testa conclusa. Biualues igitur conchæ, altera ligata, altera soluta constant: &, vt concludi possint & aperiri, alia binis quidem conclusa valuulis sunt: verùm vtroque latere connexis, vt sunt vngues, quos etiam digitos vocant. Plinius, In concharum generibus magna (inquit) ludentis naturæ est varietas, tot colorum differentias, tot figuras planas, concauas, longas, lunatas, dimidio orbe cæsas, in orbem circumactas, in dorsum elatas, læues, rugatas, denticulatas, striatas, vertice muricatim intortas, margine in mucronem emissas, foris effusas, intus replicatas, iam distinctione virgulatas, crinitas, crispas, canaliculatim, pectinatim, imbricatim nudatas, cancellatim reticulatas, in obliquum, in rectum expansas, densatas, porrectas, sinuatas, breui modo ligatas, toto latere connexas, ad plausum aptas, atque ad buccinam recuruas cernes.

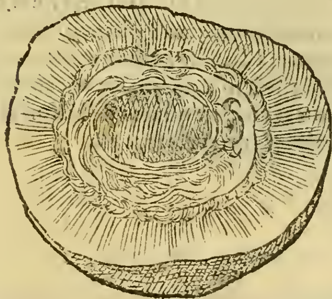
De testa duriore contectis vniualuiis. CAP. VII.

LEPAS.

Vniualuium etsi vnicã tantùm videam Lepadẽ ab authoribus descriptam, tamen silentio prætereũdam non duxi, eam quidem, quam ego in alieno ab hoc mari obseruaui. Lepas hæc, siue Patella Gallicum nomen habet apud Deppam, apud quos vulgus *Berdinum* vocat: Alibi *œul de Bouc*, id est, hirci oculum. Massilienses *Lepada*, Vulgus Græcum *Petaglida*, Venetum *Pentalene* & *Petalide* nominat.

Multis in vrbibus ad mare ſitis ſolent in magna quantitate videri, in Mediterraneis raró. Nam cùm ad oras Oceani Armoricorum vulgus cautes harum admodum feraces in litore videat, pueri indigenarum incuruum ferrum dextra tenentes incautis ſupponunt, vt in caniſtrum, quod ſiniſtra ferunt, melius deturbent. Nam ſi Lepadem tetigerint, ea illico ſaxum tam arctè complectitur, vt inde amplius diuelli non poſſit. Cùm autem tantum legerint, quantum ferre poſſunt, tum illi ad vicinos pagos atque vrbes circunferunt. Singulari teſta, eáque læui continentur Lepades, ſaxóque hærentes in dorſum extùberant. Et quanuis ſaxis adhærendo viuant, tamen cochlearum more ſerpere poſſunt: eáque quandoque relicta in paſtũ feruntur, & aliò tranſeunt. Magnitudo patellæ tanta eſt, quanta extrema oui putaminis pars abſciſſa eſſe poteſt. Color teſtarũ liuet, vel cinereus eſt. Cæterum Lepas cornua vt limax exerit, & os & caput habet huic perſimile. In imo præterea gerit quod ouum vel papauer vocatur. Excrementum quoque ab ea parte excernit, quæ capiti aduerſa eſt. Carnem habet duram & concoctu difficilem, paucíque ſucci. Elixæ Lepades condimento redduntur gratiores. His etiam quodammodo ſimiles ſunt, quas (nam congeneres eſſe videntur) Athenæus φολάδας vocat: eas ait nutrire quidem plurimùm, ſed virus olere, prauíque ſucci eſſe.

Λεπὰς Græcis, Patella Latinis, *OEul de Bouc* Gallis, *Lepada* Maſſilienſibus, *Berdin* Deppanis, *Pantalena* Venetis, *Petaglida* vulgo Græco.

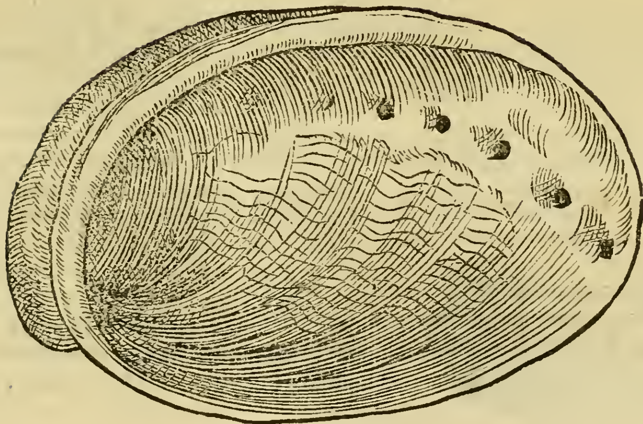
PATELLA MARIS RVBRI.

Rubri maris patella,cautibus vt cæteræ adhæreſcit:ſed præter has tabellis(quas in tergore gerit) corneis numero octonis,tranſuerſis loricæ modo contegitur, atque vndecunque cartilagine obſepta eſt, multis ſpinulis horrida, iis perſimilibus quæ in ſtellis marinis viſuntur, ſeſquidigitum lata eſt, ternos verò longa.Difficile à ſuo ſcopulo vulgaris Patellæ noſtræ modo aufertur.Eius caro rubri limacis colorem ac naturam habet:eſtúrque cocta vt Patella vulgaris.

PATELLA MAIOR.

Maioris patellæ concha aurificum officinas illuſtres reddit,apud quos maximi fieri ſolet,quam pellucidam ac perpolitam in tenues laminas diſſecant, vt inde elegantiſſima vaſa incruſtent. Vniualuia eſt,ac quadruplo cæteris maior, magíſque in latitudinem ſe effundit : quinque autem habet foramina, per quæ aquam admittit atque expellit: vnde hanc Ariſtoteli Aporrhaim vocatam fuiſſe ſuſpicor.Eam enim more Lepadum ſaxis adhærere ſcribit.Natices (inquit quarto de hiſtoria) ſaxis adhæreſcunt more Patellarũ & Aporrhaidum.Theodorus muricem interpretatus eſt.

Altera Patella maior.

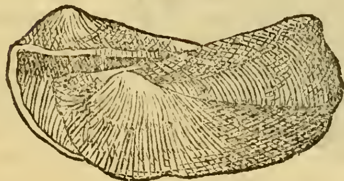

DE BALANO, SEV GLANDE MARINA.

Balanos in genere teſtatorum annumerauit Ariſtoteles. Naſcuntur vt Thytya, circa rimas, ca-

uernásque saxorum, quibus multùm adhærent, immobiléſque ſunt, teſta læui conteƈti. Vulgus Græcum *Calognones* vocat. Veneti (apud quos frequentes ſunt) *Mouſſolos*, dum fortaſſe mytulos dicere ſtudent: ſunt enim his ſatis ſimiles. Porrò quercinæ glandis formam habent, vnde & Balani & glandes Græcis ac Latinis diƈti. Sunt qui Spondylos Latinis vocari putent. Plinius verò ad diuerſa animalia vtrunque nomen transfert. Columella inter Concharum genera annumerat. Paulus concharum genus Condylos ſcribit, quos tu fortaſſe Spondylos dixeris. Athenæus, A locis, inquit, ſortiti ſunt diſcrimina Balani: quandoquidem in Ægypto optimi gignuntur, & ſuauiſſimi, tenelli, oríque ac ventriculo grati: qui & ſuccum & alimentum præſtant copioſum. Decoƈtum eorum (vt prodit Xenocrates) aluum ciet: qui verò ſaxis non adhæreſcunt, acres ſunt ac medicamentoſi, magíſque aluum perturbant: atque vrinam minus concitant. Galenus eos in cibo præcipuè commendat, qui eo loci proueniunt, vbi aquæ marinæ admiſcetur fluuiatilis, ſaxíſque adhærẽt: ii nanque (inquit) dulces & habiliores, plenioréſque, copioſum præbent ſuccum, quo & abundè nutriunt, aluúmque permouent, ori ac ſtomacho pergrati, teneriorémque habent carnem, & vrinam cient.

Βάλανος Græcis, Glans Latinis, *Calognone* vulgo Græco, *Mouſſolo* Venetis.

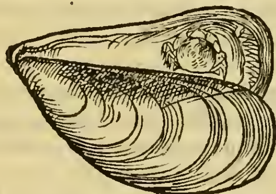

MYTVLVS.

Ad Græcorum antiquorum Balanū,recentiorúmque Calagnonē, ac Venetorum Muſſolū plurimum accedit Mytulus qui & Muſculus, Oceano frequentiſſimus, Vulgo Gallico *Moule*. Parcius in Adriatico capitur, Venetis *Conchola* nominatur, Romam rariſſimè adfertur. Mitylenenſes *Midia* vocant. Cluſiles & reſeratiles habet teſtas, intus ac foris læues: labra tenuia, corpus oblongum,altera parte latum, altera turbinatum. Connectuntur Muſculi inter ſe, fauificant & aceruantur Muricum modo. Naſcuntur more cæparum, vt minores ſubinde oriantur iuxta veris initium, algoſis & arenoſis locis degunt. Falluntur autem qui duo marinorum Mytulorum genera conſtituunt:eorum nempe alterum fluuiatile eſt. Nam μῦς vel μύαξ,omnium Græcorum conſenſu,idem cum Mytulo & Myaco vel muſculo Latinorum eſt. Marinus autem villos habet extrorſum more pinnæ,ab ea parte teſtæ qua ſcopulis hæret,per quos alimentum exugit,atque arenulas & marina deiectamenta attrahit. Hinc fit vt qui muſculi locis arenoſis creſcunt,aut inter teſtas figlinas gignuntur,deteriores euadant:qui verò algoſis tractibus nutriuntur,meliores ac multò gratiores ſint, vbi multa dulcis aqua marinæ permiſcetur. Mytuli cancrū pinnæ modo in concha nutriunt,orbicularem,paruum, ſuis ſic membris abſolutum, vt & incedat, & alatur, & oua excludat, grandi lente multò maiora ac craſſiora. Humi accubant Mytuli, cùm tamen Glandes ſiue Muſſoli adhærendo pendeant. Galenus vndecimo de medicamentorum facultatibus,capite de Vipera, Mytulorū vires exponit:Dioſcorides Pōticos laudat.Plinius Mytulorum iuſculum aluū & veſicā exinanire tradit,interanea diſtringere, omnia adaperire, renes purgare,ſanguinē adipémq; minuere.

vtilissimum hydropicis medicamentum, mulierum purgationibus, morbo regio atque articulari, Idem fellis, pulmonis, iocineris, splenisque vitiis ac rheumatismis prodesse ait: fauces tamen vexare, vocésque obtundere: sed & vlcera quæ serpunt, item carcinomata persanare. Caueto autem ne pro mytulo, murē marinū (qui Græcis μῦς θαλάττιος dicitur) accipias. Est enim piscis mediocris magnitudinis, Cretensibus familiaris, inter sanguine præditos connumerandus.

Μύαξ Græcis, Mytulus Latinis, *Moules* Gallis, *Midia* vulgo Græcorum, *Conchole* Venetis.

MYTVLVS FLVVIATILIS.

Fluuiatiles Mytulos Insubres *Squiozole* vocant, Marinis alioqui similes, nisi magnitudine differrent, & subrecti apparerent, atque humi pinnæ modo insigerentur. Sedē non mutant. Grandi hiatu suas testas pandunt, quas reseratiles clusilésque habent, tenues, intus glabras, pictorum coloribus accommodatissimas. Gustus ingrati percipiuntur, ex quo μύες κυνώδεις ab Athenæo vocari putantur, acsi Mytulos caninos dicat. Gallis *Moules d'estuc* dici consueuerunt.

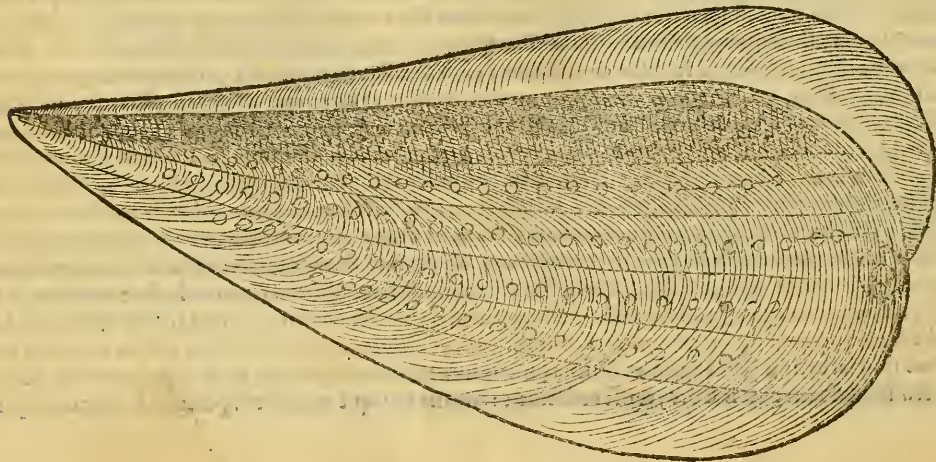
PINNA ET PERNA.

Pinnarum alteram minorem, alteram autem maiorem agnoscimus. Minor bonitate præstat:

Concharum generis sunt. Vtraque duabus grandibus patulis conchis constat. Vulgarem nomenclaturam in Græcia retinent, antiquæ ferè persimilem: quæ quòd byssum, vel sericum lanæ consimilē gerunt, Genuensibus *pinnæ lanæ* appellantur, Massiliensibus *Nacre*, Venetis *Asturæ*. Sed & multa quoque conchylia eodem hoc nomine appellare solent. Raro Venetiis conspiciuntur, Romæ multò rarius, nunquam Lutetiæ: cùm tamen alibi nautæ lintres plenos in forum piscarium (vrbium Græcarum potissimùm) aduehant ac diuendant. Ambæ testæ intus argentea tersitudine resplendēt: minor foris magis albicat, intus autem ad cæruleum accedit. Cæterum qui pinnam nunquam viderit, Mytulum pedem longum & semipedem latum sibi confingat oportet. Pinna enim eodem circino quo Mytulus (quam *Moulam* vocamus) tornata est: atque eiusdem coloris testam habet. Minor itaque mollibus in gyrum spiculis obtusis hirta est, valuásque continuo cardine toto latere annexas claudit ac reserat, qua inquam parte planior esse constat. Qua autem parte sese in latum expandit, eadem byssum, id est laneum villum (mytuli modo) continet: quem ternis digitis longiorem exerit. Est autem veluti capillamētum quoddam coaceruatum, prædurum, ac nigrum, quod lapillis affigitur, limúmque ac spurcitias inde ad stomachum attrahit. Nam cùm Pinna longa sit, & subrecta stet, turbinatiorem partem suffixam habet: latiorem autem sursum ex aqua attollit, præcipuámque internæ partis humo propinquiorem ostendit. Nam & maior Pinnæ capacitas in sublime attollitur: in qua etiam plerunque tres pinnoteres videas, aliquando duas, vt plurimùm vnam. Frustrà creditum est Pinnam pisciculis ali, morsúque à Pinnophylace admoneri, concludere conchas, & intus pisces exanimari. Quod siquidem verum esset, oporteret omnibus intus inesse Pinnophylacē, sed decem aperies, antequam vnum Pinnophylacem comitem reperias. Cùm itaque iis, quas dixi, rebus nutriatur, indigenæ quoties Pinnas incoquunt, stomachum inde auferunt, quod non quidem in crudis, sed iam coctis Corcyrenses efficiunt: multis nanque modis edi possunt. Sunt enim qui in

testa modico pipere & butyro addito suppositis prunis incoquant, quem ego modum meliorem esse puto. eæ nanque, quæ ex iure incoquuntur, gustui nõ ita placent. Pinna raro semipedalem excedit longitudinem. Neruos habet, quos nonnulli (vt Plinius in Perna) sphõdylos vocant, quibus vtraque valua soluitur ac contrahitur. Genus hoc Venetiis non visitur: tamen in Propontide latera eius sinus, qui Nicomediam fertur, quà terram pertingunt, pinnarum frequentia crispa apparet.

Πίννη Græcis, Pinna Latinis, *Lana pinna* Genuensibus, *Nacre* Massiliensibus, *Astura* Venetis.

PERNA SEV MAIOR PINNA.

Maior Pinna pelagia eſt,rugis profundis caret : duriore cruſta contegitur,bipedalis ſæpiſſimè inuenitur:pinnophylacem vt minor alit:vliginoſo ac paluſtri tractu naſcitur, profundiore gurgite immergitur:multùm ingrati ſaporis. Stant Pinnæ velut ſuillo crure longo in arena defixæ,hiantéſque pedali nō minus ſpatio : intus illis pro ſpondylo grandis caro eſt : ambæ cùm ſubrectæ in terrā defixæ ſunt,pabulum per eas ſetas(quas Ariſtoteles byſſum vocat) alliciunt. Sua ſede non dimouētur quin pereant:niſi iterum eodem ſtatu, humi defigātur. Nam cùm eis natura hæc inſit, vt rectas ſtare,& per villos arenulam attrahere neceſſe ſit,iacentes viuere non poſſunt. Cuſpidata valuarum pars quinque digitorum profunditate humi defixa, reliquū corpus erectarium in ſublime ſuſtinet: non quòd radices ibi habeat:nā vndique continua eſt, nullo foramine hiulca, nec in rimam aliquā dehiſcēs. Pars autē quæ à terra eminet,in latitudinē protēſa eſt,atq; in ſuperficie rotūdatur : quēadmodum ſi ab vtroque latere ſemicircularē lineam ſecueris,reliquū triangulū,ab ima parte in acutū tendentē efficies. Labra ſunt illis in gyrū tenuia,duabus grādibus patula conchis, intus pellucidis, foris ſcabris. Ariſtoteles quinto de hiſtoria,tradit hanc cuſtodē aliquem cōtinere, multíſq; accidere, vt plures ſecū etiam tales comites habeāt. Theophraſtus libello de gemmis nō quidē Pinnā margaritas proferre ait,ſed conchā aliam Pinnæ ſimilē. Libro item ſecundo capite 24. de Pinnophylace & pinna:Et animata(inquit) quædā non niſi in animalibus poſſunt creari, ceu quæ in conchis naſcūtur. Verùm eorū obſcura eſt origo. Porrò vel in animalium genere permulta eiuſmodi facere natura videtur,vt aliis alia ad generationem ſalutémue vtilia ſint. Paulò pòſt, Neque enim vita fortaſſe conchis poſſit ſeruari,niſi opera Cancri. Oppianus,

Muſcoſos inter ſcopulos,cautéſque profundas
Pinna colit:duro tegitur ſub tegmine teſtæ.

Paulò pòſt de Pinnophylace,

Communémque domum,ſimul & communia tecta
Cancer habet: Pinnam paſcit,pinnámque tuetur:
Hinc Pinnæ cuſtos fertur cognomine Graio.

MARGARITIFERAE CONCHAE.

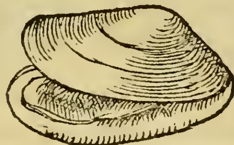
Athenæus author eſt,Concham apud Indos *Berberim* & *Berberion*,Androſthenis teſtimonio,ab indigenis vocari,ex qua margaritæ vellātur. cuius forma Pectunculo ſimilis eſt,ſed neque ſtriata eſt vt Pectunculus,neque ita aſpera,vnicámque tantùm auriculam habet.Chares Mitylenæus ſimilem oſtreæ concham eſſe prodit,ſed oblongam & craſſam,carne intus ampla & odorata . Plinius ſecundus Cochlearum margaritiferarum genera multa eſſe tradit : Cuius notæ ſunt Pentadactyli , Melicembates, Echinophoræ , & permultæ aliæ. In ſumma , dubium non eſt multas conchas Margaritiferas eſſe, multò quidem magis, quàm vulgares noſtras oſtreas ac Mytulos,qui quum his etiam abundent , eò minus mirandum eſt , etiam minimas exterarum nationum conchas longè ditioribus margaritis refertas eſſe: id enim de quibuſdam conchis,quod de nonnullis fluminibus auriferis dicere poſſumus.

TELLINAE MINORES , QVAE BASILICAE ET REGIAE.

Concharum omnium minima Tellina Venetis , Romanis Tellina regia , Gallis *Flion* vocatur.

Hanc non agnoſcit Lutetia: Raro etiam à Maſſilienſibus viſitur: Leſbi incolæ *Chinades* vocant. Ruſtici Romani in ſaccis per vrbem Tellinas circunferunt, quas modiolis diuendunt. Cùm enim exiguo corpore conſtent, nec facilè aperiantur, guſtuíque gratæ ſint, mirum in modum ob id expeti, bellariorúmque loco aſſumi ſolent: quarum tenuiores atque exiliores, baſilicas, hoc eſt, regias appellant. Ichthiopolæ Veneti aqua marina demerſas in laguncul is adſeruant. Anconitani *Calcinellos* nominare malunt, ídque ad diſcrimen alterius conchæ quæ ab iis *Chalcene* appellatur. Cæterum læuis eſt Tellinarum teſta, candida, nequaquam ſtriata, crenulis tenuiſſimis denticulata, in longitudinem diffuſa & anguſta, mediocriter fortis, & quodammodo teres: locis arenoſis & litoribus frequenti fluctuũ impetu agitatis reperiri, ac cum cæteris ſui generis de ſaporis principatu contendere ſolet. Dioſcorides, Galenus ac Paulus Tellinarum decoctum, læuem ac lubricã aluũ facere prodiderũt. Eſt autẽ earum caro mollior, quàm reliquarum conchularum. Harum quæ paulò plus extra aquam manſerunt, teſtas pandere, hiantéſque arenulas excipere ſolent, de quibus Romani meritò plurimùm conquerũtur. Quamobrem multò meliores ſunt in vrbibus, quæ mari alluuntur, vt Venetiis & Ianuæ.

Τελλίνη Græcis, Telline regia Latinis, *Calcinelli* Anconitanis, *Flion* Gallis, *Chinade* incolis Leſbi, Tellinæ Venetis & Romanis.

CHAMAE.

Chamarum aliæ quidem læues, aliæ aſperæ: illarum maior quidem numerus, harũ verò vnum

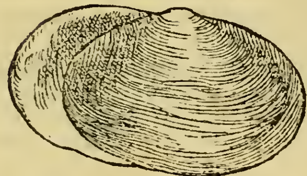
tantùm genus. In quibus nominandis vulgus Gallicum cum Italico conuenit. Siquidem noſtri maiores Chamas *des Flammes*, minores verò *des Flammettes* nominant, quòd cum iure incoctæ, non ſecus ac piper fauces & os inflãmare ſoleant. Italicum vulgus maiores Chamas *Peuerazas*, quaſi piperatas, nominat: minores verò *Peueronos*, quòd piper haud tantopere redoleãt. Harum enim è mari recens aduectarum carnem quicunque paulò liberalius deguſtauerit, quendam ſaporem in eis gratum, ſed gulam prouocantem ac piper redolentẽ comperiet. Chamarum (inquit Ælianus) quædam in litoribus diſperſæ iacent, nonnullæ algæ ſubiiciuntur: aliæ in limo deliteſcunt, quædam in ſaxis ſtabulantur. Sed & harum rurſus nonnullæ nigerrimæ ſunt, aliæ argentei coloris, aliæ aſperæ, aliæ læues. Hæ quidem digitorum compreſſu confringuntur, illæ verò vel ægerrimè ſaxo conteruntur. Porrò inter Chamarum genera (inquit Plinius) ſunt tracheæ læues, pelorides, & glycimerides. Cæterum quæ Chama Latinis dicitur, eadem Italis *Cappa*, Gallis autem *Coquille* appellatur. Alias autẽ his congeneres Itali addito cognomento Cappas ſanctas, *Capperozolas*, cappas longas, & huiuſmodi vocabulis nominant: De quibus nunc eſt ſeorſim differendum.

PIPERATA CHAMA.

Chamam piperatam Veneti *Beuerazas* vel *Peuerazas* vocant ad diſcrimen maiorum, quas *Biueronos* appellant, paluſtre eſt cõcharum genus in cœno degens quod Anconitani & Rauennates Chalenam vel Chalcenam nomine à Chamula detorto vocitant. *Biueroni autem* dicuntur, vel quòd ob piperis ſaporem ſitim excitent, vel quòd illæ perpetuò bibant, neque diu ſine aqua ſeruari poſſint, atque in forum allatæ, & aquæ immerſæ, geminam atque oblongam exerant ligulam, vt cochleæ modo perpetuò ſitientes moueri percipiantur. Supra modum fragiles habent teſtas, læues ac compreſſas, non

autem vt aliæ conchæ orbiculares: verùm vsqueadeò tenues, vt transpareant. Cardinibus non iunguntur inuicem infarctis, sed neruo, vt ostrea. Labra non habent crenata, sed læuia, magísque in rotunditatis ambitum circinnãtur, quàm Tellinæ.

Piperata Chama Latinis, Venetis *Beueraza*, vel *Biueronus*, vel *Peueraza*, Chalene vel Chalcene, Chalcinella vel Chalcera Anconitanis & Rauennatibus.

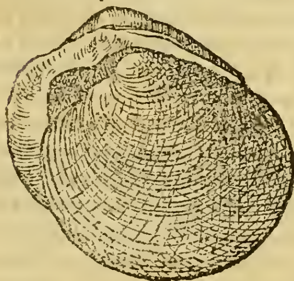
CHAMA LAEVIS.

Omnium concharum albissimæ sunt, quas Chamæleías Græci vocauerũt: Galladæ autẽ (vt reor) Aristoteli dicũtur. Tantã magnitudinẽ adipiscũtur in Oceano, vt quaternorũ digitorũ latitudinẽ, senorum autẽ longitudinẽ exuperẽt. quæ res multò perspicacius innotescet ex iis qui à Diuorũ Iacobi aut Michaëlis persolutis votis redeũtes, testas ea qua dixi magnitudine de suis pileis appẽdunt. Frequẽtius Romæ, quàm in quauis alia vrbe diuẽduntur cum Tellinis ac Pectinibus: Magnitudine quidẽ iuglãdis, corpore ferè orbiculari, glabro, fragili, pellucido, rotũdo, labris ac testa tenuibus, læuibus, non autẽ dẽticulatis. Facilè à calido tãguntur: quamobrẽ mox hiãtes sua labra pandũt: quò fit vt parum diu absint à mari quin exanimẽtur, læuíque illisu frãgantur: suã quoque aquam facilè amittũt, multásque arenulas recipiũt, à quibus quòd elui difficile possunt, vulgò respuũtur. Sed recentes, & adhuc viuæ, Tellinis certè posthabendæ nõ sunt. Indigenæ *Caparozas* vel *Caporozolas* vocãt. Nã Cappæ nomine Itali Chamas intelligũt. Moueri autẽ à se Chamæleias, ac sedẽ in litore mutare cõpertũ habeo. quæ res ei innotescet, qui has in vase aqua oppleto immerserit, quod Veneti plerũque faciũt, vt minus exanimes seruẽt, néue arenis cõspurcentur, aut deteriores euadãt. Aëtius Dioscoridẽ ac Galenũ secutus, Chamulas vocauit:

Chamarum (inquit Dioſcorides) conchularúmque exigua aqua decoctarum ius, aluum ciet: quæ tamen appellatio non minus patet, quàm oſtreorum. Omnia enim teſta cõtecta comprehendit: quinetiam pro teſta ipſa nonnunquam accipitur. Conchylia Plinius medicus lib.5.cap.1. appellat: Nihil(inquit)ex eis quod pingue eſt ſumant, vt Iſices, Pectines, & conchylia. Aëtius lib.2, Marinorum(inquit) erinaceorum & conchularum, vetuſtorúmque gallorum iura ventrem deiiciunt. Porrò Conchylia quædam Herodotus in montibus Ægypti naſci ac procreari tradit.

CHAMA TRACHEA.

Χαμὴ τραχεῖα Græcis, Chame aſpera Latinis.

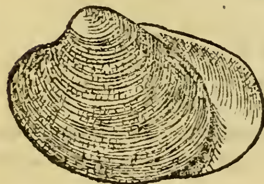
Chama trachea, valuas eodem modo quo læuis tornatas habet, éſtque rotunditate penè orbiculari constructa: hoc tamen inter ſe differunt, quòd illa læui quidem teſta, hæc verò, aſpera claudatur, pectinis modo ſtriata: ſed Pecten rectas habet ſtrias, illa verò tranſuerſas, crebras & profundas. Dura eſt admodum chamarum aſperiorum teſta, ſi cum læuibus conferatur. Ea enim nõ niſi valido ictu perfringi poteſt, cùm tamen aliorum ferè omnium læuium debili digitorum compreſſu aperiri poſſit. Chama præterea trachea in arena circa litora reperitur: extremas enim iniurias ob teſtam duriorem minus reformidat. Labra haudquaquam in gyrum (vt Pecten) denticulata, ſed Mytulorum more læuia habet, mouetúrque vt limax, vt eius cõcham nonnunquam profundius ſaburrantem conſpexeri-

mus. fortibus nanque ſpondylis conſtat, quibus teſtas mouendo etiam per arenam lumbricorum more conſcendit. Quamobrem Iceſius carnem eius duriuſculam, mali ſucci, parum nutrire, facilè excerni, mariſque ſalſuginem referre pronuntiauit. Diphilus autem ſtomacho gratam eſſe tradidit: cuius ego ſententiæ expertus facilè aſtipulor.

CHAMAE PELORIDES.

Πηλωρὶς Græcis ac Latinis, *Cloniſſa* Maſſiliæ, Genuæ *Arſella*, Hiſpanis *Armilla*.

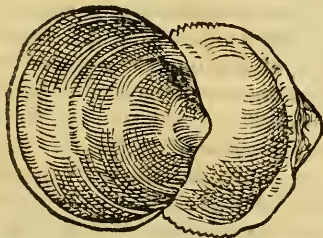
Regias aut baſilicas Chamas Galli *Pelourdes*, ad Peloridarum vocem accedentes dixerunt. Maſſilia *Cloniſſas*, Veneti *Biueronos* vel *Piueronos*, Genuenſes *Arſellas*, Hiſpani *Armillas*, Anconitani, Rauennates & Ariminenſes *Pouerazos*, quaſi pauperculos nominant, quòd illic nimium popularis, pauperibúſque offerri ſolita ſit. A luto autem, in quo tum manibus, tum retibus euerruntur, nomen habẽt: pilos enim lutum eſt. Alii dictas à Peloro monte Ciliciæ volunt. Differunt autem à Calcinellis, quòd turbinatiori & grandiori corpore conſtent. Calcinellæ enim (quæ & *Beueraze* dicuntur) compreſſiore ſunt forma, teſta tranſlucida, ac multò quàm Chameleios teneriores. Media autem eſt inter aſperam & læuem conſtitutione ac natura. Non enim ita horret vt aſpera, neque ita glabreſcit vt læuis: albo præterea ac fuluo emblemate diſtinguitur: vnde *Caparozolam* dici puto, quòd ex rubro ſubfulua ſit. Eius autem caro durior eſt, quàm læuium Tellinarum & Peuerazarum. Emollire aluum traditur. Sed & Diphilus copioſum, bonúmque ſuccum gignere tradit, & ſtomacho gratũ, nec facilè excerni.

CHAMA NIGRA.

Eſt & alia læuis Chama à cæteris hoc diſtans, quòd cùm læuis ſit, tamen & robore teſtæ cũ aſpera facilè certare poteſt. Cloniſſa quidem maior eſt, & plerunque nigricat. Cardinibus quoque, quibus valuas coniunctas habet, à prædictis etiam differt. Præterea non ita vt prima læuis in rotunditatem turbinatur, nec vt Peloris plana eſt. Crenas haud ita profundas in labris habet. Quum autem Ælianus in Chamis quaſdam eſſe nigras, ac reliqua genera alba eſſe protulit, hácque vnicam pro maiore teſtæ parte nigricare videam, facile mihi fuit coniicere, hanc Æliani Chamam eſſe, ac fortaſſis antiquorum Glycimeridem. Nam & Peloride maior eſt & dulcior: neque piperato guſtu percipitur.

Chama Glycimeris.

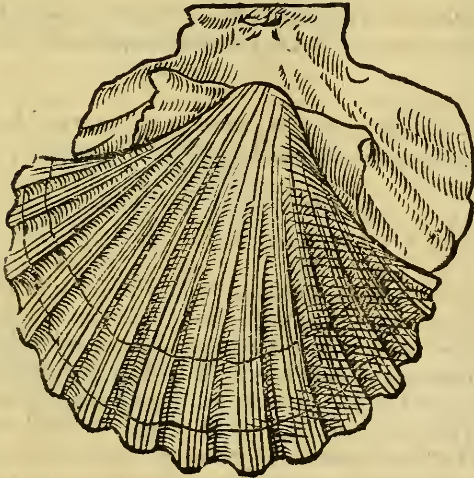

PECTEN AVRITVS.

In concharum genere ſolum Pectinem altera parte planum agnoſcimus: à cuius parte ſuperiore teſta tumida, binis vt plurimum auriculis inſignita, emergit: atque ita ſtriata quemadmodum

teſtudines rugis imbricatæ, quæ Nichia dicuntur. Pectines inter biualuium genera, poſt Pinnam,

Pecten auritus.

maioribus conchis præditi ſunt, qu.s habent ſcabras, reſeratiles & cluſiles, nullis cardinibus pyxidatim infarctis cõiunctas, ſed neruo tãtùm nigro vt in oſtreis videm⁹ obfirmatas. Parte plana tanquam prona ſolo accubant: ſupina enim tumida: aures vtrinque habet, per quas exerere linguam Ariſtoteles tradit. Sunt tamẽ inter hos nonnulli vnica tantũ aure præditi. Proinde dehiſcẽtibus, ſi digitum in rimã admoueris, ita ſe comprimunt, quaſi cernere videantur. De horum autem motu ſic habet Ariſtoteles quarto de hiſtoria animalium, Concharum (inquit) aliæ ſe mouent vt Pectines: quos etiã volare nonnulli aiunt. Quod Ariſtotelis dictum intelligendum eſt, quum de ferramento quo capiuntur pectines, ſæpe exiliũt: quem motum non quidem greſſum

non inceſſum, non etiam natatum, ſed impulſum quendam eſſe dixeris. Pecten enim cùm præter aliorum normam partem habeat pronam ac ſupinam, mirum eſſe non debet, ſi tantùm poteſt vt de ferramento exiliat. Hunc enim in vaſe aqua referto obſeruare poteris eodem modo quo Chamarum genera ſe multùm extra teſtam exerere ac moueri. Sunt edendo Pectines, ſed non tam grati, quàm Pectunculi, neque ita frequentes: rarò enim capiuntur. Purgatur veſica, inquit Plinius, Pectinum cibo: ſubrubra conſtant carne, in agro Tarentino laudatiſſimi, & grandiores, qui Auriti Pectines appellantur: vnde Horatius,

Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentum.

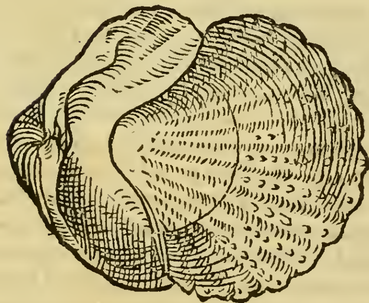
Cæterum in Pectinibus ac Pectunculis cancri enaſcuntur rotundi, quanuis vtrinque pedibus forpicatis, mollíque cartilagine contecti. Heracleoticos autem multò magis quàm marinos, vulgares laudare ſolent.

PECTVNCVLVS.

Pectunculos Pariſienſes & Rothomagenſes *Petoncles* vel *Hannons* appellare conſueuerunt. A Pectinibus hoc diſſident, quòd parui ſint, & vtranque concham, Chamæ modo, tumidam ac concauam habeant, ſtriis rectis aſperam. Sed à Chamis tracheis hoc etiam diſcrepant, quòd Chamæ tranſuerſas lineas, Pectines autem labra in gyrum crenata oſtendant. Sunt qui ſancti Iacobi conchylia vocent. Anglicum vulgus *Cochles* vocat: Romani ruſtici, qui Chamas læues & Tellinas ex mari in forum piſcarium adferunt, eos quoque ad menſuram Tellinarum modo diuendunt, quos & Conchulæ nomine vocant, ſed *Gongolam* pronuntiare malunt. Cibis plurimùm expetuntur. Quamobrem eos inter alimenta recenſuerunt Medici. Subalbida carne conſtant, guſtui pergrata, quam Græcum vulgus

crudam etiam edit. C. Plinius medicus Pectunculos iis dabat, quibus de calore nimio ſtomachus laboraret: quos tamen inter piſces duræ carnis multis locis recenſet. Hoc autem præſtantiores cenſentur, quo maiores ſunt, teſtáque magis concaua, & colore nigriore: æſtate quidem optimi, quo maximè tempore augeri, plenioréſque fieri, pro lunari poteſtate ſolent. Mitylenenſes cæteris præſtant, & magnitudine, & ſucci probitate. Numeroſos fert Pontus, ſed exiles. Alimentum autem vberius corpori exhibẽt, quàm Chamæ: ſed ſuccum deteriorem procreare traduntur, & qui non tam facilem aluum faciat. Concoctionem tamen promptiorem admittunt, quàm oſtrea, vrinam cient: & ea quæ circa veſicam ſunt vlcera vel ſordida, iuuant, etiam ſi eſcaram cõtraxerint. Pectunculi omnes facilius concoquuntur, ſtomachóque & vẽtri magis grati ſunt, ſi cumino & pipere condiantur. Sunt tamen ex iis quidam, quorum conchæ in ſuperiori parte horrent, iiſdémque quo prædicti canalibus ſtriantur, quos ſanè cõgeneres eſſe puto.

Κτὶς Græcis, Pectunculus Latinis, *Petoncles* Gallis quibuſdam, *Hannons* Rothomagẽſibus & Pariſiẽſibus, aliis ſancti Iacobi conchylia.

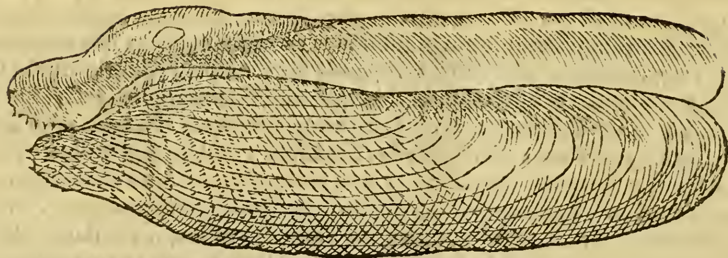

DACTYLVS SEV VNGVIS mas & fœmina.

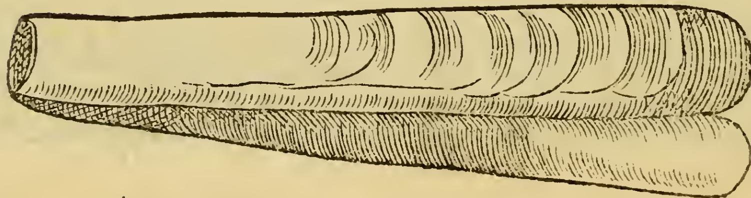
Dactylos alii Donacas, alii Aulos vocant. Horum duo genera reperiuntur, mas & fœmina. Anglicum vulgus *Pitot* vocat, quo vt & Neustrii in piscatione tantùm vtitur. Venetiis tamen sunt edules, & cum conchis longis plerunque diuendi solent. Vitam fœminæ in arena traducunt, mares in eo lapidis genere quem Glastrum vocant, nec vnquam alibi visuntur, qui etiam nonnunquã oblõgi esse solent. Auidissimè hunc appetunt reliqui pisces. Quamobrem natura munitissimo vallo eum occultauit, vt inde nisi valido ligonis mucrone aut pala ferrea effodi aut auelli possit: vnde Oceani piscatores in recessu maris, palis ad id dedicatis vtuntur. Veneti Cappas longas nominant. Mares autem valuas vtrinque clusiles ac reseratiles (fœminis modo) longas, sed crassiores habent, duabus extremitatibus detectas, ex vno tantùm latere connexas. Promuscidem ex conchis exerunt, duram, crassam, & ferè cartilagineam, qua terram arrodunt: quam (dum timent) in concham retrahunt. porrò iidem valuas interna parte glabras, foris virgatas, & multa scabritie horrẽtes, ea longitudine qua fœminæ, gerunt: ac parte anteriore qua promuscidem exerunt, apophysibus ex concha eminentibus, seu aculeis ordine deinceps dispositis horrent. Fœminæ sinuosam ea parte concham habent, & foramen amplum: posteriore autem (qua conchæ cardinibus seu neruis inuicem fulciuntur) aliquid gerunt, muliebri pudẽdo simile. Multam arenam deglutiunt: quamobrẽ nisi ab ea bene repurgatæ vix edi possunt. Porrò dactyli, etiam Solenes à Latinis dicũtur. Galli *des Cousteaux*, quòd cultri manubrium referant, Cappæ longæ Italis, Conchæ longæ Plinio. Harum duo etiam discrimina vulgo Veneto agnoscuntur, quorum alterum *Capa da ferro*: alterum *Capa da deo* vel *da detto* (quòd ex

ſua theca ſolo digito ſine ferro eximi poſſit) cognominat. Solenes enim fœminæ rectæ in arena ſtare ſolent: cúmque omnia ſilent, ſurſum è profundiſſimo foramine emergunt: in quod (ſtrepitum audientes) protinus ſeſe abdunt: vnde niſi pala ferrea in tranſuerſum ſuppoſita, ac profundiſſimè impacta auelli poſſunt. Id eſt quod Plinius (Ariſtotelem ſecutus) intellexit, Solenes fugere admoto ferramento. Subtrahunt enim ſeſe inferius, & ſubſidunt ad ima. Vngues ex hoc dicti ſunt, quòd ad ſimilitudinem vnguium læues ſint. Aules verò, quòd binis quidem cõcluſi valuulis vno tantùm latere conuexis, tereti tamen & fiſtulæ modo oblongis, intúſque concauis, ſpectentur. Donaces quoque quòd arundinis modo vacuum intra ſe ſpatium obtineant. Fœmina ergo à mare hoc differt, quòd conchis includatur albis, glabris, fragilibus, nullam habentibus partem quæ prona aut ſupina dici poſſit. Cæterum omnibus hoc proprium eſt, quod iuſculo incoctæ, id craſſiuſculum reddant: copioſúmque, ſed glutinoſum & malum ſuccum procreare traduntur. Verùm quò grandiores, eò præſtantiores ſunt, vigéntque maximè æſtate. His quinque vocibus, Aulo, Dactylo, Solena, Donace & Concha longa Plinius ſeorſim ad hunc piſcem ſignificandum vtitur.

Donax siue dactylus mas.

Donax fœmina, *Capa da detto* Venetis.

De biualuiis testa duriore contectis. CAP. VIII.

Biualuiûm testa duriore contectorum maior pars Ostreæ vel Ostrea Latinis, Gallis *des huistres* vel *Oestres*, Massiliensibus *Hosties*, Italis *Ostrege* appellantur. Multorum sunt generũ, tum ipso operculo nonnullis asperiore ac magis scabro, tum etiam ipsa magnitudine inter se dissidentium: Grandes enim sunt quæ Pelagiæ ex Oceano Lutetiam adferuntur. Sed cùm præ testæ nimia mole ichthiopolas prægrauare soleant, neque longius in mediterranea loca deferri possint, carnosam partem seiúgunt, ac sine testis mittere consueuerunt: quod raro, aut nusquam in Græcia, rarissimè in Italia fieri solet. Nam quæ à Brundusio in Lucrinum lacum transferebantur (quum Romana res magnitudinis atque luxuriæ fastigium teneret) vt veluti dulcium aquarum gaudentes aduentu pinguescerent, integræ cum testis diuendebãtur. Discrimen etiam ostreorum facere solent nationes ac litora, vt alibi atque alibi meliora inueniantur. Optima sunt quæ iuxta paludes ac fluuios reperiuntur: maiora enim dulciora, meliorísque succi euadunt. Quæ verò ad litus marinum, aut inter saxa reperiuntur, vbi deest limi aut aquæ dulcis copia, praua sunt, dura & gustu amara, mordacia, cibo ingrata. Grãdescunt syderis quidem ratione, sed priuatim circa initia æstatis, vbi sol penetrat in vada. Præcipua vbicunque habentur spissa & lubrica, crassitudine potius spectanda, quàm latitudine: neque in luto, neque in arenosis, sed in solido vado capta: spondylo breui, minus carnoso, nec fibris laciniioso. Ostreorum dos in medicina non eadem coctis quæ crudis tribuitur. Ostrea enim vel cruda mandi solent, túncque mollissimam habent carnem, sed glutinosam: & (vt Galenus tradit) salsum humorem generant: minus nutriunt, magísque aluum cient, quàm vt stomacho idonea sint. Elixa quoque eduntur, aut assa, seu in sartagine frixa. Qui verò lautitiæ popinali student, in testis suis super cratẽ

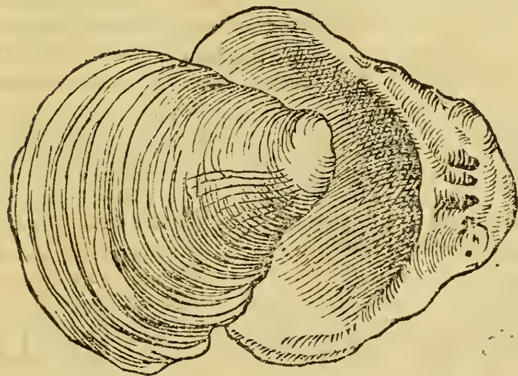
addito butyro, in aqua quam continent, incoqui curant: quibus minimum piperis adiiciunt, vt tentiginem salacem adaugeant. Aliàs tamen si in conchis suis decoquantur, vti clausa peruenerunt, mirè distillationibus prodesse Plinius tradit. Idem author cruda ostrea stomachum vnicè reficere, fastidiis mederi, ac leuiter aluum mollire scribit. Cocta verò cum mulso, tenasmum qui sine vlceratione sit, liberare, vesicarum quoque vlcera repurgare. Cùm autem è testis vstulatis optima calx fiat, cinerem ostreorum eadem cum calce facultate esse puto. Cæterum inter biualuium genera hoc peculiare est Ostreæ & Pectini, vt partem habeant pronam ac supinam. quarum altera sit turbinatior ac prætumida, altera verò plana. Omnium aliorum testatorum Galenus ostream nobilissimam habere carnem testatur. Cuius sententiam comprobat Celsus, eo maximè, quòd aluum mouere dixit. Aëtius Buccinas, Purpuras, Chamas, Patellas, Pectines, & omnia testa intecta, vt etiam ostrea, multùm crassi succi gignere scribit.

OSTREA GAIDEROPODA.

Est genus quoddam ostreæ vulgò cognitum in Græcia, quam Gaideropodam vocant, quasi pedem asini dixeris. Cautibus adnascitur: non enim more ostrearum soluta in salo iacet. ob id in eo tantùm mari, quod nunquam æstu reciprocatur, innascitur. Ægæi autem maris, Hellesponti, Propótidis & Ponti ora non augentur, neque decrescunt, sed perpetuò in eadem altitudine permanent. Nam inde aquæ deorsum semper delabuntur, eandem plenitudinem semper obtinentes. Non est omittenda (inquit Plinius) multorum opinio, priusquam digrediamur à Ponto, qui maria omnia inferiora illo capite nasci, non autem Gaditano freto, existimauere, haud improbabili argumento: quoniam æstus semper è Ponto profluens, nunquam reciprocetur. Quanquam autem ostrea hæc

ſcapulis hæreant, cluſilem tamen & reſeratilem teſtam habent : & à ſaxo, niſi magna vi percutiantur, dimoueri vox poſſunt. Quoniam verò multum profundè immerguntur, indigenæ longurios ferro muniunt, quibus feriis ictibus valido mucrone conchã quatiũt: quam vel confringunt, vel, ſi integram deturbẽt, rupis partem aliquam ſecum auferunt : vix enim aliàs cederet : deinde manu ferrea eodẽ lõgurio indita, è maris fundo in ſublime attollunt. Quod autem áqua per fauces Boſphori Thracii deorſum tanto impetu feratur, ſignum eſt locum illum eſſe Gaditano altiorem : nam ſi æqualis foret, haud equidem tanto impetu delaberetur. Quemadmodum autem Græcorum Gaideropoda à vulgari noſtra oſtrea ipſa forma differt, ſic etiam guſtu ingrata, dura, amara, ac nauſeabunda percipitur. Huius autem teſta aut cõcha eximio naturæ artificio ſuperior inferiori infarcta eſt, vt quibuſdam veluti cardinibus annexa, nigróque neruo in eius medio inter tubercula & ſinus coaptato vincta ac conſtricta eſſe videatur. Tubercula quoque

Oſtrea Gaideropoda.

ſuperiora duobus acetabulis inferioribus bene correſpondent, vt & inferiora ſuperioribus, quæ in noſtra vulgari oſtrea deſunt. Proinde apertas Gaideropodas, ſi quis attente intuebitur, in his branchias & ſtomachum ac reliquas partes nutritorias contemplabitur: imò etiam auriculas fungi criſpi figuram referentes, magnitudine grandioris acetabuli Polypi, quæ dilatari ac contrahi ſolent: vmbilicum vulgus eſſe putat. Hæc oſtrea aliis carnoſior eſt, minus tamen guſtui grata. Nam venter eius atque hepar peſſimi ſunt ſaporis. Cæterũ nulli etiam in hac Cãcelli ſeu Pinnoteres reperiuntur.

OSTREA TRIDACNA MARIS RVBRI.

In Toro, Arabiæ ciuitate, ad oras maris rubri ſita, Græcum vulgus magnum quoddam oſtreæ genus *Aganon* vocat. quod Caloieri ac cœnobitæ qui eò loci plurimi degunt, Tridacnã nominãt. Ea vnico tantùm cardine occluſa eſt: ſuperiore quoq; eſt quadruplo maior, & pectinatim in ambitu, pyxidatim in alterius ſinu ſtriis ſeptem coniuncta, ac totidem crenis imbricata eſt: tantúmque humoris complectitur, quantum vno hauſtu ſitienti exiccandum ſit. Tridacnam autem ab antiquis vocatam puto, quòd ea magnitudine ſit, quæ tres ędenti morſus faciat. Æquè frequens eſt in mari rubro, ac reliquæ in noſtro Oceano: eiuſdémque ſunt ferè ſaporis.

De teſtaceis turbinatis, omnium duriſſimis. CAP. IX.

Turbinata, στρομβοειδῆ dicuntur Græcis. Horum maior pars in anfractum clauiculámue retorquetur, mouentúrque parte dextra, atque in aduerſum, non autem ad clauiculam. His prætereà na-

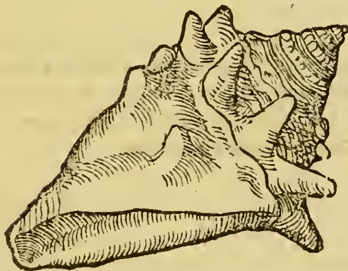
tura eſt ferè conſimilis, ſoláque magnitudine inter ſe euariant. Quibuſdam enim partes maiores, magíſque conſpicuæ: aliis minores obſcurioréſque ſunt: quò enim ea maiora ſunt, hoc partiũ conſpectum præbent euidentiorem. Omnibus commune eſt, vt caput per meatum intrò retrahant, corniculáque duo exerant, quæ pro magnitudine animantis plus minúſue capiunt incrementi. Promuſcides gerunt muſcarum more, partim linguæ, partim aculei effigiem præ ſe ferentes. Ventrem protinus os excipit, auium ingluuiei perſimilem: ſub quo quiddam duplex albidum, firmum ac toroſum mammis perſimile conſpicias: à quibus meatus quidã conduplicatus ſeſe extẽdit, vſque ad id fundo commiſſum, quod papauer Latini, Græci μήκωνα vocãt. Eſt autem id neſcio quid veluti excrementitium membrana contentum, omnibus ferè teſtaceis commune, quod quibuſdam eſculentum, aliis minus eſſe ſolet. Circa huius anfractum oritur inteſtinum, ea quidem parte latum, atque inde ſurſum reflexum, & in carnoſam partẽ (quæ teſtæ penitus incluſa eſt, neque vlla ex parte conſpicitur) repetens, finítque ad caput: vnde exit excrementum per meatum quendam ori vicinum, qui in omnibus turbinatis tam aquaticis, quàm terreſtribus perſpicitur.

PVRPVRA.

Purpuram Genuenſes (quòd muricatis aculeis in orbem circunualletur atque horreat) *Roncera m* vocare ſolent. Venetorum & Romanorum vulgus ab vngue odorato (quo iam inde ab ortu naturæ ſeſe quaſi concludendo tuetur) *Ognellas* nominat. Cuius concha cochleam penitus referret, niſi clauata eſſet, & canalẽ ad latus, quà linguam exerit, haberet. Cornua limacum more attollit, atque eodem pacto ſerpit, iiſdémque cornibus iter ſibi prætendit. Linguam ex tubulo canaliculato in latere procurrentem habet, quæ calloſæ huius parti adhæreſcit: cui caro ipſi teſtæ adiungitur. Eſt autem

ea caro, musculus quidam fortis ac candidus, mediæ testæ alligatus, quo Purpura tanquam congenito quodam operculo, carni patulæ opposito diutissimè extra aquam viuit. Marinã enim aquam haustam asseruat, qua pluribus diebus refouetur ac sustentatur. Caput illi est cartilagineum ac durum: Os in ea parte qua scopulis hæret, rotundo foramine peruium, quo lapides arrodit, & in stomachum exugens demittit. Percepi autem ex anatome Purpuræ, in canaliculo, per quem linguam exerit, duo foramina in diuersas corporis partes primùm delata: vt inde ad branchiarum locum pertinerent (quas transuersas sub grandiore ac neruoso musculo positas numero senas in parte corporis gibba ostendit) ac paulò inferius stomachum, amplum cor, erui ferè magnitudine, subrotũdum, ad latera branchiarum situm. Hepar porrò viscidum, tenaci quodam lentore præditum, vt penè viscum esse appareat. Hoc Aristoteles papauer appellare voluit: ad cuius latus, mucus purpureus (quo olim tingebatur) apparet, in recentibus purpuris ilico extorquendus: totus enim in demortuis perit. Quibus autem Purpuris tincturæ succus apparet, eæ magnitudine mediocres sunt, ouum gallinæ rarò excedentes: quanquam nõnullis eiusdem magnitudinis nihil interdum eius appareat. Purpurarum testas Itali *Porcellanas* vocant, quo etiam nomine conchylii genus omne intelligunt: vnde nos quoque detorta ad vasa appellatione Porcellanica vasa nũcupamus. Vocem quoque hãc agno-

Πορφύρα Græcis, Purpura Latinis, *Roncera* Genuensibus, *Ogniella* Romanis.

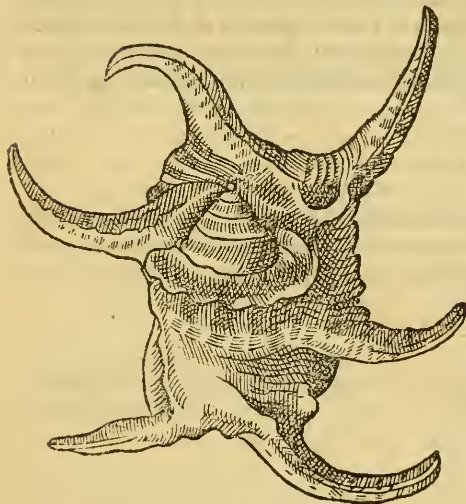

ſcimus in globulis,quibus noſtræ mulierculæ ſuas preces nũcupare ſolẽt: *Patenoſtres de Porceleine* vocant, qui ex teſtis maiorum Purpurarum aut muricum conficiuntur. Cæterum paruæ Purpuræ vt plurimũm litorales ſunt, locis quidem ſcopuloſis natæ:in quarum teſtis totidem reperiuntur orbes, quot eas annos vixiſſe credas. Genera earum traduntur plura, ipſo tantũm pabulo ac ſolo diſcreta. Eſt enim Lutenſis putri limo, Algenſis vili alga enutrita: item Tenienſis in Tenei maris ora collecta:quædam item calculoſa vocatur,alia Dialutenſis: denique Purpurarum caro, ſicuti & cæterorũ teſtaceorum dura eſt: atque iis exhiberi ſolet, quibus ex malorum ſuccorum copia cibus in ventriculo corrumpitur.

PVRPVRA MAIVSCVLA.

Nonnullæ Purpuræ (inquit Ariſtoteles) magnitudine augentur inſigni, vt quæ ad Sigæum & Lectron Idæ promontoria gignantur. Ad Crateiam autem inueniri traduntur, Purpuræ & Buccinæ δεκακότυλοι, id eſt, quarum teſtæ decem cotularum ſunt capaces. Quod genus magnarum Purpurarum pelagium eſſe conſueuit:cuius caro(vt tradit Xenocrates)cæteris durior eſſe ſolet.

Purpura pentadactylus prona.

Purpura ſupina.

De Turbinibus seu strombis. CAP. X.

Turbines tortili clauicula in acumen fastigiati, pyramidalis metæ formam habent, vt longiuscula testa, torosa tamen ea contegantur. Cancellus (inquit Aristoteles) qui turbinem subit, oblongior est. Cæterum τὰ ἐν τοῖς στρόμβοις Theodorus turbinata interpretatur. Sed quum Cancellus subeat turbinem, oportet eum quidem esse paruum. Tamen ad insignem etiam magnitudinem accedit, vt non sit minor grandi buccino. In oblongarum cochlearum generibus adscribi debent turbines, quibus antiqui ad tubas vtebantur. Horum duæ potissimùm obseruantur differentiæ, maiorum, qui magnæ plerunque sunt molis: & minorum, qui non ita vasti sunt. Omnes operculum iam ab ortu naturæ ferunt carni appositum, in quod sese concludunt, ne facilè offendantur ab iis quæ extrinsecus accidunt. Strombi (inquit Oribasius) duri sunt, concoctúque difficiles: & quò maiores, eò duriores euadunt. Cum sinapi eduntur, & ex aceto. Prosunt Cardiacis: horum quoque carnes tritæ, & in mulsi tribus heminis, pari modo aquæ, aut (si febris adest) ex aqua mulsa datæ, proficiunt.

STRABELVS.

Non eadem concha est στράβηλος cum Strombo. Est enim Strabeli concha Purpuræ & Buccino similis, sonis tamen musicis edendis accommoda: vnde Tritones, Neptuni currum præcedentes, antiquissimæ picturæ effingunt strabelis musicam facere. Speusippus quoque similes esse dicit στραβήλους καὶ πορφύρας καὶ κήρυκας.

BVCCINVM AVT MVREX.

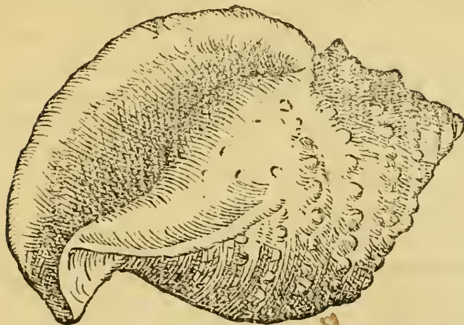
Murex à Ceryce nomine Græco κήρυξ prodiiſſe mihi videtur, κ litera mutata in m, η verò in u, & ι in e. Buccinum alii vocant, vel quòd buccis admotum ſonos muſicos edat, vel quòd buccas inflare tibicines cogat. Eius enim cõcha antiquis tibicinibus fuit idonea: de qua Ouidium ſic ceciniſſe puto:

-caua buccina ſumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine ſurgit ab imo.

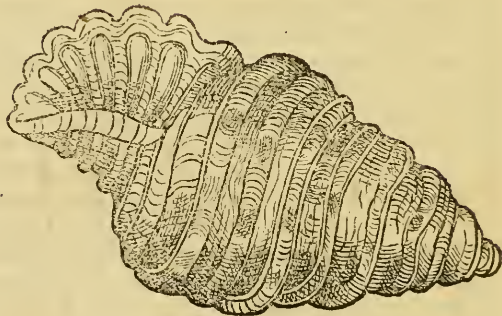
Eſt enim eius concha etiam turbinata, & in anfractum intorta, ſed quàm purpura minor: vnde & à quibuſdam filius Purpuræ dicitur: nulliſque aculeis exertis clauata apparet, quemadmodum Purpuræ concha, ſed ſcabra eſt: habétque (inter notas à Plinio deſcriptas) rotunditatem oris in margine inciſam. Vterque autem piſcis, purpureum colorem fundit, éſtque Maſſiliæ, Genuæ ac Venetiis in cibis expetitus: ſed Buccini caro Purpuræ carne durior eſt. Ambo quoque fauare Ariſtoteli dicuntur, quod ſane hoc pacto faciunt: Oua ſub lapide prona parte oblonga, albáque deinceps pendentia diſponunt, quæ ita diſpoſita faui nomen habent, ab apum ſimilitudine. Supini autem ſub lapide ſtabulantur cùm fauificant: quo verò tempore fauos extruunt, ſi incoquantur & abſcindantur, oua intrò continere comperientur, quæ ſalinario lentore lapidibus & cautibus ferruminant, vt inde decidere non poſſint, quod tam magno artificio conſtruunt, vt nihil coaceruatum eſſe videatur. hæc autem fauificatio verna eſſe ſolet. Cæterum Buccini concha vt plurimùm minimi oui magnitudinem non excedit. Strias in tergore quinas habet, vt Nerita, plæriſque in gyrum tuberculis obtuſis breuibúſque obſeptas, multò quàm in Purpura frequentioribus. ſed vbi in clauiculam deſinunt, vnicus tantùm eam comitatur. interna parte inciſam oris rotunditatem habet, turbinum mo-

do,& canalem ad latus,per quem linguam exerit,Purpurarum more:eodémque operculo contegitur,quo etiam turbinata omnia,ne in teſtas contracta ab externis offendantur . Color Buccini teſtæ intus lacteus,foris eſt fuluus:tantáque magnitudine nonnunquam creſcit , vt ad Crateiam Purpuræ & Buccini Decacotyli,id eſt,decem cotylarum,capaces reperiantur. Cæterum Lunæ incremento pleniores ſunt:æſtate verò gracileſcunt. Athenæus,Galenus,Dioſcorides,Oribaſius plura de Buccinis medicamenta conſcripſerunt:à quibus ſingula peti poſſunt.

Κήρυξ Græcis, Murex & Buccinum Latinis.

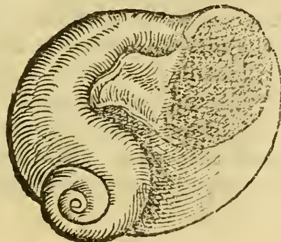
Altera Buccini ſpecies.

NERITE COCHLEA.

Nerite quoque turbinati generis conchula, testam in anfractum intortam habet: qua penitus inclusa, nulla ex parte præterquam capite conspicua est. *Virlis* Lutetiæ, Armoricis *Bigornet* & *Bigorneau* vocari solet: apud quos tanta est huius pisciculi frequentia, vt summo prouētu indigenæ, dum æstus abscessit, magnos aceruos è saxis legant ac bulliant, carnémque è testis (quò leuius ferantur) eximant, & accolis mediterraneorum tractuum diuendant. Pulmenta autem quæ ex his conficiuntur, minio tincta esse dixeris: quod à rubro ipsarum papauere prouenit. Prisci enim Naticem siue Neriten testam habere aiunt læuem, amplam, rotundam, buccino similem: papauere tamen non (vt Buccinum) nigro præditam, sed rubro. Est autem id papauer, excrementitium quiddam, membrana obuolutum, omnibus testaceis generibus præcipuè esculentum. Natices sua saxa relinquunt mari tranquillo, ac sordibus vacuo, vt pascantur. Quoties autem flatibus procellosum est mare, tum quidem saxis adhærescunt more Lepadum, Aporrhaidum ac cæterorum generis eiusdem. Aristoteles audire eas & olfacere scribit: subterfugiut

Nerita vel Nerite Græcis & Latinis, *Virlis* Lutetiæ, *Bigornet* & *Bigorneau* Armoricis.

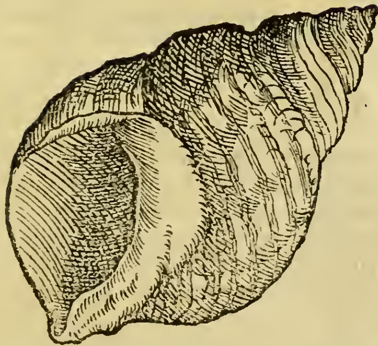

enim piſcatores,ſi vocem ediderint. In Mediterraneo mari, in quo æſtus non ita reciprocantur, piſcatores conchulas legentes in lintre eſſe oportet,quos ſi Nerites,quæ tunc ſaxo extra aquā hærent, ſenſerint,tunc ſeſe à ſaxo ſoluentes,in mare præcipites ruere conſpexi:atque hoc quidem eſſe puto, quod Ariſtoteles ait piſcatores Neritas legentes tacere,ne ipſos fugiant.Athenæus Anirtes & Anarites vocat.Teſtam habent læuem,rotundam,exiguam,vt neque in Oceano,neque in Mediterraneo pollicis craſſitudinem excedant.Huius autem carnes vulgus Græcum crudas edit,quibus appetentiam maximè excitari ait,& potiſſimùm ſi cum cæpis etiam crudis comedantur.

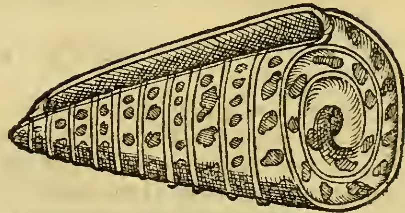
COCHLEAE MARINAE.

Turbinatum exāguium genus,cochleæ nomen Lātinis habuit: quod tametſi ſpecie diſtinguatur,tamen omnes in anfractum intorquentur.Quod autem Plinius de cochleis altilibus tradit:id,ni fallor,de marinis eſt intelligendum.Nam neque Illyricæ,neque Aphricanæ,aut Solitanæ, terreſtres eſſe cenſentur ac fluuiatiles. Omne enim fluuiatilium cochlearum genus (κωχλίας Græci vocāt) virus olet. Præterea terreſtribus viuaria non inſtituuntur. Quamobrem ne cochleæ nomen nobis imponat,id eſt,ne terreſtrium nomenclaturam cum marinis confundamus,dicendum eſt, cochlearum varias eſſe ſpecies,quarum ſingulas perſequi longioris eſſet operæ : vnam enim quicunque intus norit,omnes nouerit,ſed hîc duas tantùm tibi proponam,vt ex harum varietate diuerſas reliquarum ſpecies agnoſcas ac conſyderes.

Cochlea marina.

Cochlea marina altera.

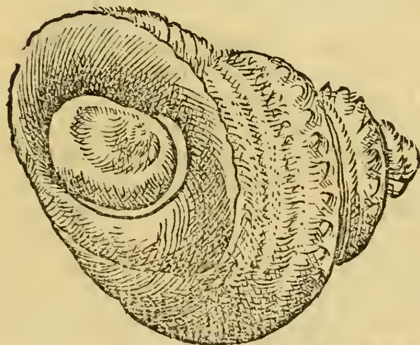

VMBILICVS MARINVS.

Κόχλου nomine Vmbilicum marinum vel fabam marinam vulgarem intellexit Aristoteles, atque adeò marinam cochleam: quemadmodum & terrestres cochleas κοχλίας vocauit: nostris lima-

ces dicũtur. Eſt autem Vmbilicus marinus à medicis vulgaribus dictus Nerite multò maior: cuius

Κόχλος Grecè, Vmbilicus Latinè.

tamen moles vaſtior non euadit quàm commune Buccinum. Quúmque turbinatum genus omne, præ tenui cruſta, carnem patulam ambiente, operculi loco ſeſe tueatur: hic vnus lapidi rubro perſimili tegumento occluditur. Rotunda eſt eius forma, vmbilicum planè referens, vnde ei nomen. Aurifices lapidem eſſe putant, cuius ego duas ſpecies animaduerti. Alteram cinerei coloris, ſurſum tumentem, deorſum planam: alteram verò rotundam, atque (vt dictum eſt) rubram. Huius teſta ſola inter noſtri Oceani turbinata politiem admittit. Rotundiori hiat ore, quàm vllum aliud genus. Nam cùm alii turbines, opercula ſua habeant vel longiora vel latiora, pro ſui oris ratione, hic ſemper rotundum operimentũ habet. Edulis eſt, vulgóque Buccinarum, Purpurarum, & Neritum modo diuenditur. Rugoſo tegmine ſcabróque conſtat: cuius clauicula earum herbarum more, quæ ſeſe arboribus alligãt, à dextra ad ſiniſtram inuertitur. Papauer (μήκωνα Ariſtoteles vocat) vt Purpura & Buccinum in κόχλοις

eſt conſpicuum,quod in clauicula teſtæ continetur.Cæterum cochleam marinam Dioſcorides ſcribit ſtomacho idoneam eſſe,& facile aluo excerni:quúmque ex marinarũ cochlearum teſtis,vti & reliquorum turbinum optima calx fiat, nihil vetat quominus eas excalfaciendi & vrendi facultatem obtinere,lepras purgare,vtiligines, & oculorum cicatrices emendare aſſeueremus.

CONCHA LAEVIGATORIA VEL LAEVIGATA.

Conchæ genus læuigatiſſimæ in Rubro mari capitur: cuius cochleæ ad nos vſque deferuntur: quarum apud Græcos & Turcas quoque chartis expoliendis vſus eſt. Chartarum ſcabritia (inquit Plinius lib.13.)læuigatur dente conchâue,ſed caducæ literæ fiunt: minus ſorbet polita charta,magis ſplendet. Vulgus noſtrum talem vſum inexpertum,iis tantum ad ſuſpendendas claues, vel conficienda cochlearia vtitur. Porrò læuigatoria concha oualem habet formam,eiúſque eſt politiſſima teſta atque æquabilis,nullis punctis diſtincta ac ſtellata,ore oblongo,parte prona patulo,in ambitu denticulato,in cuius lateribus breues canales videas,per quos linguam exerit. Harum autem cõcharum tres aut quatuor differentias comperi: aliæ enim ingenti dorſo tument, aliæ verò oblongiore,ac veluti tereti forma protenduntur. Aliæ rurſus puſillæ,aliæ magis capaces,minúſque ſtellatæ aut maculatæ reperiuntur: quibus rubri maris incolæ magno labore in aceruos collectis, ingentem quæſtum iis qui Memphim adeunt,facere ſolent. His enim Ægyptii ſua lintea glutino imbuta læuigare atque expolire conſueuerunt.

De Zoophytis, hoc eſt, ancipitis naturæ exanguibus, ab animalibus & plantis differentibus. CAP. XI.

Zoophyta, quaſi plantanimalia dicas, parum quidem à plantis Ariſtoteles differre tradit. Nam adeò ancipitis ſunt naturæ, vt neque perfectum in iis animal contineri aſſeuerare poſſis, neque tamen plantam eſſe iudices. Hoc etenim cum plantis aut fungis conueniunt, quod non niſi adhærēdo viuunt. Verùm quòd aliqua carne prædita, ac ſenſum aliquem habere videri poſſint, hoc etiam cum animalibus habent commune. Plinius neque ad animalis, neque ad plātæ genus ea referre voluit, ſed ad tertiam quandam ex vtroque naturam. In his quædam abſolutè viuunt, abſque vllo manifeſto ſenſu, perinde atque plantæ, vt Holoturia, aures, & multa eiuſmodi. Alia verò non niſi adhærendo, vt Tethya, & quos Armorici Pollicipedes vocant.

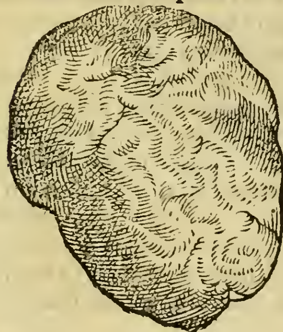
VERTIBVLA, SIVE TETHYA.

Tethya ſiue Vertibula Venetorum vulgus *Sponghas*, hoc eſt ſpongias nominat. Ea à ruſticis in foro piſcario vulgò diuendi ſolent, magnitudine oui gallinacei: quæ ſi manu paulò violētius comprimas, ſyringæ modo aquam longiſſimè ex foramine parum ad latus ſito eiaculantur: in Oceano ad litus Gallicum frequentia: alibi autem nuſquam (quod ſciam) edulia: quæ tu perſæpe oſtrearum teſtis adhærere Lutetiæ videas. Vulgus Græcum *Spherdoclos* nominat. Forti callo ſaxis affiguntur, atque inter teſtam & corium duritiem habent, præduri bubuli tergoris perſimilem. Hinc propria appellatione calli à tergoris calloſa duritie nominantur. Læui membrana intus ac foris contegun-

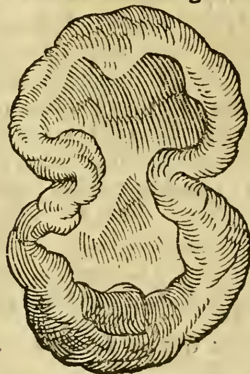
tur, quæ posteaquam diu extra aquam constitit, tum rugas contrahit. Proinde cortice Vertibulorum dissecto, caro in conspectum venit, cuius color aut rubet, aut flauus est: adhærétque vtrique lateri membranæ corium circundanti: & qua parte adhæret, ad meatus duos (quorum alter crassior, alter tenuior est) arctius coarctatur. Nã exterius duo seposita inter se foramina exigua admodum videas, quorum alterũ ceu quoddã os est ad latus collocatum: alterum verò infra positũ, veluti excremẽti esset ostium: horum altero humorem cibo accommodatũ attrahit: alterũ quantum humoris attraxerit, reddit: nec modus vtrique est idem, sed illud crassius, hoc tenuius est, cauúmq; intus, vtrinque exiguo quodam interueniẽte cõtinuo, humórq; in minore aliquãtisper cõsistere solitus est: pars autem alia quæ vel instrumẽtalis, vel sensoria dici possit, nulla omnino in hoc exãgui percipitur.

Ὁλοθούρεια καὶ τήθυα Græcis, Vertibula, Calli, Tubera Latinis, Spherdoclos vulgo Græcorum, Sphungæ Venetis.

Vertibula aperta.

Vertibula integra.

Tethyæ vel Tetheæ (inquit Plinius lib. 32. cap. 9.) fungorũ veriꝰ generis quàm piscium, torminibus & inflationibus occurrunt. Paulò post, Cachecticis, quorũ corpus

macie conficitur, Tetheæ vtiles ſunt cum ruta ac melle. Plurimùm etiam præbere alimenti renibus & ſtomacho, tenaſmúmque patientibus, atque iſchiadicis prodeſſe, & lateris dolores lenire produntur.

POLLICIPEDES.

Pollicipedes vulgò *Poulſepieds*, quòd pollicum in pedibus ſimilitudinem habeant, racematim Oceani cautibus adhærent: nomen antiquũ nullum habent. Plures ab vno exortu coagmentantur, veluti ſi quiſpiã fingat aliquot ocreas ſimul alligatas de quodam loco editiore pendere, quarũ ſoleæ deorſum ſitæ ſint. Minoris digiti craſſitudinem habent: quinque digitos longi ſunt, ac magno aceruo ſimul coagmentati, ab eodem exortu, ſaxo firmiter adhærentes: teretes, nigro corio veſtiti: quorũ extrema ſeu capita eodem modo prominere vidẽtur, quo pes tibiæ alligatus eſt: in qua quidem extremitate rima inter duo duriora veluti teſtacea ora apparet, cui branchiæ ſubſunt. Armorici litorales magnam horum copiã in pagos & vrbes vicinas conuehunt, quos vili pretio diuendũt. Sunt autẽ optimi ſaporis, ac mirum in modum faſtidia ſtomachi ſubleuant, vt etiã mulierum malaciis accommodentur. Elixi ex aqua ſalſa, pulpam habent duriuſcùlam, quam auferunt ſiniſtra tenentes radicem, ad quam alligantur, dextra verò caput arripientes: quod poſteaquam cõtorſerint, pulpam à theca extrahũt, vt ambiens corpus relinquatur vacuum calami modo. Pulpa autem quæ inde egreſſa eſt, lumbrici modo oblonga, rubra, teres, aceto piperato maceratur ac manditur.

HOLOTVRIA.

Quæ Holoturia vocant (inquit Ariſtoteles 4. de partibus animaliũ) & pulmones, atque etiam plura huiuſmodi alia in mari, parum ſua natura à plantis differunt. Viuunt enim abſolutè ſine vllo

ſenſu,perinde ac plantæ. Nam & in terreſtribus plãtis ſunt nonnulla eiuſmodi, quæ & viuunt & gignuntur,aut in aliis ſui generis,aut abſoluta: quale etiam eſt,quod quidam recentiores in Parnaſſo mõte epipetron vocãt : hoc enim diu viuere poteſt ſuſpẽſum. Cuius ſẽtẽtiã cõprobare videtur Plinius,dum Holoturium diuerſum quiddam à Tethya facere videtur. Tethya enim adhærendo viuit contrà quàm Holoturium ſua ipſa obſolutione.

SPONGIAE.

Spongiæ recentes à ſiccis longè diuerſæ, ſcopulis aquæ marinæ ad duos vel tres cubitos, nonnunquã quatuor tantùm digitos immerſis, vt fungi arboribus adhærent, ſordido quodã ſucco, aut mucoſa potius ſanie refertæ, vſqueadeò fœtida, vt vel eminus nauſeam excitet. Cõtinetur autem iis cauernis,quas inanes in ſiccis ac lotis ſpongiis cernimus. Putris pulmonis modo nigræ conſpiciũtur,verùm quæ in ſublimi aquæ naſcũtur,multò magis opaca nigredine ſuffuſæ ſunt. Viuere quidem ſpongias adhærendo Ariſtoteles cẽſet: abſolutè verò minimè: ſenſúmque aliquem habere vel eo argumento(inquit)creduntur, quòd difficillimè abſtrahantur, niſi clanculum agatur : atque ad auulſoris acceſſum ita contrahantur , vt eas euellere difficile ſit . quod idem etiam faciunt,quoties flatus tempeſtatéſque vrgent. Puto autẽ illis ſuccum ſordidum, quem ſuprà diximus,carnis loco à natura attributum fuiſſe:atque meatibus latioribus, tanquã inteſtinis aut interaneis vti . Cæterum pars ea,qua Spongiæ cautibus adhærent, eſt tanquam folii petiolus, à quo veluti collum quoddam gracile incipit:quod deinde in latitudinẽ diffuſum,capitis globum facit. Recentibus nihil eſt fiſtuloſum, hæſitántque tanquam radicibus. Superne omnes propemodum meatus concreti latent:inferne verò quaterni aut quini patent,per quos eas ſugere exiſtimámus. De ſpongiis recentibus hæc Oppianus,interprete Lippio,

Infixas scopulis spongas prospectat acutis:
Inter se iunctæ nascuntur caute virenti. Paulò post,
Irrumpens spongas vibrata falce recidit
Vt messor, rumpítque moras, & fune sodales
Admonet, vt fundo subitò retrahatur ab imo. Alibi,
A spongis cæsis, tetrum quæ spirat odorem,
Distillat sanies, hominis quæ naribus hæret,
Et sæpe extinguit, ac tabo conficit atro.

Spongias autem in recẽtes ac veteres tantùm distingunt, hoc est, in sordidas & mundas: éstque in eis mundandis difficultas maxima. Dioscorides in raras, spissas & Achilleas discernit: quarum omnium vires exponit. Nos etiam marem & fœminam à magnitudine & cauernularum raritate diuidere solemus.

De deiectamentis marinis. CAP. XII.

Marinorum purgamentorum, quæ deiectamenta vocantur, nonnulla absolutè vagantur, vt Genitale marinum, Eruca, Lepus marinus, Pulmo marinus, Pediculus marinus, Phryganion, Hippocampus. Alia sedem non mutant, vt Lumbricus marinus, Auris marina, Hepar marinum: de quibus nunc est singulatim differendum.

ERVCA MARINA.

Quo modo terrestres Erucæ, stirpes depascuntur, sic marinæ vescuntur algis. Marinæ autem colore & figura terrestres emularentur, nisi pedibus carerent. Horum loco villos habent, in ordinem

ad tergus vtrinque dispositos, alumine fissili tenuiores, floccis septuaginta quatuor tam in prona quàm in supina parte constãtes, penicillis tubo infarctis similes: quib⁹ pro pinnis ac pedibus vtũtur. Horum enim inferiores gressum, superiores natatũ subministrant. Non natãt autem more piscium pinnis præditorũ, sed suis villis aquã impellunt, ac perpetuò in imo considunt: moueri enim non possunt, nisi inferioribus villis aliquid pertingãt. Coloribus tam numerosis variegatæ sunt, vt nulla ars pictoria hanc venustatẽ imitari possit. Sex digitis lõgiores, vnico crassiores, rarò cõspicies. Maculas permultas, albas & rubras vtrinque in lateribus habent, lineam rectã, liuidam, in summo tergore, totidémque articulis loricãtur, quot floccis constãt. Supina pars neruo rubro distinguitur, quo seipsas contrahũt ac dilatant, quatuor villorum ordinibus circunstipatæ: totidémque in dorso lineas transuersas luteas inter articulationes, quot villorum tubulos habẽt. Cæterum erucæ inerti & molli sunt corpore. Has testudines marinæ, quæ potissimùm algas depascuntur, plurimùm appetũt, vt iis dissectis integras erucas plerunque repererim.

LEPVS MARINVS.

Leporis marini descriptio apud antiquos authores admodũ varia est: Hunc enim Dioscorides Lolligini paruæ, alii verò caudatæ similem effecerunt. Plinius offam informem in nostro mari, colore tãtùm lepori similem scribit: In India, & magnitudine & pilo duriore tãtùm. Ælianus ex omni parte ad terreni leporis similitudinẽ præter pilos accedere tradit. Apuleius, Cùm sit cætera exossis (inquit) duodecim tamen numero ossa ad similitudinẽ talorum suillorum in ventre connexa & catenata gerit. Aristoteles huius descriptionẽ subticuit, quòd fortè deiectamentũ inutile esse videret: imò neque Oppianus de hoc quicquã meminisse visus est. Ego verò vt quod de hoc pisce cõperi liberè affirmem: dicã leporem marinũ animal paruũ esse inter Lolligines, Lollios, aut Sepias: nõnũqua

etiam vnà cum Apuis capi solitum, odore tetro, nullã aliam habẽs formã, quàm (vt scribit Plinius) offæ cuiusdam informis: cuius inter Cycladas magna est copia, fuluum leporis terrestris colorẽ imitatur. Pulmonis marini more per mare diuagatur, tametsi pinnis careat. Pellucidũ habet corp⁹, oui anserini crassitiem non excedens, quod pro libidine huc atque illuc transfert. Gibba est illi forma parte externa qua etiã glaber est: conuexam internã partem ostendit: qua eadẽ parte nerui permulti recti atque obliqui apparent: quibus eo modo ferè striatus est, vt conuexa fungi pars, iisdẽmq; adstrictum corpus diffundit, diffusum verò contrahit: sese enim constringẽdo aquam percutit, vt in ipsa natatione fungi figuram referat. Septem habet appendices, innumeris promuscidibus stipatas, ex indico in cyaneum vergẽtes, quibus sugẽdo alimentũ corpori suggerit: appendicũ autẽ substantia fungosa est Cæterum ex aqua emergens, suam figuram amittit, & in seipsum cõcidit, vt Pulmo marinus. quapropter, in vase aquam habente hunc contẽplari oportet. Natat trãquillo mari: facilẽq; digitis cedit si cõprimatur. Tota nanq; corporis eius substãtia mucosa est, ac veluti cartilaginosa. Os ad cirrhorum radices in concaua parte situ habet, linguam demorsus vellicat vt Ari radix, paulò tamen remissius. Quinetiam in tenuia frusta discissus, & in mare cõiectus, viuit tamen ac mouetur. Marinam præterea squillam, si quando suis cirrhis contigerit, eam non secus atque Vrtica marina retinet. Viuit absolutus, & liberè vagatur in mari, nullisque flatibus aut procellis euinci, aut ad litus eiici potest.

PVLMO MARINVS.

Pulmonem marinum Itali voce obscœna Potam marinã, vt & Græcum vulgus, *Mogni* vocant, quòd partibus verẽdis admotus, pruritum ac Venerem, imò etiam ampullas excitet. Mediterraneo atque Adriatico copiosissimus, mollis quidem & albus, corpore cartilagineo ac crystalli in morem

pellucido,quod in mucorem facilè resoluitur.Huius autē ea est natura,vt mari cōmoto ac spumantibus procellis irritato,deorsum ad imum feratur:pacato verò ac bene tranquillo passim solutus diuagetur.Gibbam habet in dimidiatæ sphæræ figuram,glabram,pollicis cressitudine: cuius pars interna neruis rectis à medio incipiētibus,quasi striis fului coloris in gyrū radiatur,quibus se diffundit ac constringit,qua coporis cōmotione aquam concutit,& nunc in pronum, nunc in supinū effertur.Pinnarum vice fibris tenuibus atque ægrè conspicuis in orbem communitur,vt Lepus marinus.Cruciformes quoque cirrhos,striatos,crassos,in modū stellæ radiatos,numero quaternos,parte interna natationi accommodatos habet,quos vt exactè conspicias,erit in lebetem aquæ syncerioris coniiciendus:qui si supinus deuoluatur,multas fissuras in radice cirrhorū ostendet. Os quoq; habet parte prona situm,quo ea quæ venatur absorbet,in quem vsum quatuor cirrhi ad eius latera subiacent,coloris sinopidis,quasi eius branchiæ essent,vel intestina.Hinc fit vt intuentibus pulmonem in mari pabulandi gratia diuagantem, grandem videant quasi pituitæ globum, qui vnicum tantùm colorem referret, nisi rubris illis quatuor circulis sugillaretur, & ea cruce qua interna pars striata est,distingueretur.Eum si in frusta discissum in mare reieceris,viuere nihilominus ac moueri comperies:extra mare autem exanimis apparet.Cæterum marinus pulmo dentibus attritus nihil præter aquam resipit:os tamen leui calore incendit.Naribus quoque admotus marinum virus olet: Sargi, Melanuri,Scari,Spari,Auratæ,& id genus piscium esca. Emortuus in alto mari, fluctibus expuitur in litus, transparentis glaciei similis. Aristoteles scripsit Pulmonem ferè naturam habere fruticis: sponte enim prouenit,viuitque absque vllo sensu, non tamen adhærendo, sed absolutus. Dioscorides podagricis pernionibúsque auxiliari recēs tritum atque illitū tradit: decoctum in aqua calculosis prodesse: eius quoq; cinerem adalligatum egregiè mulierum profluuia purgare, Halipneumon apud Plinium lib.32.testatur.

HEPAR MARINVM.

Non solùm per mare discurrit ac diuagatur Hepar, verumetiam algarum profundo implicitũ persæpe reperitur: vnde Propontidis piscatores, quoties sagenas in mare demiserunt, Hepar solent ad litus cum algis attrahere: quúmque vile prorsus deiectamentum sit, hepati cocto persimile, fœtidum, fragile, rubrum, porosum, ob id tanquam inutile respuunt. vomitiones enim cõmestum excitat, aut saltem nauseas. Est & aliud Iocinoris atque Hepatis genus ab hoc longè diuersum, sanguine præditum, de quo in saxatilibus superiore libro disseruimus.

REMORA.

Remora, quæ & Echeneis, piscis minimè edulis est, totus exossis ac mollis. Hunc vulgus Græcũ partum Delphini vocat. Limacis rubri testa carentis effigiem refert: lubricus est: serpit circa saxa in mari, sed lentè, & iter prætendit cornibus. Ad spithamæ longitudinem, & ad manubrii ligonis crassitiem plerunque excrescit. Coloris est herbacei, inferiorem partem planam habet, dorsum repandum, in gibbum conuexum, lentorémque aut mucaginẽ, vt limax, serpendo relinquit. Ac quod ad eius interanea pertinet, in eo reperies hepar, stomachũ, intestina, lienem, fel, & reliqua terrestris animalis potius, quàm aquatici effigiem ac naturam referre. In Corcyra frequentissimè euerriculis extrahitur. Oppianus Remoram anguillæ formam assequi putauit, esséque pisciculum sesquipedalem, quinq; digitorum crassitudinis. Sed qui eũ videre (inquit Plinius) limaci magno similẽ esse dicunt. Saxis assuetus est, pelagiúsque, raò litora petens, colore fuliginoso, rostro acuto, atque in hami morẽ incuruo. Hoc pisce carinis adhærẽte, naues tardius ire creduntur, vnde illi remoræ nomẽ. Hic enim prætorianam Antonii, ac postea Caii Caligulæ nauim Actiaco marte retinuisse fertur: mi-

rúmq; est quosdam ex Græcis affirmasse lubricos ac procidétes partus contineri ad maturitaté alligata Remora: alios verò scribere Remoram sale adseruatam, adalligatámque, partus soluere: quamobrem alio nomine odmolyontem appellari.

GENITALE MARINVM.

Genitale marinum vulgus Italicum *Cazo marino*, Græcum *Psoli* nuncupat. Exangue maris purgamentú est: solutum vagatur, sed eius ea est natura, vt à piscibus aliis minimè tétetur, neq; à quoquã in cibo expetatur. Litorale est, neq; alibi reperitur quàm vbi Patellæ, Ricini & Vertibula degũt. Genitale ex hoc dicitur, quòd teres sit, pedé longum, & mediocris brachii crassitudinis: distendit se ac cõtrahit hirũdinis in moré, vnde & ei nomen inditum est: quinetiam rufi coloris est. Iners, nec nisi serpendo incedit, aspectu toroso, Nymphæ radicis similitudine: Semper ad ima sidit: nunquam natat: cõtrectatúmque in seipsum cõtrahitur, ac cornu duritié habet, víxque acuta cuspide pertundi potest: alioqui permolle, dum sua sponte mouetur: Suas promuscides quando vult exerit, atque ita cõstringit, vt ex pedali longitudine vix sex digitos longú appareat. Acetabulis quæ in promuscidibus habet, lapidibus hæret: in quibus plusquã quatuor millia nõnunquã annumeres. Ex anteriore auté capitis parte rursus crinitas emittit veluti arbusculas acetabulis plenas, quib⁹ quicquid palpat, ad os adducit. quod tã amplũ aperit, vt vel integrã cõchulã admittat: vescitur enim omni cõchyliorũ genere. Eius recreméta viscida sunt ac léta, albissima, copiosa: quæ ita tãdé indurãtur, vt cũ fidibus de duritia & neruea firmitate certare possint. Os in gyrũ ossiculis détatũ habet, præterea nullis ossib⁹ alibi præditũ. Ab ore gula in stomachũ defertur, quo modo in Erinaceo marino dictũ est: reliqua vt intestina circũponũtur in gyrũ, quæ vix obseruari possunt. Alia sunt purgaméta marina quæ genitale viri imitantur tũ specie, tũ magnitudine, sed pinnis subnexis binis loco testiũ. Est piscis nomé, quod & nos genitale nũcupamus marinũ, à nõnullis Halesurion dictũ. Quãquã Halesurion sunt qui pro

Callionymo pisce capiant. Αἰδοῖον quoque θαλάσσιον κολυβδαίναν vocauit Epicharmus, vt Nicāder tradit. Lumbricum marinum & terrestrem refert. Nam lumbricus sic se cōtrahit, vt ex sesquipedali lōgitudine orbicularis ferè fiat.

ASILVS, SIVE OESTRVM.

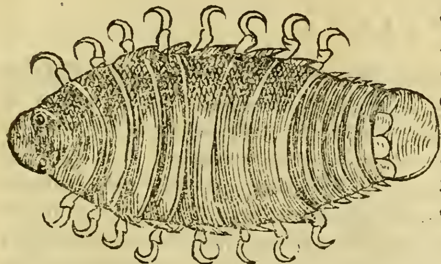
Asilus marinus Oppiano Œstrum, terrestri Millepeda longe maximus, vtrinque octonos pedes habet, in ambobus lateribus sedecim. Octonis quoque in tergore tabellis loricatur: quæ totidem vtrinque pedibus respondent. Priorum autem pedum vngues ad caput, posteriorum autem versus caudā reflectuntur: ex quo eum & antrorsum & retrorsum ingredi posse credibile est. Vnguibus pisces quos apprehendit, strictè continet, subitque eorum squamas, nec inde vnquam abscedit, donec eos eroserit. Erythrinos, Dētales ac Sargos edit, vt in Corcyra Mullum à duobus Asilis vtrinque penè desquamatū aliquādo viderim, tametsi Mulli plerunque Œstros absumāt. Oculos habet paruos, nigros, aliquātulum eminentes: atque in orbē, vt terrestris millepeda se contrahit. Prægnās plerunque reperitur. Versatur in limosis portubus, & spurcitia refertis. Est etiam Asilus terrestris, cui lingua siue promuscis aculei vice fungitur, qua sanguinē exugit, & tergora quadrupedum penetrat, non minus ac tabanus, armentis valde obnoxius: de quo Virgilius,

-cui nomen Asilo
Romanum est, œstrum Graii vertêre vocantes:
Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta: furit mugitibus æther Concussus.

Aristoteles octauo de historia animalium: Thunni (inquit) & Gladii agitantur œstro, canis exortu. habent enim vtrique per id tempus sub pinna ceu vermiculum quem Asilum vocant. Idem author

videtur œſtrum ſeu Aſilum diuerſum à pediculo & pulice conſtituere, quum eis etiam nomina propria φθεῖρα θαλάσσιον, id eſt, pediculum marinum, & ψύλλαν θαλάττιον, id eſt pulicem marinum, imponat. Vocāt & in mari pediculos (inquit Plinius) eóſque tritos inſtillari ex aceto auribus iubent. Piſces vel manu caperentur, dum dormiunt (inquit Ariſtoteles) niſi pediculis & pulicibus ſolicitarentur. Gignuntur in profundo maris tanta fœcunditate, vt eſcam de piſce emollitam, ſi diu in imo manſerit, totam corrodant atque abſumant. Et quidem ſæpenumero piſcator eſcam demiſſam, glomeratis vndique his beſtiolis, perinde vt pilam attollit.

Œſtrum ſiue Aſilus.

PHRYGANIVM.

Phryganium fluuiatile æquè ac marinum deiectamentum, Galli *Charree* appellant, quòd cinerum recrementis ſit perſimile. Piſciculus eſt aut potius vermiculus, quo piſcatores vtūtur pro eſca: ſic appellat', quòd Phrygana, id eſt fremia, cremia, ſiue feſtucas ſuæ thecæ aut tegumēti lateribus, filo tanquā araneæ ab eius ore depēdente (nouit enim nere vt aranea) agglutinās atque alligās, circumponat: ex quibus augeſcens, caſam ampliorē ſibi conſtruit, in quo pinnoterem imitaretur: niſi pinnoteres ſibiipſi domum facere neſciret. Senos vtrinque pedes habet, quibus in aquæ etiam rapidiſſimæ riuulis incedit: Nare enim neſcit, éſtque animal tenue, oblongum, paruæ erucæ ſimile, quem auidiſſimè appetūt Truttæ: eſt enim profluentibus aquis ac torrētibus frequens.. Eo etiā piſciculi ſi ſua theca ſeu inuolucro nudetur, affatim capiūtur. Chryſippus Philoſophus (inquit Plinius) tradit

Phryganion alligatum remedio esse quartanis. Quòd autem esset id animal, nec ipse descripsit, nec nos inuenimus qui nouisset.

LVMBRICVS MARINVS.

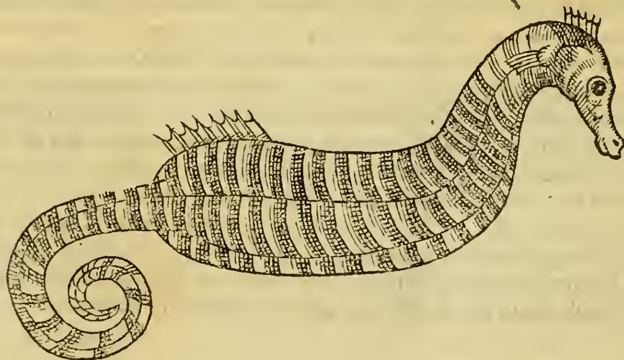
Lumbricus marinus, terrestri maior, stabulatur in littore intra arenam, atque in eo potissimùm tractu, quem æstus alti maris contegit: vnde interdum discedens siccum relinquit. Piscatoribus ad escam plurimùm confert, quem dum consectantur à recrementis, quæ more terrestris super arena relinquit, agnoscunt, quæ quo loco perceperint, eo pala ferrea impacta lumbricos è profundo extrahere solent, quos canistris in vsum diligenter adseruant. His natura ad excauandam humum mucorem in anteriore parte dedit, quem humi applicant: ex quo cum impetu spongiosum quidpiam egerit, quod euomuisse videtur: paulatímque in arenam subingressus, iterum in corpus regerit, quoad se totum arena contexerit, quod idem terrestri lumbrico accidere solet. Vtrisque transuersi branchi per ambitum insunt, quibus totam corporis molem contrahunt atque extendunt, vt ex pedali longitudine breuissimi, & ferè orbiculares euadant. Verùm marinus lumbricus teres est, pedem longus, digitum crassus, viscosus admodum, croceum colorem fundens, quo naues inficiūtur, qui etiam triduum perdurat. Villos in articulationibus pro pinnis habet: arena & limo vescitur.

HIPPOCAMPVS.

Hippocāpus nomē ab equo & eruca cōtraxit. equinū enim caput & collū gerit, corpus autē erucæ. Plinius hippum, vt Oppianus, vocauit: Athenæus hippidum, Piscatores Veneti *Faloppa*, Massiliē-

ſes & Genuenſes Caballum marinum. Digito craſſior non euadit, éſtque ferè cornea cute cōtectus: nemini, imò neque ipſis quidem piſcibus, edulis: quibuſdam locis nigrior, aliis autem candidior. Branchias ad latera habet, éſtque collo, vt equus, contorto. Pinnam in tergore elatiuſculam, alteram in latere vtrinque ad branchias exerit, aliam quoque modicam ſupra ceruicem: tubulum oblongū, in quo eius os ſitum eſt. Viuus in mari non eſt ita contractus, vt nobis iam ſiccus extra aquam apparet. Cōtrahit enim caudam in orbem cùm moritur: quod etiam chamælus facit. Spiculis in gyrum obtuſis vallatur ac communitur. Caudam habet quadrangularem. Eius longitudo non excedit ſenos digitos. Iubam habet obtuſis ſpiculis, vt equus crinibus, exornatam, atque aurium loco elata etiam ſpicula oſtendit. Strias quoque in tranſuerſum actas, quæ ab obtuſis eius ſpiculis procedunt. Natura enim ad equum terreſtrem alludens, caput, ceruicem, collum, thoracem ita affabre in hoc piſce ementita eſt, vt hæc omnia ſibi inuicem reſpondeant. Hippocampi cinerem alopecias replere cum pice liquida aut axungia ſeu amaracino vnguento illitum, toſtóſque & aſſumptos lateris dolores ſedare, & vrinæ continentiam cohibere authores tradunt. Hippocāpi quoque in roſaceo enecati, frigidíſque febribus illiti, aut etiam adalligati, multùm prodeſſe cenſentur.

Hippocampus & hippus Græcis ac Latinis, *Caual marin* Gallis, *Falopa* Venetis.

TYPHLE MARINA.

Typhle vel Typhline antiquis, Plinio Spondyle, vulgo Græco *Nerophidia*, id eſt aquæ ſerpens (ab Ariſtotelis marino ſerpente longè diuerſus) Maſſilienſibus *Gagnola* ob id, quòd quoties piſcationi indulgent, vbi hunc alios præcedere viderint, lucrum ſe feciſſe portendant. Medicamentis tãtùm vtilis eſt, à voraciſſimis quibuſcũque piſcibus minimè inuadi ſolitus. Cæterum Litoralis, nuſ-

quam hamo decipi ſolitus:ore enim eſt adeò exiguo, vt vix acu traiici poſſit. roſtrum illi eſt veluti rotundum, leuiter compreſſum & cartilagineum, in cuius extrema parte maxilla inferior pyxidatim tanquam operculum ſuperiori congruũ inſeritur, ita vt roſtrum illud calami in modũ ſit concauum : vnde Antonio Martinello Flandro viro alioqui doctiſſimo eum piſſorbulum vocari poſſe viſum eſt. Magna eſt huius cum Tiphlope terreſtri (ſic enim à Nicandro vocatur, quem etiam Græcum vulgus Typhlinem nominat) ſimilitudo. Vtraque enim teſta cõtegitur dura, cui natura vtrinque in lateribus rimam fecit cutilarem, contra aliorũ naturam, vt eius aluus diſtendi poſſit in prægnantibus. Ambæ ſquamis carent. Marina perfectam magnitudinem aſſecuta eſt, ad pollicis craſſitudinẽ accedit, & cubiti longitudinem. Pinnas congri modo in lateribus duas iuxta branchias, & vnam in tergore habet. Caudæ verò extremum ei pinnicillo ſimile eſt, qui in ſummo maioris antẽnæ marinæ ranæ conſpicitur, paulò tamen minor. Branchias vt Murena contectas habet: oculos tam paruos, vt vix grani milii magnitudinem æquent. Maris & fœminæ diſcrimen ſuſcipit. Ambobus corpora anguloſa, oblonga, à capite ad vmbilicum quadrangula : ab Vmbilico verò per caudam in quinos deſinunt angulos : altera in anteriori parte ſexangula eſt: ac rurſus ab vmbilico ad caudam quadrangula. Vnicam tantùm in medio ventre rimam ferunt, cùm tamen terreſtris duas habeat, in lateribus vnam vtrinque, quæ tam mari quàm fœminæ datæ ſunt. Vnicum quoque habent inteſtinum, album, recta exporrectum, multa pinguedine circunſeſſum, hepar pallidum, oblongum : ſub cuius parte dextra fel continetur cæſium, grani hordei magnitudine. Cor vix milio maius eſſe cernitur. Spina tergoris articulationibus ſeu ſpondylis raris interſepta eſt. Vuluam habet bicornem, vt cæteri piſces, ouis plenam, grani ſeſami magnitudine, rotundis, rubris, trãſlucidis, quæ ipſo quidem vere excludit.

Typhline vel Typhle marina, Cæcilia marina dici poteſt, *Gagnola* Maſſilienſibus.

AVRIS MARINA.

Multùm inter piſcem & herbam ambigit ab antiquis Auris marina dicta. Quæ ὦται, id eſt auriculæ dicuntur (inquit Ariſtoteles) ſaxis adhærent: Nihil autem habere conſpiciuntur eius quod in animalibus vita præditis eſſe comperitur: vbique enim proueniunt auri humanæ perſimiles. Tamen eſt auris marina cartilaginoſa, ſubalbida, &, vt membrana, tenuis & criſpa, qua plærosq; piſces Scaros, Polypos & Salpas veſci compertum habeo: hãc tamẽ neque palato, neque ſtomacho gratam eſſe poſſe reor: tametſi frixam edendo eſſe tradant. Crudam ſiquis deguſtet, & dentibus atterat, quandam in ea tophi duritiem ineſſe percipiet. Circa Pharum inſulam Alexandriæ vicinam multæ proueniũt, in Illyrico & Ionico ſinu maximæ. Hæc ſunt quæ de piſciũ hiſtoria tibi nũc exhibere potui. In quibus ſiquid fortè tuis auribus aut oculis ingratũ reperies: hoc ſaltem gratum te habere atque acceptum velim, quod inter tã multa arridebit. Fieri enim nõ poteſt, quin vel mediocrẽ aliquẽ ex noſtris nugis fructum percipias: quod ſi ſenſerimus, certè ſumus aliquid: & ad maiora in tuã vtilitatem conſcribenda nos vehementiſſime impelles.

FINIS.

